

Μαριος Καραφωσινος
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

1886.166

**ΚΑΘ' ΟΜΗΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΡΑΓΙΚΟΥΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΡΩΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ**

**ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ**

ὑπὸ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

Καθηγητοῦ τοῦ Διδασκαλείου καὶ Διευθυντοῦ τοῦ ἐν
Ἀθῆναις Πρωτεύου Σχολείου.

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε' ΔΙΟΡΘΩΜΕΝΗ.

Διαν

Ὡς δ' ἐγὼ τινοσ ἤκουσα δεινοῦ κα-
ταμαθεῖν ἀνδρὸσ ποιητοῦ διάνοιαν πᾶ-
σα μὲν ἢ ποίησισ τῶ Ὀμήρῳ ἀρετῆσ
ἔστιν ἔκαινοσ καὶ πάντα αὐτῶ πρὸσ
τοῦτο φέρει, ὅ,τι μὴ πάρεργον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ο «ΚΟΡΑΒΣ»

1885.

Διαν

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΣΤΟΙΧΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΡΑΓΗΚΟΙΣ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΤΡΑΓΗΚΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ

ΠΡΟΣΧΕΤΟΙΣ

ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΡΑΓΗΚΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ

ΠΡΟΣΧΕΤΟΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΡΑΓΗΚΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ

ΠΡΟΣΧΕΤΟΙΣ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΡΑΓΗΚΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ

ΠΡΟΣΧΕΤΟΙΣ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΡΑΓΗΚΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ

ΠΡΟΣΧΕΤΟΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΡΑΓΗΚΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ

ΠΡΟΣΧΕΤΟΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ὁ Ἄγγλος ἐκεῖνος περιηγητής, ὅστις τὰ κατὰ τὴν Γερμανίαν καλῶς ἰδὼν καὶ κρίνας εἶπεν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἡγεμόνων ἐξετέλεσεν ἔργον μεγαλειότερον Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ τρίτου, ὅστις κατώρθωσε τὰ μὲν τέκνα τῶν Γερμανῶν πάντα πάσης τάξεως νὰ στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ δώτῃ δὲ καὶ εἰς αὐτὰ διδασκάλους καλῶς παρεσκευασμένους εἰς τὸ ἔργον τῶν, εἶπε μεγάλην ἀλήθειαν. Διότι εἰς τὴν τακτικὴν φροντισίαν τῶν μαθητῶν πρὸς καλοὺς διδασκάλους περιείχετο ἐν σπέρματι τὸ μεγαλεῖον τῆς Γερμανίας. Τοσοῦτον δὲ ὁ λαὸς οὗτος ἐξοικειώθη μὲ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νόμου νὰ στέλλῃ τακτικῶς τὰ τέκνα του εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τοσοῦτον αὐτὴ ἐρριζώθη εἰς τὰ ἦθη καὶ εἰς τοὺς νόμους τῶν Γερμανῶν, ὥστε διὰ τὴν σχολικὴν ὑποχρέωσιν ἔχουσι ἰδίαν λέξιν *Schulpflichtigkeit* ὡς ἔχουσι καὶ διὰ τὴν στρατιωτικὴν ἣν λέγουσι *Dienstpflichtigkeit* τ. ἔ. ὑποχρέωσιν πρὸς ὑπηρεσίαν. Αἱ δύο αὗται λέξεις κατὰ τὸν Γάλλον Cousin η̄ χαρακτηρίζουσι ὅλην τὴν Γερμανίαν. Εἰς αὐτὰς περιλαμβάνεται τὸ μυστήριον τῆς πρωτοτυπίας τῆς ὡς ἔθους, τῆς δυνάμεώς της ὡς κράτους καὶ ἡ ἐγγύησις πρὸς τὸ μέλλοντός της. Αὗται δηλοῦσι τὰς δύο βάσεις τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, ὅστις εἶνε φῶς ἅμα καὶ δύναμις.

Τὴν προφητείαν ταύτην τοῦ Γάλλου φιλοσόφου ἀπέ-

δειξαν ἀληθῆ τὰ ἐνδοξα κατορθώματα τῶν Γερμανῶν ἐν τῷ πρὸς τοὺς Γάλλους πολέμῳ. Ἦντε δὲ συγκινητικοὶ ἀλλὰ καὶ διδακτικοὶ οἱ λόγοι τοῦ στρατάρχου Μόλτκε, ὃς εἶπε ὅτε προσεφέρατο αὐτῷ ὁ στέφανος τῆς νίκης, « Οὗτος δὲν ἀνίκει εἰς ἐμὲ, εἶπεν ὁ ἐνδοξος στρατάρχης, ἀνίκει εἰς τὸν γερμανὸν δημοδιδάσκαλον. » Αἱ νίκαι τῶν Γερμανῶν ἀφύπνισαν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ κατέστησαν προεκτικὴν ἐπὶ τῶν τελομένων ἐν τῇ γερμανικῇ πολιτείᾳ. Καὶ Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοὶ καὶ Ἰσπανοὶ καὶ Ἰταλοὶ καὶ Σέρβοι καὶ Ρουμάνοι καὶ Ἀρμένιοι καὶ Ἰάπωνες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ βελτιώσωσι τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ. Ἡ δὲ λέξις μόρφωσις κατέστη τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας. Τῆς μεγάλης ταύτης παγκοσμίου κινήσεως φυσικῶν ἦτο νὰ μεταλάβῃ καὶ ἡ Ἑλλάς, ὅπου πρὸ πολλοῦ εἶχον παρατηρηθῆ αἱ ἐλλείψεις τῶν σχολείων. Καὶ ἂν ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ τελεῖται παρ' ἡμῖν ἡ ἀναμόρφωσις τῶν σχολείων, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι αἱ μέχρι τούδε ἐργασίαι τιμῶσι τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ μαρτυροῦσιν ὅτι τῆς δημοτικῆς παιδείσεως προΐσταται ἀνὴρ ἐκτιμῶν τὸ μέγεθος τῆς ἀποστολῆς του καὶ πράττων μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ γείνη ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα παρ' ἡμῖν. Ὁ ἐνθουσιασμός ὅταν ἄγεται μάλιστα ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης κατορθοὶ μεγάλα ἐν τε ταῖς σχολικοῖς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν.

Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται πάντα Ἑλληνα νὰ εὐχαριστήσῃ εἶνε ὅτι καὶ ὁ λαὸς παρ' ἡμῖν ἤρξατο σπουδαῖος νὰ σκέπτηται περὶ ἀνατροφῆς. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ λαὸς ἤρξατο νὰ αἰσθάνηται πρῶτον μὲν ὅτι ὑπάρχουσιν ἀγαθὰ τινα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει καὶ τὰ ὁποῖα πρέπει διὰ τῶν σχολείων νὰ ἀποκτήσῃ καὶ δεύτερον ὅτι ἀγαθὰ τινα, τὰ ὁποῖα ἔχει, θέλει νὰ διαφυλάξῃ ἀπὸ παντὸς κιν

δύνου ἀκέραια καὶ μεταδότη ἀκοιφνῆ καὶ εἰς τοὺς ἐπι-
 γινομένους. Ἡ ἐσχάτως δὲ μάλιστα γινομένη κίνησις
 πρὸς βελτίωσιν τῶν σχολείων πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 τοῦ τε ἐλευθέρου καὶ μὴ μαρτυρεῖ ὅτι τὴν σήμερον εἴ-
 περ ποτὲ καὶ ἄλλοτε καθίσταται ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων
 τῶν τε ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν τῆς χώρας ἡ μόρφω-
 σις τοῦ λαοῦ ἀναγκαιοτάτη. Ὁ μέγας πολιτισμὸς τῆς
 Εὐρώπης καὶ ἡ πρόοδος αὐτῆς ἐν τε τῇ τέχνῃ καὶ τῇ
 ἐπιστήμῃ, τὰ ὅποια ἡ Ἑλλάς ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της καὶ
 ὡς ἐκ τῆς ἀποστολῆς της καθῆκον ἔχει νὰ καλλιεργήσῃ,
 οἱ κίνδυνοι, οἵτινες καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ
 ὡς πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἔθνους ὑποφαίνον-
 ται, ἐπιβάλλουσι τὸ καθῆκον νὰ μεριμνήσωμεν σπουδαίως
 τοῦτο μὲν πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν ἀγαθῶν τῆς προόδου τῆς
 ἀνθρωπότητος, τοῦτο δὲ πρὸ προφύλαξιν καὶ διάσωσιν
 τῶν καλῶν τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου. Εἶναι ἀλήθεια ἀνομο-
 λογουμένη παρὰ πάντων, ὅτι δὲν ἔχομεν σχολεῖα δημο-
 τικὰ ἀνάλογα πρὸς τὴν σημερινὴν πρόοδον τῆς ἀνθρω-
 πότητος καὶ σύμφωνα πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου. Τὰ
 κύματα τοῦ ἐν Εὐρώπῃ πολιτισμοῦ, ἅπερ εἰσδύουσι καὶ
 εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ὑπὸ διάφορον μορφήν καὶ σκοπὸν
 παρουσιαζόμενα, ἀρδεύουσι μὲν καὶ γονυμοποιοῦσι τὸ
 ἔδαφος τῆς πατρίδος μας, φέρουσι ὅμως μεθ' ἑαυτῶν καὶ
 δηλητήριον ἀπιστίας καὶ ἀνηθικότητος, ἀπειλοῦσι νὰ
 ἰσοπεδώσωσι τὸ ἡμέτερον πατριωτικὸν φρόνημα καὶ νὰ
 συγκεντρώσωσι τὴν προσοχὴν εἰς ἀντικείμενα τῆς ἀλα-
 ζονείας καὶ ματαιότητος, ἀπογυμνοῦσιν ἡμᾶς ὅσαμέραι
 ἀπλῶν ἐθίμων τιμώντων τὴν Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν, στε-
 ροῦσι τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τῆς ἰδιοφυίας του καὶ τὰ πα-
 ρόμοια. Ἄν δὲν λάβωμεν πρόνοιαν, θὰ θρηνήσωμεν, ἀλλ'
 ἄργά διὰ τὴν ἀπώλειαν καλῶν ἐθνικῶν ἐθίμων, ἀπλῆς
 διαίτης, καρτερίας ἐν τοῖς πόνοις, ἀγάπης πρὸς τὴν ἐκ-

κλησίαν, πρὸς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ χείριστον διὰ τὴν ἀπώλειαν δικαίας ἐθνικῆς ὑπερηφανείας. Ἰδοὺ διὰ τί τὸ καλὸν δημοτικὸν σχολεῖον πρέπει νὰ θεωρῆται παρὰ πάντων ἡμῶν ἡ πνευματικὴ κολομηθήρα τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος. Λαὸς ὅστις ἔχει καλά σχολεῖα εἶνε ὁ κάλλιστος λαὸς καὶ ἂν δὲν εἶνε τώρα θὰ γείνη κατόπιν. Καλὸν δημοτικὸν σχολεῖον ἄξιον τῶν σημερινῶν χρόνων καὶ ἄξιον τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἐν τῶν σπουδαιότερων ἐθνικῶν ζητημάτων.

Ἄλλ' ὁ μέγας τοῦ δημοτικοῦ σχολείου σκοπὸς δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ παντός διοργανισμοῦ καὶ προγράμματος. Ἡ ἀντιγραφή ἀπλῶς ξένου προγράμματος οὐδὲποτε ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς τοῦ σχολείου μαρὰ. Τὸ πρόγραμμα τοῦ σχολείου δὲν πρέπει νὰ ὑπαγορεύῃ μόνη ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ ἡ χώρα, ἐν ἣ πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ. Καὶ ἰδοὺ ἐνταῦθα ἡ ἀπόκρισις πρὸς ἐκείνους, οἵτινες μὲ μέμφονται ὅτι δὲν εἰσάγω γερμανικὸν σύστημα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ ἄλλαι μὲν διαφοραὶ ἐνδέχεται νὰ ὑπέσχωσιν εἰς τὰς ἡμετέρας ἐργασίας, χαρακτηριστικὴ ὅμως καὶ πρωτοφανὴς ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ ἐθνικὴν παιδείαν παρεχομένη πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς παῖδας ὕλη. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ἐν Κίνα καὶ ἐν Ἰδίαις καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ρώμῃ ἐδίδετο εἰς τοὺς παῖδας πρὸς ἀνάγνωσιν περιετρεμμένη συλλογὴ τῶν καλλίστων πνευματικῶν προϊόντων τοῦ ἔθνους. Ἡ ποίησις, ἥτις ἀνέβλυζεν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ λαοῦ καὶ ἥτις ἀπεκαθαίρετο διερχομένη διὰ τῆς μακρᾶς χώρας τῶν αἰώνων, ἀπέτέλει ἀνάγνωσμα πρακτικῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς διδασκωτάτον εἰς τὸν λαόν.

Καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὑπῆρχον βιβλία ἀξία τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ σχολείου οἱ Ἕλληνας καὶ Ῥωμαῖοι συγγρα-

φείς και ἡ ἱερά βιβλος. Ἀλλά κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἴτε ταπεινὴ ἀντίληψις τῆς ἀποστολῆς τοῦ σχολείου εἴτε καὶ ἄλλος τις λόγος παρεῖχεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς μαθητὰς πρὸς ἀνάγνωσιν ἀσυνάρτητα πλαστῆς ἠθικολογίας ἱστορίδια, τὰ ὅποια ἐπλεον ὡς ναυάγια ἐν τῷ πελάγει τῆς διανοίας καὶ τὰ ὅποια ἦσαν πάντα ἀνίσχυρα νὰ συγκρατήσουν διαρκῶς τὴν προσοχὴν τοῦ μαθητοῦ καὶ νὰ θερμάνωσι τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸ σπουδαῖον καὶ ὑψηλόν. Κατὰ τὸν Herbart αὐτὸς καὶ αἰσθάνεται ἑαυτὸν μὲ δυσἀρέσκειαν μικρὸν, ἐπιθυμῶν εἶναι ἀνὴρ. Καὶ σύμπασα ἡ προσοχὴ παιδὸς μὴ ἀφουὸς διευθύνεται ὑπεράνω ἑαυτοῦ. Ὁκταετῆς δὲ παῖς δὲν ἐνδιαφέρεται εἰς οὐδεμίαν παιδικὴν ἱστορίαν. Ἀνάγνωσμα διὰ τὸν παῖδα πληροῦν πάντα τοὺς ὅρους ἀρίστου παιδευτικοῦ βιβλίου εὐρίσκωμεν ἐν Ἑλλάδι, τὸν Ὅμηρον. Ἡ γνῶμη αὕτη, ἥτις εἰς ξένα ἔθνη δύναται ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἐθνικῆς ἀνατροφῆς νὰ θεωρηθῆ συζτητήσιμος, διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁμῶς, ἥπου συμπίπτουσι αἱ ἀξιώσεις τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὰς ἀξιώσεις τὰς χῶρας, εἶνε αὕτη αὕτη ἡ ἀλήθεια. Τὰ ἀναγνώσματα καθ' Ὅμηρον ἀπεδείχθησαν καὶ ἐκ τῆς πείρας, ὅτι δὲν εἶνε μὲν βιβλία προσκαίρως τέρποντα, ἀλλὰ βιβλία ἔσαιε διὰ τῶν μεγάλων ἀληθειῶν τῶν διδάσκοντα, δὲν εἶνε μὲν βιβλία γεγραμμένα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν οἰκοκυραίων, καθ' οὓς ὁ ἐφευρετῆς τοῦ κλωστηρίου ὠφέλησε πλεῖον ἢ ὁ ποιητῆς τῆς Ὀδυσσεΐας, ἀλλὰ βιβλία περιέχοντα καὶ πραγματικὴν καὶ ιδεώδη ἀλήθειαν. Ὅσα δὲ βιβλία διδακτικὰ ἀποξέουσιν ἐκ τοῦ βίου τὴν ιδεώδη ἀλήθειαν, τὸ θαυμαστόν, τὸ ἀκατάληπτον, τὸ ὄντως μέγα καὶ ὑψηλόν, τὸ συγκινητικόν, ἀποκτείνουσι τὰ σπέρματα πλουσίου πνευματικοῦ βίου, τὰ ἑποῖα ἡ φύσις ἔθηκεν ἐν τῷ παιδίῳ.

Ταῦτα ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ προτάξω ἐνταῦθα πρὸς

χαρακτηρισμόν γενικόν τῶν ἡμετέρων τάσεων. Εὐχομαι
δὲ καὶ πάλιν τὸ βιβλίον τοῦτο μὲ τὴν νέαν του χλαί-
ναν καὶ τὸν νέον χιτώνα νὰ ἀποβῇ ἀνάγνωσμα προσφι-
λές τῶν ἑλληνοπαίδων καὶ νὰ διδάξῃ αὐτοὺς ἔτι πλεί-
σταις ἀρεταῖς τῆς εἰρήνης ὑπάρχουσι καὶ ἀρεταὶ τοῦ πολέμου.
ἢ ἀρετὴ τῆς πειθαρχίας καὶ τοῦ ξίφους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Ἰανουαρίου 1882.

Η. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΡΩΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

§. 1. Ἐρήμωσις τῆς εὐδαίμονος Τροίας.

Ἡ Τροία πάλαι πόλις εὐδαίμων καὶ ὄχυρά ἔκειτο ἐπὶ λοφώδους χώρας μεταξὺ τῆς Ἰδῆς καὶ τοῦ Ἐλησπόντου. Περιρρέεται δὲ ὑπὸ δύο ποταμῶν τοῦ Σιμόεντος καὶ τοῦ Σχαμάνδρου, οἵτινες διὰ τῆς εὐρείας πεδιάδος ἐκβάλλουσι εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὰ μὲν τείχη αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Αἰακοῦ ᾠκοδομημένα ἦσαν πυργωτὰ καὶ ὑψηλὰ καὶ ἀκαθαίρετα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀχροπόλεως τῆς καλουμένης Περγᾶμου ἦτο ναὸς, ἐν ᾧ ἐφυλάττετο τὸ Παλλάδιον. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ μεγαλοπρεπῆ τοῦ Πριάμου βασιλεία, ὃν οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον εὐδαίμονα διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὰ πολλὰ τέχνα. Ἀλλὰ πόλεμος δέκα ἐτῶν ἐφθειρε τὴν χώραν, ἀπετέφρωσε τὴν ὑπερή-

φανον Τροίην και ἤγαγε τὸν μὲν γέροντα Πριάμον και πάντα τοὺς υἱοὺς εἰς τὸν θάνατον, τὴν δὲ γηραιάν γυναῖκα και τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως εἰς δουλείαν.

§. 2. Οἱ γάμοι τοῦ Πηλέως και τῆς Θέτιδος.

Ἐπὶ τοῦ ὄρους Πηλίου ἐνυμφεύετο ὁ Πηλεὺς ὁ Αἰακοῦ μετὰ τῆς καλῆς Θέτιδος τοῦ Νηρέως. Πάντες δὲ οἱ ἀθάνατοι, ὁ Ζεὺς και ἡ Ἥρα, οἱ ἄρχοντες τοῦ Ὀλύμπου, ἡ Ἀθηνᾶ και ὁ Ἄρης, ἀμφοτέρωι ἤδη ἀνευ ὀπλων, ὁ Ἀπόλλων και ἡ Ἄρτεμις, ἡ Ἀφροδίτη και ὁ Ἥφαιστος, αἱ Ὥραι και αἱ Χάριτες και αἱ Μοῦσαι και σύμπισσι αἱ Νηρηίδες, αἱ ἀδελφαὶ τῆς νόμφης, ἤλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πηλέως νὰ συνεορτάσωσι και νὰ προσφέρωσι δῶρα εἰς τοὺς νυμφευομένους. Ἐνταῦθα πάντες ἐπεδόθησαν εἰς τὴν χαράν. Ὁ Γανυμήδης, ὁ νεαρὸς οἰνοχόος τοῦ Διὸς, ἐκίρνα τὸ εὖοσμον νέκταρ εἰς τὰ χρυσᾶ ποτήρια, ὁ δὲ χρυσόχομος Ἀπόλλων ἔχρουε τὴν κιθάραν και αἱ Μοῦσαι ἤδον ἐννεάφωνον ᾠδὴν, αἱ δὲ Χάριτες και αἱ Ὥραι και αἱ ἄλλαι νέαι θεαὶ συνάπτουσαι τὰς χεῖρας ἐχόρευον κυκλωτὸν χορὸν, εἰς ὃν ἀνεμιγνύοντο παίζοντες ὁ Ἄρης και ὁ Ἑρμῆς και οἱ ἄλλοι νέοι. Ἀλλὰ τὴν εὐθυμον ταύτην συναναστροφὴν ἐτάραξεν ἡ Ἔρις ὑπ' ὀργῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν ὅτι μόνη αὐτὴ

δὲν ἐκλήθη εἰς τὴν εὐθυμον ταύτην ἑορτήν. Καὶ διὰ τοῦτο ἀθέατος βάλλει ἐν τῷ μέσῳ τῶν Θεῶν μῆλον χρυσοῦν ἐπιγεγραμμένον « τῇ καλλίστῃ ». Καὶ ἀμέσως ἐγείρονται τρεῖς θεαὶ ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἀμφισβιτοῦσαι τοῦ μῆλου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ τρεῖς ἐφιλονείκουν περὶ τοῦ κάλλους καὶ οὐδεμία ὑπεχώρει εἰς τὴν ἑτέραν κατέστησαν κριτὴν τὸν Δία. Ἄλλ' ὁ Ζεὺς φοβούμενος μὴ ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τῆς μιᾶς λυπήσῃ τὰς ἄλλας δύο, παρέπεμψε τὰς θεὰς διὰ τοῦ Ἑρμοῦ πρὸς τὸν Πάριον, ἵνα οὗτος δικάσῃ καὶ δώσῃ τὸ μῆλον τῇ καλλίστῃ.

§. 3. Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος.

Ὁ Πάρις ἦτο υἱὸς τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑκάβης. Ὁ Πριάμος φοβούμενος τὸ ὄνειρον τῆς συζύγου, ὅτι ἡ Τροία θὰ καταστραφῇ ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐξέθηκεν αὐτὸν ἅμα γεννηθέντα ἐπὶ τῆς Ἰδης τοῦ ἄρουρος. Ἄλλ' ἄρχτος ἐθήλαζε τὸ νήπιον πέντε ἔτη, ὅπερ εὐρῶν ποιμὴν τις Ἀγέλαος ἐθρεψεν ὡς ἴδιον τέκνον καὶ ἐκάλεσε Πάριον. Οὗτος δὲ διέπρεπε μεταξὺ τῶν ἄλλων ποιμένων κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν βῶμην. Ὅλος ὁ κόσμος αὐτοῦ περιωρίζετο ἐντὸς τῶν τερπνῶν τῆς Ἰδης ὑψωμάτων καὶ οὐδαμῶς ἐπόθει νὰ καταλίπη τοῦτον.

Ἡμέραν τινὰ, ἐν ᾗ εὐφραίνετο παίζων τὴν σφίριγγα ἐπὶ τοῦ ὄρους ὑπὸ λίαν ἐξέχουσαν πέτραν ἐν

τῆ σκιᾷ ἐλατῶν καὶ δρυῶν, καὶ κύκλῳ ἔβοςκον οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα, αἴφνης βλέπει πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον τὸν ἄγγελον Ἑρμῆν καὶ τὰς τρεῖς μεγάλας θεὰς καὶ ὑπὸ φόβου τρέπεται εἰς φυγὴν. Ἄλλὰ τότε ἐφώνησεν ὁ Ἑρμῆς : « Θάρρει, ὦ Πάρι, ὁ Ζεὺς σὲ διώρισε κριτὴν τούτων τῶν θεῶν, μείνον καὶ δὸς τὸ χρυσὸν τοῦτο μῆλον εἰς τὴν καλλίστην. » Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἑρμῆς ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Πάριν τὸ μῆλον καὶ ἀνεχώρησεν. Αἱ δὲ θεαὶ ἤλθεν ἡδὴ πλησιέστερον πρὸς τὸν Πάριν. Ἐφόρουν δὲ ἡ μὲν Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηναῖ ἀπλήν ἐσθῆτα, ἡ Ἀφροδίτη ὅμως, θεὰ κατωτέρας τιμῆς, ἠΰξησε τὸ καλὸν τοῦ σώματος καὶ διὰ λεπτῆς καὶ ποικιλόχρου ἐσθῆτος, ἀποπνεύσεως τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων τοῦ ἔαρος, οἱ δὲ πολλοὶ βόστρυχες ἦσαν ἐστεφανωμένοι μὲ τὰ κάλλιστα ἄνθη καὶ ἐκοσμοῦντο μὲ λάμποντα χρυσόν. Ὁ Πάρις γοητευθεὶς ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν θεῶν δὲν ἠδύνατο νὰ δικάσῃ τὸ κάλλος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησε δῶρα. Καὶ ἡ μὲν Ἥρα ὑπέσχετο αὐτῷ τὴν βασιλείαν τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, ἡ δὲ Ἀθηναῖ σοφίαν καὶ δόξαν καὶ ἀνδρίαν, ἡ δὲ Ἀφροδίτη τὴν καλλίστην γυναῖκα. Ὁ Πάρις ἔδωκε τὸ μῆλον εἰς τὴν Ἀφροδίτην. Ἐκτότε ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηναῖ ἐμίσησαν οὐ μόνον τὸν Πάριν ἀλλὰ καὶ τὴν Τροίαν ἐβούλοντο νὰ καταστρέψωσι.

(§ Ο Πάρις νικητής εἰς τοὺς ἀγῶνας.)

Ἡ Ἑκάβη καὶ μετὰ πάροδον χρόνου πολλοῦ δὲν ἐλησμόνησε τὸ ἐκτεθὲν τέκνον της, ἀλλ' ἐλυπεῖτο καὶ ἐμέμφετο ἑαυτήν. Ὁ δὲ Ἡρίαμος πρὸς παρηγορία ἐποίησε ἐπιταφίους ἀγῶνας εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Πάριου, ὃν ἐνόμιζεν ἀποθανόντα, καὶ ἔταξε βραβεῖον εἰς νικητὴν τὸν κάλλιστον ταῦρον ἐκ τῶν βοῶν του. Συνέβη δὲ ὁ κάλλιστος ταῦρος νὰ εἶνε ἐν τῇ ἀγέλῃ, ἣν ἐφύλαττεν ὁ Πάρις. Ὁ δὲ Πάρις, ὅστις ἠγάπα πολὺ τὸν ταῦρον τοῦτον, ἠκολούθησεν αὐτὸν ἀπαγόμενον εἰς τὴν πόλιν. Ἐνταῦθα ὁ Πάρις εἶδε τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς εὐγενεῖς νέους τῆς Τροίας καὶ τῶν γειτόνων πόλεων ἀγωνιζομένους καὶ ἠθέλησε καὶ αὐτὸς νὰ δοκιμάσῃ τὴν βῶμην του ἐν τοῖς ἀγῶσι, οἵτινες ἐγένοντο ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐνίκησε πάντας τοὺς παῖδας τοῦ βασιλέως καὶ αὐτὸν τὸν Ἕκτορα καὶ τὸν Δηίφοβον. Τοῦτο ἐξώργισεν αὐτοὺς καὶ ὁ Δηίφοβος σύρει τὸ ξίφος ἵνα σφάξῃ τὸν αὐτόκλητον ἐλθόντα εἰς τοὺς ἀγῶνας ποιμένα. Ὁ Πάρις ὁμῶς φεύγει εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἑρκείου Διός, ἔνθα ἡ μάντις Κασσάνδρα ἀναγνωρίζει τοῦτον ὡς ἀδελφὸν καὶ λέγει εἰς τὸν βασιλέα. Οἱ δὲ γονεῖς χαίρουσι ὅτι ζῆ ὁ υἱὸς των καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν ἤδη εἰς τὰ βασίλεια, Ἄλλ' ἡ Κασσάνδρα ὑπο-

(1) Προστάτου καὶ φύλακος τῆς οἰκίας.

μιμνήσκει τὴν εἰμαρμένην συμφορὰν καὶ δὲν ἀφίνει
νὰ δεχθῶσι τοῦτον. Ἄλλ' αἱ συμβουλαὶ τῆς ὡς πάν-
τοτε δὲν ἀκούονται.

§. 7. Ὁ Μενέλαος ἀνὴρ τῆς Ἑλένης καὶ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Ἐν Σπάρτῃ ἦτο ἡ καλλίστη γυνὴ πασῶν τῶν
γυναικῶν. Διὰ το δαιμόνιον κάλλος καὶ παιδίον ἔτι
οὔσα ἦτο ὀνομαστὴ ἀνά πάντα τὴν Ἑλλάδα. Ἦτο
θυγάτηρ τοῦ Τυνδάρου βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ
τῆς Λήδας. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἐκαλοῦντο Κάστωρ
καὶ Πολυδεύκης. Πανταχόθεν δὲ τῆς Ἑλλάδος ἠ-
θροίσθησαν εἰς τοῦ Τυνδάρου τὴν οἰκίαν υἱοὶ βσι-
λέων καλοὶ καὶ εὐκλειεῖς μνηστῆρες τῆς Ἑλένης. Ὁ
πατὴρ ὅμως φοβούμενος τὴν ὀργὴν, ἣν ἠδύνατο νὰ
ἐμβάλῃ εἰς τοὺς ἄλλους ἢ προτίμησις τοῦ ἑνός, ἀ-
φῆκε κατὰ συμβουλήν τοῦ σοφοῦ Ὀδυσσεύως τὴν Ἑ-
λένην νὰ ἐκλέξῃ. Ὁρκίσθησαν δὲ πάντες οἱ λοιποὶ
ὅτι ὁμοῦ θὰ τιμωρήσωσι πᾶν ἀδίκημα εἰς τοὺς νεο-
γάμους. Ἡ δὲ Ἑλένη ἐξελέξατο τὸν καλὸν Μενέ-
λαον, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ
Τυνδάρου, ἐβασίλευσεν ἐν Σπάρτῃ ὁ Μενέλαος. Ἦ-
το δὲ ἀνθρώπος πρᾶος καὶ φιλικός, τὰ δὲ βασιλεία
αὐτοῦ ἦσαν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἔλαμπον ὑπὸ τοῦ
πλοῦτου.

§. 6. Ὁ Πάρις ἀπειθεῖ εἰς τὰς φρονίμους συμβουλάς.

Ὁ Πάρις ἦτο υἱὸς τοῦ Πριάμου, κάλλιστος τὴν ὄψιν καὶ ῥωμαλέος. Οὗτος ἀποφασίζει συνεργούσης καὶ τῆς Ἀφροδίτης νὰ ἀπαγάγῃ τὴν Ἑλένην ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ναυπηγεῖται ἐν τῇ ὑπωρεῖα τῆς Ἰδῆς τὸ πλοῖον. Ὁ δὲ μάντης Ἑλενος ὁ ἀδελφὸς τοῦ ζητεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τοῦτον καὶ προλέγει αὐτῷ τὴν συμφορὰν. Ἄλλ' ὁ Πάρις εἰς οὐδένα πείθεται. Ἐλκεὶ τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξοπλίζει τοῦτο καὶ μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου Αἰνείου ἀποπλέει εἰς τὴν ὠραίαν Ἑλλάδα. Ἡ δὲ Κασσάνδρα περιχλγῆς βλέπει τὸ πλοῖον ἀναχωροῦν καὶ λέγει εἰς τὸν Πριάμον καὶ τοὺς ἄλλους: « Ὡ πόση συμφορὰ γίνεται εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς ἡμᾶς πάντας! Βλέπω τὴν ἱεράν Τροίαν καιομένην καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆς ἐν τῇ κόνει ἐξαίμους. Βλέπω τὴν μητέρα καὶ τὰς παρθένους ὑπὸ τῶν ξένων νὰ ἄγωνται ὀδυρόμεναι εἰς τὴν δουλείαν. » Καὶ αὕτη μὲν ταῦτα ἔλεγεν, ἀλλὰ δὲν ἐπιστεύετο.

§. 7. Ὁ Πάρις ἀποδίδει κακὸν ἀντὶ καλοῦ.

Δεινὸς χειμῶν ἐπιπίπτει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄλλ' ὁ Πάρις ἀτρόμητος παραπλέει τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς θαλάσσης βλέπει τοὺς ὑψηλοὺς πύρ-

γους τῆς Φθίας, τῆς πατρίδος τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν Σαλαμίνα καὶ τὰς Μυκήνας, ἔνθα κατόικουν ὁ Αἴας καὶ ὁ Ἀγαμέμνων, καὶ τέλος κατάγεται εἰς τὸν Ἀσκωνικὸν κόλπον, ὅπου ὁ Εὐρώτας εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐδῶ ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τὸ πλοῖον καὶ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Αἰνείου διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτου εἰς τὰς Ἀμύκλας, ἔνθα ἐβασίλευον οἱ Διόσκουροι. Ξενισθέντες φιλικῶς ὑπὸ τούτων ἀπῆλθον εἰς Σπάρτην πρὸς τὸν Μενέλαον, ὅστις ὑπεδέχθη τούτους ἐν τῇ οἰκίᾳ του φιλοφρόνως. Κατὰ τὸ δεῖπνον εἶδεν ὁ Πάρις τὸ πρῶτον τὴν Ἑλένην, τῆς ὁποίας ἡ θαυμασία ὠραιότης διέκαυσε τὴν καρδίαν του, καὶ ἐδωρήσατο εἰς αὐτὴν πολὺτιμα δῶρα. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλένη ὑπὸ τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἀσιατικῆς ἐσθῆτος τοῦ νεανίσκου γοητευθεῖσα πάσχει τὰ αὐτά. Ὁ δὲ Μενέλαος οὐδὲν κακὸν ὑποπτεύων ἀπῆλθεν εἰς Κρήτην, ἔνθα εἶχεν ἐργασίαν σπουδαίαν. Συνεβούλευσε δε τὴν σύζυγον νὰ περιποιηθῇ πολὺ τοῖς ξένους. Ἀλλὰ δὲν ἔφθασε νὰ ἀποπλεύσῃ καὶ ἡ Ἑλένη συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Πάριδος νὰ φύγῃσι. Τὴν νύκτα ἐγκαταλείπει τὴν οἰκίαν τοῦ συζύγου καὶ τὸ θυγάτριον καὶ συμπαραλαβοῦσα πολλοὺς θησαυροὺς ἀπέπλευσαν μετὰ τοῦ ξένου εἰς τὴν Τροίαν.

§. 8. Οἱ Ἕλληνες πάντες θεωροῦσι τὴν ἄρπαγὴν τῆς Ἑλένης ὕβριν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Μενέλαος μαθὼν ἐν Κρήτῃ ὅσα ἐγένοντο, ἀνε-

χώρησεν εὐθὺς εἰς Σπάρτην, ἔνθα εὔρε τὴν οἰκίαν ἔρημον καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀνηρπασμένους. Μέγα πένθος κατεῖχεν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὀργὴ διὰ τὴν ἀπιστίαν τῆς γυναικὸς καὶ τὴν ἀτέλειαν τοῦ φιλοξενήθεντος. Καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἵνα συμβουλευθῆ περὶ τοῦ πρακτέου. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἀκούσας τὰ γεγενημένα ἠγανάκτησε σφόδρα ἐπὶ τῇ ὕβρει καὶ μετὰ τοῦ Μενελάου πορεύεται πρὸς τοὺς διαφόρους ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος, ἵνα καλέσωσι τούτους βοηθοὺς κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος. Κατὰ πρῶτον ἦλθον πρὸς τὸν γέροντα Νέστορα καὶ διηγήθησαν τὸ ληπηρὸν συμβάν. Ὁ Νέστωρ παραινεῖ νὰ τιμωρηθῆ ἡ ὕβρις διὰ κοινῆς ἐκστρατείας καὶ ὑπισχυεῖται ὅτι καὶ αὐτὸς προθύμως θὰ συμπράξῃ μετὰ τῶν υἱῶν του· «Βεβαίως,» λέγει, «ἐμαράνθη ἡ νεότης μου καὶ ἡ ῥώμη τοῦ σώματος ἡ προτέρα ἐξέλιπεν. Ἀλλ' ὅμως μένει τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀνδρεία ἀκόμη ἀμείωτος. Ἐρχομαι καὶ ἐγὼ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος, ἵνα προτρέψωμεν αὐτοὺς ἐπὶ κεινὴν ἐκδίκησιν.»

Ὁ Μενέλαος ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Νέστωρ ἀποπλέουσιν ἤδη εἰς Κρήτην πρὸς τὸν Ἰδομενέα. Οὗτος ἄνευ πολλῶν λόγων πείθεται εὐθὺς νὰ συνεχοστρατεύσῃ. Ἐκεῖθεν μετέβησαν εἰς Ἄργος πρὸς τὸν Διομήδη, τὸν πολεμικὸν καὶ θαρραλέον. Καὶ οὗτος εἶπε

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

εἶνε πρόθυμος νὰ μετάρχη τοῦ ἀγῶνος. Μετὰ ταῦτα ἦλθον εἰς τὴν Σαλαμίνα πρὸς τὸν Αἴαντα, ἔπειτα εἰς τὴν Εὐβοίαν πρὸς τὸν σοφὸν Παλαμήδη, ἔπειτα εἰς Οἶτην πρὸς τὸν Φιλοκτήτην. Καὶ οὗτοι ὡς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες θέλουσι τὸν πόλεμον, ἵνα ἀποπλύνωσι τὸ δνειδος τὸ προσαχθέν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

§. 9. Δύο Ἕλληνες ἀποφεύγουσι τὸν πόλεμον.

Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν Ἰθάκῃ νεόγαμος ὢν καὶ ἔχων καὶ μικρὸν υἷόν δὲν ἤθελε τὸν πόλεμον. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅπως μὴ συμμετάρχη τούτου, ὑπεκρίνετο μανίαν. Ἐξευξε παρόντων τῶν ἡγεμόνων ὄνον καὶ ταῦρον καὶ ἔσπειρεν ἄλλας. Ἄλλ' ὁ σοφὸς Παλαμήδης νοήσας τὴν προσποίησιν ἐνέθηκεν εἰς τὴν αὐλάκα πρὸ τῶν βοῶν τὸν μικρὸν Τηλέμαχον, τὸν ὀποιόν ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξεπλάγη καὶ ἠλέγχθη ἀπατῶν.

Ἐλεπεν ἀκόμη ὁ Ἀχιλλεὺς, ὃν ἡ μήτηρ ἔκρυπτεν ἐν Σκύρῳ παρὰ τῷ Λυκομήδει, ὅπως διασώσῃ ἐκ τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ καὶ οὗτος διὰ πανουργίας ἀποκαλύπτεται ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ ὑπισχνεῖται προθύμως τὴν σύμπραξιν του. Καὶ ὁ Πάτροκλος καὶ ὁ Μενόιτιος, οἱ φίλοι τοῦ Ἀχιλλεύς, μ' ἐλλοῦσι νὰ παρακολουθήσῃσιν αὐτόν.

Οἱ ἥρωες συνῆλθον ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥρας κειμένῳ μεταξὺ Ἄργους καὶ Μυκηνῶν, ἵνα σχεφθῶσι περὶ

τῶν προπαρασκευῶν καὶ ἐκλέξωσιν ἑαυτοῖς ἀρχιστράτηγον. Τοιοῦτον δὲ ἐξέλεξαν τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν ἰσχυρότατον τῆς Ἑλλάδος ἡγεμόνα.

§. 10. Ὁ Ζεὺς προαγγέλλει καλὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Ἄφ' οὗ δὲ πάντα τὰ πρὸς τὴν στρατείαν παρεσκευάσθησαν, συνήλθον πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος οἱ ἡγεμόνες μὲ τὰ πλοῖα καὶ μὲ τοὺς λαοὺς των εἰς τὴν Αὐλίδα. Ἦτο δὲ αὕτη πόλις παράλιος τῆς Βοιωτίας ἀπαντικρὺ τῆς Χαλκίδος. Συνήχθησαν δὲ περὶ τὰς 100,000 ἀνδρείων στρατιωτῶν καὶ 1186 πλοῖα.

Περὶ πηγὴν τινα ὑπὸ ὑψηλὴν πλάτανον ἀνήγειραν πολλοὺς βωμοὺς καὶ προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς ἱεράς ἑκατόμβας, εὐχόμενοι νὰ τύχωσιν οὐρίου ἀνέμου καὶ νὰ κατορθώσωσι τὸ ἔργον. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο συνέβη μέγα τι θαῦμα. Φοβερός δράκων αἰμοχροειδῆς τὰ νῶτα, ἔρπει ἔκ τινος βωμοῦ καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν πλάτανον εἰς τὴν νεοττιᾶν στρουθοῦ, ἣτις ἐκρέματο εἰς τὸν ἀκρότατον κλῶνα κεκαλυμμένη ὑπὸ τῶν φύλλων. Εἶχε δὲ αὕτη ὀκτῶ στρουθία, ἡ δὲ μήτηρ ἦτο ἡ ἐννάτη. Ὁ ὄφις κατέπινε τὰ οἰκτρῶς τερετίζοντα στρουθία, ἡ δὲ μήτηρ περιεπέτετο θρηνοῦσα. Ἄλλ' αἴφνης στρέφει τὴν κεφαλὴν καὶ συλλαμβάνει καὶ τὴν μητέρα. Καὶ ἀφοῦ κατέ-

φαγε καὶ αὐτήν, ἀπελίθωσε τοῦτον ὁ Ζεὺς. Οἱ Ἕλλη-
νες ἔμενον ἀναυδοὶ θαυμάζοντες. Τότε ὁ μάντις
Κάλχας εἶπε: « Τί θαυμάζετε, εὐχομοὶ Ἀχαιοί; ὁ
Ζεὺς ἔστειλεν ἡμῖν τὸ θαῦμα. Τοῦτο θὰ πληρωθῇ
ὀφέ μὲν, ἀλλ' αἰώνιον θὰ μένη εἰς τὴν μνήμην τῶν
ἀνθρώπων. Ὅπως ὁ δράκων κατέφαγε τὰ στρουθία
σὺν τῇ μητρὶ, οὕτω καὶ ἡμεῖς θὰ φθείρωμεν τὸ Ἴλι-
ον, ἀλλὰ θὰ πολεμήσωμεν ἐννέα ἔτη καὶ τῷ δεκάτῳ
θὰ γείνωμεν κύριοι τῆς πόλεως. » Ταῦτα ὁ Κάλχας
ἔλεγεν.

§. 11. Οἱ Ἕλληνες ἀφικνοῦνται πρῶτον εἰς βασιλέα ὁμόφυλον.

Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἀνευφήμησαν καὶ ἀνάπλειοι ἐλπίδων
καὶ θάρρους κατευθύνθησαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀσί-
ας. Ἀπέβησαν δὲ εἰς τὴν Τευθρανίαν τῆς Μυσίας,
ἐνθα ἐβασίλευεν ὁ Τήλεφος ὁ υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους
καὶ τῆς Αὐγῆς. Οἱ Ἀχαιοὶ ἀπολαβόντες τὴν χώραν
ταύτην ὡς τὴν Τροίαν, ἔρχισαν νὰ διαρπάξωσι καὶ
τέμνωσι ταύτην. Ἄλλ' ἀντεπεξῆλθε κατ' αὐτῶν μετὰ
στρατοῦ ὁ μεγαλοπρεπῆς ἦρωσ Τήλεφος. Γενομέ-
νης δὲ μάχης ἠττήθησαν οἱ Ἕλληνες καὶ ὑπεχώρη-
σαν μέχρι τῶν πλοίων. Ἄλλ' ἤδη ὥρμησε κατ' αὐ-
τοῦ ἀκατάσχετος ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ συνεχροτήθη μά-
χη πεισματώδης ἐκατέρωθεν. Καὶ ἐνθα μὲν ἐμάχετο
ὁ Τήλεφος μετὰ τῶν ἐταίρων, ἐνθα δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς

καὶ ὁ Πάτροκλος καὶ Πρωτεσίλαος καὶ ἄλλοι. Ἄλλὰ καὶ τώρα πάλιν οἱ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων ὑπεχώρησαν. Μόνον ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος ἔμειναν ἐπιτελοῦντες ἔργα ἀνδρείας παράδοξα. Ἐνταῦθα ὁ Ἀχιλλεὺς τὸ πρῶτον ἔλαβε πείραν τῆς ἀνδρείας τοῦ Πατρόκλου, ὅστις μάλιστα καὶ ἐτραυματίσθη λαμπρότατα ἀγωνισάμενος. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ χρόνου ἦσαν ἀμφοτέρω ἀχώριστοι συμπολεμισταί. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς τέλος ἔτρεψε τὸν ἰσχυρὸν ἀντίπαλον εἰς φυγὴν καὶ ἐδίωκε τοῦτον καὶ τοὺς Μυσίους ἐν ἀμπελῶνι. Ὁ δὲ Τηλεφος, ἐν ᾧ ἔφευγε, συνεποδίσθη ὑπὸ κλήματος τῆς ἀμπέλου καὶ ἔπεσε. Καὶ εὐθὺς τότε ὁ Ἀχιλλεὺς ἐτραμάτισε τοῦτον διὰ τοῦ δόρατος, πρὶν ἀναστῆ ἀκόμη ὀρθὸς εἰς τὸ πλευρόν. Ἄλλ' οἱ ἑταῖροι διέσωσαν τὸν τραυματίαν ἀπενεγκόντες αὐτὸν μακρὰν τῆς μάχης. Γενομένου δὲ σκότους ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. Τῇ ἐπομένῃ δὲ πρωΐᾳ ἐποιήσαντο πρὸς ἀλλήλους ἐχεχειρίαν, ἵνα θάψωσι τοὺς νεκρούς. Τότε δὲ ἤκουσαν ὅτι ὁ ἀνδρεῖος πολέμιος ἦτο ὁμόφυλος καὶ πολέμιος τοῦ Ἡρακλέους. Οἱ Ἕλληνες συνέθεντο πρὸς τοῦτον φιλίαν καὶ παρεκελεύοντο ὅπως μεταλάβῃ καὶ οὗτος τῆς στρατείας. Ὁ Τηλεφος ἔλεγεν ὅτι πάντα θὰ πράξῃ ὑπὲρ τῶν φίλων Ἑλλήνων. Δὲν ἤθελεν ὅμως νὰ συμπολημῆσῃ κατὰ τῆς Τροίας, διότι εἶχε σύζυγον θυγατέρα τοῦ Πριάμου.

Ἐκ Τευθρανίας οἱ Ἕλληνες ἀπέπλευσαν διευθυνόμενοι εἰς Τροίαν Ἄλλὰ καθ' ὁδὸν ἄνεμος σφοδρὸς ἐπιγεγόμενος διεσχόρπισεν αὐτοὺς καὶ μόλις μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις ἠδυνήθησαν νὰ καταπλεύσωσι πάλιν εἰς Αὐλίδα.

§. 12. Ὁργὴ τῆς Ἀρτέμιδος.

Καταπλεύσαντες οἱ Ἕλληνες αὖθις εἰς τὴν Αὐλίδα ἀνέσυραν τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο. Καὶ πολλοὶ μὲν τούτων ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των ἕκαστος, ἀμφιβάλλοντες ἂν ἡ ἐπιχειρήσεις θὰ ἐπιτελεσθῇ· διότι δὲν εἶχον ὁδηγόν. Συνέβη ὁμως νὰ ἔλθῃ ὁ Τήλεφος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ζητήσῃ ἴασιν τῆς πληγῆς. Τοῦτον ἰάτρευσε ὁ Ἀχιλλεὺς, ἀνθ' οὗ ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ δείξῃ τὴν ὁδόν.

Ἦδη πάλιν συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ οἱ Ἕλληνες, ἵνα ἐπιχειρήσωσι καὶ πάλιν τὸν πλοῦν. Ἄλλ' ἄνεμοι ἐνάντιοι ἐκώλυον αὐτοὺς. Οἱ δὲ στρατιῶται ποθοῦντες τῆς μάχης ἐθορύβουν καὶ ἐπέκειτο στάσις. Τότε ὁ Κάλχας ἐξέφερεν ὅτι ἡ Ἀρτεμις εἶνε ὠργισμένη κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος φονεύσαντος τὴν ἔλαφον καὶ ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ὠφείλει πρὸς ἱλασμόν αὐτῆς νὰ θυσιάσῃ τὴν πρεσβυτέραν κόρην τὴν Ἴφιγένειαν. Τὸ μάντευμα τοῦτο ἦτο γνωστὸν μόνον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Μενέλαον καὶ τὸν Ὀδυσσεά.

§. 13. Ἀγαμέμνωνος παλιμβουλία.

Ἄλλ' ὁ Ἀγαμέμνων ἐβούλετο μᾶλλον νὰ ἀποστῆ τοῦ ἔργου καὶ νὰ προλίπη τὴν δόξαν, ἢ νὰ θανατώσῃ κόρην τοσοῦτον προσφιλῆ. Καὶ διὰ τοῦτο προσέταξε τῷ κήρυκι Ταλθυβίῳ νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸν καὶ νὰ πέμψῃ αὐτὸν οἴκαδε. Ἄλλ' ὁ Μενέλαος ἀντεῖπε καὶ ἐζήτηε νὰ μεταπίσῃ τὸν ἀδελφὸν διὰ πολλῶν λόγων. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων καὶ ἄκων ἐπέισθη καὶ ἔγραψε πρὸς τὴν γυναῖκα του τὴν Κλυταιμνήστραν νὰ στείλῃ τὴν κόρην λόγῳ μὲν ὅπως νυμφεύσῃ αὐτὴν μὲ τὸν Ἀχιλλέα, ἔργῳ δὲ ὅπως θυσιάσῃ αὐτὴν. Ἄλλ' εὐθὺς μετενόησε καὶ κρύφα ἔστειλε τὴν νύκτα δευτέραν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Κλυταιμνήστραν νὰ μὴ ἔλθῃ ἢ Ἰφιγένεια τῶν γάμων ἀναβληθέντων. Ἄλλ' ὁ Μενέλαος, ὃς ἐφοβεῖτο μεταβολὴν τῆς γνώμης τοῦ ἀδελφοῦ, ἐλόχα ἐκτὸς τῆς σκηνῆς καὶ ἐξήρесе ἐκ τοῦ δούλου τὴν ἐπιστολὴν. Ἄναγνοῦς δὲ τὸ γράμμα ἔδραμε πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ἐμέμφετο τούτου τὴν αἰσχρὰν προδοσίαν λέγων: « Πόσον ἄδικον καὶ ἄπιστον ἢ ἀστασία! Ἐνθυμεῖσαι πόσον ταπεινὸς καὶ εὐπροσῆγορος, ὅπως κορέσης τὴν φιλοδοξίαν σου νὰ γείνης ἀρχιστράτηγας ἔτεινες τὴν χεῖρα εἰς πάντα, ὅτι καὶ εἰς τὸν δεμότην ἤνοιγες τὰς θύρας καὶ τὸν σιωπηλὸν προσεφώνεις φιλικῶς; Ἄφ' οὗ ὅμως ἐπέτυχες τοῦ πο-

θουμένου, εὐθύς μετεβλήθης. Εἰς τοὺς φίλους δὲν ἦσο πλέον ὁ παλαιὸς φίλος, ἢ ἐπίσκεψις δὲν ἦτο συγκεχωρημένη εἰς πάντα, καὶ εἰς τὸν στρατὸν σπανίως ἐφαίνεσο. Ἄλλ' οὕτω δὲν πράττουσιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. Τὸν φίλον πρέπει τις πάντοτε νὰ ἀγαπᾷ καὶ βοηθῇ καὶ μάλιστα ὅταν ὑπὸ θείας εὐνοίας ἀνυψωθῇ εἰς θέσιν τοιαύτην, ὁπόθεν περισσότερον δύναται νὰ ὠφελήσῃ. Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ Αὐλίδι αὕτῃ ἤδη, ὅτε ὁ ἄνεμος δὲν ἦτο οὖριος καὶ ὁ λαὸς ἀποκαμῶν νὰ περιμένῃ μάτην ἐζήτει νὰ ἀπέλθῃ οἴκαδε, ἐξεπλάγῃς καὶ ἀπηλπισμένος ἐβόας· « Τί ποιήσω; τί συμβουλεύεις, ὅπως μὴ ἀπολέσω τὴν στρατηγίαν, καὶ τὴν δόξαν; » Καὶ ὅτε ὁ οἰωνοσκόπος Κάλχας εἶπε νὰ θυσιάσῃς εἰς τὴν Ἄρτεμιν τὴν θυγατέρα σου ἄνευ πολλοῦ ὄχνου συνήνεσας εἰς τοῦτο καὶ πρὸς τὴν σύζυγόν σου ἐπεμψας ἄγγελον, οὐδενὸς ἀναγλάζοντος. Ἄλλὰ τῶρα μετανοεῖς καὶ στέλλεις νέα γράμματα, ὅπως σώσῃς τὴν κόρην σου. Τῇ ἀληθείᾳ, τοῦτο πράττουσι πολλοὶ, πρῶτον θηρεύουσιν δόξαν, ἀλλ' ὅταν πρόκειται περὶ θυσίας αἰσχροῦς ὑποχωροῦσιν. Ἄλλ' ἡ ἀδυναμία αὕτη συνεπάγεται τὴν πτώσιν. Ὅστις θέλει νὰ εἶνε ὁ πρῶτος τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ ἔχῃ φρόνησιν καὶ νοῦν. »

§. 14. Ὁ Μενέλαος δὲν θέλει νὰ
θυσιασθῇ ἢ Ἰφιγένεια.

Ἡ σφοδρὰ αὕτη τοῦ Μενελάου ἐπιτίμησις ἐξώρ-

γισε τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅστις ὅμως σωφρόνως ἀπεκρίνατο ὑπερασπίζων ἑαυτὸν ὅτι οὐδαμῶς στέργει νὰ θυσιάσῃ ἀνάιτιον τέκνον χάριν γυναικὸς κακῆς καὶ ὅτι καὶ ὁ Μενέλαος, ἂν ἐσωφρόνει, θὰ ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ κακοῦ γάμου.

Τούτων δὲ γινομένων, ἔρχεται ἄγγελος, ὅτι ἀφίκετο ἡ Ἰφιγένεια καὶ ἡ μήτηρ καὶ ὁ μικρὸς ἀδελφὸς Ὁρέστης καὶ ὅτι ἀναπαύονται παρὰ πηγῇ πλησίον τοῦ στρατοπέδου. Ὁ λῆξ ἄθροος συνέρρευσε ἐκεῖ καὶ ἐθαύμαζε τὸ κάλλος τῆς κόρης. Τὸν δὲ Ἀγαμέμνονα κατέλαβε λύπη μεγάλη μέλλοντα μετ' ὀλίγον νὰ στερηθῇ τῆς θυγατρὸς.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ δυστυχῆς πατὴρ διετέλει ἀπεγνωσμένος, ὁ Μενέλαος συνεκινήθη ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ συμφορᾷ καὶ μὲ καρδίαν ἀλγοῦσαν πλησιάσας λαμβάνει τὸν Ἀγαμέμνονα ἐκ τῆς δεξιᾶς καὶ λέγει : « Παιῦσον νὰ χύνης δάκρυα, ἀδελφέ· μεταμέλομαι δι' ὅσα σοὶ εἶπον πρότερον. Σοὶ ὠμίλησα ὡς ἄφρον παιδίον. Ἄλλ' ἤδη αἰσθάνομαι τί σημαίνει νὰ φονεύσῃ τις τὸ τέκνον του. Διάλυσον τὸν στρατὸν, ἄς ἐπανέλθωμεν οἴκαδε. Χάριν σοῦ παραιτοῦμαι ὅλα τὰ δικάια μου. »

Οἱ εὐγενεῖς οὗτοι λόγοι τοῦ Μενελάου εὐχάριστησαν μὲν τὴν καρδίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλὰ δὲν διεσχέδασαν τὴν ἀθυμίαν. « Οἱ λόγοι σου, Μενέλαε, εἶπε, « εἶνε ὠραῖοι καὶ ἄξιοι σοῦ. Ἄλλ' ἡ θυ-

σία πρέπει κατ' ἀνάγκην νά γείνη. Σκέφθητι ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς γινώσκει τὸν χρησμὸν, ὅτι οὗτος εἶνε φιλόδοξος καὶ πανοῦργος καὶ ὅτι ἀφορμὴν ζητεῖ νά προσεταιρισθῆ τὸν στρατὸν, καὶ νά φονεύσῃ καὶ ἐμέ καὶ σέ, καὶ ἔπειτα νά θυσιάσῃ καὶ τὴν κόρην. »

§. 15 Ἡ Κλυταιμνήστρα καὶ ἡ Ἰφιγένεια δέονται τοῦ Ἀγαμέμνονος νά φεισθῆ τῆς θυγατρός.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ Κλυταιμνήστρα ἔμαθεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ γάμου, ἀλλὰ περὶ θυσίας τῆς θυγατρός. Ὁ Ἀγαμέμνων ἤμως ἀγνοῶν τοῦτο εἶπεν εἰς τὴν σύζυγον ὅτι τὰ πάντα εἶνε ἑτοιμα καὶ ὅτι ἡ θυγάτηρ ἔπρεπεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς νά ὀδηγηθῆ εἰς τὸν βωμὸν πρὸν τὸν γαμβρόν. Ἀλλ' ἡ Κλυταιμνήστρα πλήρης ὀργῆς καὶ φρίκης ὑπέμνησε τὸ μέγα πένθος, ὃ θὰ ἔφευρον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀτρείδου ὁ φόνος τῆς Ἰφιγενείας, καὶ ὅτι οἱ θεοὶ θὰ τιμωρήσωσι τὸ ἀνόσιον τοῦτο ἔργον δι' ἐπονειδίστου ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα. « Οὐδεμία δέησις, » λέγει « δύναται νά μεταβάλῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν. Οἱ θεοὶ δὲν εἶναι ἀφρονες καὶ τιμωροῦσι πᾶν ἀδίκημα. »

Καὶ ἡ Ἰφιγένεια προσπίπτει εἰς τὰ γόνατα τοῦ πατρὸς κλαίουσα. « Εἶθε νά εἶχον, λέγει τὸ στόμα τοῦ Ὀρφέως, πάτερ, ἵνα κινῶ διὰ τῆς μαγευτικῆς φωνῆς τοὺς λίθους, καὶ καταπραύνω διὰ τῶν λόγων,

δὲν τινα ἐπεθύμουν. Ἄλλ' ἔχω μόνον θρήνους καὶ δάκρυα. Ἰκέτης προσπίπτω σοι, πάτερ, μὴ μὲ ἀφανίσῃς ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας. ὦ πόσον ἡδὺ νὰ βλέπῃ τις τὸ φῶς, ὦ μὴ μὲ ἀναγκάσῃς νὰ κατέλθω εἰς τὸ σκότος. Τί ἔπταισα ἐγὼ διὰ τὴν φυγὴν τῆς Ἑλένης μετὰ τοῦ Πάριδος, ἵνα τιμωρηθῶ διὰ τοῦ θανάτου; Ἄν οἱ λόγοι μου, πάτερ, δὲν σὲ συγκινῶσι, μὴ μὲ στερήσῃς τοῦλάχιστον τοῦ πατρικοῦ βλέμματος καὶ φιλήματος ἵνα ἀποθνήσκουσα ἔχω τοῦτο τοῦλάχιστον πρὸς ἀνάμνησίν σου. »

§. 16 Ἀγαμέμνωνος καὶ Ἰφιγενείας μεγαλοφροσύνη.

Ὁ Ἀγαμέμνων ἔμενε ἀκαμπτος. « Οἶδα, εἶπε ποῦ πρέπει νὰ ἔχω οἶκτον καὶ ποῦ οὐχί. Δὲν μαίνομαι, ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου. Μὲ καρδίαν τεθλιμένην, γύναι, ἐκτελῶ πράξιν, ἣν ὅμως δὲν δύναμαι καὶ νὰ ἀποφύγω. Ὅρατε, ὅποιοι οἱ περίξ ἡμῶν μαχηταὶ καὶ πόσοι ἡγεμόνες, εἶναι ἐνταῦθα συνηθροισμένοι. Εἰς ἅπαντας τούτους εἶνε ἡ ὁδὸς ἢ πρὸς τὴν Τροίαν κλειστή, ἂν δὲν θυσιάσω σὲ, τέκνον μου. Τοῦτο εἶπεν ὁ Κάλχας. Τοὺς δὲ Ἕλληνας κατέχει ἀκατάσχετος πόθος νὰ πλεύσωσιν ἀμελλητὶ εἰς τὴν γῆν τῶν βαρβάρων καὶ νὰ ἐπιθέσωσι τέλος εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῶν Ἑλληνίδων. Οὐχὶ χάριν τοῦ Μενελάου, ἀλλὰ χάριν συμπάσης τῆς Ἑλλάδος πρέπει, τέκνον »

μου, ἔκων ἄκων νὰ σὲ θυσιάσω. Διὰ σοῦ, θύγατερ, θὰ ἐλευθερωθῆ ἡ γῆ ἡμῶν, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ τολμᾷ ὁ βάρβαρος νὰ καταπατῆ τὰ ἀπαράγραπτα τῶν Ἑλλήνων δικαιώματα. »

Αἱ λέξεις αὗται διήγειραν τὴν εὐτολμίαν τῆς Ἰφιγενείας, ἣτις στραφεῖσα πρὸς τὴν μητέρα λέγει : « Μήτηρ, προσφιλὴς μητηρ, ὀργίζεσαι κατὰ τοῦ πατρός. Ἐγὼ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνω. Ἡ περικλεὴς Ἑλλάς βλέπει ἤδη σύμπασα πρὸς ἐμέ. Ἐξ ἐμοῦ ἐξαρτᾶται ἡ εὐπλοια τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ καταστροφή τῆς Τροίας. Καὶ διατί νὰ φείδωμαι ἐγὼ τόσον τῆς ζωῆς, ἀφ' οὗ χιλιάδες Ἑλλήνων διὰ τὴν προσβολὴν τῆς πατρίδος εἶνε ἔτοιμοι νὰ χύσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς τὸ αἷμά των ; Ὑπὲρ πατρίδος θνήσκω ἐκουσίως. Θυσιάσατε ἐμὲ καὶ καταστρέψατε τὴν Τροίαν. Τῆς Τροίας τὰ ἐρείπια ἔστωσάν μοι μνημεῖον αἰώνιον. »

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ μεγαλόψυχος κόρη ἐπορεύθη μὲ βῆμα ἀσφαλὲς καὶ ἄφοβον εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἐστάθη πρὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἐκπληκτος θεωρεῖ αὐτὴν ὁ λαὸς ἰστάμενος περίξ τοῦ βωμοῦ. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ τὰ λειβόμενα δάκρυα ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς ἐσθῆτος. « Ἦλθον, λέγει ἡ Ἰφιγένεια. Ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς θεᾶς προθύμως προσφέρω τὸ σῶμά μου θυσίαν ὑπὲρ τῆς χώρας καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων, ἀφ' οὗ οὐ-

τω διέταξεν ὁ Θεός. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἔστε, Ἕλληνες, εὐτυχεῖς καὶ νικηταὶ καὶ ἐπιστρέφατε ταχέως εἰς τὴν πατρίδα σας. Οὐδεὶς θέλω νὰ μὲ βοηθήσῃ. Μόνη τὸν τράχηλον θὰ προσφέρω εἰς τὴν μάχαιραν. »

Ἐκπληξὶς κατέλαβε τὸν στρατὸν διὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν εὐτολμίαν τῆς κόρης. Τότε ὁ κήρυξ Ταλθύβιος διέταξε σιγὴν εἰς ὄλους καὶ προσευχὴν. Ὁ δὲ μάντις Κάλχας ἐξείλκυσε ἐκ τῆς θήκης ξίφος κοπερὸν καὶ τελέσας τὰ νενομισμένα κατέφερε κατὰ τοῦ τραχήλου πληγὴν ἰσχυράν. Ἄλλ' αὕτη ἀπέκτεινε ἔλαφον. Διότι ἡ Ἰφιγένεια ἀναρπασθεῖσα ὑπὸ τῆς τῆς Ἀρτέμιδος μετηνέχθη εἰς Ταύρους¹ ἱέρεια εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν τῆς θεᾶς.

Τὴν εὐφρόσυνον ταύτην ἀγγελίαν ἔφερον ὁ Ἄγαμέμνων εἰς τὴν Κλυταιμνήστραν, ἣτις περὶ χαρῆς ἐπανῆλθεν εἰς Μυκήνας. Οἱ δὲ Ἕλληνες παρασκευασθέντες ἀπέπλευσαν εἰς Τροίαν.

§. 17. Ὁ Φιλοκτῆτης εἰς τοὺς ἀξένους βράχους τῆς Λήμνου.

Οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν ἤδη πάντες ἀσφαλῶς εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας. Μόνον τὸν Φιλοκτῆτην, τὸν βασιλέα τῶν Μαλίων, κατέλαβε συμφορὰ μεγάλη. Ἐπάρχει παρὰ τὴν Λήμνον νῆσος ἀκατοίκητος ὀνόματι Χρύση. Ἐνταῦθα εἶχεν ἰδρύσῃ ὁ Ἰάσων βω-

¹ Εἰς τὴν Κριμέαν.

μόν κατά τόν εἰς Κολχίδα πλοῦν. Κατά τόν χρῆσ-
μόν, ἂν δὲν ἐγένετο θυσία ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου
πρότερον, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀλωθῇ ἡ Τροία. Ὁ Φι-
λοκτήτης ἐγίνωσκειν ποῦ ἦτο ὁ βωμός καὶ ἤθελε νὰ
δείξῃ τοῦτον εἰς τοὺς ἐταίρους. Τὸ χωρίον ἐκαλύ-
πτετο ὑπὸ ἀκανθῶν καὶ ὁ βωμός ἦτο καταπεπτω-
κῶς ὑπὸ ταύτας. Ἄλλ' ἐν ᾧ κατεπάτει τὰς ἀκάν-
θας, ἵνα φανερώσῃ τὸν βωμόν, ἰόβολος ὄφρις ἔδακεν
αὐτὸν εἰς τὸν πόδα. Τὸ τραῦμα ἐποίει ἀλγηδόνας
δεινὰς εἰς τὸν ἥρωα. Ὡδύρετο νύκτα καὶ ἡμέραν,
καὶ διὰ τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν οἰμωγῶν ἐτάραττε
πᾶσαν θυσίαν. Διεδίδετο δὲ καὶ ἀποφορὰ ἀνυπόφο-
ρος ἐκ τοῦ πυώδους ἔλκουσ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ στρατὸς
ἠγανάκτει διὰ τοῦτο, τότε συνεσκέφθησαν οἱ δύο
Ἄτρεϊδες καὶ ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς τί νὰ πράξωσι καὶ
ἀπεφάσισαν νὰ ἀπομακρύνωσι τὸν εὐγενῆ ἥρωα ἐκ
τοῦ στρατοῦ, ὃς ἔπαθε τῶν κοινῶν πράγματα ἐπι-
μελούμενος. Παραπλέοντες λοιπὸν τὰς ἐρήμους τῆς
Λήμνου ἀκτὰς ἔθηκαν τὸν δυστυχῆ Φιλοκτήτην
εἰς πλοιάριον, καθ' ὃν χρόνον ἐκοιμᾶτο βαθέως καὶ
κατέλιπον αὐτὸν ἐδῶ εἰς τοὺς ξένους βράχους. Πα-
ρέθησαν δὲ αὐτῷ τὸ τόξον του καὶ τὰ βέλη καὶ ὀλί-
γην τροφήν καὶ ἐνδύματα καὶ ἀπῆλθον παραδόν-
τες αὐτὸν εἰς τὴν τύχην. Ἐνταῦθα ὁ ἥρωας διέτρι-
βεν ἀθλίως ὑπὸ ἓνα βράχον μέχρι τοῦ δεκάτου ἔ-
τους, κακουχούμενος ὑπὸ τοῦ τραύματος, τὸ ὅποιον

καθ' ἡμέραν ἐπροχώρει περισσότερο, ἔρημος καὶ ἐν-
λήθη τῶν ἀνθρώπων.

§. 18. Ὁ Πρωτεσίλαος θνήσκει ἐκουσίως
ὕπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὰς Τρωϊκὰς ἀκτὰς ὁ στρα-
τὸς τῶν Ἑλλήνων, πλῆθος Τρώων προσέδραμεν
ἐκεῖ, ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν ἀπόβασιν. Ὡδήγει δὲ τού-
τους ὁ Ἔκτωρ, ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Πριάμου,
διαφέρων πάντων τῶν Τρώων κατὰ τε τὴν ῥώμην
καὶ τὴν μεγαλοφυχίαν. Ὁ Πρίαμος αὐτὸς δὲν μετέ-
βαλε τοῦ πολέμου γέρων πολὺ ὄν. Εἶχε δοθῆ εἰς
τοὺς Ἕλληνας χρῆσμός καθ' ὃν ὁ πατήσων πρῶτος
τὴν Τρωϊκὴν χώραν ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ. Τοῦτο ἐ-
γίνωσκεν ὁ Πρωτεσίλαος, ὁ Ἴφικλέους, Θεσσαλός,
ὅστις εἶχεν ἀρτίως συζευχθῆ μετὰ τῆς Λαοδαμείας.
Καὶ ὅμως ἀτρόμητος πρῶτος ἠθέλησε νὰ πηδήσῃ
εἰς τὴν Τρωϊκὴν χώραν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀπειλούν-
των πολεμίων, θῦμα ἑαυτὸν προσφέρων ὑπὲρ τῶν
πολλῶν. Καὶ ὄντως τὸ δόρυ τοῦ Ἔκτορος διετρύ-
πησε τὸν εὐγενῆ ἥρωα, ὅστις παραιτίκα ἔπεσε νε-
κρός. Ὅτε δὲ ὕστερον ἔμαθεν ἡ νεαρὰ σύζυγος τὸν
θάνατον τοῦ ἀνδρός, κατελήφθη ὑπὸ λύπης μεγά-
λης καὶ ἦτο ἀπαρηγόρητος. Καὶ ἐδέετο πρὸς τοὺς
χθονίους ἠ θεοὺς τρεῖς ὥρας νὰ συγχωρηθῇ αὐτῇ νὰ

1. Τοὺς θεοὺς τοῦ Ἄδου.

ἴδῃ πάλιν τὸν σύζυγον. Οἱ θεοὶ ἐπήκουσαν τῆς εὐ-
χῆς καὶ ὁ Ἑρμῆς ὠδήγησε τὸν Πρωτεσίλαον εἰς
τὸν ἐνθάδε βίον. Ὅτε ὅμως ἔμελλε νὰ καταβῆ πάλιν
εἰς τὸν Ἄδην, ἀπέθανεν ἀσμένως καὶ ἡ σύζυγος
μετ' αὐτοῦ. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐτίμησαν τὸν Πρωτε-
σίλαον ἀνήγειραν τάφον παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον
ἐν τῇ Θρακικῇ ἀκτῇ καταντικρὺ τῆς Τροίας ὅπου
ἐφύτευσαν καὶ πολλὰς πετέας. Ἀλλὰ περιέργον!
Αἱ πετέαι αἱ ἐπὶ τοῦ τάφου ἔθαλλον εἰς τοὺς γλῶ-
νας τοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὸ Ἴλιον ἅμα ἤρχιζεν
ἡ ἀνοιξίς, ἀλλὰ καὶ εὐθὺς ἐμαραίνοντο καὶ τὰ ἀνθη
καὶ τὰ φύλλα, ὡς ἂν καὶ ταῦτα πενθοῦντα διὰ τὸν
ἄκαιρον θάνατον τοῦ Πρωτεσιλάου.

§. 19. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποκτείνει τὸν ἄτρωτον Κύκνον.

Πεσόντες τοῦ Πρωτεσιλάου, οἱ λοιποὶ Ἕλληνες
θαρραλέοι ἐπήδησαν ἐκ τῶν πλοίων ἵνα ἐδικήσωσι
τὸν νεκρὸν. Καὶ ἤδη συνέστη μάχη φοινική, ἐν ἣ ἔ-
πεσαν ἑκατέρωθεν πολλοὶ ἀνδρεῖοι πολεμισταί. Καὶ
τῶν μὲν Ἑλλήνων διέπρεπεν ὁ Ἀχιλλεὺς κατὰ τε
τὴν τόλμην τὴν ἄμαχον καὶ τὴν ῥώμην τὴν ὑπὲρ
ἄνθρωπον, τῶν δὲ Τρώων ὁ Ἐκτωρ καὶ ὁ σύμμα-
χος αὐτῶν Κύκνος. Οὗτος ἐβασίλευε τῶν Κολωνῶν
καὶ ἦτο γαμβρὸς τοῦ Πριάμου. Εἶχε δὲ σῶμα γι-
γαντῶδες καὶ ἄτρωτον, ῥώμην δ' ἀκαταμάχτην.

Καὶ σφαγὴν πολλὴν ἐποίει εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτι-
νες προτροπάδην ἔφευγον πρὸ αὐτοῦ. Μόνον ὁ Ἀ-
χιλλεὺς ἐπὶ τοῦ ἄρματος ἰστάμενος ὤρμησε κατ'
αὐτοῦ μὲ σειόμενον δόρου καὶ πλησίον ἐλθὼν βάλλει
αὐτὸν λέγων· « οἶος καὶ ἂν εἶσαι, στρατιῶτα, ἀπο-
θνήσκων ἔχε τοῦτο παρηγορίαν ὅτι ἐφονεύθης ὑπὸ
τοῦ Ἀχιλλέως τοῦ υἱοῦ τῆς Θέτιδος. » Τὸ βαρὺ δό-
ρυ ἔτυχε τοῦ Κύνου κατὰ τὸ στήθος, ἀλλ' ἡ ὀξεία
αιχμὴ ἠμβλύθη χωρὶς γὰ βλάβη οὐδαμῶς αὐτόν.
Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐξεπλάγη διὰ τοῦτο. Τότε ὁ Κύνος
εἶπε· « Μὴ ἐκπλήττεσαι τέκνον, τῶν θεῶν, οὔτε τὸ
κράνος οὔτε ἡ ἀσπίς μοι φυλάττει τὸ σῶμα, καὶ τὰ
ὄπλα φέρω μόνον πρὸς κόσμον. Καὶ γυμνὸς ἐὰν εἴ-
μαι, δὲν τραυματίζομαι. Σημαίνει πολὺ νὰ μὴ εἰνέτις
υἱὸς Νηρηίδος, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ, ὅστις ἄρχει καὶ τοῦ
Νηρέως καὶ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ καὶ τῆς θαλάσ-
σης ἀπάσης. » Καὶ ταῦτα λέγων ἀφῆκε τὸ δόρυ κατὰ
τοῦ Ἀχιλλέως, ὅπερ διήλασε διὰ τῶν ἐννέα βοείων
δερμάτων τῆς ἀσπίδος καὶ ἐστάθη εἰς τὸ δέκατον.
Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐτίναξε τὸ δόρυ ἐκ τῆς ἀσπίδος καὶ
εὐθὺς ἔρριψε μὲ χεῖρα εὐτογον καὶ δεῦτερον αὐτὸ
κατὰ τοῦ ἐναντίου. Ἀλλὰ καὶ τώρα δὲν ἔβλαψε τὸν
Κύνον. Ἐπειτα ἐπειράθη καὶ τὸ τρίτον. Ἀλλ' ὅτε
εἶδεν ὅτι μάτην ἀγωνίζεται, διότι οὐδεμίᾳ πληγῇ
ἀνοίγεται εἰς τὸν ἀντίπαλον, ὑπέλαβεν ὅτι τὸ δόρυ

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

3

πταίει, και πρὸς δοκιμὴν σφενδονᾶ τοῦτο πλήρης ὀργῆς κατὰ τοῦ Μενοίτου τοῦ Λυκίου. « Ἄς ἴδωμεν » λέγει « ἐξησθένησεν ἡ χεὶρ μου. » Ἄλλὰ τὸ δόρυ τώρα διετρύπησε καὶ τὸν θώρακα καὶ τὸ στήθος τοῦ Μενοίτου. Τότε ὁ Ἀχιλλεὺς ἠλάλαξε καὶ εἶπεν· « αὕτη εἶνε ἡ χεὶρ μου, τοῦτο εἶνε τὸ δόρυ μου. Ἄς δοκιμάσω λοιπὸν καὶ πάλιν ἐπὶ τούτου. » Καὶ ταχέως ἐξείλκυσε τὸ δόρυ ἐκ τοῦ θερμοῦ αἵματος τοῦ νεκροῦ καὶ ἔβαλε τοῦτο κατὰ τοῦ Κύκνου. Ἄλλὰ τὸ δόρυ ἀπεπήδησεν ὡς νὰ ἐκτύπησεν ἐπὶ σκληρᾶς πέτρας. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἀχιλλεὺς κατήνησεν εἰς ὀργὴν μανιώδη καὶ πηδήσας ἐκ τοῦ δίφρου ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ γυμνὸν ξίφος καὶ πλησιάσας αὐτὸν διετρύπησε τὴν ἀσπίδα. Ἄλλὰ τὸ ξίφος φθάσαν εἰς τὸ ἄτρωτον σῶμα ἠμβλύθη καὶ δὲν διεπέρα τοῦτο. Τότε ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τῆς ἀσπίδος, ἣν ἔφερον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἐκτύπησεν αὐτὸν κατὰ τοῦ προσώπου, ὡς τε ὁ Κύκνος ἀναίσθητος πίπτει κατὰ γῆς. Καὶ ἀπέθανεν πνιγεὶς διὰ τῶν ἰμάτων τοῦ κράτους.

§. 20. Ἡ ἐν τῷ στρατοπέδῳ θέσις τῶν λογάδων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ὁ θάνατος τοῦ Κύκνου ἐνέβαλε τοὺς Τρῶας εἰς φόβον καὶ πάντες εὐθὺς ὑπεχώρησαν τοῦ πεδίου. Ἐπειτα ἐποιήσαντο ἐκεχειρίαν καὶ ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς.

Οἱ Ἕλληγες ἐπιτελέσαντες τὸ πρὸς τοὺς νεκροὺς καθήκον ἀνείλκυσαν τὰς νῆας εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐν τῇ πεδιάδι μεταξὺ Ῥοιτίου καὶ Σιγείου. Καὶ τὰ μὲν ἄκρα τοῦ στρατοπέδου εἶχον οἱ λογάδες τοῦ στρατοῦ, ὁ Ἀχιλλεὺς τὸ Σίγειον καὶ ὁ Αἴας τὸ Ῥοίτιον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμῶς ἐξέλεξε τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου, ἐνθα εἶχε κατασκηνώσῃ καὶ ὁ Ἀγαμέμνων. Ἐνταῦθα ἦτο τὸ χωρίον ἐλεύθερον, ἐνθα συνήρχοντο πρὸς σύσκεψιν. Πέριξ δὲ τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὴν ξηρὰν δι' ἀσφάλειαν ἔσκαψαν τάφρον.

§. 21. Ἡ ἐν Ἰλίῳ διχογνωμία περὶ ἀποδόσεως τῆς Ἑλένης.

Οἱ Ἕλληγες ἤδη στέλλουσι τὸν Μενέλαον καὶ τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν πόλιν ὡς πρέσβεις νὰ ζητήσωσι τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς ἀρπαθέντας θησαυροὺς. Ὁ Ἀντήνωρ, γέρον φρόνιμος καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἀνδρῶν τῆς Τροίας, ὑπεδέχθη τοὺτους ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐξένισεν. Ὁ δὲ Πρίαμος ἀκούσας τὴν πρότασιν τῶν Ἑλλήνων συνεχάλεσεν τοὺς πολίτας ὅπως σύσκεψθῶσι περὶ τούτου. Καὶ πρῶτος μὲν ὠμίλησεν ὁ Μενέλαος εἰς τοὺς Τρῶας λόγον σύντομον καὶ συντακτικόν 1. Ἐπειτα ἀνέστη ἐκ τῆς ἐδρας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐξήρχοντο ὡς πυκναὶ νιφάδες

1. Καλῶς συνδεδωμένον, πείθοντα.

ἐκ τοῦ στόματος καὶ ὁ λαὸς δεινῶς διετέθη ἀκού-
 σας. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἄντήνωρ συνηγόρησεν ὑπὲρ τῶν
 Ἑλλήνων. Οἱ δὲ Τρῶες ἀνεβόησαν νὰ ἀποδοθῆ ἡ
 γυνὴ καὶ οἱ θησαυροὶ καὶ νὰ παύσῃ ὁ ἐπικίνδυνος πό-
 λεμος. Τοῦτο ἐπόθει καὶ ἡ Ἑλένη, ἥτις τώρα μετε-
 νόησε φυγοῦσα μετὰ τοῦ ἀσεβοῦς Πάριδος. Ἄλλ' ὁ
 Πάρις ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του τῶν
 πολεμικῶν καὶ τοῦ Ἀντιμάχου, ὃν διέφθειρε διὰ
 πόλλων χρημάτων, ἠναντιώθη πάσῃ δυνάμει εἰς
 τὴν ἀπόφασιν τοῦ λαοῦ. Καὶ ὅμως θὰ ὑπερίσχυον
 οἱ φρονιμώτεροι καὶ ἡ Ἑλένη θὰ ἀπεδίδοτο τῷ Με-
 νελάῳ ἂν ὁ μάντις Ἐλενος δὲν ὑπισχνεῖτο εἰς τοὺς
 Τρῶας ἐν τῷ πολέμῳ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν. Οἱ
 Τρῶες λοιπὸν μεταπεισθέντες ἀποπέμπουσι τοὺς
 πρέσβεις καὶ ἄρχονται χαίροντες ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τῇ
 μελλούσῃ νίκῃ.

§. 22. Ληλασία καὶ διαρπαγὴ τῆς Τρωάδος.

Οἱ Ἕλληνες ἤρξαντο τώρα νὰ πολιορκῶσι τὴν
 πόλιν. Ἄλλ' εἰ καὶ τρεῖς ἐπειράθησαν νὰ εἰσβάλλω-
 σιν εἰς αὐτὴν παρὰ τὴν συκῆν, ἐνθα ἦτο τὸ τεῖχος
 ἀδύνατον, δὲν ἐπέτυχον ὅμως τούτου. Καὶ ὁ πόλε-
 μος ἐφαίνετο ὅτι θὰ γείνη χρόνιος. Διότι οἱ μὲν Ἕλ-
 ληνες δὲν εἶχον τόσους ἀνδρας, ὥστε νὰ κατακλεί-
 σαι πανταχόθεν τὴν πόλιν, οἱ δὲ Τρῶες πάλιν δὲν

ετόλμων βλέποντες τὸν φοβερόν Ἀχιλλέα νὰ ἐπέξέλθωσιν ἐν τῇ πεδιάδι εἰς μάχην κρίσιμον. Καὶ διὰ τοῦτο ἐξῆλθον εἰς λεηλασίαν καὶ διαρπαγὴν τῆς Τρωάδος. Ἐν ταύτῃ ὑπερέβη πάντας ὁ Ἀχιλλεύς. Οὗτος ἐπῆρχετο νῦν μὲν κατὰ θάλασσαν, νῦν δὲ κατὰ γῆς κατὰ τῶν κωμῶν τῆς Τροίας καὶ τῶν συμμαχίδων πόλεων. Καὶ δώδεκα μὲν ὑπέταξε κατὰ θάλασσαν, ἔνδεκα δὲ κατὰ γῆν. Καὶ τὰς μὲν οἰκίας διαρπάζων ἔκαιε, τοὺς δὲ ἀνδρας ἐφόνευε, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά ἀπῆγεν εἰς δουλείαν. Τὴν πλουσίαν δὲ ταύτην λείαν φέροντες διενέμοντο οἱ Ἀχαιοὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἔδιδον γέρας εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν ἡρώων τὰς εὐγενεῖς θυγατέρας τῶν ἡγεμόνων. Οὕτως εἶχεν ὁ Νέστωρ ἐκ τῆς Τενέδου τὴν Ἑκαμίδαν, ὁ Ἀχιλλεύς τὴν Ἴπποδάμειαν ἢ Βρισηίδα ἐκ τῆς Λυρνησοῦ, καὶ ὁ Ἀγαμέμνων τὴν Ἀστυνόμην ἢ Χρυσίδα.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Τρῶες καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Πριάμου ἀπομακρυνόμενοι τοῦ τείχους δὲν ἦσαν ἐν ἐσφαλείᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως. Οὗτος συνέλαβε τὸν Ἀγτιφον καὶ τὸν Ἴσσον ἐπὶ τῆς Ἰδῆς, υἱοὺς τοῦ Πριάμου, οὓς ὅμως ἀφῆκεν ἀγτὶ λύτρων ἐλευθέρους. Ἔτερον δὲ υἱὸν τοῦ Πριάμου τὸν Λυκάονα ἐπώλησεν εἰς τὴν Λῆμνον. Τὸν δὲ νεαρόν Τρωῖλον, ὃς ἐξῆλθε τῶν τειχῶν ἔφιππος, ἀπέκτεινεν ἀνηλεῶς ἐν τῷ βωμῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔνθα κατέφυγεν ἰκέτης. Τὸ νεκρὸν αὐ-

τοῦ ὅμως ἔσωσαν οἱ δραμόντες πρὸς σωτηρίαν τρεῖς ἀδελφοί του, ὁ δὲ Ἐκτωρ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐχόμισεν τοῦτο εἰς τὴν πόλιν.

§. 23. Ὁ Παλαμῆδης καταδικάζεται εἰς τὸν διὰ λιθοβολίας θάνατον ὡς προδότης τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολέμου συνέβη καὶ ὁ θάνατος τοῦ Παλαμῆδους, ὅστις παντοιοτρόπως καὶ διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων ὠφέλησε τοὺς Ἕλληνας. Ὅτε παρεσκευάζετο ἡ στρατεία, οὗτος ἔπεισε διὰ τῆς εὐγλωττίας του τοὺς περισσοτέρους τῶν Ἑλλήνων νὰ συνεχοστρατεύσωσιν. Ἐπεισε ἐν τῇ Αὐλίδι τὸ μὲν διὰ τῶν διασκεδαστικῶν παιγνιδίων, τὰ ὁποῖα ἐφεύρισκε, κατεπράυνε τὸν δυσηρεστημένον διὰ τὴν μακρὰν ἀναβολὴν τοῦ ἀπόπλου στρατὸν, τὸ δὲ διὰ τῶν ἰατρικῶν του γνώσεων διητήρει ὑγιεῖς τοὺς στρατιώτας. Οὗτος ἐδίδαξε τὴν χρῆσιν τῶν φάρων καὶ τοῦ φρουροῦ. Ὁμοίαζε πρὸς τὴν ἐλευθεριότητα τῆς ψυχῆς τὸν Ἀχιλλέα, μεθ' οὗ εἶχε στενὴν φιλίαν. Ὁ εὐγενὴς οὗτος ἀνὴρ προθύμως συνεμερίσθη τὴν τύχην τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Ἐπεὶ δὲ ὡς σοφὸς ἄνθρωπος προέβλεπεν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ὅτι ὁ μὲν πόλεμος θὰ παραταθῆ, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐν τῷ μεταξύ θὰ πάθωσι

πολλά, συνεβούλευσε τοὺς Ἕλληνας νὰ διαλλαχθῶσι πρὸς τοὺς Τρῶας. Ἄλλὰ τοῦτο παρώργισε τὸ φιλοπόλεμον καὶ ἀποφασιστικὸν κόμμα, μάλιστα δὲ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἐκστρατεύσας ἅπαξ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὸν σκοπὸν τοῦ κατορθωθέντα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμίσει τὸν Παλαμῆδην πρῶτον μὲν διότι ἤλεγξεν αὐτοῦ τὴν προσποιητὴν μανίαν, ἔπειτα δὲ διότι ὁ Παλαμῆδης εἰς πᾶσαν περίστασιν διεκρίνετο ὡς πρὸς τὴν σοφίαν καὶ ἐπεσχότει τὴν δόξαν τοῦ Ὀδυσσεως. Ἰπὸ τοιούτου ἀγρίου μίσους κατεχόμενος ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρινε κακῶς τὰς ἀγαθὰς καὶ φιλόφρονας τοῦ Παλαμῆδου σκέψεις καὶ δι' ἐπονειδίσμου σκευωρίας κατῴρθωσε νὰ καταδικασθῇ ὡς προδότης τῆς πατρίδος εἰς τὸν διὰ λιθοβολίας θάνατον. Μάτην διεμαρτύρετο ὁ ἀναίτιος ἦρως διὰ τὴν συκοφαντίαν. Ὁ εὐγλωττος Ὀδυσσεὺς ἤξευρε νὰ ἀποδείξῃ τόσον ἐναργῆ τὴν πράξιν, ὥστε οὔτε ἡ ἀπολογία οὔτε ἡ ἀνάμνησις τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἐκδουλεύσεων ἠδυνήθησαν νὰ τὸν ὠφελήσωσιν. Ἀπαχθεῖς δὲ δεσμώτης εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης « ὦ Δαναοί, εἶπεν, φονεύετε ἀδίκως μελωδικὴν ἀηδῶνα. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπέμεινεν ἀγογγύστως καὶ γενναίως τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Ἀποθνήσκων δὲ εἶπεν : « ὦ ἀλήθεια, σὲ θρηνῶ, ἀπέθανες πρὸ ἐμοῦ. » Καὶ οὕτως ἀπέθανεν ἀδίκως ὁ εὐγενέστατος καὶ κάλλιστος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἀγαμέμνων διέταξε νὰ μὴ ταφῇ τὸ

σῶμα τοῦ προδότου, ἀλλὰ νὰ ριφθῆ βορρά τῶν κυ-
νῶν καὶ ὀργέων. Ἄλλ' εὐθὺς ὁ χρηστὸς Αἴας, ὅσ-
τις δὲν παρεδέχετο τὸ προσαφθὲν εἰς τὸν Παλαμῆ-
δη ἐγκλημα, ἔθαψεν αὐτὸν εὐκλεῶς.

§. 25. Ὁ Ἀγαμέμνων λέγει λόγους
σκληροῦς πρὸς τὸν γέροντα Χρῦσῆν
ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος.

Εἶχον ἤδη παρέλθῃ οἱ ἐννέα χαλεποὶ ἐνιαυτοὶ τοῦ
πολέμου καὶ ὑπεφάνη δέκατος, καθ' ὃν ἐμελλον οἱ
Ἕλληγες νὰ κυριεύσωσι τὸ Ἴλιον, ὅπως αὐτοῖς εἶ-
χεν χρησιμοδοτήσῃ ὁ Κάλχας. Καὶ ὅμως τῶρα δὲν
εἶφαινετο τοῦτο εὐκατόρθωτον. Ἐκτὸς τῶν δεινῶν
τοῦ πολέμου, ὅστις ἀπεμάκρυνε τοὺς Ἕλληνας τῶν
φιλιτάτων καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς συζύγου καὶ
τῶν τέκνων καὶ πολλοὺς ἀνδρείους μαχητὰς προέ-
πεμψεν εἰς τὸν Ἄδην, ἐπέσκηψε κατὰ τοῦτο τὸ ἔ-
τος καὶ ἕτερον μέγα κακόν.

Ὅτε ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκυρίευσεν τὴν Θήβην, ἐλήφθη
αἰχμάλωτος ἡ Χρῦσηϊς, ἡ ὠραία θυγάτηρ τοῦ Ἱε-
ρέως Χρῦσου. Ἐδόθη δὲ αὕτη γέρας εἰς τὸν Ἀγα-
μέμνονα. Ὁ δὲ γηραιὸς πατὴρ τῆς αἰχμαλώτιδος
ἔχων εἰς τὰς χεῖρας χρυσοῦν σκῆπτρον καὶ ἐπ' αὐ-
τοῦ τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ στέμμα τοῦ ἐκηβόλου Ἀ-
πόλλωνος ἐπορεύθη ἤδη εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν
Ἑλλήνων διὰ νὰ λυτρώσῃ ἀγτί ἀπείρων λύτρων τῆν

θυγατέρα του καὶ ἰκέτευε πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς, μάλιστα δὲ τοὺς δύο Ἀτρεΐδας τοὺς ἄρχοντας τῶν λαῶν. « ὦ Ἀτρεΐδαι, » εἶπε, « καὶ ἄλλοι εὐκνήμιδες Ἀχαιοί, εἴθε οἱ θεοὶ νὰ δώσωσι νὰ πορθήσῃτε τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου καὶ νὰ ἐπανεέλθῃτε καλῶς εἰς τὴν πατρίδα σας. Λυτρώσατέ μοι τὴν φίλην θυγατέρα καὶ δεχθῆτε τὰ λύτρα σεβόμενοι τὸν Ἀπόλλωνα, οὗ ἐγὼ εἶμαι ἱερεύς. » Τότε δὲ ὅλοι οἱ Ἀχαιοὶ συνήνεσαν νὰ σεβασθῶσι τὸν ἱερέα καὶ νὰ δεχθῶσι τὰ πολύτιμα δῶρα. Ἀλλ' εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα δὲν ἤρесе τοῦτο, ἀλλ' ἀπέπεμψε κακῶς τὸν γέροντα μὲ λόγους σκληροῦς. « Μὴ σὲ ἀπαντήσω, γέρον, » εἶπε « πλησίον τῶν κοίλων νεῶν ἢ τῶρα βραδύνοντα ἢ ὕστερον ἐλθόντα πάλιν, διότι δὲν θὰ σὲ βοηθήσῃ πολὺ οὔτε τὸ σκῆπτρον οὔτε τὸ στέμμα τοῦ θεοῦ. Ταύτην ἐγὼ δὲν θὰ λυτρώσω. Αὕτη θὰ εἶνε αἰχμάλωτός μου ἐν Ἄργει καθ' ὅλον τὸν βίον της. Ἀλλὰ πήγαινε, μὴ με ἐρέθιζε, ἂν θέλῃς νὰ φύγῃς ἀβλαβής. »

§. 25. Λοιμὸς ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ γέρον ἐφοβήθη καὶ ἀπεμακρύνθη. Σιωπηλὸς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὴν παραλίαν τῆς πολυφλοίσβου θαλάσσης. Ἐκεῖ δὲ μακρὰν ἐλθὼν προσευχήθη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ταῦτα : « Ἐπάκουσόν μου, Ἀργυρότοξε. Ἄν ποτέ σοι κατεσχεύασα ναὸν χαρίεντα ἢ σοὶ ἔ-

καυσα παχέα μηρία ταύρων και αἰγῶν ἐκτέλεσόν μοι ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀποτίσωσιν οἱ Δαναοὶ τὰ δάκρυά μου διὰ τῶν βελῶν σου. »

Οὕτως ηὐχθήθη. Τοῦτον ἤκουσεν ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων και ὠργισμένος κατάκαρδα βαδίζει ἐκ τῶν κοροφῶν τοῦ Ὀλύμπου ἔχων ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ τόξον και τὴν φαρέτραν, ὅμοιος μὲ νύκτα, τὰ δὲ βέλη ἐν τῇ φαρέτρῃ καθὼς ἐκίνησε θυμωμένος ἐκλαγξάν. Ἐπειτα ἐκάθισε μακρὰν τῶν πλοίων και ἀφῆκε βέλος. Δεινῶς δὲ ἤχησε τὸ ἀργυροῦν τόξον. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφόνευσε τοὺς ἡμιόνους και τοὺς ταχεῖς κύνας, ἔπειτα δὲ κατεύθυνε τὰ βέλη του και κατ' αὐτῶν τῶν Ἀχαιῶν. Ἀδιαλείπτως δὲ ἐκαίοντο πυραὶ νεκρῶν. Καὶ ἐπὶ ἐννέα μὲν ἡμέρας ἐφέροντο τὰ βέλη τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ στρατόπεδον. Τῇ δὲ δεκάτῃ συνεκάλεσεν ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν.

§. 26. Ὁ Κάλχας ἀποκαλύπτει τὴν αἰτίαν τοῦ λοιμοῦ.

Ἀφ' οὗ δὲ σπηνηροίσθη ὁ λαὸς ἀνέστη ὁ Ἀχιλλεὺς και εἶπε : « Ἀτρείδῃ, νομίζω ὅτι θὰ ἀπέλωμεν ἄπρακτοι ὀπίσω, ἂν σωθῶμεν ὅμως και ἐκ τοῦ θανάτου, ἐπειδὴ και ὁ πόλεμος και ὁ λοιμὸς λυμαίνονται ὁμοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἄλλ' ἄς ἐρωτήσωμεν μάντιν τινα ἢ ἱερέα ἢ ὄνειροπόλον, διότι και τὸ δῆναρ εἶνε ἐκ τοῦ Διὸς, ἵνα μάθωμεν διὰ τί ὁ Φοῖβος

Ἄπολλων εἶνε ὠργισμένος, ἄρα δι' εὐχὴν ἢ δι' ἐκατόμβην, καὶ ἂν εἶνε δυνατόν νὰ καταπραυνθῇ διὰ κνίσσης ἀρνίων καὶ αἰγῶν τελείων. »

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκάθισεν. Ἐπειτα ἀνέστη ὁ Κάλχας ὁ Θεστορίδης, ὁ ἄριστος μάντις, ὅστις ἐγίνωσκε καὶ τὰ παρελθόντα καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ εἶπε ταῦτα.

« ὦ Ἀχιλλεῦ, μὲ κελεύεις νὰ ἐξηγήσω τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. Τοῦτο μὲν θὰ πράξω, ἀλλ' ὁμοσὸν μοι ὅτι θὰ μοὶ παράσχῃς προθύμως βοήθειαν καὶ διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου, ἂν δυσαρεστήσω διὰ τῆς μαντείας ἐκεῖνον, ὅστις ἔχει δύναμιν ἐπὶ τῶν Ἀργείων καὶ εἰς ὃν πείθονται οὔτεις. »

« Μὴδὲν φοβοῦ, » εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς, « εἰπέ μετὰ θάρρους τὴν μαντείαν οἷαν ἠξέυρεις. Ὅχι μὰ τὸν Ἀπόλλωνα, πρὸς ὃν σὺ εὐχόμενος ἀναφαίνεις τὰς μαντείας, εἰς οὐδένα θὰ ἐπιτρέψω ἐν ὧσφι ἐγὼ ζῶ νὰ ἐπιβάλλῃ χεῖρας κατὰ σοῦ ἐξ ὄλων τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅσπως τῶρα καυχᾶται ὅτι εἶνε ὁ ἄριστος τῶν Ἀχαιῶν. »

Τότε ὁ μάντις ἔλαβε θάρρος καὶ εἶπε· « Οὔτε ἔνεκα εὐχῆς οὔτε ἔνεκα ἐκατόμβης ὀργίζεται ὁ θεὸς, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ ἱερέως, ὃν ἠτίμασεν ὁ Ἀγαμέμνων καὶ δὲν ἀπέλυσε τὴν θυγατέρα καὶ δὲν ἐδέχθη τὰ λύτρα. Διὰ τοῦτο ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς λύπας καὶ ἀκόμη θὰ δώσῃ καὶ δὲν θὰ ἀπομακρύνῃ τὸν ὄλεθρον

πρὶν ἢ ἀποδώσωμεν εἰς τὸν πατέραν τὴν ἐλικώπεδα κόρην ἄνευ τιμήματος ἄνευ λύτρων καὶ πρὶν ἢ ποιήσωμεν αὐτῷ θυσίαν ἐν Χρύσῃ. Τότε ἴσως ἐξευμενίσωμεν αὐτόν.

§. 27. Ὁ Ἀγαμέμνων ὑβρίζει τὸν
Κάλχαντα καὶ ἀξιοῖ νὰ δοθῇ
αὐτῷ γέρας ἄλλου.

Ἐπειτα ἀνέστη ὁ Ἀγαμέμνων. Μεγάλη δὲ ὀργὴ ἐπεσχότει τὴν ψυχὴν του, τὰ δὲ ὄμματά του ὠμοί-αζον μὲ ἀναφλεγόμενον πῦρ. Τὸν Κάλχαντα δὲ πρῶτον μὲ ἄγριον βλέμμα ἰδὼν εἶπε.

« Μάντι κακῶν, οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶπες μοι καλόν τι. Πάντοτε ἀρέσκεσαι νὰ μαντεύης κακὰ, ἀγαθόν τι οὔτε εἶπες οὔτε ἔπραξες. Καὶ τώρα πάλιν λέγεις εἰς τοὺς Δαναοὺς ὅτι ὁ Ἀπόλλων διὰ τοῦτο ἐπέβαλε τὴν νόσον, διότι ἐγὼ δὲν ἀπέδωκα τὴν θυγατέρα του. Τῇ ἀληθείᾳ ἐπεθύμουν τοιαύτην κόρην, ἥτις καὶ σῶμα καὶ κάλλος ἔχει ἐξαιρετον καὶ διαπρέπει κατὰ τε τὸν νοῦν καὶ τὰ ἔργα, νὰ ἔχω ἐν τῷ οἴκῳ μου. Ἀλλὰ χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ ὁμῶς εἶμαι πρόθυμος νὰ ἀποδώσω αὐτήν. Ἄλλ' ἀντιταύτης ἐτοιμάσατέ μοι εὐθύς ἄλλο γέρας. Δὲν ἀρμόζει ἐγὼ μόνος τῶν Ἀργείων νὰ εἶμαι ἀγέραςτος. Βλέπετε δὲ πάντες ὅτι τὸ γέρας μου ἄρχεται ἀλλαχού.

« Μὴ ἔσο ἀπληστος ἐνδοξότατε Ἀτρεΐδῃ », ἀπε-

κρίνατο ὁ Ἀχιλλεύς, « πῶς εἶνε δυνατόν νὰ σοὶ δώσωμεν τώρα ἄλλο γέρας, ἀφ' οὗ πάντα διενεμήθησαν, ὅσα ἐκ τῶν πόλεων ἐλάβομεν· οὐδὲ ἤξεύρομεν νὰ κεῖται που ἄλλη λεία. Δὲν εἶνε δὲ πρόπον τὰ διανεμηθέντα νὰ ζητήσωμεν πάλιν παρὰ τοῦ λαοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἄφες μὲν ταύτην, ἂν δὲ ὁ Ζεὺς δώσῃ νὰ κυριεύσωμεν τὴν εὐτειχον Τροίαν, θὰ σοὶ ἀποτίσωμεν τότε τοῦτο τριπλάσιον καὶ τετραπλάσιον. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Ἄτρείδης. « Μὴ θέλε νὰ μὲ ἀπατήσῃς, ἄνδρεῖτε Ἀχιλλεῦ. Μὲ κελεύεις νὰ ἀποδώσω τὸ γέρας μου, σὺ δὲ ἐπιθυμεῖς νὰ ἔχῃς τὸ σόν. Οὐχί, ἂν οἱ Ἀχαιοὶ δὲν μοὶ δώσωσιν ἄλλο γέρας ἀντάξιον, τότε ἐγὼ αὐτὸς θὰ ἔλθω καὶ θὰ λάβω ἢ τὸ σόν ἢ τὸ τοῦ Αἴαντος ἢ τὸ τοῦ Ὀδυσσεως. Καὶ ἄς ὀργισθῇ ὅστις θέλει. Ἄλλὰ περὶ τούτου σκεπτόμεθα κατόπιν. Τώρα δὲ ἄς ἐτοιμάσωμεν πλοῖον καὶ ἄς θέσωμεν εἰς αὐτὸ τὴν ὠραίαν Χρυσήϊδα καὶ τὴν ἑκατόμβην. Ἀρχηγὸς δὲ ἔστω εἷς τῶν ἡγεμόνων ἢ ὁ Αἴας ἢ ὁ Ἰδομενεὺς ἢ ὁ Ὀδυσσεὺς ἢ καὶ σὺ, Πηλεΐδη, φοβερῶτατε πάντων τῶν ἀνδρῶν. »

§. 28. Ἔρις Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλεύς.

Πρὸς τοῦτον δὲ βλοσυρῶς βλέψας ἀπεκρίνατο ὁ Πηλεΐδης· « ὦ ἀνεδέστατε, ἰδιοτελέστατε. Πῶς νὰ πείθεται τις προθύμως εἰς τοὺς λόγους σου ἢ νὰ

ὕπαγγη εἰς ἐνέδραν ἢ νὰ πολεμῇ τοὺς ἐχθρούς; Μετέσχον τῆς μάχης κατὰ τῶν Τρώων οὐχὶ ἀδικηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ χαριζόμενος σοί, ὦ κυνώπα, καὶ τῷ Μενελάῳ. Ἄλλὰ περὶ τούτου μὲν οὐδὲ φροντίζεις, ἀπειλεῖς δὲ μόνος νὰ μοὶ ἀφαιρέσης τὸ γέρας, δι' ὃ ἐγὼ πολὺ ἐμόχθησα, μοὶ τὸ ἔδωκαν δὲ οἱ Ἄχαιοί. Καί τοι ἐγὼ οὐδέ ποτε λαμβάνω ἴσον γέρας μὲ σέ, ὅποτε οἱ Ἄχαιοί ἐκπορθήσωσι πόλιν τινά. Τὸ πλεῖστον τοῦ χαλεποῦ πολέμου κατορθοῦσιν αἱ ἐμαὶ χεῖρες. Ἄλλ' ὅταν ἔλθῃ ἡ διανομή, σὺ μὲν λαμβάνεις γέρας πολὺ μείζον, ἐγὼ δὲ μὲ ὀλίγον εὐχαριστημένος. ἔρχομαι κατάκοπος ὑπὸ τῆς μάχης εἰς τὰ πλοῖα. Τώρα ὅμως θὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου τὴν Φθίαν. Δὲν ἔχω διάθεσιν νὰ μένω ἐδῶ διὰ νὰ συσσωρεύῃς σὺ κτήματα καὶ πλοῦτον. »

Ἐπὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων: « Φεῦγε εὐθὺς, ἐὰν θέλῃς, οὐδὲ παρακαλῶ νὰ μένης ἐνταῦθα χάριν ἐμοῦ. Παρ' ἐμοὶ εἶνε καὶ ἄλλοι οἵτινες δύνανται νὰ μὲ τιμῆσωσι, μάλιστα δὲ ὁ πολύβουλος Ζεὺς. Σὺ μοὶ εἶσαι ὁ ἐχθιστος πάντων τῶν βασιλέων, διότι πάντοτε ἀγαπᾷς τὰς ἐρίδας καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς μάχας. Ἐὰν εἶσαι πολὺ ἀνδρεῖος, θεὸς σοὶ τὸ ἔδωκε. » Ἀπελθε εἰς τὴν πατρίδα σου μὲ τὰ πλοῖά σου καὶ τοὺς ἐταίρους σου καὶ ἄρχε τῶν Μυρμιδόνων. Περὶ σοῦ ἐγὼ οὐδαμῶς ἐξετάζω οὐδὲ φροντίζω ἂν εἶσαι ὠργισμένος. Μάθε δὲ πρὸς τοῦ-

τοῖς, καὶ τοῦτο, ὅτι τὴν μὲν Χρυσηίδα θὰ ἀποστείλω εἰς τὸν πατέρα της θὰ ἔλθω δὲ μόνος εἰς τὴν σκηνὴν σου καὶ θὰ σοὶ ἀφαιρέσω τὴν ὠραίαν Βρισηίδα, διὰ νὰ ἴδῃς καλῶς πόσον ἐγὼ εἶμαι σοῦ ἀνώτερος καὶ νὰ τρέμῃ καὶ πᾶς ἄλλος τοῦ λοιποῦ νὰ θέλῃ νὰ ἐξισοῦται μὲ ἐμὲ κατὰ πρόσωπον. »

§. 29. Ὁ Ἀχιλλεὺς πείθεται εἰς τὴν Ἀθηναῖν νὰ μὴ φονεύσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα.

Οὕτως εἶπε. Μεγάλη δὲ ὀργὴ κατέλαβε τὸν Πηλεΐδην καὶ ἡ ψυχὴ του ἐν τῷ λασίῳ ττήθει του διελογίσθη ἢ νὰ ἀνασπάσῃ τὸ ὄξυ ξίφος καὶ νὰ σφάξῃ τὸν Ἀγαμέμνονα ἢ νὰ καταπραύνη τὸν βρασμὸν τῆς καρδίας του. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἦτο ἀκόμῃ ἀμφίβολος, εἶλκε δὲ κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς θήκης τὸ μέγα ξίφος, ἦλθεν ἡ Ἀθηναῖα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἔστειλε δὲ ταύτην ἡ Ἥρα, ἥτις ἠγάπα ἀμφοτέρους ἐξ ἴσου. Ἐστάθη δὲ ὀπισθεν ἀθέατος εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆς ξανθῆς κόμης τὸν Ἀχιλλεῦα. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐξεπλάγη καὶ ἐστράπη ὀπίσω, ἔπειτα δὲ ἀνεγνώρισε τὴν θεάν, (δεινῶς δὲ ἤστραπτον οἱ ὀφθαλμοὶ της) καὶ εἶπε. « Διὰ τί ἦλθες, ὦ θεά; ἐπιθυμεῖς ἴσως νὰ ἴδῃς τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Ἀτρείδου; Τῇ ἀληθείᾳ ἢ ἔπαρσις αὐτῆ θὰ τῷ ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν. » Ἡ δὲ Ἀθηναῖα ἀπεκρίνατο. « Ἦλθον ἐξ οὐρανοῦ ἵνα

παύσω τὴν ὀργὴν σου, ἂν θὰ μὲ ἀκούσῃς. Ἄλλ' ἔλα, παῦσον τῆς ἔριδος, καὶ μὴ ἔλκε τὸ ξίφος. Διὰ λόγων ὀνειδίσον αὐτὸν, ὅσον εἶνε πρέπον. Τοῦτο δὲ σοὶ λέγω ὅπερ θὰ ἐκτελεσθῇ ἀφεύκτως. Ἐνεκα τῆς ὑβρεως ταύτης θὰ σοὶ προσφερθῶσιν ποτε τριπλάσια λαμπρὰ δῶρα. »

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεύς. « Πρέπει νὰ ὑπακούσω εἰς τοὺς λόγους σου, θεᾶ, ἂν καὶ εἶμαι πολὺ ὠργισμένος. Διότι ὅστις ὑπακούει εἰς τοὺς θεοὺς ἔχει τὴν προστασίαν τούτων. »

Καὶ τὸ μὲν ξίφος, ὅπερ ἐγράτει ἐκ τῆς ἀργυρᾶς λαβῆς, ὤθησε πάλιν εἰς τὴν θήκην. Ἄλλ' ἦτο ἀκόμη ὠργισμένος καὶ εἶπε τοὺς ἐξῆς ὀνειδιστικούς λόγους πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα.

« Μέθυσε, ἀναιδέστατε, δειλότατε, οὐδέποτε ἔσχες τὴν τόλμην ἢ νὰ ὀπλισθῆς μετὰ τοῦ λαοῦ εἰς μάχην ἢ νὰ ὑπάγῃς εἰς ἐνέδραν μετὰ τῶν ἀρίστων

Ἄχαιῶν. Τοῦτο σοὶ φαίνεται ὁ θάνατός σου. Τῷ ὄν-
τι εἶνε πολὺ καλλίτερον νὰ κάθῃσαι ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ τῶν Ἀχαιῶν καὶ νὰ ἀφαιρῆς τὰ δῶρα παρ' ἐ-
κείνου, ὅστις τολμᾷ νὰ σοὶ ἀντεῖπῃ. Δημοβόρε βα-
σιλεῦ, ὅστις ἄρχεις εὐτιδανῶν ἀνθρώπων, διότι ἄλ-
λως θὰ παρηνόμεις τώρα διὰ τελευταίαν φορὰν. Ἐν
τούτοις σοὶ λέγω τοῦτο καὶ σοὶ τὸ διαβεβαίω διὰ
μεγάλου ἔρκου. Ναὶ μὰ τοῦτο τὸ σκῆπτρον, τὸ ὁ-
ποῖον οὐδέποτε πλέον θὰ βλαστήσῃ φύλλα καὶ κλά-
δους καὶ τὸ ὅποῖον ἔχουσι οἱ βασιλεῖς, οἱ υἱοὶ τῶν
Ἑλλήνων, θὰ ποθήσωσί ποτε ἀναμφιβόλως οἱ Ἀχαι-
οὶ τὸν Ἀχιλλέα, ὅτε οὗτοι ἄθροοι θὰ πίπτωσιν ὑπὸ
τὴν χεῖρα τοῦ φονικοῦ Ἑκτορος, καὶ ὅτε σὺ δὲν θὰ
δύνασαι νὰ τοὺς βοηθήσῃς. Τότε θὰ σοὶ καταβρώσῃ
τὴν ψυχὴν ὀργῇ καὶ λύπῃ ὅτι δὲν ἐτίμησας τὸν ἄ-
ριστον τῶν Ἀχαιῶν. »

§. 30. Συμβουλαὶ Νέστορος.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔβαλε κατὰ γῆς τὸ χρυσήλατον
σκῆπτρον καὶ ἐκάθισε. Ἄλλ' οἱ λόγοι τοῦ Ἀχιλλέ-
ως παρώργισαν τὸν Ἀγαμέμνονα. Τότε ὁ Νέστωρ,
γέρων σεβαστός, παρενέβη καὶ ἐζήτησε διὰ λόγων
φρονίμων νὰ καταπραύνη τὴν ὀργὴν των καὶ νὰ
τοὺς διαλλάξῃ, ὅπως μὴ ἐκ τῆς διχονοίας τῶν πρῶ-
των τοῦ στρατοῦ προκύψῃ βλάβη εἰς πάντας. Συμ-

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

4

βουλεύει τὸν μὲν Ἀγαμέμνονα νὰ παύσῃ ζητῶν τὴν Βρισηίδα, τὸν δὲ Ἀχιλλέα νὰ ἀπέχη πάσης φιλονικίας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἀνδρείαν του, ἣν οἱ θεοὶ ἐδώρησαντο εἰς αὐτὸν, πρὸς ὄφελος τῶν συμπατριωτῶν του. Ἄλλ' οἱ λόγοι οὗτοι κατ' οὐδὲν ἴσχυσαν. « Ἐχεις δίκαιον, γέρον, εἶπεν ὁ Ἀγαμέμνων. Ἄλλ' ὁ ἀνὴρ οὗτος θέλει νὰ πρωτεύῃ πάντων τῶν ἄλλων, πάντας νὰ προστάτῃ καὶ πάντων νὰ ἄρῃ, ὅπερ δὲν δύνανται πάντες νὰ ὑπομείνωσιν. Ἄν οἱ αἰώνιοι θεοὶ ἐποίησαν αὐτὸν ἀνδρείον μαχητὴν, δὲν ἔδωκαν ὅμως αὐτῷ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ὑβρίζῃ καὶ λοιδορῇ ». Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεύς. « Θὰ ἐκαλούμην τῇ ἀληθείᾳ δειλὸς καὶ οὐτιδανός, ἂν ὑπήκουον εἰς πᾶν ὅ,τι σὺ λέγεις. Νὰ προστάτῃς δύνασαι ἄλλους οὐχὶ ὅμως καὶ ἐμέ. Μόνον τοῦτο σοὶ λέγω καὶ σκέφθητι καλῶς. Ἐνεκα τῆς κόρης δὲν θὰ πολεμήσω οὔτε κατὰ σοῦ οὔτε κατ' ἄλλου τινός. Σεῖς μοῦ ἐδώκατε ταύτην, σεῖς πάλιν τὴν ἀφαιρεῖτε. Ἐκ τῶν ἄλλων ὅμως πραγμάτων μου δὲν σοὶ ἐπιτρέπω οὐδὲ ἓν νὰ λάβῃς παρὰ τὴν θέλησίν μου. Καὶ ἂν θέλεις δοκίμασον, ἵνα ἴδωσι καὶ οὗτοι πῶς τὸ μέλαν αἷμά σου θὰ ρεῦσῃ περὶ τὸ δόρυ μου. »

§. 31. Ὁ Ἀγαμέμνων ἀφαιρεῖ τὴν Βρισηίδα.

Οὕτως ἀφ' οὗ ἤρρισαν ἑκατέρωθεν ἐσηκώθησαν καὶ

διέλυσαν τὸν σύλλογον. Καὶ ὁ μὲν Πηλεΐδης μετὰ τοῦ Πατρόκλου καὶ τῶν φίλων του ἐπορεύθη εἰς τὰς σκηνάς. Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης καθεΐλκυσε ταχὺ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξοπλήσας αὐτὸ ᾠδήγησεν ὁ ἴδιος τὴν Χρησηίδα ἐκεῖ, ἔθηκε τὴν ἑκατόμβην καὶ ἀπέστειλε πάντα εἰς Χρῦσαν. Ἀρχηγὸς δὲ τοῦ πλοίου ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς. Μετὰ δὲ τοῦτο προσέταξεν ὁ Ἀτρεΐδης τοὺς λαοὺς νὰ νιφθῶσι καὶ τελέσωσι τῷ Ἀπόλλωνι θυσίαν. Τούτων δὲ γινομένων πέμπει τοὺς δύο κήρυκας τὸν Ταλθύβιον καὶ Εὐρηβάτην εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ἵνα κομίσωσιν ἐκεῖθεν τὴν Βρισηίδα. Οἱ κήρυκες ἄκοντες ἐπορεύθησαν εἰς τὰς σκηνάς τῶν Μυρμιδόνων. Εὖρον δὲ τὸν Ἀχιλλέα καθήμενον πλησίον τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ πλοίου. Καὶ ὡς εἶδον ἐταράχθησαν καὶ ὑπὸ αἰδοῦς ἴσταντο οὐδὲν λέγοντες. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὁμως ἐνόησε διὰ τί ἦλθον. Καὶ μολονότι οὐδεμίαν χαρὰν ἐποίει αὐτῷ ἡ ὄψις των, προσεφώνησεν ὁμως αὐτοὺς φιλικῶς ὡς ἑξῆς.

§. 32. Ὁ Πάτροκλος ὀδηγεῖ τὴν Βρισηίδα εἰς τοὺς κήρυκας.

« Χαίρετε κήρυκες, ἄγγελοι τοῦ Διὸς καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἐλθετε πλησιέστερον. Σεῖς δὲν μοὶ πταίετε οὐδόλως, ἀλλ' ὁ Ἀγαμέμνων, ὅστις ἔστειλεν ἡμᾶς διὰ τὴν Βρισηίδα. Ἄλλ' ἔλα Πάτροκλε, ἐξά-

γαγε αὐτήν ἐκ τῆς σκηνῆς καὶ δός. Οὗτοι ἕστωσαν μάρτυρες ἐνώπιον καὶ τῶν μακάρων θεῶν καὶ τῶν θνητῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνώπιον σκληροῦ βασιλέως, εἴν ποτε πάλιν γείνη χρεία νὰ ἀποκρούσω τὸν δεινὸν ὄλεθρον ἀπὸ τῶν ἄλλων. Ἄλλ' ἀναμφιβόλως ὁ ἄνθρωπος οὗτος μαίνεται μανίαν ὀλεθρίαν καὶ δὲν δύναται νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ παρελθόντος περὶ τοῦ μέλλοντος, πῶς θὰ δυνηθῶσι νὰ πολεμήσωσιν ἀσφαλῶς οἱ Ἀχαιοί.»

Ὁ Πάτροκλος παρέδωκε τὴν Βρισηίδα εἰς τοὺς κήρυκας, οἵτινες ἔφερον αὐτὴν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἦκολούθει δὲ τούτους ἄκουσα. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς δακρύσας ἐκάθισεν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης μακρὰν τῶν φίλων του καὶ βλέπων εἰς τὸν ἀπέραντον πόντον ἐδεήθη μὲ ἀνατεταμένας χεῖρας πρὸς τὴν μητέρα του. Ἡ Θέτις ἀκούσασα τοῦ υἱοῦ θρηνοῦντος ἐξῆλθεν εὐθύς ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ θωπεύσασα αὐτὸν εἶπε. « Τέκνον, τί κλαίεις; ποῖον πένθος κατέλαβε τὴν ψυχὴν σου. Λέγε, μὴ τὸ κρύψῃς, ἵνα ἡξεύρωμεν τοῦτο ἀμφοτέρωι. » Ὁ Ἀχιλλεὺς διηγήθη τότε ὅσα συνέβησαν καὶ παρεκάλεσε τὴν μητέρα νὰ πορευθῆ παρὰ τῷ Διὶ εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπως παντὶ τρόπῳ πείσῃ αὐτὸν νὰ δώσῃ τὴν νίκην εἰς τοὺς Τρῶας, ἵνα τότε πάντες αἰσθανθῶσι τὸ ἁμάρτημα τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ Ἀτρεΐδης αὐτὸς ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀδικίαν πρὸς τὸν κράτιστον τῶν Ἀχαιῶν.»

Ἡ Θέτις ὑπέσχετο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴν τάχιστα ἐπανεῖλθη ὁ Ζεὺς εἰς τὸν Ὀλυμπον. Διότι οὗτος χθὲς μετὰ πάντων τῶν θεῶν εἶχε μεταβῆ εἰς τὸν Ὠκεανὸν πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς Αἰθίοπας. Ἐμελλε δὲ νὰ ἐπανεῖλθῃ τῇ δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ, ὅτε, λέγει, θὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὸν καὶ ἀψαμένη τῶν γονάτων αὐτοῦ ἐλπίζει νὰ τὸν πείσῃ. Προτρέπει δ' ὁμως τὸν Ἀχιλλεῖα ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἀπέχη τῆς μάχης.

Οὕτω λαλήσασα ἡ Θέτις ἀπῆλθε καταλιποῦσα τὸν Ἀχιλλεῖα σφόδρα λυπημένον διὰ τὴν γινομένην πρὸς αὐτὸν αὐθαιρεσίαν. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἐνθυμούμενος καὶ τοὺς λόγους τῆς μητρός του ἐκάθητο ἔκτοτε ἐν τῇ σκηνῇ, μὴ φοιτῶν οὔτε εἰς τὸν πόλεμον οὔτε εἰς τὴν δοξάζουσαν τοὺς ἀνδρᾶς συνέλευσιν.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ἀφίκετο καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσαν, ὅπου ἀπέδωκε τὴν κόρην εἰς τὸν ἱερέα καὶ ἐτέλεσε θυσίας τῷ Ἀπόλλωνι. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐδέξατο χαίρων τὴν φίλην κόρην καὶ ἰκέτευσε συντεταμένως τὸν Ἀπόλλωνα, ὅστις εὐθὺς ὑπήκουσε.

§. 33. Ἡ Θέτις ἰκετεύει τὸν Δία

νὰ νικήσωσιν οἱ Τρῶες.

Τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐπανῆλθον οἱ θεοὶ πάντες ἐκ τῆς Αἰθιοπίας, ἡγουμένου τοῦ Διός. Ἡ δὲ Θέτις δὲν ἐπελάθασα τῶν δεήσεων τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ πρῶτ' ἀναδύ-

σα ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνέβη εἰς τὸν Ὀλύμπου. Εὔρε δὲ τὸν εὐρύοπα Κρονίδην μακρὰν τῶν ἄλλων καθήμενον εἰς τὴν ἀκροτάτην κορυφὴν τοῦ πολυδειράδος Ὀλύμπου. Καθίσασα δὲ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔλαβε διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τῶν γονάτων, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἤψατο τοῦ γενείου καὶ οὕτως ἰκέτευε τὸν Δία νὰ τιμῆσῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς, εἰς δὲ τοὺς Τρῶας νὰ δώσῃ νίκην, μέχρις οὗ ὁ Ἄγχιμέμων καὶ οἱ Ἀχαιοὶ τιμῆσωσιν αὐτὸν προσηκόντως. Πολὸν χρόνον ἐκάθητο σιωπῶν ὁ Ζεὺς. Ἡ δὲ Θέτις ἀπτομένη ἀκόμη τῶν γονάτων ἔλεγεν· « Φανερῶς ἢ ὑπόσχου ἢ ἀρνήθητι—σὺ δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆς οὐδὲν—ἵνα εἰδῶ ἂν ἐγὼ εἶμαι ἢ ἥκιστα τιμωμένη θεά. » Ὁ Ζεὺς μέγα στενάζας εἶπε πρὸς τὴν Θέτιν· « Οἶμοι, ἔργα δεινὰ, διότι μὲ ἀναγκάζεις νὰ ἔλθω εἰς ἔχθραν μὲ τὴν Ἥραν, ἣτις θὰ μὲ ἐρεθίσῃ μὲ ὀνειδιστικούς λόγους. Αὕτη καὶ τώρα ἐρίζει πρὸς ἐμέ καὶ λέγει ὅτι βοηθῶ τοὺς Τρῶας. Ἀλλὰ σὺ φύγε εὐθύς, ἵνα μὴ σέ ἴδῃ, ἐγὼ δὲ θὰ φροντίσω νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐπιθυμίαν σου. Καὶ ἂν θέλῃς ἰδοῦ θὰ κατανεύσω διὰ τῆς κεφαλῆς ἵνα πιστεύσῃς· διότι τοῦτο μεταξὺ τῶν ἀθανάτων εἶνε ἡ μεγίστη ἐγγύησις τῶν λόγων μου. Καὶ ὅ,τι ἐγὼ βεβαιώσω διὰ τῆς κατανεύσεως, δὲν ἀνακαλεῖται, οὐδ' εἶνε ψευδές, οὐδὲ μένει ἀτελείωτον. » Οὕτως ἐλάλησεν ὁ Κρονίδης καὶ ἐπένευσε μὲ τὰς μαύρας ὀφρῦς του. Ἡ ἀθάνατος κόμη τοῦ ἀνακτος ἀνε-

τινάχθη ἀπὸ τῆς ἀθανάτου κεφαλῆς, ἐσείσθη δὲ ὁ μέγας Ὀλυμπος.

Οὕτω λοιπὸν σκεφθέντες οἱ δύο θεοὶ ἐχωρίσθησαν. Καὶ μὲν Θέτις ἐπήδησεν ἐκ τοῦ λάμποντος Ὀλύμπου εἰς τὴν βαθεῖαν θάλασσαν, ὁ δὲ Ζεὺς ἐπορεύθη εἰς τὸ δῶμά του. Οἱ θεοὶ πάντες ἀνέστησαν ἐκ τῶν ἐδρῶν ἐξερχόμενοι εἰς ὑπάντησιν τοῦ πατρός τω, ὅστις ἐλθὼν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἄλλ' ἢ Ἦρα εἶδε ὅτι συνεσκέφθη μετὰ τῆς Θέτιδος καὶ εὐθὺς ἤρχισε νὰ τὸν μέμφεται ὅτι ἀποφασίζει κρύφα, οὐδὲ ἀνακεινοῖ ποτε καὶ εἰς αὐτὴν τὰς σκέψεις του. Πρὸς ταύτην δὲν ἀπεκρίνατο ὁ Ζεὺς.

« Ἦρα, μὴ ἐλπίζε νὰ ἡξεύρης πάσας τὰς σκέψεις μου. Διότι δὲν σὲ ὠφελοῦσι τίποτε. Ἄλλ' ὅ,τι εἶνε πρέπον νὰ ἀκούσης, οὐδεὶς οὔτε τῶν θεῶν οὔτε τῶν ἀνθρώπων θὰ τό μάθῃ πρότερον σοῦ. Ὅ,τι δὲ ἐγὼ θέλω νὰ σκέπτομαι χωριστὰ τῶν θεῶν, περὶ τούτου μὴτε ἐρώτα μὴδὲ ἐξέταζε. » Ἡ Ἦρα ὡς ἤκουσε ταῦτα ἐσιώπησε φρονίμως ποιούσα. Ἐπειτα παρετέθη ἡ πλουσία τῶν θεῶν τράπεζα. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εὐωχοῦντο οἱ μάκαρες θεοὶ τερπόμενοι ὑπὸ τῆς φόρμιγγος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν ἄσμάτων τῶν καλλιφώνων Μουσῶν. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσε, ἕκαστος τῶν θεῶν ἐπορεύθη νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν μετὰ πολλῆς τέχνης κατεσκευασμένην κατοικίαν του.

§. 34. Ὁ στρατὸς τῶν Ἑλλήνων θέλει ἀπρακτος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἑλλάδα.

Οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκοιμῶντο ὄλην τὴν νύκτα. Τὸν Δία ὅμως δὲν εἶχεν ὕπνος. Ἐλογίζετο καθ' ἑαυτὸν πῶς νὰ τιμήσῃ τὸν Ἀχιλλεῦα καὶ νὰ ἀπολέσῃ πολλοὺς τῶν Ἀχαιῶν. Ἐφάνη δὲ αὐτῷ ἀρίστη βουλή νὰ ἀπατήσῃ δι' ὄνειρου τὸν Ἀγαμέμνονα ὅτι, ἂν ἐπεξήρχοντο κατὰ τῶν Τρώων, ἡ νίκη θὰ ἦτο ἀφεύκτως πρὸς αὐτὸν, καθ' ὅσον πάντες οἱ θεοὶ εἶνε σύμφωνοι νὰ ὑπερσπισθῶσι τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐπίστευσεν εἰς τὸν ὄνειρον, καὶ διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας εἰς σύσκεψιν πλησίον τοῦ πλοίου τοῦ Νέστορος καὶ εἶπεν αὐτοῖς τὰ ἑξῆς :

« Ἀκούσατε, φίλοι θεῖος Ὀνειρος μὲ ἦλθεν εἰς τὸν ὕπνον μου τὴν νύκτα ταύτην. Ὁμοιάζει καθ' ὅλα μὲ τὸν Νέστορα. Ἐστάθη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου καὶ εἶπε· « Κοιμᾶσαι, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως; Δὲν πρέπει νὰ κοιμᾶται δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνὴρ βουλευφόρος, εἰς ὃν οἱ λαοὶ εἶνε ἐμπεπιστευμένοι καὶ ὅστις ἔχει περὶ τόσων νὰ φροντίσῃ. Ἄλλ' ἤδη ἄκουσόν μου εὐθύς. Σοὶ ἔρχομαι ἄγγελος ἐκ τοῦ Διὸς, ὅστις καίτοι εἶνε μακρὰν φροντίζει ὅμως περὶ σοῦ καὶ συναλγεῖ. Ἐκέλευσε δὲ νὰ ἐξοπλίσῃς εἰς μάχην πᾶσαν τὴν στρατιάν, διότι τῶρα δύνασαι νὰ κυριεύσῃς

τὴν πόλιν τῶν Τρώων. Οἱ Ὀλύμπιοι δὲν διχογνωμοῦσι πλέον. Ἡ Ἥρα μετέπεισε πάντας διὰ τῶν ἱκεσιῶν τῆς. Δεινὰ δὲ ἐπεκρέμανται εἰς τοὺς Τρώας ἐκ τοῦ Διός. Σὺ δὲ ἔχε ταῦτα κατὰ νοῦν καὶ μὴ τὰ λησμονήσης, ὅταν σὲ ἀφήσῃ ὁ γλυκὺς ὕπνος. Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ Ὀνειρος. Ἄλλ' ἔλθετε ἄς παρασκευάσωμεν τὸν στρατὸν εἰς μάχην. Καὶ ἐγὼ μὲν θέλω πρότερον δοκιμάζων τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, προτείνῃ νὰ φύγωμεν καλλίτερον μὲ τὰ πλοῖά μας εἰς τὴν πατρίδα, σεῖς ὁμῶς ἀποτρέψατε αὐτούς.»

Οἱ ἡγεμόνες ἀπεδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις διὰ τῶν κηρήκων καλεῖ τοὺς λαοὺς εἰς ἐκκλησίαν. Οὗτοι πανταχόθεν κατὰ τάξιν συνήρχοντο πολλοὶ ὡς μέλισσαι κατὰ τὴν ἀνείξιν εἰς τὰ ἄνθη. Ἐλθόντες δὲ πάντες ἐκάθισαν. Ἐννέα δὲ κήρυκες διέταξαν σιγὴν εἰς πάντας. Τότε ὁ Ἀτρεΐδης Ἀγαμέμνων ἀναστὰς εἶπε·

«ὦ φίλοι ἥρωες Δαναοί, θεράποντες τοῦ Ἄρεος, ὁ Ζεὺς μὲ ἐνέπλεξεν εἰς βαρείαν συμφορὰν. Πρότερον μοὶ ὑπέσχετο ὅτι θὰ ἐκπορθήσω τὴν Τροίαν καὶ θὰ ἐπανέλθω νικητὴς εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλὰ τῶρ ὀφθαλμῶν βλέπω ἐβουλεύσατο κακὴν ἀπάτην. Μὲ κελεύει νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ Ἄργος δυσκλεῆς, ἀφ' οὗ ἀπώλεσα τόσον λαόν. Εἶνε αἰσχρὸν τῇ ἀληθείᾳ νὰ ἀκούσωσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι ὅτι λαὸς τριούτος καὶ τοσοῦτος τῶν Ἀχαιῶν ἐπολέμησεν ἀπρακτος

κατὰ λαοῦ πολὺ ἀσθενεστέρου. Διότι ἂν ἠθέλομεν ἡμεῖς Ἀχαιοὶ καὶ Τρῶες ποιησάμενοι σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους νὰ ἀριθμηθῶμεν ἀμφοτέρωθεν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐθέτομεν τῶν ἐπιχωρίων Τρῶων ἓνα ἕκαστον, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἀχαιοὶ ἐτασσόμεθα κατὰ δεκάδας, ἕκαστη δὲ δεκάς ἐλάμβανεν ἓνα Τρῶα οἰνοχόον· πολλαὶ δεκάδες ἡμῶν θὰ ἐστεροῦντο οἰνοχόου. Τόσῳ ἡμεῖς εἴμεθα πλείότεροι τῶν Τρῶων. Ἄλλ' ἔχουσιν ἐπικούρους ἐκ πολλῶν πόλεων, οἵτινες δὲν μὲ ἀφίνουσι νὰ κυριεύσω τὸ ὄχυρόν Ἰλιον. Ἐννέα ἔτη παρῆλθον τοῦ μεγάλου Διὸς καὶ τὰ ξύλα τῶν νεῶν ἐσάπησαν, αἱ δὲ ἡμέτεραι γυναῖκες καὶ τὰ μικρὰ τέχνα ἡμῶν κάθηνται ἐν τῇ οἰκίᾳ περιμένουσαι ἡμᾶς, ἐν ᾧ ἡμεῖς μάτην καταπονούμεθα διὰ τὸ ἔργον, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἤλθομεν. Ἄλλ' ἔλθετε νὰ φύγωμεν, πάντες εἰς τὴν φίλην γῆν τῆς πατρίδος· διότι δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ κυριεύσωμεν τὴν Τροίαν. »

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀγαμέμνων. Ὁ δὲ λαὸς ἐκινήθη εὐθύς, ὡς κινοῦνται οἱ στάχυες ἀγροῦ ὑπὸ σφοδροῦ ζεφύρου, καὶ ἀλαλάζων ἔτρεχεν εἰς τὰ πλοῖα. Κοινορτὸς δὲ πολὺς ἀνεφέρετο ὑπὸ τοὺς πόδα. Καὶ παρεχελεύοντο ἀλλήλους νὰ ἐλκύσωσι τὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκάθαιρον δὲ καὶ τὰς τάφρους. Αἱ δὲ φωναὶ αὐτῶν ἔφθανον εἰς τὸν οὐρανὸν ποθούντων τὴν πατρίδα ἀφήρουν δὲ ἐκ τῶν πλοίων καὶ τὰ ἔργματα.

§. 35. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπαναφέρει τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸ καθῆκον.

Ὁ Ἀγαμέμνων καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μεμυημένοι εἰς τὸ σχέδιον ἴσταντο ἐν ἀμηχανίᾳ βλέποντες ταῦτα. Καὶ οἱ Ἀχαιοὶ θὰ ἐπανήρχοντο παρὰ τὸ πεπρωμένον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀν' ὃ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐκώλυεν αὐτούς. Οὗτος βλέπων τὸν λαὸν φεύγοντα ἀποβάλλει τὴν χλαῖναν καὶ δρομαίως διέρχεται διὰ τοῦ στρατοπέδου. Καὶ ὄν τινα βασιλέα ἢ ἔξοχον ἄνδρα συνήντα ἰστάμενον ἐμπόδιζε τοῦτον διὰ λόγων συνετῶν.

«ὦ ἀγαθὲ, δὲν πρέπει καὶ σὺ νὰ φοβῆσαι ὡς δειλός. Ἀλλὰ κάθισον, ἐμπόδιζε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μὴ φεύγωσι. Διότι δὲν γινώσκεις σαφῶς ἀκόμη, τί σκέπτεται ὁ Ἀτρεΐδης. Τώρα μὲν μᾶς δοκιμάζει, ταχέως ὅμως θὰ μᾶς τιμωρήσῃ· διότι δὲν ἐνοήσαμεν πάντες τί εἶπεν. Φοβοῦμαι μήπως ὀργισθεὶς πράξῃ κακόν τι εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἡ ὀργὴ τοῦ βασιλέως εἶνε μεγάλη. Τιμᾶ δὲ καὶ ἀγαπᾶ αὐτόν ὁ βαθύφρων Ζεὺς. »

Ὁν τινα δὲ πάλιν ἐκ τοῦ λαοῦ κατελάμβανε θορυβοῦντα, τοῦτον ἐπληττε μὲ τὸ σκῆπτρον καὶ ἔλεγε· « ἄθλιε, κάθου ἤσυχος καὶ ἀκουε τοὺς λόγους τῶν ἄλλων, οἵτινες εἶνε ἀνώτεροί σου. Σὺ εἶσαι ἀπόλεμος καὶ ἀναλκίς, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ἐν τῇ βουλῇ ἄσημος. Δὲν ἤλθομεν ἐδῶ οἱ Ἀχαιοὶ ὅπως

γείνωμεν πάντες βασιλεῖς. Δὲν εἶνε δὲ καλὸν ἡ πολυαρχία. Εἷς ἄρχων ἔστω, εἷς βασιλεὺς, εἷς τὸν ὁποῖον ὁ Κρονίδης ἔδωκε τὸ σκήπτρον καὶ τοὺς νόμους, ἵνα δι' αὐτῶν βασιλεύῃ.»

Ταῦτα μὲν ἐποίει ὁ Ὀδυσσεὺς· εἰ δὲ Ἀχαιοὶ ἔτρεχον ἀπὸ τῶν πλοίων καὶ τῶν σκηνῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν θορυβοῦντες, ὡς ὅτε το κῦμα τῆς πολυφλοισβου θαλάσσης βρέμεται εἰς τὸν μέγαν αἰγιαλὸν, σμαραγεῖ δὲ καὶ ὁ πόντος.

§. 36. Ὁ Θερσίτης ἐναντιοῦται εἰς τὰς συμβουλάς τοῦ Ὀδυσσέως.

Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐκάθησαν καὶ κατὰ μικρὸν ἤσυχασαν. Μόνος δὲ ὁ προπετὴς Θερσίτης ἐθορύβει ἀκόμη, ὅστις ἤξευρε πολλὰ, ἀλλ' ἀνόητα καὶ ἄκοσμα. Οὗτος ἤριζε πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ ἔλεγεν ὅ,τι θὰ ἐφαίνετο γελοῖον εἰς τοὺς Ἀργεῖους. Ἦτο ὁ δυσειδέστατος πάντων τῶν ἐν Τροίᾳ Ἑλλήνων. Ἦτο ἀλλήθωρος καὶ χωλὸς τὸν ἕτερον πόδα. Οἱ ὦμοί του ἦσαν κυρτοὶ συμπεπτηκότες πρὸς τὸ στῆθος. Ἐπάνω ἡ κεφαλὴ του ἦτο ὀξεία καὶ ἐκαλύπτετο ὑπὸ λεπτῶν ἀραιῶν τριχῶν. Ἦτο δὲ ἐχθιστος μάλιστα εἰς τὸν Ἀχιλλέα καὶ Ὀδυσσεά, διότι μὲ τούτους ἐφιλονεῖκει. Καὶ τώρα ἔλεγε μὲ φωνὴν ὀξείαν ὀνειδὴ κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος — Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ὠργίσθησαν σφόδρα κατὰ τούτου —

« Ἀτρεΐδη, διὰ τί μᾶς μέμφεσαι, τίνος ἔχεις ἀ-

νάγκην; Αἱ σκηναί σου εἶνε πλήρεις χαλκοῦ, πολ-
λαὶ ἐξαίρστοι γυναῖκες εἶνε ἐντὸς αὐτῶν, τὰς ὁποί-
ας εἰς σέ πρῶτον πάντων τῶν Ἀχαιῶν δίδομεν ἡ-
μεῖς, ὅταν κυριεύσωμεν πόλιν τινά. Ἡ ἔχεις ἀνάγ-
κην χρυσοῦ, τὸν ὅποιον θὰ σοὶ ἔφερε τῶν Τρώων
τις λύτρα τοῦ υἱοῦ του, τὸν ὅποιον ἐγὼ δέσας ἢ ἄλ-
λος τις τῶν Ἀχαιῶν θὰ φέρω ἐνταῦθα; ἢ θέλεις
καὶ ἄλλην νέαν γυναῖκα; Δὲν ἀρμόζει σὺ ἀρχηγὸς
νὰ ρίπτῃς τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς συμφοράς. Ἡμεῖς δὲ ὦ
δειλὰ καθάρματα, γυναῖκες μᾶλλον καὶ οὐχὶ ἄνδρες
ἔλθετε νὰ ἐπανεέλθωμεν μὲ τὰ πλοῖά μας εἰς τὴν
πατρίδα μας, καὶ ἄς ἀφήσωμεν τοῦτον ἐδῶ μόνον
νὰ κορεσθῇ γερῶν, ἵνα εἰδῆ ἂν ἡμεῖς τὸν ὠφελοῦμεν
ἢ ὄχι, ὅστις ἠτίμασε καὶ τώρα τὸν Ἀχιλλέα, ἄνδρα
πολύ ἀνώτερόν του. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν εἶνε θυμώ-
δης, εἶνε ἐπεικῆς· διότι τότε θὰ ἠδικεῖς, Ἀτρεΐδῃ,
διὰ τελευταίαν φοράν. »

Ταῦτα εἶπεν ὄνειδίζων τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν ἡ-
γεμόνα τῶν λαῶν, ὁ Θερσίτης. Τοῦτον ὅμως εὐθύς
ἐπλησίασεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἀγρίως ἰδὼν τὸν ἐπετί-
μησε σκληρῶς λέγων·

« Θερσίτα ἀθυρόστομε, ἀκριτόλεγε, μὲ τὴν λιγε-
ρὴν φωνήν σου, παῦσον καὶ μὴ θέλε σὺ μόνος νὰ ἐ-
ρίζῃς πρὸς τοὺς βασιλεῖς· διότι σοὶ λέγω ὅτι δὲν
ὑπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος χειρότερός σου ἐκ πάντων
τῶν Ἑλλήνων, ὅσοι ἤλθον ἐνταῦθα. Καὶ διὰ τοῦτο

δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς ἀνὰ στόμα τοὺς βασιλεῖς, νὰ ἐπιρρίπτῃς αὐτοῖς ὀνειδίη καὶ νὰ σκέπτησαι πάντοτε περὶ ἐπιστροφῆς. Ἄν σὲ καταλάβω καὶ ἄλλοτε μωρολογοῦντα ὡς καὶ τώρα, νὰ μὴ μείνῃ ἡ κεφαλὴ ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Ὀδυσσέως καὶ νὰ μὴ λέγωμαι πατὴρ τοῦ Τηλεμάχου, ἂν δὲν σὲ λάβω καὶ σὲ ἐκδύσω τὰ ἱμάτια, τὴν χλαῖναν καὶ τὸν χιτῶνα καὶ πάντα τέλος καὶ δὲν σὲ πτείλω διὰ βραβδισμῶν πολλῶν κλαιοντα εἰς τὰ πλοῖα ».

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐπληξε μὲ τὸ σκήπτρον τὸν Θεοσίτην ἐπὶ τῆς ῥάχεως καὶ τῶν ὤμων. Οὗτος δὲ ἐκυρτώθη καὶ δάκρυα θαλερὰ ἐξέπεσον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Μώλωψ δὲ αἱματώδης ἐξυπανέστη ἐκ τῆς πληγῆς. Ἐφοβήθη καὶ ἐκάθισεν. Ἠσθάνθη τὸν πόνον καὶ ἠλιθίως ἰδὼν ἐσπόμενε τὰ δάκρυά του. Οἱ δὲ Ἕλληνες, καίπερ λυπημένοι, ἐγέλασαν ἐπὶ τούτῳ ἡδὺν γέλωτα, μισοῦντες τὸν αὐθάθη πάντες.

Ἐνταῦθα δὲ τις βλέψας πρὸς τὸν πλησίον του εἶπε· « Ἀληθῶς, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξετέλεσε μέχρι τοῦδε πολλὰ ἐξαιρέτα ἔργα. Ἀλλὰ τοῦτο ὅμως εἶνε τὸ ἀριττον εὐεργέτημα εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς, καθ' ὅσον τοιοῦτοτρόπως ἐμπόδισε τὸν βλαβερὸν τοῦτον φλυαρὸν νὰ ἀγορεύῃ. Βεβαίως δὲν θὰ ἐπιθυμήσῃ καὶ πάλιν νὰ ἐρίζη πρὸς τοὺς βασιλεῖς μὲ λόγους ἀπρεπεῖς. »

§. 37. Οἱ Ἕλληνες πείθονται νὰ πολεμήσωσι κατὰ φυλάς.

Καὶ τὸ μὲν πλῆθος τοιαῦτα ἔλεγεν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα εἶπε·

« Ἀτρεΐδῃ βασιλεῦ, οἱ Ἕλληνες θέλουσι, μοι φαίνεται, νὰ σὲ καταστήσωσι ἀτιμότατον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὐδὲ ἐκτελοῦσι τὴν ὑπόσχεσίν των νὰ μὴ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των πρὶν ἐκπορθήσωσι τὴν ὀχυρὰν Τροίαν. Ὡς μικρὰ παιδία καὶ ὡς χῆραι γυναῖκες ὀδύρονται νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Βεβαίως κακὸν πρᾶγμα εἶνε καὶ ἓνα μῆνα νὰ ζῆ τις μακρὰν τῆς πατρίδος. Κοὶ δίκαιον ἔχομεν νὰ λυπώμεθα ἡμεῖς εὐρισχόμενοι ἐννέα ὄλα ἔτη μακρὰν τῶν φιλτάτων μας. Ἀλλὰ πάλιν δὲν εἶνε αἰσχρὸν νὰ μείνωμεν ἐνταῦθα τόσον χρόνον καὶ νὰ ἐπανακάμψωμεν ἄπρακτοι; Διὰ τοῦτο καρτερήσατε, φίλοι, ὑπομείνατε ἀκόμη ὀλίγον χρόνον διὰ νὰ μάθωμεν ἂν ὁ Κάλχας μαντεύεται ἀληθῶς ἢ οὐ. Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως πάντες τί οὗτος ἐν τῇ Αὐλίδι ἡμῶν ἐμαντεύσατο, ὅτι δηλαδὴ κατὰ τὸ δέκατον ἔτος θὰ κυριεύσωμεν τὴν Τροίαν. »

Ταῦτα, εἶπεν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀνευφήμησαν ἐπαίνεσαντες τὸν λόγον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Μετὰ ταῦτα ἀνέστη ὁ Γερῆνιος ἱππότης Νέστωρ, ὅστις προτρέπει τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς

Ἄχαιούς εἰς τὴν μάχην. Ὅπως δὲ ἴδωσιν ὅποιοι εἶτε
κ τῶν ἡγεμόνων εἶτε ἐκ τῶν λαῶν πολεμήσωσιν
ἀνδρείως καὶ ὅποιοι ὄχι, συμβουλεύει νὰ χωρίσῃ αὐ-
τοὺς κατὰ φυλὰς καὶ πατρίδας καὶ οὕτω συντεταγ-
μένους νὰ φέρῃ εἰς μάχην.

Ἡρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Ἄτρείδης : « Τῶ
ὄντι γέρον, κατὰ τὰς σοφὰς σκέψεις ὑπερέχεις πάν-
των ἡμῶν. Εἶθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἀθηναῖα καὶ Ἀπόλ-
λον, νὰ εἶχον δέκα τοιούτους συμβούλους ἐκ τῶν
Ἑλλήνων. Τότε ταχέως θὰ ἐκυριεύετο ἡ πόλις τοῦ
Ἡριάμου. Ἄλλ' ὁ Κρονίδης ἔδωκέ μοι συμφοράς. Μὲ
ἐνέβαλεν εἰς ἀνωφελεῖς ἐριδας καὶ φιλονεικίας, καὶ
ἔκαμα ἐχθρὸν τὸν Ἀχιλλεῖα. Ἐγὼ δὲ εἶμαι ἡ πρώτη
αἰτία τῆς στάσεως ταύτης. Ἄν δέ ποτε διαλλαχθῶ-
μεν, τότε εὐκόλως θὰ κατορθωθῇ ὁ σκοπὸς ἡμῶν.
Ἄλλὰ τῶρα πορεύεσθε, Ἄχαιοί, εἰς τὸ δεῖπνον καὶ
ἐτοιμάσθητι εἰς μάχην. Ἐκαστος ἄς ἀκονήσῃ κα-
λῶς τὸ δόρυ του, ἄς εὐτρεπίσῃ τὴν ἀσπίδα του ἄς
δώσῃ δὲ καὶ τροφὴν εἰς τοὺς ἵππους του καὶ ἄς ἐξε-
τάσῃ καλῶς πανταχόθεν τὸ ἄρμα του, ὅπως δυνη-
θῶμεν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀδιαλείπτως κατὰ τοῦ
ἐχθροῦ νὰ μαχώμεθα. Συμφορὰ δὲ εἰς ἐκεῖνον ὃν ἴδω
ἐχουσίως ἀφιστάμενον μάχης. Δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀ-
ποφύγῃ τοὺς κύνας καὶ τὰ σαρκοφάγα ὄρνεα. »

Ταῦτα εἶπεν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπευφήμησαν καὶ
ἀναστάντες ἔτρεχον διασκεδασθέντες κατὰ τὰ πλοῖα.

Ἄνηψαν πῦρ κατὰ τὰς σκηνάς καὶ ἐδείπνουσαν. Ἐθυσίαζον δὲ καὶ εἰς τοὺς θεοὺς ἄλλος εἰς ἄλλον εὐχόμενοι νὰ ἀποφύγωσι τὸν θάνατον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων ἐθυσίασε βοῦν παχὺν, πενταετῆ εἰς τὸν μεγαλοδύναμον Δία καὶ ἐκάλεσε δεῖπνον τοὺς ἀρίστους τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλὰ πρῶτα τὸν Νέστορα καὶ τὸν Ἴδομενέα, ἔπειτα τοὺς δύο Αἴαντας καὶ τὸν Διομήδη, ἔκτον δὲ τὸν Ὀδυσσεά. Αὐτόκλητος δὲ ἦλθε καὶ ὁ ἀδελφὸς Μενέλαος. Οὗτοι ἐστάθησαν περίξ τοῦ βοῦς καὶ ἐσχόρπισαν τοὺς οὐλοχύτας¹ (κριθὰς). Ὁ Ἀτρεΐδης εἶπε τότε ταῦτα προσευχόμενος : « Ζεῦ ἐνδοξότατε, μέγιστε, μελανοφεῆ, ὁ τὸν αἰθέρα κατοικῶν, νὰ μὴ δῶσῃ ὁ ἥλιος πρότερον καὶ νὰ μὴ ἐπέλθῃ τὸ σκότος, πρὶν ἢ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καπνοῦ κατακρημνισθῇ ἡ οἰκία τοῦ Πριάμου καὶ διὰ τοῦ δόρατος διαρρήξω τὸν θώρακα τὸ περὶ τὸ στήθος τοῦ Ἑκτορος καὶ πολλοὶ τῶν ἐταίρων του περὶ αὐτὸν πέσωσι πρηνεῖς ἐν τῷ κονιορτῷ δάκνοντες τὴν γῆν. » Ταῦτα ἤρχετο ὁ Ἀτρεΐδης, ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἄλλα ἐβουλεύετο.

Ἄφ' οὗ δὲ πάντες ἐδείπνησαν, τότε ὁ Ἀτρεΐδης ἐκέλευσε τοὺς κήρυκας νὰ καλέσωσι τὸν λαὸν εἰς

1.) Οἱ ἀρχαῖοι συνείθιζον πρὸ τῆς θυσίας πρῶτον νὰ νίπτωνται, ἔπειτα νὰ σκορπίζουσαν κριθὰς ἐπάνω εἰς τὸ θῦμα καὶ εἰς τὸν βωμόν.

μάχην, ὅστις τάχιστα συνηθροίσθη. Οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν Ἑλλήνων παρέταττον αὐτούς. Μεταξὺ δὲ τούτων ἔβλεπεσ καὶ τὴν γλαυκῶπιν Ἀθηναίαν, ἥτις ἔχουσα ἀσπίδα πολύτιμον, ἀγήρων, ἀθάνατον, ἀφ' ἧς ἐκρέμαντο ἑκατὸν θύσανοι πάγχρυσοι, πάντες καλῶς πεπλεγμένοι, ἀξίας ἑκατὸν βοῶν ἕκαστος, ἐφέρετο ἀνὰ τὸν στρατὸν ἐνθαρρύνουσα αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς μάχην. Ἐνέβαλε δὲ εἰς τὴν καρδίαν ἑκάστου καὶ δύναμιν, ἵνα πολεμῇ ἀκαταπαύστως. Καὶ αἰφνης ἐγένετο εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ πόλεμος γλυκύτερος τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν φίλην πατρίδα. Καὶ θαρραλέοι προεχύθησαν ἐκ τῶν πλοίων τῶν εἰς τὸ Σκαμάνδριον πεδίων ὡς στίφη πτηνῶν, ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ τῶν ἵππων ἐπατάγει ἡ γῆ. Μακρόθεν δὲ ἐφαίνετο ἡ αἰγλή τῶν ὀπλῶν ὡς λάμπις μεγάλης πυρᾶς, ἥτις ἐπιφλέγει δάση ἀπέραντα ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους. Ἐπορεύοντο δὲ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ εὐκόσμως παρατεταγμένοι, τὸν Ἀγαμέμνονα ἐν τῷ μέσῳ ἔχοντες.

§. 38 Ὁ Ἐκτωρ πρόμαχος τῶν Τρώων.

Ὁ Πολίτης, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ τύμβου τοῦ Αἰσυήτου σκοπὸς τῶν Τρώων. Οὗτος ἰδὼν τὴν προέλευσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀνήγγειλε μετὰ σπουδῆς τοῦτο εἰς τοὺς Τρῶας, αἵτινες συνεσχέπτοντο ἤδη πρὸ τῶν πυλῶν τῆς βασιλικῆς οἰ-

κίας. Ὁ Ἐκτωρ ἀκούσας παραχρῆμα διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ λαὸς ἤρπασε τὰ ὄπλα καὶ κατὰ στίφη συνωθοῦντο ἄλλοι μὲν ἐπὶ τῶν ἀρμάτων, ἄλλοι δὲ πεζοὶ εἰς τὰς πύλας, ἵνα ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Φθάσαντες δὲ εἰς τὸν ἀρχαῖον τύμβον τῆς Μυρίνης παρετάχθησαν καὶ Τρῶες καὶ ἐπικούροι εἰς μάχην. Ἐντεῦθεν δὲ τὸν Ἐκτορα ἔχοντες ἀριστράτηγον ἐπορεύοντο περαιτέρω μετὰ θορύβου καὶ φωνῶν πολλῶν, ὡς στίφη γεράνων πετομένων ὑπεράνω τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἐπιπιπτόντων κατὰ τῶν μικρῶν Πυγμαίων¹. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ἐξηκολούθουν νὰ πορεύωνται διὰ τοῦ ἀναφερομένου κονιορτοῦ ἐν σιγῇ μεστοὶ θάρρους καὶ ὄντες ἔτοιμοι ἕκαστος νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄλλον.

Ὅτε δὲ οἱ στρατοὶ ἤλθον πλησιέστερον ἀλλήλων, τότε ὁ Πάρις ἔχων ἐπὶ τῶν ὤμων παρδαλὴν καὶ τόξον καὶ ξίφος προεχώρησε τῶν ἄλλων καὶ πάλλων τὰ δύο δόρατα προεκάλει ὁ θρασύδειλος τοὺς ἀρίστους τῶν Ἀχαιῶν εἰς μονομαχίαν.

Τοῦτον δὲ ὡς εἶδεν ὁ Μενέλαος ἐρχόμενον ἔμπρὸς τῶν ἄλλων, ἐχάρη ὡς χαίρει ὁ λέων, ὅταν πεινῶν συναντήσῃ ἔλαφον ἢ αἶγαγρον. Τὴν κατατρώγει ἂν καὶ διώκουσιν αὐτὸν κύνες ταχεῖς ἀχμαῖσι. Οὕτως ἐχάρη ἤδη καὶ ὁ Μενέλαος, διότι ἤλπιζε νὰ ἐκδικη-

1. Οἱ νάννοι οὗτοι ἐμυθολογεῖται ὅτι ἔζων κατὰ τὸν ἄνω Νεῖλον, καὶ ὅτι ἐξολοθρεύθησαν ὑπὸ τῶν γεράνων.

Θῆ τὸν μιαρὸν. Καὶ εὐθὺς ἐπήδησε κάτω ἐκ τοῦ ἄρματος μὲ τὰ ὄπλα του. Τεῦτον ὡς εἶδεν ὁ εὐμορφος Πάρις φανέντα ἐν τοῖς προμάχοις κατεπλάγη καὶ περιδεὴς ἐτράπη ὀπίσω καὶ ἐκρύβη μεταξὺ τοῦ στρατοῦ. Καθὼς δὲ ὅτε τις ἐν ταῖς κοιλάσι ὄρους ἰδὼν δράκοντα πηδᾷ ὀπίσω καὶ τρόμος καταλαμβάνει τὰ μέλη του καὶ ὠχρὸς τὰς παρεῖας στρέφεται ὀπίσω, οὕτω καὶ ὁ Πάρις ἐκρύβη πάλιν εἰς τὸν ὄμιλον τῶν Τρώων φοβηθεὶς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως.

§. 39. Ὁ Ἐκτωρ ἐπιτιμᾷ τὸν Πάριν.

Ὁ Ἐκτωρ ἰδὼν τοῦτον ἐπετίμησε μὲ λόγους ὀνειδιστικούς.

« Κακόπαρι, μόνον κατὰ τὴν μορφήν ἄριστε, εἶθε νὰ μὴ ἐγεννᾷσο ἢ νὰ ἀπέθνησκες ἄγαμος. Τοῦτο θὰ ᾔτο καλλίτερον ἢ νὰ εἶσαι ὁ περίγελως καὶ ἡ χλεύη τῶν ἀνθρώπων. Βεβαίως ἀνακαγχάζουσιν οἱ Ἀχαιοὶ λέγοντες ὅτι παρ' ἡμῖν πρόμαχος εἶνε ὁ ὦρατος μὲν, ἀλλ' ἐπτερημένος δυνάμειος καὶ τόλμης. Ἄφ' οὗ ἐτόλμησας νὰ διαπλεύσης τοσοῦτον πόντον καὶ νὰ μεταβῆς εἰς ξένους λαοὺς, ἵνα ἀρπάσης ὠραίαν γυναῖκα, νύμφην ἀνδρῶν μαχητῶν, καὶ νὰ φέρης οὕτω μέγα δυστύχημα καὶ εἰς τὸν πατέρα σου καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς ὅλον τὸν λαόν, πῶς δὲν ἔχεις τώρα τὴν τόλμην νὰ σταθῆς καὶ νὰ περιμένῃς τὸν πο-

λεμικόν Μενέλαον; Τῇ ἀληθείᾳ, θὰ ἐμάνθανες τώρα ὁποίου ἀνδρὸς γυναῖκα ἤρπασας. Καὶ οὐδαμῶς θὰ σὲ ἐβόηθουν οὔτε τὰ δῶρα τῆς Ἀφροδίτης οὔτε ἡ καλὴ κόμη οὔτε τὸ ὠραῖον πρόσωπον, ὅτε θὰ ἐκυλίεσο ἐν τῇ κόνει. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Πάρις: « Ἐκτωρ, ἔχεις πολὺ δίκαιον νὰ μὲ ὀνειδίζῃς τριουτοτρόπως. Σοῦ ἡ καρδιά εἶναι πάντοτε ἀτάρακτος ὡς πέλεκυς, ὅστις διασχίζει μεθ' ὀρμῆς τὸ ξύλον. Ἐν τούτοις μή μου κατηγόρει τὰ δῶρα τῆς Ἀφροδίτης. Οὐδαμῶς εἶνε ταῦτα ἀπόβλητα. Τώρα δὲ, ἂν θέλῃς νὰ πολεμήσω, τοὺς μὲν ἄλλους καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Τρῶας κάθισον, ἐμὲ δὲ καὶ τὸν Μενέλαον ἀφήσατε νὰ ἀγωνισθῶμεν. Καὶ ὅστις ἡμῶν τῶν δύο νικήσῃ, οὗτος ἄς λάβῃ τὴν Ἑλένην καὶ πάντα τὰ κτήματα. Σεῖς δὲ οἱ λοιποὶ ἔμπορεῖτε τότε νὰ ποιήσῃτε εἰρήνην. Καὶ οἱ μὲν Ἀχαιοὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ὑμεῖς δὲ νὰ κατοικῆτε ἡσύχως τὴν Τροίαν. »

§. 40. Οἱ Ἕλληνες καὶ Τρῶες πλησίον ἀλλήλων καθήμενοι.

Ὁ Ἐκτωρ ἐχάρη πολὺ ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ μέσον τῶν Τρώων ἐμπόδιζε τὰς φάλαγγας αὐτῶν διὰ τοῦ δόρατος, ὅπερ ἐκράτει ἐκ τοῦ μέσου. Πάντες δὲ οὗτοι ἐστάθησαν. Οἱ δὲ κοιμῶντες

Ἄχαιοι ἰδόντες τὸν Ἑκτορα ἔβαλον κατ' αὐτοῦ καὶ βέλη καὶ λίθους. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων ἐφώνησεν δυνατὰ ταῦτα·

« Ἦσυχάσατε, Ἀργεῖοι, μὴ βάλλετε, ἀνδρεῖοι Ἄχαιοι, ὅτι ὁ Ἑκτωρ θέλει νὰ εἶπῃ ἡμῖν λόγον τινά ». Οἱ Ἄχαιοι ἔπαυσαν καὶ ἐσιώπησα ν. Ὁ δὲ Ἑκτωρ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο στρατειῶν ἰστάμενος, ἐφανέρωσε τὴν γνώμην τοῦ Πάριδος. Βηθεΐα δὲ ἐγένετο σιγῆ εἰς πάντα. Τέλος δὲ εἶπεν ὁ Μενέλαος.

« Ἀκούσατε τώρα καὶ ἐμοῦ, οὗ τὴν καρδίαν μάλιστα κατέχει λύπη. Φρονῶ δὲ ἤδη νὰ διαλύσητε τὰς διαφορὰς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Τρῶες, ἀφ' οὗ ἐπάθατε πολλὰ κακὰ ἔνεκα τῆς ἔριδος, ἧς αἴτιος εἶνε ὁ Πάρις. Εἷς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, ὅστις εἶνε προωρισμένος εἰς θάνατον, ἄς ἀποθάνῃ. Οἱ δὲ ἄλλοι παύσατε τάχιστα τὸν πόλεμον. Φέρετε δὲ σεῖς οἱ Τρῶες δύο ἀρνία, τὸ μὲν ἐν λευκὸν διὰ τὸν Ἥλιον, τὸ δὲ ἕτερον μέλαν διὰ τὴν Γῆν. Διὰ δὲ τὸν Δία θὰ φέρωμεν ἡμεῖς ἄλλο. Φέρετε δὲ καὶ τὸν Πρίαμον, ἵνα μετ' αὐτοῦ ποιήσωμεν τὰς συνθήκας, καθ' ὅσον οἱ παῖδες αὐτοῦ εἶναι ὑβρισταὶ καὶ ἄπιστοι καὶ εὐκόλως δύνανται νὰ παραβῶσι τοὺς ὄρκους. Συνθήκως ὁ νοῦς τῶν νέων δὲν εἶνε σταθερός. Εἰς ὅσους δὲ ἀνάμεσα ὑπάρχει ὁ γέρον, οὗτος γνωρίζων ἐκ πείρας πολλὰ θὰ φροντίσῃ ὅπως ἀποβῇ τὸ πρᾶγμα πρὸς μεγίστην ὠφέλειαν καὶ τῶν δύο. »

Οὕτως εἶπεν. Οἱ δὲ ἐχάρησαν καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Τρῶες ἐλπίζοντες νὰ παύσῃσι τοῦ φονικοῦ πολέμου. Καὶ τοὺς μὲν ἵππους ἔταξαν εἰς γραμμὴν, αὐτοὶ δὲ κατέβησαν ἐκ τῶν ἀρμάτων, ἐξεδύθησαν τὰ ὄπλα τῶν καὶ κατέθηκαν αὐτὰ κατὰ γῆς πλησίον ἀλλήλων. Ὀλίγος δὲ χῶρος διεχώριζε τὰ δύο στρατεύματα.

Ὁ Ἐκτωρ ἔστειλε δύο κήρυκας εἰς τὸ ἄστυ νὰ φέρωσι ταχέως δύο ἀρνία καὶ νὰ προσκαλέσωσι καὶ τὸν Πρίαμον. Ὁ Ἀγαμέμνων ἔστειλε τὸν Ταλθύβιον εἰς τὰ πλοῖα νὰ φέρῃ ἓνα κριόν.

Ἡ δὲ Ἴρις, ἡ ἄγγελος τῶν θεῶν λαβοῦσα τὴν μορφήν τῆς Λαοδίκης, ἣτις ἦτο ἡ ὠραιότατη κόρη τοῦ Πριάμου καὶ σύζυγος τοῦ Ἀντηνορίδου Ἐλικάνος ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλένην. Εὗρε δὲ ταύτην ἐν τῷ μεγάρῳ ὑφαίνουσαν μέγαν ἱστὸν πορφυροῦν, ἐν ᾧ ἐνέπλεκε πολλοὺς ἀγῶνας οὓς ἔκαμον χάριν αὐτῆς οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τρῶες. Πλησίον δὲ ἱσταμένη εἶπεν ἡ ταχύπους Ἴρις :

« Ἐλα ἐδῶ, φίλη νύμφη, ἵνα ἴδῃς θαυμάσια ἔργα. Οἱ Τρῶες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ, οἵτινες πρότερον ἐμάχοντο κατ' ἀλλήλων ἐντῷ πεδίῳ, ἤδη κάθηνται ἐν σιγῇ κεκλιμένοι ἐπὶ τῶν ἀσπίδων των, τὰ δὲ μακρὰ των, δόρατα ἔχουσιν ἐμπεπηγμένα ἐν τῇ γῇ, ὁ δὲ πόλεμος ἔπαυσε. Θὰ πολεμήσωσι δὲ μόνον ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Μενέλαος μὲ τὰ μακρὰ δόρατα περὶ σοῦ. Ὅσ-

τις δὲ νικήσῃ, τούτου σὺ θὰ εἶσαι γυνή. » Οἱ λόγοι οὗτοι διήγειραν ἐν τῇ Ἑλένῃ τὸν πόθον πρὸς τὸν πρότερον σύζυγον, πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς. Εὐθὺς δὲ καλυψαμένη μὲ λευκὰς ὀθόνας ἐξῆλθε μετὰ σπουδῆς ἐκ τοῦ θαλάμου ἑνδακρυς. Ἦκολούθουν δὲ καὶ αἱ δύο θεράπαιναι, ἡ Αἰθρα καὶ ἡ Κλυμένη. Καὶ ταχέως ἔφθασαν εἰς τὰς Σκαιὰς πύλας. Ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ Πύργου ἐκάθητο ὁ Πρίαμος καὶ οἱ δημογέροντες θεώμενοι τὴν μάχην. Ὡς δὲ εἶδον τὴν Ἑλένην ἀπὸ τὸν πύργον, ἤρχισαν γὰ λέγωσιν :

« Οἱ Τρῶες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ δὲν εἶναι ἀξιόμειπτοι ὅτι ἀποφασίζουσι γὰ ὑποφέρωσι τόσα κακὰ χάριν τοιαύτης γυναικός. Ὡ πρὸς τὸ κάλλος εἶνε ὁμοία πρὸς τὰς ἀθανάτους θεάς. Ἀλλὰ καὶ τοιαύτη οὔσα ἄς ἐπανεῖλθῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Δαναῶν, πρὶν παρασκευάσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν συμφοράν. »

§. 41. Συνδιάλεξις Ἑλένης καὶ Πριάμου.

Ταῦτα ἔλεγον οἱ γέροντες. Ὁ δὲ Πρίαμος ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ τὴν Ἑλένην. « Ἐλθὲ ἐδῶ, εἶπε, φίλον τέκνον, καὶ κάθισον πλησίον μου. ἵνα ἴδῃς τὸν πρότερον σύζυγόν σου καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους σου. Ἐλθὲ, δὲν μοὶ εἶσαι σὺ ἢ αἰτία, ἀλλ' οἱ θεοί, οἵτινες μοὶ ἐκίνησαν πολὺδακρυον πόλεμον. Εἰπέ μοι τὸ ὄνομα τοῦ πελωρίου ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις

εἶναι τόσον καλὸς καὶ μέγας. Βεβαίως καὶ ἄλλοι εἶνε αὐτοῦ ὑψηλότεροι. Ἄλλὰ τόσον ὠραῖον ἄνδρα καὶ μεγαλοπρεπεῖ ἔγώ ἀκόμη δὲν εἶδον με τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ὡμοιάζει μὲ βασιλέα. »

Πρὸς ταῦτα δὲ ἀπεκρίνατο ἡ Ἑλένη « Ἀγαπητὲ πενθερὲ, εἶθε νὰ ἀπέθνησκον κακῶς, ὅποτε ἤκολούθησα τὸν υἱόν σου ἀπολιποῦσα καὶ σύζυγον καὶ κόρην φιλτάτην καὶ γνωρίμους καὶ τὰς φίλας ὀμήλικάς μου. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἐγένετο. Καὶ διὰ τοῦτο τήκομαι κλαίουσα. Ὁ ἀνὴρ περὶ οὗ ἐρωτᾶς εἶνε ὁ Ἀτρεΐδης Ἀγαμέμνων, καὶ βασιλεὺς ἀγαθὸς καὶ μαχητὴς ἰσχυρὸς. Ἦτο ἀνδράδελφος ἐμοῦ τῆς ἀναισχύντου, ἂν τὸ παρελθὸν δὲν εἶνε ὄνειρον. »

Οὕτως εἶπεν. Ὁ δὲ Πρίαμος θαυμάζων τὸν ἄνδρα ἀνεφώνησεν « Εὐδαιμονέστατε Ἀτρεΐδη, πόσοι υἱοὶ τῶν Ἀχαιῶν ὑπακούουσιν εἰς σέ. Ἐχω μεταβῆ ἤδη καὶ εἰς ἀμπελώδη Φρυγίαν, ἔνθα εἶδον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σαγγορίου πολυάριθμον στρατὸν Φρυγῶν, μεθ' οὗ ἐγὼ ὡς σύμμαχος ἐμελλον νὰ πολεμήσω κατὰ τῶν Ἀμαζόνων. Ἄλλ' οὗτοι δὲν ἦσαν τόσοι, ὅσοι οἱ γοργόφθαλμοι Ἀχαιοί. »

Δεύτερον δὲ ἰδὼν τὸν Ὀδυσσεά ἡρώτα ὁ σεβάσμιος γέρων « Ἐλα εἶπέ μοι καὶ τοῦτον, φίλον τέκνον, ποῖος εἶνε. Οὗτος δὲν ἐξέχει μὲν κατὰ τὴν κεφαλὴν ὡς ὁ Ἀγαμέμνων, ἀλλ' εἶνε κατὰ τοὺς ὤμους καὶ τὰ στέρνα εὐρύτερος. Τὰ ὄπλα αὐτοῦ κεῖνται ἐπι

τῆς γῆς. Τὸν ὁμοιάζω μὲ κριὸν· διότι ὡς ὁ κριὸς διέρχεται διὰ μεγάλου ποιμνίου λευκῶν προβάτων, οὕτω καὶ οὗτος ἀνασφύρεται τὰς τάξεις τῶν ἀνδρῶν.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ἡ Ἑλένη· « Οὗτος εἶνε ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεὺς ἐκ τῆς πετρῶδου Ἰθάκης, ἀνὴρ δραστηριώτατος καὶ σοφώτατος. »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίνατο ὁ σοφὸς Ἀντήνωρ· « Ὁ λόγος οὗτος, ὃν εἶπες, γύναι, εἶνε ἀληθέστατος. Διότι ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθε καὶ ἐδῶ ποτε ἀπεσταλμένος μετὰ τοῦ Μενέλαου ἕνεκα σοῦ. Τούτους ἐγὼ ὑπεδέχθην ὡς ξένους κατ' οἶκον καὶ τοὺς ἐρίλευσα. Καὶ ἐγνώρισα ἀμφοτέρων τὴν μορφήν καὶ τὴν μεγάλην φρόνησιν. Ὅτε ἤρχοντο εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν Τρώων, ἂν μὲν ἴσταντο, ὁ Μενέλαος ἦτο μεγαλύτερος, ἂν δὲ ἐκάληντο, ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτο σεβαστότερος. Ὅτε δὲ ὠμίλουν, ὁ Μενέλαος ἠγόρευεν ἐπιτροχάδην ὀλίγα μὲν ἀλλὰ πειστικά, ἐπειδὴ δὲν ἦτο πολύλογος οὐδὲ ἀμκροεπής. Ὅτε ὁμως ἀνίστατο ὁ πολύσοφος Ὀδυσσεὺς, πρῶτον ἴστατα ἔχων τὰ ἄμματα προσηλωμένα κατὰ γῆς καὶ τὸ σκῆπτρον οὔτε ἐμπρὸς οὔτε ὀπίσω κινῶν ἀείποτε ὡς ἄνθρωπος ἄπειρος καὶ ἀμαθής, καὶ θὰ ἔλεγες αὐτὸν ὠργισμένον σφόδρα ἢ ἄφρονα. Ἐπειτα ὁμως, ὅτε ἐξήρχετο φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ στήθους καὶ οἱ λόγοι ὡς νιφετός χειμερινός οὐδεὶς τῶν θνητῶν ἠδύνατο νὰ διαγωνισθῆ μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἀλλὰ τῶρα θαυμάζομεν αὐτὸν ἔτι περισσότερον. »

Τὸ τρίτον δὲ ἠρώτησε πάλιν ὁ σεβάσμιος γέρων ἰδὼν τὸν Αἴαντα· « Τίς ἄρά γε εἶνε οὗτος ὁ ἄλλος Ἀχαιὸς ὁ σεμνὸς καὶ μέγας, ὑπερέχων τῶν Ἀργείων κατὰ τε τὸ ἀνάστημα καὶ τοὺς εὐρεῖς ὤμους; »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ἡ Ἑλένη. « Οὗτος εἶνε ὁ Αἴας ὁ πελώριος, τὸ προπύργιον τῶν Ἀχαιῶν. Ἐτέρωθεν δὲ ἴσταται ὁ Ἴδομενεὺς ὡς θεὸς, περὶ δὲ εἶνε συνηγμένοι οἱ ἡγεμόνες τῶν Κρητῶν. Πολλάκις ἐξένισεν αὐτὸν ὁ φιλοπόλεμος Μενέλαος ἐν τῇ ἡμετέρα οἰκίᾳ, ὅποτε ἤρχετο ἐκ Κρήτης. Τώρα δὲ βλέπω πάντας τοὺς Ἀχαιούς, οὓς ἠδυνάμην ἕνα ἕκαστον ὀνομαστὶ νὰ εἶπω. Ἀλλὰ δύο στρατηγούς δὲν βλέπω, τὴν ἵπποδαμαστὴν Καστορα καὶ τὸν ἀγαθὸν πύκτην Πολυδεύκη, τοὺς αὐταδέλφους μου. Ἡ δὲν ἦλθον ἐκ τῆς φίλης Λακεδαιμόνος ἢ ἐλθόντες ἀπέχονται ἐπίτηδες τῆς μάχης, αἰσχυνόμενοι δι' ἐμέ. » Ταῦτα ἔλεγεν ἡ Ἑλένη καὶ δὲν ἐγίνωσκεν ὅτι οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἤδη ἔκειντο νεκροὶ ἐν τῇ φίλῃ πατρίδι.

§. 42. Ἐνορκος συνθήκη τῶν Ἑλλήνων καὶ Πριάμου.

Ἐν τοσοῦτῳ οἱ κήρυκες ἔφερον ἀνά τὴν πόλιν τοὺς δύο κριοὺς καὶ τὸν φαιδρύνοντα οἶνον ἐν αἰγίῳ ἀσκή. Ὁ κήρυξ δὲ Ἰδαῖος φέρων κρατῆρα φαιεῖνόν καὶ χρυσᾶ ποτήρια ἦλθε πλησίον τοῦ Πριάμου.

καὶ εἶπεν αὐτῷ νὰ καταβῆ εἰς τὸ πεδῖον, ὅπως ἐν-
ὄρκως ἐπιβεβαιώσῃ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν ὁ Πάρις
καὶ ὁ Μενέλαος θὰ μονομαχήσωσιν.

Ὁ Πρίαμος ἀκούσας ταῦτα ἐρρίγησεν. Ἐκέλευ-
σεν ὅμως τοὺς ἐταίρους νὰ ζεύξωσι τοὺς ἵππους. Ὡς
δὲ ποῦτο ἐγένετο, ἀνέβη ὁ γέρων μετὰ τοῦ Ἀντή-
νορος ἐπὶ τῆς ἀμάξης καὶ διεύθυνε τοὺς ταχεῖς ἵπ-
πους διὰ τῶν Σκαιῶν πυλῶν εἰς τὸ πεδῖον. Ἀφικό-
μενοι δὲ εἰς τὰς δύο στρατιάς, ἐστάθησαν ἐν τῷ μέ-
σῳ μεταξὺ τούτων. Εὐθὺς ἀνηγέρθη ὁ Ἀγαμέμνων,
ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἄλλοι. Οἱ δὲ κήρυκες ἔφεραν εἰς τὸ
αὐτὸ τὰ θύματα, ἐμίγνυον τὸν οἶνον μὲ ὕδωρ καὶ ἔ-
χονον ὕδωρ εἰς τὰς χεῖρας τῶν βασιλέων. Ὁ δὲ Ἀ-
τρεΐδης ἐλκύσας τὴν μάχαιραν, ἣτις ἦτο πάντοτε
ἠρτημένῃ παρὰ τῆ θήκη τοῦ ξίφους, ἔτεμεν ἐκ τῶν
κεφαλῶν τῶν κριῶν τὰς τρίχας, τὰς ὁποίας διένει-
μαν οἱ κήρυκες εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν Τρώων καὶ
τῶν Ἀχαιῶν. Ἐπειτα ἤρχετο μέγα ὁ Ἀτρεΐδης μὲ
ἀνατεταμένους χεῖρας.

« Ζεῦ πάτερ, ἐνδοξότατε, μέγιστε, καὶ Ἥλιε, ὃς
πάντα ὄρας καὶ πάντα ἀκούεις, καὶ ποταμοὶ καὶ
γῆ, καὶ οἱ κολάζοντες ὑποκάτω τοὺς ἐπιόρκους, ὑ-
μεῖς ἔστε μάρτυρες καὶ φύλακες τῶν ὄρκων τούτων.
Ἐὰν μὲν ὁ Ἀλέξανδρος φονεύσῃ τὸν Μενέλαον, ἄς
ἔχῃ τὴν Ἑλένην καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς, ἡμεῖς
δὲ θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα. Ἄν δὲ ὁ Μενέ-

λαος ἀποκτείνῃ τὸν Ἀλέξανδρον, οἱ Τρῶες τότε νὰ ἀποδώσωσι τὴν Ἑλένην καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς νὰ μᾶς ἀποτίσωσι δὲ καὶ ἀποζημιώσωσι τὴν προσήκουσαν, ἧς ἡ μνήμη νὰ παραμένῃ καὶ εἰς τοὺς ἐπιγινομένους. Ἄν δὲ ὁ Πρίαμος καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ δὲν θελήσωσι νὰ ἀποτίσωσι τὴν ζημίαν, ἐγὼ θὰ μείνω ἐνταῦθα καὶ θὰ πολεμήσω, μέχρις οὗ ἐκπληρωθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ πολέμου. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέτεμε τὸν λαιμὸν τῶν ἀρνίων, τὰ ὅποια ἔκειντο κατὰ γῆς ἀσπαίροντα. Ἐπειτα ἀντλήσαντες ἀπὸ τοῦ κρατῆρος οἶνον μὲ τὰ ποτήρια ἔχυνον κατὰ γῆς, εὐχόμενοι ταῦτα εἰς τοὺς θεοὺς. Τούτων δὲ γινομένων ἔλεγόν τινες τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν.

« Ζεῦ ἐνδοξότατε μέγιστε, καὶ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοί, ὁπότεροι λύσωσι πρότεροι τοὺς ὄρκους, οὕτω νὰ ρεύσῃ ὁ ἐγκέφαλος αὐτῶν κατὰ γῆς ὡς ὁ οἶνος. » Ἐπειτα ὠμίλησεν ὁ Πρίαμος ταῦτα·

« Ἀκούσατέ μου Τρῶες καὶ Ἀχαιοί. Ἐγὼ θὰ ἀναχωρήσω ἤδη εἰς τὸ ὑψηλὸν Ἴλιον ὀπίσω, διότι δὲν δύναμαι νὰ βλέπω ἔμπροσθέν μου μαχόμενον τὸν φίλον υἱὸν μὲ τὸν φιλοπόλεμον Μενέλαον. Ὁ Ζεὺς ἤξεύρει καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ εἰς ὁπότερον εἶνε πεπρωμένος ὁ θάνατος. » Καὶ εὐθὺς θέσας τὰ ἀρνία ἐπὶ τοῦ δίφρου, ἐπέσρεψεν μετὰ τοῦ Ἀντήνορος εἰς τὸ Ἴλιον.

§. 43. Μενελάου καὶ Πάριδος μονομαχία.

Ὁ Ἐκτωρ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς πρῶτον μὲν διεμέτρουν τὸν χώρον, ἔπειτα θέσαντες ἐντὸς χαλκῆρους κράνους κλήρους ἔπαλλον τοῦτο, ὅπως ἴδωσιν τίς τῶν δύο μονομάχων θὰ ἀφήσῃ πρότερον τὸ χαλκοῦν δόρυ. Οἱ δὲ στρατοὶ ἀνυψώσαντες τὰς χεῖρας ἤρχοντο εἰς τοὺς θεοὺς. Ἐκεῖ ἤκούοντο ταῦτα λεγόμενα καὶ παρὰ τῶν Τρώων καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν.

« Ζεῦ πάτερ, ἐνδοξότατε, μέγιστε, ὁπότερος ἐγένετο ἡ αἰτία νὰ συμβῶσι ταῦτα τὰ πράγματα, δὸς οὗτος μὲν νὰ καταβῆ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἄδου, ἡμεῖς δὲ νὰ ἔχωμεν εἰρήνην καὶ φιλίαν. »

Ταῦτα ἔλεγον. Ὁ δὲ Ἐκτωρ ἔπαλλε τὸ κράνος, ὀρῶν ὀπίσω. Ἐξεπήδησε δὲ ὁ κλῆρος τοῦ Πάριδος. Ἐπειτα ἐκάθισαν οἱ στρατοὶ κατὰ τάξεις ἕκαστος παρὰ τὸ ἄρμα του καὶ τὰ ὄπλα του. Οἱ δὲ δύο μονομάχοι παρεσκευάζοντο. Ὀπλισθέντες δὲ καλῶς ἐπορεύοντο εἰς τὸ μέσον τῶν Τρώων καὶ Ἀχαιῶν με σκοτεινὸν ὄμμα, οἱ δὲ στρατοὶ βλέποντες τούτους ἐθαύμαζον. Καὶ εὐθὺς ἐστάθησαν ἐν τῷ προσδιωρισμένῳ τόπῳ σείοντες μετ' ὀργῆς τὰ δόρατα. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Ἀλέξανδρος ἔβαλε τὸ μακρὸν δόρυ καὶ ἐπέτυχε τοῦ Ἀτρείδου κατὰ τὴν ἀσπίδα χωρὶς νὰ διατρυπήσῃ ταύτην· διότι ἡ αἰχμὴ ἀνεκάμφθη ἐν τῇ στερεᾷ ἀσπίδι. Δεύτερος δὲ ὤρμησεν ὁ Ἀτρείδης Μενέλαος μὲ τὸ δόρυ εὐχόμενος τάδε·

« Ζεῦ, οὐράνιε βασιλεῦ, δός νά τιμωρήσω ἐκείνον ὅστις μὲ ἔβλαψε πρότερον, ἵνα καὶ πᾶς τις τῶν ἐπιγινομένων μὴ τολμᾷ νά καχοποιῇ ἐκείνον ὅστις τὸν δέχεται ὡς ξένον καὶ φέρεται πρὸς αὐτὸν φιλοφρόνως. »

Ταῦτα εἶπε καὶ σείσας τὸ μακρὸν δόρυ ἔρριψε τοῦτο κατὰ τοῦ Πάριδος. Τὸ δόρυ διετρύπησε τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν θώρακα καὶ ἀντικρὺ παρὰ τὴν λαγὸνα διέκοψε τὸν χιτῶνα. Ὁ δὲ Πάρις ἔκλινε πρὸς τὰ πλάγια καὶ οὕτως ἐσώθη ἐκ τοῦ θανάτου. Τότε ὁ Ἀτρεΐδης ἐλκύσας τὸ ξίφος ἐπληξεν τὸν ἀντίπαλον ἐπὶ τοῦ φάλου τῆς κόρυθος. Ἀλλὰ τὸ ξίφος συνετρίβη εἰς τρία καὶ τέσσαρα τεμάχια καὶ ἐξέπεσεν ἐκ τῆς χειρός. Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης ἰδὼν τότε εἰς τὸν εὐρὺν οὐρανὸν εἶπεν ὀδυρόμενος·

« Ζεῦ πάτερ, ὀλεθριώτατε, διὰ τί μοὶ φθονεῖς τὴν νίκην; »

Εἶπε, καὶ πηδήσας ἔλαβε τὸν ἀντίπαλον ἐκ τῆς περικεφαλαίας, καὶ ἐπιστρέψας, εἶλκεν αὐτὸν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς. Καὶ ἂν δὲν διερρήγνυτο ὁ πολυκέντητος ἱμᾶς τῆς περικεφαλαίας, ὅστις ὑπὸ τὸν ἀνθερεῶνα τεταμένος περιέσφιγγε τὸν ἀπαλὸν λαιμὸν τοῦ Πάριδος, ὁ Μενέλαος θὰ ἔσυρε τοῦτον καὶ θὰ ἔκτατο δόξαν μεγάλην. Ἀλλ' ἤδη ἔμεινεν ἡ περικεφαλαία κενὴ ἐν τῇ στιβαρᾷ χειρὶ τοῦ Μενελάου. Ταύτην δὲ ὁ ἦρωας ἔρριψε πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπιδι-

νήσας. Καὶ οἱ μὲν φίλοι παρέλαβον αὐτήν. Αὐτὸς δὲ ὤρμησε πάλιν, ποθῶν ν' ἀποκτείνῃ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ διὰ τοῦ δόρατος. Ἄλλ' ὁ Πάρις ἀναμιχθεὶς μεταξὺ τῶν Τρώων ἔφυγεν εἰς τὸ Ἴλιον. Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης ὡς θηρίον ἔτρεχε διὰ τοῦ στρατοῦ τῶν Τρώων ζητῶν αὐτὸν πανταχοῦ. Ἄλλ' οὗτος διέτριβεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀβλαβής.

§. 44 Πρασπόνδησις τῶν Τρώων.

Τέλος δὲ εἶπεν ὁ Ἀγαμέμνων· « Ἀκούσατέ μου, Τρῶες καὶ Δάρδανοι καὶ ἐπίκουροι. Πρόδηλον ὅτι ἡ νίκη εἶναι τοῦ ἀνδρείου Μενελάου. Ἀπόδοτε λοιπὸν ἡμῖν τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀποτίσατε δὲ καὶ τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν. »

Οἱ Τρῶες ἀντὶ νὰ πεισθῶσι εἰς τοὺς δικαίους λόγους τοῦ Ἀγαμέμνονος ἤρξαντο πρῶτοι νὰ παρασπονδῶσι. Διότι ὁ Πάνδαρος, ὁ περίφημος τοξότης, ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκτήσῃ δόξαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, νὰ εὐχαριστήσῃ δὲ καὶ τὸν Πάριν καὶ λάβῃ παρ' αὐτοῦ λαμπρὰ δῶρα, ἐντείνας τὸ τόξον καὶ θέσας ἐπ' αὐτοῦ πτερωτὸν βέλος ἐτόξευσεν ὁ ἄφρων κατὰ τοῦ Μενελάου. Μέγα δὲ ἤχησε τὸ τόξον καὶ ἡ νευρά. Ἄλλ' ἡ Ἀθηναῖα δὲν ἐπελάθετο τοῦ Ἀτρείδου. Ἐστάθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἐμπόδισε τὸ βέλος ἀπὸ τοῦ σώματος, ὡς ἡ μήτηρ ἐμποδίζει τὰς μυίας ἀπὸ τοῦ παιδός, ὅτε αὐτὸ κοιμάται. Τὸ διεύ-

Θυγε δὲ ἐκεῖ, ὅπου εἶναι οἱ χρυσοὶ ὄχχεις τοῦ ζωστή-
ρος καὶ ὁ θώραξ διπλοῦς. Ἡ αἰχμὴ τοῦ βέλους διε-
πέρασε τὸν ζωστήρα καὶ τὸν θώρακα καὶ τὴν μίτραν
ἤμυξε δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος, ὥστε πάραυτα
αἷμα μέλαν κατέρρεεν ἐπὶ τῆς πληγῆς ἐπὶ τὸν μη-
ρὸν, τὴν κνήμην καὶ τὰ σφυρὰ τοῦ Μενελάου.

Ἐφοβήθη ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων, βλέπων αἷμα
καταρρέον ἐκ τῆς πληγῆς. Ἐφοβήθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ
ἥρως Μενέλαος. Ὅτε ὁμως εἶδε τὸ νεῦρον καὶ τοὺς
ὄγκους τοῦ βέλους ἐκτὸς ὄντας συνῆλθεν. Ὁ δὲ Ἀ-
γαμέμνων κρατῶν τὸν Μενέλαον ἐκ τῆς χειρὸς εἶπε
βαρέως στενάζων — ἐστέναζον δὲ καὶ οἱ ἑταῖροι —
τοὺς ἐξῆς λόγους·

« Ἀγαπητέ μου ἀδελφὲ, καὶ ὄρκους καὶ συνθή-
κας ἐποιησάμην μετὰ τῶν Τρώων. Ἀλλὰ οὔτοι κατε-
πάτησαν αὐτούς. Βεβαίως δὲν δύναται τις νὰ παρα-
σπονδῇ ἀτιμωρητί. Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἀπο-
λεσθῇ ἡ Τροία καὶ ὁ Πρίαμος καὶ σύμπας ὁ λαὸς
αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς δὲν ἀνέχεται τὴν ἀπάτην. Ἀλλ' ἐν
μόνον μεγάλως με λυπεῖ. Φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνῃς ἐν
Τροίᾳ. Καὶ τότε εὐθὺς θὰ ἀφήσωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν
ἀνεκτέλεστον, καὶ θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα
ἀπρακτοί. Ὁ δὲ Πρίαμος θὰ χαρῆ πολὺ καὶ οἱ Τρῶες
περιφρονητικῶς πατοῦντες τὸν τύμβον τοῦ Μενε-
λάου θὰ λέγωσιν·

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

6

« Εἶθε οὕτως εἰς ὅλας τὰς παριστάσεις νὰ ἐκτελεθῇ τὴν ὀργὴν τοῦ ὀ΄ Ἀγαμέμνων, ὅστις στρατεύσας ἐνταῦθα μεθ' ἱκανοῦ στρατοῦ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα ἀπρακτος, καταλιπὼν τὸν Μενέλαον. » Ἄλλ' εἶθε νὰ μὴ ἐπιζήσω εἰς ταῦτα.

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ὁ Μενέλαος· « θάρρει καὶ μὴ φόβιζε τὸν λαόν. Τὸ βέλος δὲν εἰσέδυσσε βαθέως· διότι ἐμποδίσθη ὑπὸ τοῦ θώρακος.

« Εἶθε οὕτω νὰ εἶνε, ἀγαπητὲ Μενέλαε, » εἶπεν ὁ Ἄγαμέμνων. Καὶ παρευθὺς μετεπέμψατο τὸν ἄριστον ἰατρὸν τὸν Μαχάονα. Ἐλθὼν δὲ οὗτος ἐξέβαλε τὸ βέλος καὶ ἐκμυζήσας τὴν πληγὴν ἐπέπασσεν ἐπὶ ταύτης ἥπια φάρμακα.

§. 45. Οἱ Ἕλληνες ἐξοπλίζονται εἰς μάχην.

Ἐνῶ δὲ ὁ Μαχάων καὶ οἱ φίλοι ἐνησχολοῦντο μετὰ τὸν τετραυματισμένον Μενέλχον, ὁ στρατὸς ὠπλίσθη καὶ προεχώρει εἰς μάχην. Τότε ὁ Ἄγαμέμνων ἐνθους καὶ πλήρης φρονήματος διήρχετο τὰ τάγματα τῶν ἀνδρῶν ἐνθαρῦνων αὐτοὺς εἰς μάχην. « Μὴ βραδύνετε, ἔλεγε, Ἕλληνες. Ἡ νίκη εἶνε εἰς ἡμᾶς. Ἄδύνατον εἶνε ὁ Ζεὺς νὰ βοηθῇ τοὺς ψεύστας. Μὴ στέκεσθε, ὀρμήσατε ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν μετὰ θάρρους. Ὁ δὲ Ζεὺς βοηθεῖ τοὺς ἀδικουμένους ». Μετὰ χαρᾶς εἶδε τὸν ἐκ Κρήτης Ἴδομενέα παρασκευαζόμενον εἰς

μάχην, ἔπειτα ἦλθε πρὸς τοὺς δύο Αἴαντας, οὓς πλῆθος πολεμιστῶν ἠκολούθει. Ὡς αἰπόλος ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς βλέπει νέφος ἐρχόμενον ὑπὸ τοῦ Ζεφύρου εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπερ μακρόθεν φαίνεται μαυρότερον καὶ αὐτῆς τῆς πίσεως, φοβεῖται δὲ ἐκ τούτου φοβερὰν λαίλαπα καὶ ἐλαύνει τὰ πρόβατά του ὑπὸ τὸ σπήλαιον, οὕτω καὶ περὶ τοὺς Αἴαντας ἐκινουῦντο αἰ πυκναὶ φάλαγγες φρίκην προξενούσαι ἐκ τῶν ἀσπίδων καὶ τῶν δοράτων. Ὁ δ' Ἀγαμέμνων ἰδὼν τούτους ἐχάρη καὶ εἶπε·

« Αἴαντες, ἡγεμόνες ἀνδρείων Ἑλλήνων, σεῖς βεβαίως δὲν ἔχετε ἀνάγκην παρακελεύσεως. Εἶθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἀθηνα καὶ Ἀπολλων, νὰ εἶχον πάντες τοιοῦτον φρόνημα. Ταχέως τότε θὰ ἐκυριεύτο ἡ πόλις τοῦ Πριάμου καὶ θὰ ἠφανίζετο ».

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθη ὁ Ἀγαμέμνων πρὸς τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας, οὓς εὔρε καταγινομένους εἰς τὴν παράταξιν τῶν ἀνδρῶν. Ὁ Νέστωρ παρατάξας τοὺς ἰδικούς του συνεβούλευεν αὐτοὺς νὰ μάχωνται μετὰ φρονήσεως, νὰ μὴ προέρχωνται τῶν συμπολεμιστῶν των, νὰ μὴ καταβαίνωσιν ἐκ τῶν ἀρμάτων καὶ μάχωνται πεζῇ, διότι τοῦτο ἐξασθενεῖ τὸν στρατὸν, ἀλλ' ἕκαστος νὰ μάχηται ἀνδρείως ὅπου ἐτάχθη καὶ νὰ μὴ συμπαράσῃται ὑπὸ τῆς ἀνδρείας του εἰς ἀπονενοημένας πράξεις. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων πλήρης χαρᾶς εἶπε· « Εἶθε, ὦ γέρον, ὅπως ἔχεις πάντοτε γεν-

ναίαν ψυχὴν, νὰ εἶχες καὶ γόνατα ἰσχυρὰ καὶ ἡ βῶ-
μη σου νὰ παρέμενε πάντοτε. Ἄλλὰ τώρα σὲ κατα-
πονεῖ τὸ γῆρας· εἶθε νὰ ἐφευγε τοῦτο ἀπὸ σὲ εἰς ἄλ-
λον καὶ σὺ νὰ ἠδύνασο ἤδη νὰ μάχησαι μετὰ τῶν
νεωτέρων ».

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ γέρον· « Καὶ ἐγὼ
πολὺ ἐπεθύμουν, Ἀτρεΐδῃ, νὰ ἦμην τοιοῦτος, οἷος
ἦμην ὅτε ἐφόνευσα τὸν Ἐρευθαλίωνα. Ἄλλ' οἱ θεοὶ
δὲν δίδουσι συγχρόνως πάντα εἰς τὸν ἄνθρωπον.
Πρότερον ἦμην νέος, τώρα ὅμως εἶμαι γέρον. Ἄλλὰ
καὶ οὕτως ἔχων θὰ ταχθῶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν
διὰ νὰ φανῶ αὐτοῖς χρήσιμος καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ
συμβουλῶν. Διότι οἱ γέροντες ἔχουσι τοῦτο δῶρον.
Τὸ δόρυ ἀνήκει εἰς τοὺς νεωτέρους, οὓς βοηθεῖ ἡ
δύναμις ».

§. 46. Τρεῖς ἡγεμόνες τῶν Ἑλλήνων ἀπρακτοῦσι.

Ὁ Ἀτρεΐδης περιχαρὴς ἐπορεύθη περαιτέρω. Ἄλλ'
οἱ Κεφαλλῆνες ὑπὸ τὸν Μενεσθέα μὴ ἀκούσαντες
τὸ παράγγελμα εἰσαμάχην ἔμενον ἀκίνητοι. Καὶ διὰ
τοῦτο ὠργίσθη [ὁ Ἀτρεΐδης, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ὑπὸ
δειλίας ἀπρακτοῦσι καὶ ἐπέπληξε τούτους λέγων·
« Διατί, ὦ Μενεσθεῦ καὶ Ὀδυσσεῦ, ἀφίστασθε καὶ
περιμένετε τοὺς ἄλλους; Σεῖς, οἵτινες ἀπολαύετε
παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν πρώτων τιμῶν συνευωχούμε-

νοι καὶ συμποσιάζοντες, πρέπει νὰ μάχησθε καὶ ἐν τοῖς πρώτοις. Ἄλλ' ἤδη φαίνεσθε ὅτι ζητεῖτε νὰ ἐξασφαλισθῆτε μαχόμενοι ἐπισθεν δέκα φαλάγγων Ἑλλήνων ». Τοῦτον ἰδὼν ἀγρίως ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε· « Τί λέγεις, Ἀτρεΐδῃ; Ἡμεῖς ἀποφεύγομεν τὸν πόλεμον; Ὅτε Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ συνάψωσι μάχην σφοδράν, τότε, ἂν θέλῃς καὶ ἐνδιαφέρεσαι, θὰ ἴδῃς τὸν πατέρα τοῦ Τηλεμάχου πῶς ἀναμιγνύεται ἐν τοῖς προμάχοις τῶν Τρώων. Ταῦτα ὅσα λέγεις τώρα εἶνε ἀνεμιαῖα ».

Ὁ Ἀγαμέμνων ἐνόησεν ὅτι ἐλύπησε τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ μειδιῶν εἶπε·

« Εὐγενῆ Λαερτιάδῃ, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, οὔτε σὲ ἐπιτιμῶ πλέον, οὔτε σὲ προτρέπω. Ἠξεύρω ὅτι ἡ ψυχὴ σου βουλεύεται γενναῖα. Ἠρᾶττε ὅ,τι σκέπτεσαι. Καὶ ἂν εἶπον τώρα κακόν τι, θὰ τὸ διορθώσωμεν ἔπειτα. Εἶθε οἱ θεοὶ νὰ ποιήσωσι τοῦτο ἄρρητον ».

Ταῦτα εἰπὼν ἀφῆκεν αὐτοὺς καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἀνδρειότατον Διομήδῃ, ὅστις ἴστατό μετὰ τοῦ Σθενέλου τοῦ Καπανέως παρὰ τὸ ὄχημα. Ὁ Ἀγαμέμνων ἰδὼν αὐτοὺς ἴσταμένους εἶπεν :

« Οἴμοι, Τυδεΐδῃ, τί φοβεῖσαι; τί ἴστασαι καὶ θεωρεῖς τὴν μεταξὺ τοῦ ἐχθροῦ ἀπόστασιν; Τοιοῦτος δὲν ὑπῆρξεν, ὡς ἀκούω, ὁ γενναῖος πατήρ σου, ὅστις ἀποσταλεῖς πρεσβευτῆς εἰς τοὺς Θηβαίους, πολλομίους ὄντας, δὲν ἐφοβήθη ἐν τῇ εὐωχίᾳ νὰ προ-

καλέσῃ εἰς ἀγῶνα· τοὺς ἀνδρειοτέρους, ἐνίκα δὲ πάντας. Ἄλλὰ φαίνεται, ὁ υἱὸς τοῦ εἶνε ἀνδρεῖος μόνον ἐν τοῖς λόγοις ».

Ὁ Τυδεΐδης ὑπ' αἰδοῦς οὐδὲν ἀπεκρίνατο. Ὁ Σθένελος ὁμως ὑπολαβὼν εἶπεν·

« Ἄτρεΐδη, μὴ διάστρεφε τὴν ἀλήθειαν. Ἡμεῖς καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα πολὺ κρείττονες τῶν πατέρων. Ἡμεῖς τῇ βοηθείᾳ τῶν θεῶν ἐκυριεύσαμεν τὰς θήβας μὲ ὀλιγώτερον στρατὸν, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀπώλοντο ὑπὸ τῆς ἀπερισκεψίας των. Καὶ διὰ τοῦτο μὴ θέτε τοὺς πατέρας εἰς τὴν αὐτὴν μὲ ἡμᾶς τιμῆν. »

Ὁ Διομήδης ὀριμὸν τοῦτον ἰδὼν εἶπε· « Κάθου ἤσυχός, φίλε μου. Ἐγὼ δὲν ἀγανακτῶ κατὰ τοῦ Ἄτρεΐδου. Ναὶ μὲν αὐτὸς θὰ δοξασθῇ, ἂν κυριεύσωμεν τὴν Τροίαν, ἀλλὰ καὶ οὗτος πάλιν θὰ λυπηθῇ, ἂν οἱ Ἕλληνες πάθωσιν. Ἐμπρὸς ἤδη, ἄς δεῖξωμεν ὁποῖοι εἴμεθα ».

§. 47. Διομήδους ἀριστεία.

Αἱ φάλαγγες τῶν Ἑλλήνων προεχώρουν εἰς μάχην ἐπάλληλοι, ὡς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἐν τάξει πολλῇ καὶ βαθεῖα σιωπῇ. Ἐνόμιζες ὅτι ὁ ἐκεῖ λαὸς δὲν εἶχε φωνὴν ἐν τοῖς στήθεσι. Τοῦναντίον δ' οἱ Τρῶες ἐθαρύβουν ὡς βληχῶνται τὰ πρόβατα ἐν τῇ μάνδρᾳ, ὅταν ἐκεῖ ἀμελγόμενα ἀκούωσι τὰς φωνὰς τῶν ἀρνίων. Ἐξώρμα δὲ τοὺς μὲν Τρῶας ὁ

Ἄρης, τοὺς δὲ Ἕλληνας ἢ Ἀθηναῖα καὶ ὁ Δῆμος καὶ ὁ Φόβος καὶ ἡ Ἔρις, ἧτις κατ' ἀρχὰς μὲν παροῦσι-
άζεται μικρὰ, ἔπειτα ὁμῶς αὐξάνει τοσοῦτον, ὥστε
τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτῆς στηρίζει εἰς τὸν οὐρανὸν
τοὺς δὲ πόδας ἐπὶ τῆς γῆς.

Οἱ στρατοὶ ἑκατέρωθεν συνεπλάκησαν καὶ ἤκούε-
το μακρόθεν ὁ κρότος τῶν ἀτιπίδων καὶ τῶν δορά-
των συγκρουομένων. Ὡς χεῖμαρροι ἐκ τῶν ὀρέων
καταφερόμενοι χύνονται εἰς βαθεῖαν κοιλάδα, ὅπου
τὸ ὕδωρ συνάγεται, τούτων δὲ τῶν χειμάρρων τὸν
δοῦπον ἀκούει μακρόθεν ὁ ποιμὴν, οὕτω καὶ τώρα
ἤκούοντο αἱ φωναὶ καὶ οἱ κρότοι.

Πρῶτος δὲ ὁ Ἀντίλοχος ἐφόνευσεν ἐν τοῖς προ-
μάχοις τὸν ἀνδρεῖον Ἐχέπωλον. Τοῦτον πετόντα
ἔλαβε ἐκ τῶν ποδῶν ὁ Ἐλεφήνωρ, ὁ ἀρχηγὸς τῶν
Ἀθάντων, καὶ ἔσυρε μετὰ προθυμίας εἰς ἀσφαλὲς
μέρος, ὅπως σκυλεύσῃ τὰ ὄπλα. Ἄλλ' ὁ Ἀντήνωρ
ἐπλήγωσε τοῦτον εἰς τὰ ἀφύλακτα ἤδη πλευρὰ κύ-
πτοντα. Ἄγων δὲ κρατερὸς συνέστη ἑκατέρωθεν
πλησίον τοῦ νεκροῦ τούτου. Καὶ Τρῶες καὶ Ἕλλη-
νες ὡς λύκοι ἐφώρμησαν κατ' ἀλλήλων, ἀνὴρ ἔρρι-
πτεν ἄνδρα κατὰ γῆς καὶ ἐφόνευε.

Πολλοὶ ἥρωες διέπρεψαν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ. Ἄλλ'
ὁ Τυδεΐδης ὑπερέβη ἅπαντας ὡς πρὸς τὴν ἀνδρείαν.
Ὡς χεῖμαρρος ῥέων μεθ' ὀρμῆς ἀνὰ τὸ πεδῖον συμ-
παρασύρει καὶ γεφύρας καὶ φράκτας ἀμπελώνων

καὶ οὐδὲν δύναται ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν ὄρμην αὐτοῦ, οὕτω καὶ αἱ φάλαγγες τῶν Τρώων ἐκινουῦντο μὴ δυνάμεναι νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Τυδείδου, καὶ περ πολλαὶ οὔσαι.

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ Τυδεΐδης διέσχιζε τὰς τάξεις τῶν Τρώων, ὁ υἱὸς τοῦ Λυκάονος ἐτόξευσε τοῦτον κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον εἰς τὸ κοῖλον τοῦ θώρακος. Τὸ πικρὸν βέλος διεπέρασε τὸ μέρος τοῦτο, καὶ πολὺ αἷμα ἔρρεεν ἐκ τῆς πληγῆς. Ὁ Διομήδης ἐσταμάτησεν εὐθὺς καὶ ἐκάλεσε τὸν φίλον του Σθένελον νὰ ἐξεγκύσῃ τὸ βέλος ἐκ τοῦ ὤμου. Γενομένου δὲ τούτου, τὸ αἷμα ἀνηκοντίζετο διὰ τοῦ στρεπτοῦ χιτῶνος. Τότε ὁ Διομήδης εὐχήθη πρὸς τὴν Ἀθηναίαν ταῦτα.

« Ἐπάκουτόν μου τέκνον τοῦ αἰγιόχου Διός, Ἀτρυτώνη. Εἴ ποτε καὶ εἰς τὸν πατέρα μου παρέστῃς βοηθὸς ἐν τῇ μάχῃ, ἔσο καὶ ἐμοὶ τῶρα εὐμενῆς καὶ δός νὰ ἀποκτείνω ἐκεῖνον, ὅστις τραυματίσας με καυχᾶται ὅτι δὲν θὰ ἴδω ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ ἡλίου. »

Ἡ παλλὰς Ἀθηναῖα εἰσήκουσε καὶ ἀνέπνευσεν οὐ μόνον θάρρος καὶ ἀνδρείαν εἰς τὸ στήθος τούτου, ἀλλ' ἀφῆρσεν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ τὴν ἀχλὺν, ἵνα καλῶς διακρίνῃ τίς εἶνε θεὸς καὶ τίς ἄνθρωπος. Παραινεῖ δὲ αὐτὸν νὰ ἀπέχηται πάσης μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν μάχης, μόνον τὴν Ἀφροδίτην, λέγει, δύναται νὰ πληγώσῃ, ἂν αὕτη ἔλθῃ εἰς πόλεμον. Ἡ

Ἄθηνά ταῦτα εἰποῦσα ἀνεμίχθη πάλιν μετὰ τῶν προμάχων. Τοῦ δὲ Διομήδους ἡ ἀνδρεία ἐτριπλασιάσθη ἤδη. Καὶ ὡς ὁ λέων ἐξαγριούται, ὅτε ἤθελε πληγωθῆ ἑλαφρῶς ὑπὸ τοῦ ποιμένος κατὰ τὴν τῆς μάνδρας ὑπερπήδησιν καὶ μεγάλην φθορὰν πειεῖ εἰς τὸ ποίμνιον, οὕτω καὶ Τυδεΐδης ἐστέρει διὰ τοῦ φθοροποιῦ δόρατος πολλοὺς γονεῖς τῶν προσφιλῶν τέκνων. Πανταχοῦ, ὅθεν διήρχετο, πτώματα πολεμιστῶν ἐκάλυπτον τὴν γῆν.

Ὡς δὲ εἶδε τὸν Διομήδη ὁ Αἰνεΐας καταστρέφοντα τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἔδραμεν εὐθὺς διὰ μέσου τῶν συριζόντων βελῶν, ζητῶν τὸν περίφημον τοξότην Πάνδαρον. Εὐρῶν δὲ τοῦτον, ἐστάθη ἔμπροσθέν του καὶ εἶπε ταῦτα·

« Πάνδαρε, ποῦ εἶνε τὸ τόξον σου καὶ τὰ πτερωτά σου βέλη καὶ ἡ δόξα σου ; κατὰ τὸ τόξον ὑπερέχεις πάντων τῶν ἐνταῦθα ἀνδρῶν. Ἐλα τόξεσον τοῦτον τὸν ἄνδρα, ὅστις τοὺς πλείστους γενναίους ἀνδρας ἀπώλεσεν. »

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ Πάνδαρος· « Αἰνεΐα, ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε ὁ Διομήδης. Τὸν γνωρίζω ἐκ τῆς περικεφαλαίας, τῆς ἀσπίδος καὶ τοῦ ἵππου. Ἄλλ' ἐνδέχεται αὐτός, ὃν λέγω Τυδεΐδη, νὰ εἶνε θεός. Ἄν εἶνε ἄνθρωπος, βεβαίως πράττει ταῦτα οὐχὶ ἀνευ τῆς βοηθείας θεοῦ τινος. Τώρα πρὸ ὀλίγου ἔρριψα κατ' αὐτοῦ βέλος καὶ ἐπέτυχον κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον,

τὸ βέλος μάλιστα ἐπέρασε ἀντικρὺ διὰ τοῦ θώρακος καὶ ἐνόμισα ὅτι ἐξ ἅπαντος θά ἀποθάνῃ. Ἀλλὰ τώρα βλέπω αὐτὸν ζῶντα καὶ ὑγιᾶ. Δυστυχῶς δὲν ἔχω ἵππους καὶ ἄρματα, ἀφ' ὧν νὰ πολεμήσω. Ὅτε ἀπρηχόμην ἐκ τῆς Λυκίας, ὁ πατήρ μου μοὶ ἔλεγε καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ, μὲ ἐκέλευε δὲ νὰ συμπαραλάβω καὶ τὰ ἄρματα καὶ τοὺς ἵππους. Ἀλλ' ἐγὼ πεποιθὼς εἰς τὸ τόξον δὲν ἤκουσα τούτου. Δὲν ἤξευρον ὅτι τόσον ὀλίγον ἐμελλε νὰ μὲ βοηθήσῃ τὸ τόξον μου, τὸ ὁποῖον μάτην τώρα καὶ κατὰ τοῦ Ἀτρείδου καὶ κατὰ τοῦ Τυδείδου ἔτεινα. Ἀλλ' ἂν δώσῃ ὁ θεὸς καὶ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Λυκίαν καὶ ἴδω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τὴν πατρίδα, τὴν σύζυγόν μου καὶ τὴν κατοικίαν μου, νὰ ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν μου ξένος ἄνθρωπος, ἂν δὲν θραύσω ταῦτα τὰ τόξα μὲ τὰς χεῖρας μου καὶ δὲν τὰ ρίψω εἰς τὸ πῦρ· διότι εἰς οὐδὲν μοὶ χρησιμεύουσιν. »

Ἦρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Αἰνεΐας· « Ἄφες ταῦτα, Πάνδαρε. Ἀνάβα ἐπὶ τοῦ ἄρματος, ὅπως ἀμφοτέροι πολεμήσωμεν κατὰ τοῦ ἀνδρός τούτου. Ἐλα, σὺ μὲν λάβε τὴν μᾶστιγα καὶ τὸν χαλινόν, ἐγὼ δὲ θά πολεμήσω, ἢ μάχου σὺ καὶ ἐγὼ φροντίζω περὶ τῶν ἵππων. »

Ὁ Πάνδαρος ἐδέξατο τὸ δεύτερον, εἰπὼν ὅτι οἱ ἵπποι ἴα διευθύνονται καλλίτερον ὑπὸ τοῦ Αἰνεΐου, οὗ γνωρίζουσι τὴν φωνήν. Καὶ ταῦτα εἰπόντες ἀνέ-

θησαν εἰς τὸ ποίκιλον ἄρμα καὶ μεθ' ὀρμῆς διευθύνθησαν κατὰ τοῦ Διομήδους.

§. 48. Ὁ Διομήδης τραυματίζει τὴν Ἀφροδίτην.

Ὡς δὲ εἶδε τοὺτους ὁ Σθέnelος, εὐθὺς εἶπε πρὸς τὸν Τυδείδην· « Δύο ἀνδρεῖοι μαχηταὶ ἔρχονται, ὁ περίφημος τοξότης Πάνδαρος καὶ ὁ Αἰνεΐας ὁ υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης. Ἄς ἐπιβῶμεν ἐπὶ τοῦ ἄρματος. Μὴ τρέχε οὕτω διὰ τῶν προμάχων, ἵνα μὴ συμβῆ κακόν τι ».

Πρὸς τοῦτον μετ' ὀργῆς εἶπεν ὁ Διομήδης· « Μὴ ὀμίλει ποσῶς περὶ φόβου, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸν ἑαυτὸν σου νομίζω ὅτι θὰ πείσης. Δὲν εἶναι γενναῖον μῆτε νὰ ὑποχωρῶ ἐν τῇ μάχῃ, μῆτε νὰ δειλιῶ. Ἀκόμη διατηρῶ τὴν τόλμην ἀκλόνητον. Ἡ Ἀθηναῖα δὲν μὲ ἀφίνει νὰ φοβῶμαι. Πεζὸς θὰ ἀπέλθω κατ' αὐτῶν καὶ ἐλπίζω τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀθηναῖς νὰ ἀποκτείνω καὶ τοὺς δύο. Τοῦτο μόνον σὺ ὁμῶς μὴ λησμονήσης νὰ ἀρπάξης ἐκείνους τοὺς καλλίστους ἵππους αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς φέρῃς εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. »

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐλέγοντο, ἤλθον ἐκεῖνοι ἐλαύνοντες πλησίον. Καὶ πρότερος ὁ Πάνδαρος ἔβαλε τὸ μακρὸν δόρυ. Ἡ αἰχμὴ διεπέρασε τὴν ἀσπίδα καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ θώρακος. Τότε ὁ Διομήδης μετὰ δυνάμειος ἔρριψε τὸ δόρυ, καὶ ἐκτύπησε τοῦτον κατὰ

τὴν ῥίνα πλησίον τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἡ αἰχμὴ ἀπέτεμε εἰς τὴν ῥίζαν τὴν γλῶσσαν καὶ ἐξῆλθε κατὰ τὴν ἄκραν τοῦ ἀνθερεῶνος. Ἐπεσεν ἀπὸ τοῦ ἄρματος, ἤχησαν δὲ τὰ ὄπλα του (οἱ ἵπποι ἐταράχθησαν εἰς τὰ πλάγια) καὶ ἐξέπνευσεν. Ὁ δ' Αἰνεΐας θέλων νὰ σώσῃ τὸν νεκρὸν προεμάχει τούτου. Ἄλλ' ὁ Διομήδης διὰ λίθου μεγάλου, ὃν δύο νῦν ἀνθρώπων δὲν δύνανται νὰ φέρωσιν, ἐκτύπησεν αὐτὸν κατὰ τὴν κοτύλην, τὴν ὁποίαν καὶ ἔθραυσεν. Ὁ Αἰνεΐας λιποθυμῶν ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα, στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς χειρός του. Ἡ δὲ Ἀφροδίτῃ ἰδοῦσα τὸν υἱὸν αὐτῆς διατρέχοντα τὸν μέγιστον κίνδυνον, ἔδραμε ταχέως εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ περιπτουξαμένη αὐτὸν διὰ τῶν λευκῶν πήχεων τῶν χειρῶν τῆς, καλύψασα δὲ καὶ τὸ σῶμά του διὰ τινος πτυχῆς τοῦ φαεινοῦ αὐτῆς πέπλου, ὅπως τὸν προφυλάξῃ ἀπὸ τὰ βέλη τῶν Δαναῶν, ἔφευγε μετ' αὐτοῦ ἐκτὸς τῆς μάχης.

Ὁ Σθέnelος ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν τοῦ Διομήδους· τοὺς καλλίτριχας ἵππους τοῦ Αἰνεΐου ὀρμήσας ἐξήγαγεν ἐκ τῶν Τρώων καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς τὸν φίλον του Διήπολον νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τὸ ἄρμα ἔτρεχεν ὅπως φθάσῃ τὸν Διομήδη διώκοντα τὴν Ἀφροδίτην. Τὴν ἔφθασε καὶ διὰ τοῦ δόρατος ἐπλήγωσεν αὐτὴν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀβληχρᾶς χειρός. Καὶ εὐθὺς ἔρρευσε αἷμα θεῖον, ὃ ἰχώρ, ὁποῖον ἔχουσιν οἱ

μάκαρες θεοί. Διότι οὔτοι δὲν ἐσθίουσι σῖτον, δὲν πίνουσι αἶθοπα οἶνον, οὔ ἕνεκά εἰσι ἀναίμονες καὶ καλοῦνται ἀθάνατοι. Ἡ δὲ Ἀφροδίτη μέγα κραυγάζουσα ἀφῆκε τὸν υἱὸν τῆς, ὃν ὅμως ἔσωσεν ὁ Ἀπόλλων. Πρὸς ταύτην τότε εἶπεν ὁ ἀνδρεῖος Διομήδης.

« Ἀπόφευγε, θύγατερ τοῦ Διὸς, τὸν πόλεμον καὶ τὴν μάχην. Σοὶ ἀρκοῦσιν αἱ περὶ τῶν γυναικῶν φροντίδες. Τοῦ λοιποῦ πιστεύω νὰ σοὶ προξενῆ ῥῆγος καὶ τὸ ὄνομα μόνον τοῦ πολέμου ».

Ἡ Ἀφροδίτη ἔχουσα ὁδηγὸν τὴν Ἴριν ἐπέβη ἐπὶ τοῦ ἄρματος τοῦ Ἄρεως καὶ ἔφθασε ταχέως εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου ἤρχησε νὰ παραπονῆται ὅτι θνητὸς ἄνθρωπος ἐτραυματίσεν αὐτήν.

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίνατο ἡ μήτηρ τῆς Διώνη.

« Ὑπομονή, τέκνον μου, πόσοι ἄνθρωποι δὲν ἐδείχθησαν θρασεῖς πρὸς τοὺς θεούς; Ἄλλ' ὁ μωρὸς Τυδείδης φαίνεται νὰ ἀγνοῇ ὅτι δὲν γίνεται μακροχρόνιος, ὅστις μάχεται κατὰ τῶν θεῶν, οὐδὲ ἀξιοῦται νὰ ἔχη ἐπὶ τῶν γονάτων του τέκνα καὶ νὰ παππάζωσιν αὐτόν. Καὶ διὰ τοῦτο ἄς σκεφθῆμῃ ἕνεκα τῆς ἀσεβείας ταύτης ἡ συνετὴ Αἰγιάλεια, ἡ σύζυγός του, διὰ μεγάλων θρήνων ἐγειρήποτέ ἐκ τοῦ ὕπνου τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ στερηθεῖσα τοῦ συζύγου τῆς ».

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἀπέματτε καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας τὸν ἰχῶρα. Ἐπουλοῦτο δὲ ἡ χεὶρ καὶ αἱ βάρειαι ὀδύναι κατεπραύνοντο.

Ἡ δὲ Ἀθηναῖα καὶ ἡ Ἥρα βλέπουσαι πρὸς τὸν Δία ἔλεγον τοὺς ἐξῆς λόγους ἐμπαίζουσαι τὴν Ἀφροδίτην. « Βεβαίως ἡ Ἀφροδίτη πειρωμένη νὰ παραπέισῃ Ἀχαίδα τινὰ, ὅπως ἀκολουθήσῃ ξένον ἄνδρα καὶ ὠπεύουσα αὐτὴν ἐκεντήθη ὑπὸ τῆς βελόνης κατὰ τὴν ἀθληχρὰν χειρα ». Ἐμειδίασε δὲ ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ θεῶν καὶ καλέσας παρ' ἑαυτῷ τὴν Ἀφροδίτην εἶπε ὠπεύων· « Δὲν εἶνε σὸν ἔργον τὰ τοῦ πολέμου, φίλον τέκνον. Περὶ τούτων φροντίζουσιν ἡ Ἀθηναῖα καὶ ὁ Ἄρης. Εἰς σὲ ἀρκοῦσι τὰ ἐπέραστα ἔργα τοῦ γάμου. » Καὶ ταῦτα μὲν ἐγένοντο ἐν Ὀλύμπῳ.

§. 49. Ὁ Διομήδης τραυματίζει τὸν Ἄρην.

Ἐν δὲ τῇ μάχῃ μετὰ τὴν φυγὴν τῆς Ἀφροδίτης ἐπροστάτευε τοῦ Αἰνείου ὁ Ἀπόλλων. Καὶ ὁμοῦς ὁ Τυδεΐδης παντὶ τρόπῳ ἐζήτηε νὰ ἀποκτείνῃ τὸν ἐχθρὸν, οὐδὲ αὐτὸν τὸν μέγαν θεὸν εὐλαβοῦμενος. Τρὶς ἐπέπεσε κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τρὶς ἀπεκρούσθη παρὰ τοῦ θεοῦ. Ὅτε ὁμοῦς καὶ τὸ τέταρτον ἐπήρηχετο τότε ὁ θεὸς εἶπε δεινὰ ἀπειλήσας· « Συλλογίσθητι καλῶς, Τυδεΐδη. Φύγε ὀπίσω καὶ μὴ θέτε ἑαυτὸν ἐν ἴσῳ πρὸς τοὺς θεοὺς· διότι δὲν εἶνε ὅμοιον τὸ γένος τῶν ἀθανάτων θεῶν καὶ τῶν χαμαὶ βαδιζόντων ἀνθρώπων. »

Ὁ Διομήδης ὑπεχώρησεν ὀλίγον ὀπίσω, φοβηθεὶς τὴν ὄργην τοῦ Ἀπόλλωνος. Καὶ τὸν μὲν Αἰνεΐαν ἐκόμισεν ὁ θεὸς εἰς τὸν ἐν Περγᾶμω ναόν του, ἐνθα ἐθεράπευσεν αὐτὸν ἡ Ἀητώ καὶ ἡ Ἄρτεμις. Οἱ δὲ Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ ἐμάχοντο ἔτι περὶ τὸ εἶδωλον, ὅπερ κατεσκεύασεν ὁ Ἀπόλλων ὁμοιότατον πρὸς τὸν Αἰνεΐαν. Καὶ οἱ Ἀχαιοὶ, θὰ ἐνίκων ἤδη μάχην ἐνδοξον, ἂν δὲν προσήρχετο βοηθὸς τῶν Τρῶων ὁ Ἄρης. Οἱ δὲ Τρῶες ἐνθαρυθέντες ἐπιπίπτουσι μετὰ μείζονος ὀρμῆς κατὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἐποιοῦν αὐτοῖς πολλὴν σφαγὴν. Οὗτοι δὲ ὑπεχώρουν ἐν τάξει καὶ αὐτὸς ὁ Τυδείδης, διότι ἔβλεπεν ὅτι ὁ Ἄρης βοηθεῖ τοὺς Τρῶας.

Ἐκ τοῦ Ὀλύμπου εἶδον τὰ παθήματα τῶν Ἑλλήνων ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνα, αἵτινες ὀπλισθεῖσαι παραχρῆμα ἔδραμον ἐφ' ἄρματος εἰς τὴν μάχην συναينوῦντος καὶ τοῦ Διός. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, ἐνθα οἱ πλεῖστοι καὶ ἀνδρειότατοι συνεστρέφοντο περὶ τὸν Διομήδην ὡς ὁμοφάγοι λέοντες ἢ κάπροι, ἐνταῦθα ἡ Ἥρα σταθείσα καὶ λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ ἀνδρειοτάτου Στέντορος, τοῦ χαλκοφώνου, οὔτινος ἡ φωνὴ ἤχει ὡς ἤχει ἡ φωνὴ πεντήκοντα ἄλλων ἀνδρῶν, ἀνεβόησε καὶ εἶπεν· « Αἰδῶς, Ἀργεῖοι, κακὰ ὄνειδῆ, κατὰ μορφήν μόνον θαυμαστοί. Ἐν ὄσω μὲν ἀνεστρέφετο εἰς τὸν πόλεμον ὁ ἐνδοξὸς Ἀχιλλεύς, οὐδέποτε ἐφάνησαν οἱ Τρῶες πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως· διότι ἐφοβοῦντο τὸ ἰσχυρὸν δόρυ ἐκείνου.

Ἄλλὰ τώρα πολεμοῦσι πόρρω τῆς πόλεως, πλησίον τῶν ὑμετέρων πλοίων. »

Οἰλόγοι οὗτοι ἐξήγειραν τὴν τόλμην τῶν ἀνδρῶν. Ἡ δὲ Ἀθηναῖα ἦλθε πρὸς τὸν Διομήδη, ὅστις κατεσβέννυε τὸ τραῦμα, ὃ τῷ ἐποίησεν ὁ Πάνδαρος, καὶ εἶπεν· « Ὅντως ὁ Τυδεὺς ἐγέννησεν υἱὸν ὀλίγην πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητα ἔχοντα. Τοσαύτην δὲ ἀνδρείαν ψυχῆς εἶχεν ἐκεῖνος, ὥστε ἐν Θῆβαις ποτὲ πρεσβευτῆς διατρίβων, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐκώλυον αὐτὸν νὰ πολεμῇ, καὶ προέτρεπον νὰ εὐχαῖται ἡσῆχως ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὗτος προεκαλεῖτο τοὺς νέους τῶν Θηβαίων καὶ πάντα ἐνίκα ραδίως. Σὺ δὲ, ὃν ἐγὼ βοηθῶ, διὰ τί δὲν μετέχεις τῆς μάχης; ἀπέκαμες ἢ φοβείσαι; »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Διομήδης· « Σὲ γινώσκω, ὦ θεᾶ, θύγατερ τοῦ Διὸς, καὶ διὰ τοῦτο θὰ σοὶ ὀμηλήσω παρρησίᾳ, οὐδὲν ἀποκρύψας. Οὔτε φόβος τις οὔτε ραθυμία μὲ κατέχει. Ἄλλ' ἔτι ἐνθυμούμαι τὰς ἐντολάς σου. Ἐνεκα τούτου καὶ αὐτὸς τώρα ὑποχωρῶ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐκέλευσα νὰ ἀθροισθῶσι πάντες ἐνταῦθα· διότι ὀρώ ὅτι ὁ Ἄρης διευθύνει τὴν μάχην. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ἡ Ἀθηναῖα· « Φίλτατε Διομήδες, μήτε τὸν Ἄρην φοβοῦ, μήτε ἄλλον τινὰ τῶν ἀθανάτων· διότι ἔχεις ἐμὲ βοηθόν σου. Ἐλα, διέβουθε κατ' αὐτοῦ τοῦ Ἄρεος πρῶτον τὸ ἄρμα καὶ πλῆξον αὐτὸν ἐκ τοῦ σύνεγγυς, μηδὲ σέβου τὸν

τολμητίαν, τὸν μανικὸν, τὸν ἀλλοπράσαλλον, ὅστις πρῶτον μὲν ὑπέσχετο εἰς ἡμᾶς νὰ συμπράξῃ μετὰ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τρώων, νῦν δὲ πράττει τὰ ἐναντία παραβᾶς τὴν ὑπόσχεσίν του ». Καὶ ταῦτα εἰποῦσα εἰλκυσε ἐκ τοῦ ἄρματος κάτω τὸν Σθένελον καὶ ἀνέβη αὐτῇ. Μέγα δὲ ἤχησεν ὑπὸ τοῦ βάρους ὁ δρύϊνος ἄξων. Καὶ οὕτως ἀμφότεροι ὅτε Διομήδης καὶ ἡ Ἀθηναῖα ἤλαυνον κατὰ τοῦ Ἄρεως. Ὁ Ἄρης ἰδὼν τὸν Διομήδη, ἐπορεύθη εὐθὺς καὶ ἀφῆκε κατ' αὐτοῦ τὸ δόρυ. Ἄλλ' ἡ θεὰ, ἣτις ἔχουσα τὴν περικεφαλαίαν τοῦ Ἄδου ἦτον ἀόρατος, λαβοῦσα διὰ τῆς χειρὸς τὸ δόρυ ὠθησεν αὐτὸ μακρὰν. Τότε ὁ Διομήδης τῇ βοήθειᾳ τῆς θεᾶς ἔτρωσε τὸν Ἄρην κατὰ τὴν λαγόνα (ἡ αἰχμὴ τοῦ δόρατος εἰσήλθεν εἰς τὴν σάρκα), καὶ εὐθὺς ἀνέσπασε τὸ δόρυ ὀπίσω. Φωνὴν δὲ μεγάλην ἐξέβαλεν ὁ Ἄρης ὑπὸ τῆς ὀδύνης ὡς νὰ ἐφώναζον ἐννέα ἢ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν, (πάντες καὶ Ἕλληνες καὶ Τρῶες ἐφοβήθησαν) καὶ ὡς θύελλα ὀρμητικὴ ἀνῆλθεν εὐθὺς εἰς τὸν Ὀλυμπον, καὶ ἐκάθισε λυπημένος παρὰ τῷ Διί. Δεικνύων δὲ τὸ τραῦμα ἔλεγεν ὀλοφυρόμενος τούτους τοὺς λόγους·

« Ζεῦ πάτερ, δὲν ἀγανακτεῖς ὄρων τοιαῦτα ἔργα ; Ἡμεῖς οἱ θεοὶ χάριν τῶν ἀνθρώπων πάσχομεν πολλὰ δεινὰ μεταξύ μας. Κατὰ σοῦ ὅλοι ἐχομεν παράπωνα, ὅστις ἔτεκες μίαν ἀφρονα κόρην, κακοῦργον,
(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

οὐδὲν ἄλλο ἔχουσιν ἐν νῶ ἢ νάπράττη πάντοτε ἔργα ἀνόσια, χωρὶς ποτε διαλόγου νά τήν ἐπιπλήξῃς ἢ νά τήν τιμωρήσης, ἀλλὰ τήν ἀφίνεις νά κάμη ὅ,τι θέλει. Αὐτὴ ἀπέλυσε τὸν ὑβριστὴν Διομήδη ἐναντίον τῶν ἀθανάτων θεῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπλήγωσε τὴν Ἀφροδίτῃν ἐπὶ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς, ἔπειτα δὲ ἐπήρχετο καὶ κατ' ἐμοῦ. Καὶ ἂν δὲν ἐτρεπόμην εἰς φυγὴν, θά ἐπασχον καὶ ἐγὼ δεινά.»

Τοῦτον ὑποβλέψας ὁ Ζεὺς εἶπε· «Μὴ μινύριζε τοιουτοτρόπως, ἀλλοπράσαλλε. Σὺ μοι εἶσαι ὁ ἐχθιστος πάντων τῶν Ὀλυμπίων θεῶν. Διότι πάντοτε ἀγαπᾷς τὰς ἐρίδας, τοὺς πολέμους καὶ τὰς μάχας. Ἐχεις θράσος καὶ ἰσχυρογνωμοσύνην ἀσυγχώρητον. Ἄλλ' ὅμως εἶσαι υἱὸς μου, δὲν εἶσαι ξένος, καὶ πρέπει νά φροντίσω νά σέ ἀπαλλάξω ταχύτερον ἐκ τῶν πόνων. Ἄν ἦσο ξένος, πρό πολλοῦ θά ἔκεισο ἤδη εἰς τὰ Τάρταρα.»

Ταῦτα εἰπὼν προσέταξε τὸν Παιήονα τὸν ἰατρὸν τῶν θεῶν νά ἰατρεύσῃ τὴν πληγὴν, ἣτις εὐθὺς ὑπὸ τῶν φαρμάκων ἐπούλώθη. Ἡ δὲ Ἥβη ἔλουσεν αὐτὸν, καὶ τὸν ἐνέδυσε χαρίεντα ἱμάτια. Καὶ ὑπερήφανος ἐκάθησε πλησίον τοῦ Διὸς·

Ἄλλὰ καὶ ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διὸς παύσασαι τῆς μάχης τὸν ἀνθρωποφθόρον Ἄρη.

§. 47. Ὁ Διομήδης καὶ ὁ Γλαῦκος σέβονται τὴν πατρικὴν φιλίαν.

Ἡ μάχη ἐξηκολούθει μετὰ τῆς αὐτῆς σφοδρότητος χωρὶς τώρα νὰ ἀναμιγνύωνται πλέον οἱ θεοί. Καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον ἡ νίκη ἦτο ἀμφίροπος καὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοι πολεμιστὰὶ ἔπεσον ἑκατέρωθεν. Ἐπὶ τέλους ὁμως οἱ Τρῶες ἐδαμάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνδρείων Ἑλλήνων καὶ θὰ ἔφευγον βεβαίως εἰς τὴν πόλιν, ἀν ὁ Ἑλένος, ὁ οἰονοσχόπος τῶν Τρώων δὲν ἔλεγε πρὸς τὸν Ἑκτορα καὶ Αἰνεΐαν ταῦτα:

« Αἰνεΐα καὶ Ἑκτορ, ἐξ ὑμῶν ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία τῆς χώρας διότι σεῖς εἶσθε οἱ ἄριστοι εἰς πᾶσαν περίστασιν εἴτε πολεμικὴν εἴτε εἰρηνικὴν. Σταθῆτε αὐτοῦ καὶ ἐμποδίζετε τὸν λαὸν, πρὶν πέσωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν γυναικῶν καὶ γείνωσιν ὁ περίγελως τῶν ἐχθρῶν. Ἀφοῦ ἐνθαρρύνετε τὸν λαὸν, ἡμεῖς μὲν μένοντες ἐδῶ θέλομεν πολεμήσῃ καὶ περ κεκμηχότες, διότι εἶνε ἀνάγκη, σὺ δὲ, Ἑκτορ, πήγαινε εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰπέ εἰς τὴν μητέρα μας Ἑκάβην νὰ προσφέρῃ μὲ τὰς πρεσβύτιδας εἰς τὴν Ἀθηνᾶν πολῦτιμον πέπλον καὶ νὰ ὑποσχεθῇ θυσίαν εἰς αὐτὴν ἐὰν ἐλεοῦσα τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέχνα τῶν Τρώων φανῇ ἡμῖν εὐμενὴς καὶ ἀπομακρόνη τῆς μάχης τὸν φοβερόν Τυδείδην, τὸν ἄγριον μαχητὴν. Οὗτος διαπρέπει πάντων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἀν-

δρείαν. Καὶ αὐτὸν τὸν Ἀχιλλεῖα δὲν ἐφοβηθῆμέν πο-
τε τόσον. »

Ὁ Ἔκτωρ κατέβη πάραυτα ἐκ τοῦ ὀχήματος καὶ
ἐρχόμενος πανταχοῦ ἐνεθάρρυνε τοὺς Τρῶας. Οὗτοι
δὲ ἐστράφησαν ὀπίσω ἐκ τῆς φυγῆς καὶ παρετάχθη-
σαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων εἰς μάχην.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ὑπεχώρησαν, ἔπαυσαν τὸν φόνον
καὶ ἐνόμισαν ὅτι τις τῶν ἀθανάτων θεῶν κατέβη ἐξ
οὐρανοῦ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Τρῶας. Ὁ δὲ Ἔκτωρ εἶ-
πεν ἔπειτα ὅτι αὐτὸς μὲν ἀπέρχεται εἰς τὴν πόλιν
ὅπως ἐξευμενίσῃ τὴν Ἀθηναῖαν, προτρέπει δὲ αὐτοὺς
νὰ μάχωνται καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του μετὰ τῆς αὐτῆς
ἀνδρείας. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθεν.

Ὁ δὲ Γλαῦκος ὁ υἱὸς τοῦ Ἴππολόγου καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ Τυδέως Διομήδης, συνηντήθησαν εἰς τὸ μέσον
τῶν δύο στρατῶν πρόθυμοι νὰ πολεμήσωσιν. Ὅτε
δὲ παρευόμενοι ἐπλησίασαν ἀλλήλους, πρῶτος ὠμί-
λησεν ὁ Διομήδης πρὸς τὸν Γλαῦκον.

« Τίς εἶσαι, ὦ γενναῖε μαχητᾶ, διότι δὲν σέ εἶδον
πρότερον οὐδέποτε ἐν τῇ μάχῃ. Καὶ ὅμως τώρα ὑπερ-
έβης πάντας τοὺς ἄλλους κατὰ τὸ θάρρος, διότι
ἐτόλμησας νὰ πολεμήσῃς πρὸς ἐμέ, μὴ φοβηθεῖς τὸ
μακρὸν μου δόρυ. Δυστυχῶν δὲ παῖδες ἀντιτάσσου-
νται κατ' ἐμοῦ. Ἄν εἶσαι θεός, ἐγὼ ὑποχωρῶ· διότι
δυστυχῆς ἐκεῖνος, ὅστις γείνη ἀπεχθὴς εἰς τοὺς θε-
οὺς. Ἄν ὅμως εἶσαι ἄνθρωπος, τότε ἐλθέ πλησιέ-
στερον, ἵνα σέ στείλω ταχύτερον εἰς τὸν Ἄδην. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ λαμπρὸς υἱὸς τοῦ Ἰππολόχου· « Ἄνδρεῖε Τυδεΐδη, τί ἐρωτᾷς τὴν γενεάν μου; Αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων εἶνε ὡς τὰ φύλλα τῶν δένδρων· ὡς ταῦτα ἄλλα μὲν ὁ ἄνεμος ῥίπτει κατὰ γῆς, ἄλλα δὲ φύονται πάλιν τὸ ἔαρ, οὕτω καὶ αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων ἄλλη μὲν ἀρχεται, ἄλλη δὲ παύει. Ἐὰν ὁμως θέλῃς νὰ γνωρίζῃς τοῦτο, εἶμαι ἀπόγονος τοῦ Βελλεροφόντου, ὃς ἀπέχτεινε τὴν Χίμαιραν καὶ τόσους ἄλλους ἀθλοὺς ἐνδόξως ἐξετέλεσεν. Ἐκ τοιαύτης γενεᾶς κατάγομαι. Ὅτε δὲ ἐμελλον νὰ ἔλθω ἐνταῦθα ὁπατήρ μου μὲ συνεβούλευσε νὰ μὴ καταιοχύνω τὸ γένος τῶν πατέρων μου. »

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ὁ Διομήδης, ἐνεπλήσθη χαρᾶς καὶ ἐμπήξας τὸ δόρυ εἰς τὴν γῆν εἶπε πρὸς τὸν Γλαῦκον τοὺς φιλόφρονας τούτους λόγους·

« Οὕτως μὲ εἶσαι παλαιὸς φίλος πατρικὸς. Διότι ὁ ἐνδοξὸς Οἶνεὺς ἐξένισε τὸν ἄμεμπτον Βελλεροφόντην εἴκοσιν ἡμέρας ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἀντήλλαξαν δὲ καὶ ξένια καλά. Ὁ μὲν Οἶνεῖς ἔδωκε ζωστήρα φοινικιοῦν, ὁ δὲ Βελλεροφόντης ποτήριον χρυσοῦν ἀμφικύπελλον. Τοῦτο ἐγὼ κατέλιπον ἐν τῇ οἰκίᾳ. Τὸν δὲ Τυδεά δὲν ἐνθυμοῦμαι, διότι μὲ κατέλιπον μικρὸν, ὅτε ἀπώλετο ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν ἐν Θήβαις. Ἀλλὰ τώρα σὺ μὲν εἶσαι φίλος ἐμοῦ τοῦ Ἀργείου, ἐγὼ δὲ φίλος σοῦ τοῦ Λυκίου. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν

εἶνε πρέπον ἡμεῖς οἱ φίλοι νὰ μαχώμεθα κατ' ἀλλήλων. Ὑπάρχουσι καὶ ἐν τοῖς Ἑλλησι καὶ ἐν τοῖς Τρωσὶ πολλοὶ ἀκόμη ἄνδρες, οὓς δυνάμεθα νὰ ἀποκτείνωμεν τῇ βοθηείᾳ τοῦ θεοῦ. Ὅπως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι μάθωσιν ὅτι εἴμεθα φίλοι πατρικοὶ, ἄς ἀνταλλάξωμεν τὰ ὄπλα μας. »

Ταῦτα εἰπόντες ἐπήδησαν ἐκ τῶν ὀχυμάτων, ἔλαβον τὰς χεῖρας ἀλλήλων καὶ ὁμόσαντες φιλίαν ἤλλαξαν τὰ ὄπλα. Ἦσον δὲ τοῦ μὲν Ἴλ ἀύκου χρυσᾶ, τοῦ δὲ Διομήδους χαλκᾶ.

§. 48. Ὁ Πάρις ἀναπαύεται ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ὡς δὲ ὁ Ἔκτωρ ἔφθασεν εἰς τὰς Σκαιὰς πύλας καὶ εἰς τὴν φυγὸν, περιεκύκλωσαν αὐτὸν αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες τῶν Τρώων ἐρωτῶσαι περὶ τῶν παίδων, τῶν ἀδελφῶν, συγγενῶν καὶ συζύγων. Οὗτος δὲ ἐκέλευε νὰ προσευχηθῶσι πρὸς τοὺς θεοὺς, λέγων ὅτι πολλὰ δεινὰ ἐπίκεινται. Ἐπειτα ἔφθασεν εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Πριάμου. Ὡς δὲ εἶδε τὸν υἱὸν ἠγεραιὰ μήτηρ Ἐκάβη, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν καὶ λαβοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς εἶπε·

« Διὰ τί ἀφῆκες τὸν πόλεμον καὶ ἦλθες, τέκνον μου, ἐδῶ; Βεβαίως θὰ πάσχητε πολλὰ ὑπὸ τῶν ἀποτροπαίων Ἀχαιῶν καὶ ἔρχεσαι νὰ αἰτήσης ἀρωγὴν παρὰ τοῦ Διός. Ἀλλὰ περίμενε ὀλίγον νὰ σοὶ φέρω οἶνον, ἵνα κάμῃς σπονδὰς εἰς τὸν Δία καὶ εἰς τοὺς

ἄλλους ἀθανάτους, ἔπειτα νὰ πῆς καὶ αὐτός, ὅπως ἐνδυναμώσης· διότι ὁ οἶνος ἐνδυναμόνει τὸν καταπεπονημένον. »

« Οἶνον δὲν θέλω, εἶπεν ὁ Ἑκτωρ. Μόνον πορεύθητι, μῆτερ, εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, λάβε δὲ ὁμοῦ καὶ ἄλλας γηραιᾶς γυναῖκας, καὶ ὑπόσχου αὐτῇ πολλὰ καὶ θυσίαν καὶ κτήματα, ἵνα ἐλεήσῃ τὸ ἄστυ καὶ τὰς συζύγους καὶ τὰ νήπια τέκνα τῶν Τρώων καὶ ἀπομακρύνῃ τὸν ἄγριον καὶ φοβερὸν Τυδεΐδην ἐκ τοῦ πολέμου. Ἐν τοσοῦτῳ ἐγὼ θὰ ἔλθω νὰ καλέσω τὸν Πάριν νὰ ἔλθῃ εἰς μάχην, ἂν θὰ μὲ ἀκούσῃ. Εἶθε νὰ ἤνοιγεν ἡ γῆ καὶ νὰ κατέπινεν αὐτόν. Διότι ὁ Ζεὺς ἔτρεφε αὐτὸν μέγα κακὸν καὶ εἰς τοὺς Τρώας καὶ εἰς τὸν Πρίαμον καὶ εἰς τοὺς παῖδάς του. Ἐὰν ἐβλεπον αὐτὸν ἀποθαμένον, νομίζω ὅτι ἡ ψυχὴ μου θὰ ἐλησμόνει τὰς μεγάλας βασάνους μου. »

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἑκτωρ. Ἡ δὲ Ἑκάβη λαβοῦσα ἕνα τῶν ὠραιωτάτων καὶ μεγίστων πέπλων, καλλιτέχνημα τῶν γυναικῶν τῆς Σιδῶνος, ὃ ἔφερον αὐτῇ ὁ Πάρις παραπλεύσας ἐκεῖθεν μετὰ τῆς Ἑλένης, ἔλαμπε δὲ μεταξὺ τῶν ἄλλων πέπλων ὡς ἀστὴρ, τοῦτον λοιπὸν λαβοῦσα ἐπορεύετο εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, αἱ δὲ ἄλλαι γραιὶ τῆς πόλεως τὴν ἠκολούθουν.

Φθάσασα δὲ εἰς τὴν ἀκρόπολιν εἰσηλθεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ κατέθηκεν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς θεᾶς τὸν πέπλον καὶ ἰκέτευεν αὐτὴν νὰ ἀπο-

κτείνῃ τὸν Διομήδη ὑποσχομένη θυσίαν δώδεκα βοῶν.
Ἄλλ' ἢ Παλλὰς δὲν εἰσήκουσεν.

Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἔδραμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πάριδος,
ὄν εὔρεν ἐν τῷ θαλάμῳ ἐξετάζοντα τὰ περικαλλῆ
ὄπλα του, τὴν ἀσπίδα, τὸν θώρακα καὶ τὸ τόξον. Ἡ
δὲ Ἀργεῖα Ἑλένη, ἐκάθητο μεταξὺ τῶν θεραπειῶν
τῆς καὶ ἔδιδεν αὐταῖς ἐργασίαν. Ὁ Ἔκτωρ ἐπατίμη-
σε δριμέως τὸν Πάριν ταῦτα εἰπὼν.

« Ἄφρον, δὲν εἶνε πρέπον νὰ κάθησαι ἐδῶ ὠργι-
σμένος, ἐν ᾧ περίξ τῆς πόλεως καὶ τοῦ τείχους γί-
νεται μάχη καὶ ἀπόλλυται ὁ στρατὸς ἡμῶν, μάλι-
στα δὲ ἀφ' οὗ σὺ εἶσαι ἡ αἰτία τοῦ φονικοῦ τούτου
πολέμου. Σὺ ἔπρεπε μᾶλλον νὰ ἐπιπλήτῃς πάντα
ἄλλον, ὄν θὰ ἐβλεπες ἀποφεύγοντα τὴν μάχην. Σή-
κου, δρᾶμε εἰς τὴν μάχην, πρὶν ἀκόμη ἡ πόλις ἀπο-
τεφρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. »

Ὁ Πάρις ἐπείσθη εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἔκτορος.
« Ἀλλὰ περίμενέ με, εἶπε, μίαν στιγμὴν νὰ φορέσω
τὰ ὄπλα μου, ἢ πῆγαινε καὶ ἔρχομαι ἀμέσως κατό-
πιν. Ἐλπίζω νὰ σὲ φθάσω. »

Εἰς ταῦτα οὐδὲν εἶπεν ὁ Ἔκτωρ. Ἡ Ἑλένη ὅμως
ὠμίλησεν εἰς τὸν Ἔκτορα τοὺς ἐξῆς καταπραῦντι-
κοὺς λόγους:

« Ἀνδράδελφέ ἐμοῦ τῆς ἀναισχύντου, τῆς κακο-
μηχάνου, τῆς στυγεράς. Εἶθε τῇ ἡμέρᾳ ὅτε με ἐγέν-

νησεν ἢ μήτηρ, θέλλε κακὴ νὰ μὲ ἔρριπτεν εἰς ὄρος ἢ εἰς βαθεῖαν θάλασσαν πρὶν συμβῶσι τοιαῦτα ἔργα, ἢ τουλάχιστον νὰ ἤμην σύζυγος ἀνδρὸς καλλιτέρου, ὅστις νὰ ἠσθάνετο τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὰς προσβολὰς τῶν ἀνθρώπων. Οὗτος ὁμως οὔτε τώρα ἔχει νοῦν σταθερὸν, οὔτε θὰ ἔχη ποτέ. Καὶ νομίζω ὅτι θὰ γευθῆ τοὺς καρποὺς τῆς δειλίας του. Ἐλθέ ὁμως, ἀνδράδελφέ μου, ἐντὸς νὰ ἀνακαυθῆς ὀλίγον· διότι πολὺ κοπιᾶζεις δι' ἐμὲ καὶ τὸ ἀνοσιούργημα τοῦ Πάριδος. Ὁ Ζεὺς προώρισεν ἡμῖν, φαίνεται, νὰ γείνωμεν εἰς τοὺς ἐπιγινομένους διαβόητοι.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίνατο ὁ Ἐκτωρ· « Μὴ με παρακίνει νὰ καθίσω, Ἑλένη, γνωρίζω τὴν καλὴν σου διάθεσιν. Βιάζομαι νὰ δράμω πρὸς βοήθειαν τῶν Τρώων, αἵτινες βεβαίως πολὺ μὲ ποθοῦσιν. Ἀλλὰ σὺ παρότρυνον αὐτὸν νὰ μὲ φθάσῃ τουλάχιστον ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐγὼ δὲ θὰ μεταβῶ εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπως ἴδω τοὺς οἰκείους, τὴν γυναῖκά μου καὶ τὸ μικρόν μου παιδίον. Δὲν ἠξεύρω ἂν θὰ ἐπανέλθω πάλιν. Ἴσως μοὶ εἶνε πεπρωμένον νὰ ἀποθάνω τώρα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. »

§. 49. Ἡ Ἀνδρομάχη ἀποτρέπει τὸν Ἐκτορα νὰ μετέσχῃ τοῦ πολέμου.

Ὁ Ἐκτωρ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθεν. Εὐθὺς δὲ ἐφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλὰ δὲν εὔρεν ἐκεῖ τὴν

Ἀνδρομάχην. Αὕτη ἴστατο μετὰ τῆς θεραπευίδος καὶ τοῦ παιδίου ἐπὶ τοῦ πύργου θρηνοῦσα καὶ ὀλοφυρομένη, διότι ἔβλεπεν ὅτι νικῶσι οἱ Ἕλληνες. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἐπορεύθη ἐκεῖ. Ὡς δὲ εἶδε τοῦτον ἢ Ἀνδρομάχῃ ἔδραμε εἰς ἀπάντησιν, κατόπιν δὲ αὐτῆς ἤρχετο καὶ ἡ θεράπεινα βαστάζουσα τὸ ἀπλοῦν καὶ ἄκακον παιδίον, ὅμοιον μὲ ἄστρον. Ὁ Ἔκτωρ βλέψας εἰς τὸ παιδίον ἐμειδίασε σιωπηλῶς. Ἡ δὲ Ἀνδρομάχῃ ἴστατο πλησίον του δακρῦουσα. Καὶ λαβοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς εἶπε·

« Ἀσπλαγχνε, θὰ σὲ ἀπολέσῃ ἡ ἀνδρεία σου. Δὲν εὐσπλαγχνίζεσαι τὸ τέκνον σου καὶ ἐμὲ τὴν δυσυχῆ, ἢ ὅποια θὰ γείνω χήρα; Δὲν θέλω πλέον νὰ ζῶ ἀνευσοῦ. Διότι οὐδὲ μίαν παρηγορίαν ἔχω, ἂν σὺ ἀποθάνῃς, ἢ μόνον θλίψεις. Διότι οὔτε πατέρα ἔχω πλέον οὔτε μητέρα οὔτε ἀδελφούς. Πάντας τούτους ἀπέχτεινεν ὁ ἀδυσώπητος Ἀχιλλεύς. Ἔκτορ, σὺ εἶσαι ὁ πατήρ μου, σὺ ἡ μήτηρ μου, σὺ ὁ ἀδελφός μου, σὺ ὁ σύζυγός μου. Εὐσπλαγχνίσθητί με καὶ μείνον ἐδῶ, ἵνα μὴ φονευθῆς καὶ ποιήσῃς τὸν υἱόν σου ὀρφανὸν καὶ τὴν γυναῖκά σου χήραν. »

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίνατο ὁ ἀνδρεῖος Ἔκτωρ· « Βεβαίως, γύναι, καὶ ἐγὼ σκέπτομαι πάντα τῦτα. Ἄλλ' εἶναι ἐντροπὴ νὰ ἀπομακρυνθῶ τοῦ πολέμου δειλός. Οὐδὲ τὸ δέχεται ἡ ψυχὴ μου, ἀφ' οὗ ἔμαθον νὰ εἶμαι ἀνδρεῖος καὶ νὰ μάχωμαι πάντοτε ἐν τοῖς

προμάχους, διασώζων οὕτω τὴν μεγάλην δόξαν καὶ τοῦ πατρὸς μου καὶ τὴν ἰδικήν μου. Ναὶ ἤξεύρω καλῶς ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ ἀπολεσθῇ ἡ Τροία καὶ ὁ Πρίαμος καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν λυποῦμαι τόσον διὰ τοὺς Τρῶας, οὐδὲ δι' αὐτοὺς τοὺς γονεῖς καὶ ἀδελφούς μου, ἐν φρονευσίῳ, ὅσον διὰ σέ σκεπτόμενος ὅτι θὰ σέ ἀπαγάγῳσιν οἱ Ἕλληνες κλαίουσαν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, ὅτι ἐν Ἄργει θὰ εἶσαι δούλη καὶ θὰ εἶσαι ἠναγκασμένη ἢ νὰ ὑφαίνῃς ἢ νὰ φέρῃς ὕδωρ ἐκ τῆς Μεσηίδος ἢ Ὑπερείας. Τότε θὰ σέ ἴδῃ τις κλαίουσαν καὶ θὰ εἴπῃ· « Αὕτη ἡ γυνὴ εἶναι τοῦ Ἑκτορος, τοῦ ἀρίστου ἥρωος τῶν Τρῶων. » Σὺ δὲ ἀκούσασα ταῦτα θὰ λυπῆσαι ἔτι περισσότερο στερηθεῖσα τοιοῦτου ἀνδρός, ὅστις ἠδύνατο νὰ σέ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῆς δουλείας. Εἶθε νὰ κείμαι νεκρὸς εἰς τὸν τάφον πρὶν ἀκούσω τὰς κραυγὰς σου ἀπαγομένης. »

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἑκτωρ ὤρεξε τὰς χεῖρας εἰς τὸ παιδίον. Τὸ παιδίον ὁμῶς ἀνεβόησε καὶ προσεκολλήθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τροφου, διότι ἐφοβήθη τὴν ὄψιν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν περικεφαλαίαν καὶ τὸν λόφον ὅστις ἐκρέματο κάτω ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς περικεφαλαίας. Ἐγέλασεν δὲ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ. Παρευθὺς ἀφήρσεν ὁ Ἑκτωρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὴν περικεφαλαίαν καὶ κατέθηκε πύτην κατὰ γῆς. Ἐπειτα ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ ἀφ' οὗ

τὸ ἐφίλησε καὶ τὸ ἔπαλεν, εἶπε ταύτην τὴν εὐχὴν εἰς τοὺς Θεοὺς·

« Ζεῦ καὶ ἄλλοι θεοί, ἀξιῶσατε καὶ τὸν υἱὸν μου νὰ γείνη ὡς ἐγὼ ὁ πρῶτος μεταξὺ τῶν Τρώων, ἀνὴρ ῥωμαλέος καὶ βασιλεὺς τῆς Τροίας. Ὡστε νὰ εἶπῃ τίς ποτε περὶ αὐτοῦ ἐπανερχομένου ἐκ τοῦ πολέμου· « οὗτος εἶνε κρεῖττων τοῦ πατρὸς », νὰ φέρῃ δὲ καὶ λάφυρα τῶν πολεμίων καὶ ἡ μήτηρ του νὰ χαρῆ. »

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔθηκε τὸ παιδίον εἰς τὰς χεῖρας τῆς συζύγου, ἣτις ἐδέχθη τοῦτο γελῶσα μὲ ὀφθαλμοὺς δεδακρυσμένους. Ὁ δὲ Ἑκτωρ ἰδὼν αὐτὴν ἐλυπήθη πολὺ καὶ εἶπε θωπεύσας διὰ τῆς χειρὸς·

« Δυστυχῆ, μὴ θλίβου τόσο πολὺ· οὐδεὶς θὰ μὲ φονεύσῃ παρὰ τὸ πεπρωμένον. Τὴν μοῖραν ὅμως δὲν δύναται τις νὰ ἀποφύγῃ εἴτε δειλὸς εἶνε εἴτε ἀνδρεῖος. Πήγαινε τώρα εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ ἀσχολοῦ εἰς τὰ ἔργα σου. Ὁ πόλεμος εἶνε ἔργον τῶν ἀνδρῶν. »

Ταῦτα εἰπὼν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς γῆς τὴν περικεφαλαίαν. Ἡ δὲ σύζυγός του ἐπορεύθη εἰς τὸν οἶκον βλέπουσα συχνάκις ὀπίσω καὶ κλαίουσα. Φθάσασα δὲ εἰς τὸν οἶκόν της ἤρξατο νὰ θρηνῆ τὸν Ἑκτορὰ φοβουμένη ὅτι δὲν θὰ ἴδῃ καὶ πάλιν τὸν προσφιλεῖ σύζυγόν της. Ἐθρήνουν δὲ καὶ αἱ ὑπηρέτριαι συμεριζόμεναι τὴν θλίψιν της.

§. 50. Ὁ Ἴκτωρ προσκαλεῖ τοὺς ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων εἰς μονομαχίαν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Πάρις δὲν ἐβράδυνε πολὺ. Ἐνδυθεὶς τὰ ὠραῖά του ὄπλα ἔδραμεν ἔπειτα εἰς τὴν πόλιν μετὰ σπουδῆς. Ταχέως δὲ συνήντησε τὸν Ἴκτορα ἐρχόμενον ἐκ τοῦ τόπου, ὅπου συνδιελέχθη μετὰ τῆς γυναικὸς του. Καὶ ἀμφότεροι ἤδη οἱ ἀδελφοὶ ἐξήληθον τῶν πυλῶν καὶ ἐπορεύοντο μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν μάχην. Οἱ δὲ Τρῶες ἰδόντες τούτους ἐχάρησαν, ὡς χαίρουσιν οἱ ναῦται, ὅταν ὁ θεὸς δώσῃ εἰς αὐτοὺς οὐριον ἄνεμον κεκμηκότες ἤδη ἐκ τῆς μακρᾶς κωπηλασίας.

Ἀμφότεροι οἱ ἥρωες οὗτοι μετέλαβον ἤδη τῆς μάχης, ἐν ἧ πολλοὶ ἀνδρεῖοι μαχηταὶ ἐκατέρωθεν ἐπιπτον. Ἐν ᾧ δὲ ἡ μάχη προεχώρει, αἴφνης, ὁ Ἴκτωρ παραγγέλλει εἰς τὰς φάλαγγας τῶν Τρώων νὰ παύσωνται. Τοῦτ' αὐτὸ ἐποίησε καὶ ὁ Ἀγαμέμνων. Τότε ὁ Ἴκτωρ ἐκ τοῦ μέσου προεκάλει τὸν ἀριστὸν τῶν Ἀχαιῶν εἰς μονομαχίαν. Οἱ Ἀχαιοὶ πάντες ἐσίγησαν· διότι ἕκαστος ἠσχύνετο μὲν νὰ ἀρνηθῇ τὸν ἀγῶνα, ἐφοβείτο δὲ πάλιν νὰ πολεμήσῃ πρὸς τὸν Ἴκτορα. Τέλος ἐγείρεται ὁ Μενέλαος ἔμπλεως ὀργῆς διὰ τὴν δειλίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀρχεται νὰ ὀπλίξῃται. Ἀλλ' ὁ Ἀγαμέμνων δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ Ἴκτορος, διότι θὰ κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ τούτου ἀντιπάλου.

Τότε ὁ Νέστωρ ὠμίλησεν· « Οἴμοι, μεγάλη συμφορὰ γίνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ποῦ εἶσαι, γέρον Πηλεῦ, νὰ ἴδῃς τώρα τοὺς Ἀργείους, τῶν ὁποίων ἡρώτας τὴν γενεάν καὶ ἔχαιρες ἐλπίζων ἐξ αὐτῶν πολλά! Ὅποια λύπη θὰ καταλάβῃ αὐτόν, ἂν ἀκούσῃ ὅτι πάντες πτήσσουσιν ἤδη πρὸ τοῦ Ἑκτορος καὶ πάσον θὰ ἐπεθύμει νὰ ὑπάρχῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα μὴ βλέπῃ τοιοῦτους ἀνάνδρους συμπολίτας! ὦ θεοί, διατὶ νὰ μὴ εἶμαι καὶ τώρα νέος, ἵνα ἀποπλύνω τὴν προσβολὴν τῆς Ἑλλάδος ἀναλαμβάνων ἐγὼ τὸν ἀγῶνα. »

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους τοῦ γέροντος ἠγέρθησαν ἐννέα ἥρωες. Πρῶτος ἀνέστη ὁ Ἀγαμέμνων, κατόπιν τούτου ὁ Τυδείδης, ἔπειτα οἱ δύο Αἴαντες, μετὰ ταῦτα ὁ Ἰδομενεὺς καὶ ὁ Μυριόνης, ἔπειτα ὁ Εὐρύπυλος, ὁ Θόας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Πάντες δὲ οὗτοι ἤθελον νὰ πολεμήσωσι. Τότε ὁ Νέστωρ πρέετρεψε νὰ βάλωσι κλήρους. Ὁ δὲ λαὸς ἤϋχετο νὰ πέσῃ ὁ κλῆρος ἢ εἰς τὸν Αἴαντα ἢ εἰς τὸν Διομήδη ἢ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀγαμέμνονα. Ἐπεσε δὲ εἰς τὸν Αἴαντα, ὅστις πολὺ ἐχάρη καὶ μὲ μειδίαμα ἐπὶ τοῦ σπουδαίου προσώπου ἐβάδιζε μὲ μακρὰ βήματα εἰς τὸ μέσον φαινόμενος ὡς ὁ Ἄρης. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἐβλεπον αὐτὸν μεθ' ὑπερηφανίας καὶ χαρᾶς, τοὺς δὲ Τρῶας κατέλαβε φόβος. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἑκτωρ ἐδειλίασεν, ἀλλὰ δὲν ἠδύναττο νὰ φύγῃ, διότι αὐτὸς

προεκάλεσε τὴν μονομαχίαν. Ὁ δὲ Αἴας ἐλθὼν ἐγγὺς τοῦ Ἑκτορος εἶπεν·

« Ἑκτορ τῶρα θὰ καταλάβῃς ὅτι καὶ ἐν τοῖς Δαναοῖς εὐρίσκονται καὶ ἄλλοι ἥρωες ἐκτὸς τοῦ Ἀχιλλέως. Κατὰ σοῦ ἠδύναντο πολλοὶ νὰ ἀγωνισθῶσιν. Ἄλλ' ἄρχου τῆς μάχης. »

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ Ἑκτωρ· « Αἴα, μὴ με δοκίμαζε ὡς μικρὸν παιδίον ἢ ὡς γυναῖκα, ἧτις δὲν εἶδε πολεμικὰ ἔργα. Ἐπολέμησα πολλάκις καὶ ἠξέυρω νὰ μεταχειρίζωμαι τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα. Δὲν θέλω ὅμως λάθρα νὰ βάλω κατὰ σοῦ τὸ δόρυ, ἀλλ' ἀναφανδόν, ἂν ἐπιτύχω. »

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔπαλε τὸ μακρὸν δόρυ καὶ ἔρριψεν αὐτὸ κατὰ τοῦ Αἴαντος. Τὸ δόρυ ἔτυχε τῆς ἀσπίδος, ἧτις εἶχεν ἑπτὰ πτυχὰς ἐκ δέρματος ἐπαλλήλους, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔκειτο στρώμα χαλκοῦ. Διετρώπησε δὲ τὸν χαλκὸν καὶ ἕξ πτυχὰς καὶ ἐστάθη εἰς τὴν ἐβδόμην. Δεύτερος ἔρριψε τὸ δόρυ ὁ Αἴας, τὸ ὁποῖον διεπέρασε τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν χιτῶνα πλησίον τῆς λαγῶνος. Ἐσώθη δὲ ὁ Ἑκτωρ κλίνας πρὸς τὰ πλάγια. Εὐθὺς οἱ ἥρωες ἀνέσπασαν τὰ δόρατα καὶ ἐπέπεσον κατ' ἀλλήλων ὡς αἰμοβόροι λέοντες. Ὁ Ἑκτωρ ἐκτύπησε πάλιν τὸν Αἴαντα ἐπὶ τῆς ἀσπίδος, ἀλλ' ἡ αἰχμὴ ἀνεκάμφθη ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ καὶ δὲν διέρρηξε τοῦτον. Ὁ δὲ Αἴας διετρώπησε τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἑκτορος καὶ ἐνυξέ αὐτὸν κατὰ

τὸν τράχηλον διὰ τῆς αἰχμῆς, ὥστε ἤρχισε νὰ ρέη αἷμα. Ἄλλ' ὁ Ἑκτωρ δὲν ἐπαύετο τῆς μάχης, ἀλλὰ χωρίσας ὀλίγον ὀπίσω ἔλαβε λίθον μέγαν καὶ ἐκτύπησε διὰ τούτου τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἴαντος, ἤχησε δὲ ὁ χαλκός. Ὁ δὲ Αἴας λαβὼν πολὺ μεγαλείτερον λίθον μετ' ἀμετρήτου δυνάμειος ἔρριψε αὐτόν. Ὁ λίθος συνέτριψε τὰ ἐντὸς τῆς ἀσπίδος καὶ ἐβλάψε τὸ γόνυ τοῦ Ἑκτορος, ὥστε οὗτος ἐξετάθη ὑπτίως, κρατῶν ὄμως καὶ τὴν ἀτπίδα. Τότε ἔσυραν τὰ ξίφη καὶ βεβαίως θὰ ἐτραυματίζον ἀλλήλους, ἂν οἱ κήρυκες ἐκατέρωθεν δὲν ἐπενέβαινον καὶ ἐκώλυον αὐτοὺς νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν ἀγῶνα, καθ' ὅσον ἤδη ἐπῆλθε καὶ νύξ. Ὁ Αἴας εἶπεν ὅτι πρῶτος αὐτὸς δὲν ἀποχωρεῖ τῆς μάχης. Ἄν ὄμως πράξῃ τοῦτο ὁ Ἑκτωρ ὅστις προεκάλεσεν εἰς μάχην, τότε καὶ αὐτὸς θὰ τὸν μιμηθῇ.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο τότε ὁ Ἑκτωρ. « Αἴαν, θεὸς σοὶ ἔδωκε μέγεθος καὶ δύναμιν ἀκαταμάχητον καὶ ἐμπειρίαν τοῦ πολέμου, εἶσαι δὲ ὁ κάλλιστος τῶν Ἀχαιῶν. Ἀλλὰ σήμερον ἄς παύσωμεν τῆς μάχης, μάλιστα ἀφ' οὗ εἶνε νύξ. Ὑστερον δ' ἐξακολουθοῦμεν καὶ πάλιν, μέχρις οὗ ὁ θεὸς δώσῃ εἰς ἓνα ἐξ ὑμῶν τὴν νίκην. Δὲν εἶνε δίκαιον νὰ ἔχωμεν καὶ τοὺς συμπολίτας ἡμῶν ἐπὶ πλειότερον χρόνον ἐν ἀγωνίᾳ διὰ τὴν ἐκβασιν τοῦ ἀγῶνος. Ἄς ἀνταλλάξωμεν ὄμως δῶρα μεταξὺ μας, ἵνα εἴπωσι καὶ Τρῶες

καὶ Ἀχαιοὶ ὅτι ἐπολέμησαν μὲν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' ἀπεχωρίσθησαν ὡς φίλοι. » Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔδωκε τὸ ξίφος μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ πολυτιμῆτου τελαμῶνος, ὁ δὲ Αἴας ἔδωκε ζωστῆρα φοινικοῦν, καὶ ἔπειτα ἀπεχωρίσθησαν. Καὶ ὁ μὲν Αἴας ἐπορεύθη εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν, ὁ δὲ Ἔκτωρ εἰς τοὺς Τρῶας, οἵτινες ἐχάρησαν, διότι ἐσώθη ἐκ τῶν φοβερῶν χειρῶν τοῦ Τελαμωνίου. »

Ὁ Ἀτρεΐδης ὑπεδέξατο τὸν Αἴαντα ἐν τῇ σκηνῇ καὶ ἔθυσε βοῦν πενταστῆ εἰς τὸν Δία. Ὀπτήσαντες δὲ τὸ κρέας, ἐκάθισαν νὰ φάγουν. Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης ἐγέραρε τὸν Αἴαντα προσενεγκῶν αὐτῷ τὰ νῶτα τοῦ βεός. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον, τότε ὁ Νέστωρ συμβουλεύει πρῶτον μὲν νὰ φροντίσωσι περὶ τῶν νεκρῶν, ἔπειτα δὲ νὰ οἰκοδομήσωσι τεῖχος μὲ πύργους ὑψηλοῦς καὶ πύλας τοιαύτας, ὥστε νὰ δύναται νὰ εἰσέρχηται ἅμαξα. Ἐκτὸς δὲ περὶ τοῦ τείχους νὰ ὀρυχθῆ τάφος, ἵνα ἐμποδιζῶνται οἱ ἐχθροί. Οἱ βασιλεῖς πάντες ἐδέχθησαν ταῦτα.

§. 51. Οἱ Τρῶες ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἀρπασθέντας θησαυρούς.

Οἱ δὲ Τρῶες ἦσαν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως πλησίον τῶν ἀνακτόρων συνηγμένοι θορυβοῦντες. Καὶ πρῶτος ὁ Ἀντήνωρ ἐκέλευεν αὐτοὺς νὰ ἀποδώσωσι τὴν

Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυροὺς ὀπίσω εἰς τοὺς Ἕλληνας, διότι ἄλλως θὰ πάθωσι πολλὰ δεινὰ καὶ διὰ τὴν ἀδικίαν καὶ διὰ τὴν ἐπιπορκίαν.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ Πάρις. « Ἄντηνορ, δὲν μοὶ ἀρέσκουσιν οἱ λόγοι σου. Σὺ ἤξεύρεις καὶ φρονιμότερα νὰ ὁμιλῆς. Ἄν σπουδάξῃς τοῦτο λέγων, οἱ θεοὶ σοὶ ἀπώλεσαν τὸν νοῦν. Διαρρήδην ἀρνούμαι νὰ ἀποδώσω τὴν γυναῖκα. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς θησαυροὺς, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ἀποδώσω ὀπίσω καὶ τούτους, νὰ προσθέσω δὲ καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἰδικῶν μου. »

Μετὰ ταῦτα ὁ Πρίαμος εἶπεν, ὅτι τῶρα μὲν ἄς δειπνήσωσιν οἱ Τρῶες. Τῇ δὲ πρώτῃ ὁ κήρυξ Ἰδαῖος θὰ ἀγγεῖλῃ τὴν γνώμην τοῦ Πάριδος εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον. Θὰ προτείνῃ δὲ καὶ ἀνακωχὴν ἵνα θάψωμεν τοὺς νεκροὺς. Οἱ Τρῶες ὑπήκουσαν εἰς τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ τῇ πρώτῃ ὁ κήρυξ Ἰδαῖος ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀνεκοίνωσε τὰ ἐντεταλμένα.

Οἱ Ἕλληνες ἐποιοῦντο ἤδη σύλλογον. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἐσιώπησαν πάντες. Μόνος ὁ Διομήδης εἶπε· « Μηδεὶς τῶν Ἑλλήνων νὰ δεχθῆ μήτε τοὺς θησαυροὺς μήτε τὴν Ἑλένην. Εἶνε φανερόν καὶ τυφλῶ ὅτι οἱ Τρῶες εὐρίσκονται εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀπωλείας. »

Οἱ Ἕλληνες ἐπεκρότησαν εἰς τὴν γνώμην τοῦ Διομήδους. Τότε ὁ Ἀγαμέμνων εἶπε πρὸς τὸν Ἰδαῖον

«Ίδατε, ἀκούεις τί ἀποκρίνονται οἱ Ἀχαιοί. Καί ἐγὼ ὡσαύτως τὰ αὐτὰ φρονῶ. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς νεκροὺς εἶμαι πρόθυμος νὰ παραδεχθῶ τὰς αἰτήσεις τῶν Τρῶων.

Ὁ Ἰδαῖος ἔφερε τὴν ἀπόκρισιν ταύτην εἰς τοὺς Τρῶας, οἵτινες συνηθροισμένοι περιέμενον πότε νὰ ἔλθῃ. Μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἄλλοι ἐπορεύθησαν νὰ φέρωσι ξύλα, ἄλλοι δὲ τοὺς νεκροὺς. Καὶ Τρῶες καὶ Ἕλληνες συνήντων ἀλλήλους κομίζοντες ἕκαστος τοὺς πεσόντας, οὓς ἔπειτα ἔκαυσαν.

Τὴν ἀνακωχὴν ταύτην ἐπωφελήθησαν οἱ Ἀχαιοὶ ὅπως κατασκευάσωσι τείχος μὲ ὑψηλοὺς πύργους καὶ πύλας καὶ τάφρον. Περὶ δὲ τὴν τάφρον κατέπηξαν καὶ σκόλοπας.

Ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ τὸ ἔργον τῶν Ἀχαιῶν ἦτο τετελεσμένον. Ἐπειτα ἀπέκτειναν βόας καὶ παρασκευάσαντες τούτους ἔτρωγον. Ἐφθασαν δὲ καὶ πλοῖα πολλὰ ἐκ τῆς Λήμνου φέροντα οἶνον. Οἱ δὲ κομῶντες Ἀχαιοὶ ἠγόραζον οἶνον ἄλλοι μὲν ἀντὶ χαλκοῦ, ἄλλοι δὲ ἀντὶ σιδήρου, ἄλλοι δὲ ἀντὶ δερμάτων, ἄλλοι δὲ ἀντι βῶων καὶ ἄλλοι ἀντι ἀνδραπόδων. Ἐποιοῦντο δὲ δαψιλῆ εὐωχίαν δι' ὅλης τῆς νυκτός. Τοῦτ' αὐτὸ ἐποίουν καὶ οἱ Τρῶες ἐν τῇ πόλει. Ὁ δὲ Ζεὺς δι' ὅλης τῆς νυκτός ἐβρόντα μακά ἀυτοῖς βουλευόμενος. Φόβος κατέλαβε τούτους καὶ ἔσπενδον τῷ Διὶ ἕκαστος, πρὶν πῆν τὸ ποτήριον. Ἐπειτα δὲ ἐχοιμήθησαν.

§. 52. Ὁ Διομήδης σώζει τὸν Νέστορα κινδυνεύοντα.

Ὅτε ἡ κροκόπεπλος Ἥως ἐσκορπίζετο κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, τότε ὁ Ζεὺς ἐποίησατο σύλλογον τῶν θεῶν ἐν τῇ εὐρυτάτῃ κορυφῇ τοῦ Ὀλύμπου, ἔνθα ὠμίλησε ταῦτα πρὸς τοὺς ἀθανάτους.

« Ἀκούσατέ μου, ὦ πάντες θεοὶ καὶ πᾶσαι θεαί, ταῦτα τὰ ὁποῖα ἡ ψυχὴ μου κελεύει ὑμῖν νὰ εἶπω· σεῖς δὲ μὴ πειρᾶσθε μηδεὶς νὰ μοῦ διακόπητὸν λόγον, ἀλλ' ὁμοῦ πάντες δέχεσθε καὶ συναινεῖτε, ὅπως ταῦτα τὰ ἔργα ὅσον δυνατὸν ταχύτερον περατωθῶσιν. Ὅντινα ἐγὼ τῶν θεῶν ἴδω ἄνευ τῆς θελήσεώς μου θέλοντα νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μάχην καὶ νὰ βοηθήσῃ εἴτε τοὺς Τρῶας εἴτε τοὺς Ἀχαιοὺς, οὗτος θὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν Ὀλυμπον ἐπονειδίστως πληγεὶς ἢ ἀρπάσας αὐτὸν θὰ ρίψω εἰς τὸν σκοτεινὸν Τάρταρον, πολὺ μακρὰν, ἔνθα εἶνε ὑπὸ τὴν γῆν τὸ βαθύτατον, βάραθρον, καὶ ὅπου αἱ πύλαι εἶνε σιδηραὶ καὶ ὁ οὐδὸς χαλκοῦς, τοσοῦτον κάτω τοῦ Ἄδου, ὅσον ἐστὶν ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ τότε θὰ μάθητε πόσον ἐγὼ εἶμαι ἰσχυρότερος πάντων τῶν θεῶν. Εἰδὲ μὴ, δοκιμάσατε, ὦ θεοί· ἐξαρτήσατε μίαν χρυσὴν ἄλυσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κρεμάσθητε ἐξ αὐτῆς πάντες θεοὶ καὶ θεαί. Καὶ ὅμως δὲν θὰ δυνηθῆτε νὰ σύρῃτε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν τὸν Δία τὸν μέγι-

στον ἐν τοῖς θεοῖς σύμβουλον, οὐδέ ἐάν κοπιάσητε πολὺ. Ἄλλ' ἐάν ἐγὼ θελήσω δύναμαι νὰ ἀνασύρω καὶ ὑμᾶς καὶ αὐτὴν τὴν γῆν ὁμοῦ καὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν. Καὶ ἂν δέσω ἔπειτα τὴν ἄκραν τῆς ἀλύσεως εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὀλύμπου, τὰ πάντα θὰ ἐγίνοντο μετέωρα. Τόσον ἐγὼ εἶμαι ἰσχυρότερος καὶ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. »

Οὕτως εἶπεν, οἱ δὲ θεοὶ ἐσιώπων ἐκπλαγέντες ἐκ τῶν δεινῶν λόγων τοῦ Διός. Μόνον ἡ Ἀθηναῖα ἐτόλμησε μετὰ τινα χρόνον νὰ αἰτήσῃ τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Κρονίδου ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Ἀχαιοὺς τοῦλάχιστον δια λόγων μόνον, διότι ἄλλως, λέγει, θὰ ἀπολεσθῶσι. Πρὸς ταῦτα ὁ Ζεὺς ἐμειδίασε καὶ ἔδωκε τὴν ἄδειαν.

Ὁ Ζεὺς μετὰ ταῦτα ἐπὶ ἄρματος ἔλκομένου ὑπὸ χρυσοχαιτῶν ἵππων μετέβη εἰς τὸ Γάργαρον τῆς Ἰδης, ὅπου εἶχε τέμενος καὶ βωμὸν, καὶ ἐκεῖθεν ἐθεᾶτο τὴν πόλιν τῶν Τρώων καὶ τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν.

Οἱ Ἕλληνες ἤλαυνον ἤδη εἰς μάχην. Καὶ οἱ Τρῶες ἦσαν πρόθυμοι, εἰ καὶ ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν, νὰ ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῶν παίδων καὶ τῶν γυναικῶν των. Ὅτε δὲ καὶ οἱ δύο στρατοὶ συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ καὶ ἐπέπεσον κατ' ἀλλήλων καὶ συνεχρούοντο τὰ δόρατα καὶ αἱ ἀσπίδες, ἠγέρθη πολὺς θόρυβος καὶ ἤκούοντο οἰμωγαὶ καὶ ἐκδηλώσεις τῆς χαρᾶς

τῶν φονευόντων καὶ φονευομένων καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε κατὰ γῆς. Ἡ δὲ σφαγὴ ἐξηκολούθει μέχρι τῆς μέσημβρίας μετ' ἴσης ἐκατέρωθεν ἐπιτυχίας. Ὅτε ὁμοῦς ὁ ἥλιος ἦλθεν εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, Ζεὺς ὁ πατήρ ἔλαβε τὴν χρυσοῦν τρυπάνην καὶ ἔθηκεν ἐν αὐτῇ δύο μοίρας τοῦ θανάτου, τὴν μὲν μίαν τῶν Ἀχαιῶν τὴν δὲ ἑτέραν τῶν Τρώων. Ἡ πλάστιγξ τῶν Ἀχαιῶν ἔρρεπεν εἰς τὴν γῆν, ἐν ᾗ ἡ τῶν Τρώων ὑψώθη πρὸς τὸν οὐρανόν. Τότε ἤρξατο νὰ βροντᾷ μεγάλως ἐξ Ἰδῆς, τὸ δὲ καιόμενον σέλας ἦλθεν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἀχαιῶν. Κάτωχος φόβος κατέλαβε πάντας τούτους. Οὔτε ὁ Ἴδομενεὺς ἤθελε νὰ μένη πλέον ἐν τῇ μάχῃ οὔτε ὁ Ἀγαμέμνων οὔτε οἱ δύο Αἴαντες. Μόνος δὲ ὁ Νέστωρ εἶχε μείνη ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐχὶ ἐκουσίως. Εἶχεν ὁ ἵππος του πληγωθῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑπὸ τοῦ Πάριδος. Ὁ δυστυχὴς δὲ ἵππος ἀναστραφείς ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀπέθανε. Καὶ καθ' ὃν χρόνον ὁ γέρον ἀπέτεμνε διὰ τοῦ φασιγάνου τοὺς ἱμάντας τοῦ ἀποθανόντος ἵππου, ἐπήρχετο κατ' αὐτοῦ ὁ Ἐκτωρ. Τότε ὁ Διομήδης, ὡς εἶδε τὸν Ἐκτορα, ἐφώνησε τὸν φεύγοντα Ὀδυσσεῖα πρὸς βοήθειαν. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν εἰσήκουσε καὶ μετὰ σπουδῆς ἔτρεχεν εἰς τὰ πλοῖα. Ὁ Διομήδης ὁμοῦς εἰ καὶ ἦτο μόνος ἔδραμε πρὸς τὸν γέροντα, ἔλαβεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἄρματός του καὶ ὤρμησε κατὰ τοῦ Ἐκτορος. Πλησιάζας δὲ ἐξηκόντισε τοῦτον. Τὸ δόρυ

ὅμως διετρύπησε τὸν ἡνίοχον τοῦ Ἑκτορος, ὅστις παραχρῆμα ἔπεσε νεκρός, καὶ οἱ ἵπποι ἐφοβήθησαν. Καὶ ὁ μὲν Ἑκτωρ ἔδραμεν εὐθύς γὰρ ζητήσῃ ἄλλον ἡνίοχον, ὁ δὲ Τυδείδης ἐδίωκεν αὐτόν. Ὡς δὲ εὗρεν ἄλλον ἡνίοχον ἔδωκεν αὐτῷ τὰς ἡνίας καὶ ἐστράφη πάλιν κατὰ τοῦ Διομήδους. Βεβαίως θὰ ἀπώλετο τώρα ὁ Ἑκτωρ καὶ οἱ Τρῶες θὰ ἐκλείοντο ὡς πρόβατα ἐντὸς τοῦ Ἰλίου, ἂν ὁ Ζεὺς προνοῶν δὲν ἔρριπτε δεινὸν κεραυνὸν ἔμπροσθεν τῶν ἵππων τοῦ Διομήδους. Ὁ Νέστωρ ἐφοβήθη καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν χειρῶν του αἱ ἡνίας.

« Τυδείδη, ἔλα νὰ φύγωμεν, εἶπε, ἢ δὲν καταλαμβάνεις ὅτι ἐκ τοῦ Διὸς δὲν ὑπάρχει βοήθεια. Σήμερον βλέπεις τιμᾶ τοῦτον, ὕστερον θὰ τιμήσῃ, ἂν θέλῃ, καὶ ἡμᾶς. Ἡ βουλή τοῦ Διὸς εἶνε ἀμετάπειστος καὶ εἶνε μάταιον νὰ ἀγωνίζηται τις κατ' αὐτῆς. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Τυδείδης·

Ἔχεις δίκαιον, ὦ γέρον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲ λυπεῖ πολὺ, ὅτι θὰ καυχηθῇ ὁ Ἑκτωρ ἔπειτα λέγων πρὸς τοὺς Τρῶας, ὅτι ὁ Τυδείδης φοβηθεὶς ἐμὲ ἔφυγεν εἰς τὰ πλοῖα. Καὶ τότε καλλίτερον νὰ ἤμην νεκρός. »

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ὁ Νέστωρ· Τί λέγεις, Διόμηδες; Καὶ ἂν σὲ εἶπῃ ὁ Ἑκτωρ δειλὸν καὶ ἀνανδρον, βεβαίως δὲν θὰ τὸν πιστεύσωσιν οἱ Τρῶες καὶ οἱ Δάρδανοι καὶ αἱ σύζυγοι τῶν Τρώων, ὧν τοὺς θαλεροὺς συζύγους ἔρριψας εἰς τὴν κόνιν. »

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους διευθύνθησαν εἰς τὰ πλοῖα. Τότε ὁ Ἑκτωρ καὶ οἱ Τρῶες ἐν τῷ μέσῳ ἀγρίων φωνῶν ἔρριπτον κατ' αὐτῶν ἀναρίθμητα βέλη. Ὁ δὲ Ἑκτωρ ἀνεφώνει μεγάλως·

« Τυδεΐδη, πρότερον σὲ ἐτίμων οἱ Δαναοὶ περισσότερο παντὸς ἄλλου δι' ἔδρας, διὰ κρεάτων καὶ ὑπερχείλων ποτηρίων. Ἀλλὰ τώρα θὰ σὲ περιφρονῶσι, διότι εἶσαι γυνὴ δειλή. Ἐρρε, δειλὸν κοράσιον δὲν εἶσαι σὺ, ὅστις θὰ ἀναβῆς τὰ ὑψυλά μας τείχη καὶ θὰ ἀπαγάγῃς τὰς γυναῖκάς μας εἰς τὴν δουλείαν. Πρότερον θὰ σὲ στείλω ἐγὼ εἰς τὸν Ἄδην. »

Μετὰ τοὺς χλευαστικούς τούτους λόγους ὁ Τυδεΐδης ἐσχέπτετο, ἂν δὲν ἔπρεπε νὰ στρέψῃ τοὺς ἵππους καὶ νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τοῦ ὕβριστοῦ. Καὶ τρὶς μὲν ἐσχέφθη τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τρὶς ὁ Κρονίδης ἀπὸ τῶν ὀρέων τῆς Ἰδῆς ἐβρόντησεν ἀπειλῶν αὐτόν.

§. 53. Οἱ Τρῶες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Ἑκτωρ ἰδὼν τὸ εὐνεϊκὸν τοῦτο σημεῖον τοῦ Διὸς ἤρξατο νὰ μεγαλαυχῆ, λέγων εἰς τοὺς Τρῶας ὅτι, ὅταν ὑπερβῆ τὴν τάφρον καὶ φθάσῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν, νὰ ἐνθυμηθῶσι νὰ ἔχωσι πῦρ, ἵνα καύσῃ τὰ πλοῖα, ἀποκτείνῃ δὲ καὶ αὐτούς. Λέγει δὲ ὅτι θὰ λάβῃ τὴν ἀσπίδα τοῦ Νέστορος καὶ θὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν ὤμων τοῦ Διομήδους τὸν θώρα-

κα, ἔργον τοῦ Ἡφαίστου, καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ θὰ φύγωσιν εἰς τὰ πλοῖα. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὤρμησε κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ δὲ χῶρος ὁ ἀπὸ τῶν πλοίων μέχρι τῆς τάφρου ἐπληρώθη καὶ ἵππων καὶ ἀνδρῶν πολεμιστῶν, οὓς ἐδίωκεν ὁ ὀρμητικὸς Ἐκτωρ. Καὶ θὰ ἔκαιε τώρα τὰ πλοῖα αὐτῶν, ἂν ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων δὲν ἐνεθάρρυνε τὸν λαόν. Οὗτος ἔχων ἐν τῇ στιβαρᾷ χειρὶ μέγα πορφυροῦν ἱμάτιον ἐστάθη παρὰ τῇ νηὶ τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ταῦτα·

« Αἰδῶς, Ἕλληνες, ἀνθρώποι δειλοὶ καὶ οὔτιδανοί. Ποῦ εἶνε τώρα οἱ ἀλαζονικοὶ καὶ μεγάλαυχοὶ λόγοι σας, οὓς ἐλέγετε ἐν Λήμνῳ ἐσθίοντες κρέατα πολλὰ καὶ πίνοντες κρατῆρας πεπληρωμένους οἴνου; Ἐκαυχᾶσθε ὅτι ἕκαστος ὑμῶν δύναται νὰ πολεμήσῃ πρὸς ἑκατὸν καὶ διακοσίους Τρῶας. Ἀλλὰ τώρα ὅλοι ὁμοῦ δὲν δύνασθε νὰ ἀντισταθῆτε εἰς ἓνα μόνον, ὅστις ταχέως θὰ καύσῃ καὶ τὰ πλοῖα μας Ἄλλ' ὦ Ζεῦ πάτερ, ἐγὼ οὐδέποτε ἠμέλησα τῶν θυσιῶν, ἐκτέλεσόν μοι ταύτην τὴν εὐχήν, ἄφες νὰ φύγωμεν καὶ νὰ μὴ φονευθῶμεν ἐνταῦθα ἐπονειδίστως ὑπὸ τῶν Τρώων. »

Ὁ πατὴρ τῶν θεῶν ἐλέησε τοῦτον κλαίοντα καὶ ἀτένευσε νὰ σωθῇ ὁ λαός. Καὶ παρευθὺς ἐπεμψε σημεῖον εὐνείκον εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ὡς εἶδον τὸ σημεῖον τοῦτο ἐχάρη-

σαν καὶ ἐπανάλαβον τὴν μάχην ἀνδρείως. Καὶ πρῶτος ὁ Τυδεΐδης ἐπήδησε πέραν τῆς τάφρου, καὶ ἀπέκτεινεν τὸν Ἀγέλαον, ὅστις ἔστρεφε τώρα τοὺς ἵππους εἰς φυγὴν. Μετὰ τοῦτον καὶ οἱ Ἀτρεΐδαι καὶ οἱ λοιποὶ ἥρωες ἐφώρμησαν κατὰ τῶν Τρῶων.

Ἄλλ' ὁ Ζεὺς ἐκ νέου πάλιν ἐνέπνευσε θάρρος εἰς τοὺς Τρῶας, οἵτινες πάλιν ἐδίωξαν τοὺς Ἀχαιοὺς μέχρι τῆς τάφρου.

Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ διέβησαν ἤδη τοὺς σκόλοπας καὶ τὴν τάφρον φεύγοντες καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ πλοῖα. Ἐνταῦθα παρεκελεύοντο ἀλλήλους νὰ μένωσι καὶ ὑψώσαντες τὰς χεῖρας ἠύχοντο εἰς τοὺς θεοὺς, ἐν ᾧ ὁ Ἔκτωρ ἔχων ὄμματα Γοργοῦς περιέστρεφεν ἔμπροσθέν των τὴν ἄμαξαν.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ὁ Ἔκτωρ ἦτο νικητὴς ἐνέπεσεν ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἔλκων ἐπὶ τῆς γῆς τὴν μέλαιναν νύκτα. Τοῦτο ἔτερψε μὲν τοὺς Ἑλληνας, ἐλύπησεν ὅμως τοὺς Τρῶας. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ὠδήγησεν τὸν στρατὸν μακρὰν τῶν πλοίων εἰς τόπον καθαρὸν νεκρῶν παρὰ τὸν ποταμὸν Σκάμανδρον, ἵνα ἐνταῦθα διανυκτερεύσαντες ἐπαναλάβωσι τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ τὴν μάχην καὶ συμπληρώσωσι τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀχαιῶν. Ἐπειτα ἔλυσαν τοὺς ἵππους ἐκ τῶν δίφρων καὶ παρέβαλον αὐτοῖς τροφήν, ἔφερον δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως πρόβατα καὶ βόας, οἶνον καὶ ἄρτον, συνέλεγον δὲ καὶ πολλὰ ξύλα καὶ παρεσκεύαζον

τὸν δεῖπνον. Ὅπως δὲ μὴ φύγωσιν οἱ Ἕλληνες τὴν νύκτα, ἔκαιον πολλὰ πυρά. Διέταξε δὲ ὁ Ἐκτωρ νὰ ἀνάψωσι πυρά καὶ οἱ γέροντες καὶ οἱ παῖδες καὶ νὰ φρουρῶσι περίξ τῆς πόλεως, ἵνα μὴ ὁ ἐχθρὸς κρυφὰ εἰσβάλη εἰς τὴν πόλιν.

Τοιοῦτοτρόπως οὗτοι ἐκάθηντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀγρυπνοῦντες. Τὰ δὲ πυρά περὶ τὸ Ἴλιον ἔλαμπαν ὡς λάμπουσι τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ ἐν ὥρᾳ νυκτός.

§. 54. Ὁ Ἀγαμέμνων συμβουλεύει νὰ φύγωσιν εἰς τὴν πατρίδα.

Τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς εἶχε καταλάβῃ φόβος καὶ οἱ ἄριστοι ἐπένηθον σφόδρα. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀτρεΐδης ἦτο περίλυπος καὶ ἔρημος πάσης ἐλπίδος. Καὶ διὰ τοῦτο συνεκάλεσεν ἐν βαθείᾳ σιγῇ τοὺς πρώτους τῶν Ἀχαιῶν εἰς σύσκεψιν, ἐνθα κλαίων προτείνει εἰς αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα, ἐπειδὴ ὁ Ζεὺς δὲν θέλει νὰ κυριεύσῃ τὴν Τροίαν. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἥρωες εἶσαντο οὐδὲν λέγοντες Ὁ Διομῆδης ὅμως μετὰ θάρρος εἶπεν ἅ Ἀτρεΐδῃ μὴ ὀργισθεῖς ἂν ἀκούσης ὅτι ἐγὼ δὲν ἔχω οὐδαμῶς τὴν αὐτὴν γνώμην πρὸς σέ. Πρότερον μὲ ἐψεξας ὡς ἀπόλεμον καὶ ἀνανδρον. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα γνωρίζουσιν οἱ νέοι καὶ γέροντες τῶν Ἀργείων. Εἰς σέ ὁ θεὸς ἔδωκε μόνον τὸ σκῆπτρον, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν πρέπουσαν ἀνδρείαν. Ἐλπίζεις, ὦ μακάριε, ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ εἶνε ἀπόλεμοι

καὶ ἀνάγκιδες, ὅπως σὺ τοὺς λέγεις ; Ἄν σὺ θέλῃς νὰ φύγῃς, φεῦγε. Πλοῖα ἔχεις καὶ ἡ ὁδὸς εἶνε ἀνοικτή. Οἱ ἄλλοι Ἄχαιοὶ ὅμως θὰ μείνωσιν μέχρις ὅτου ἐκπορθήσωμεν τὴν Τροίαν. Ἄν δὲ καὶ αὐτοὶ θέλωσι νὰ φύγωσι, ἄς φύγωσι. Ἡμεῖς, ἐγὼ καὶ ὁ Σθένελος, θὰ πολεμήσωμεν μέχρι καταστροφῆς τῆς Τροίας. Καὶ ἐλπίζω νὰ ἔχωμεν τὸν θεὸν βοηθόν. »

Πάντες οἱ Ἄχαιοὶ ἐπεκρότησαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Διομήδους. Ὁ δὲ Νέστωρ ἀναστάς εἶπε. « Τυδεΐδη, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ εἶσαι πολὺ ἀνδρεῖος καὶ κατὰ τὸν νοῦν εἶσαι ὁ ἄριστος τῶν ὀμιλήκων σου. Βεβαίως εἶσαι ἀκόμη νέος, ἀλλ' ὀμιλεῖς ἐν τούτοις συνετά. Εἰς τοὺς συνέτους τούτους λόγους ἔρχομαι ἤδη καὶ ἐγὼ ὡς πρεσβύτερος καὶ πλείονα ἐμπειρίαν ἔχων νὰ προσθέσω ὅτι ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσι νὰ ἔχωμεν ὁμόνοιαν πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ ἐργαζώμεθα πάντες πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος. Συγγενῶν ἐστερημένος καὶ ἄδικος καὶ ἀπολις εἶνε ὁ ἐπιθυμῶν ἐμφυλίου πολέμου. Σὺ δὲ ὦ Ἄτρεΐδη, ποίησον εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν Ἀχαιῶν δεῖπνον ἐν τῇ σκηνῇ σου, ἵνα ἐκεῖ συσχεφθῶμεν περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ στρατοῦ, οἱ δὲ νεώτεροι πρέπει νὰ κοιμηθῶσι ἐκτὸς τοῦ τείχους παρὰ τὴν τάφρον φρουροῦντες ».

§. 55. Ὁ Ἀγαμέμνων ζητεῖ ἀντὶ παντός τὴν φιλίαν τοῦ Ἀχιλλέως.

Καὶ οἱ μὲν νέοι εὐθύς ἤλθον εἰς τὴν τάφρον, ὁ δὲ Ἀτρεΐδης συνεχάλεσε τοὺς ἀρίστους τῶν Ἀχαιῶν εἰς δεῖπνον. Μετὰ δὲ τὴν εὐωχίαν πρῶτος ὁ Νέστωρ εἶπε·

« Ἀτρεΐδη, αἱ συμφοραὶ αὐταὶ δὲν θὰ προέκυπτον εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς, ἂν σὺ ἤθελές νὰ ἀκούσης τὴν ἰδικήν μας γνώμην μᾶλλον ἢ τὴν ἰδικήν σου. Δὲν ἦτο καλὸν νὰ ἀτιμάσης τὸν ἀριστον τῶν Ἀχαιῶν. Ἀλλὰ καὶ τῶρα νομίζω πρέπει νὰ ἐξευμενίσωμεν αὐτὸν καὶ διὰ δώρων πολλῶν καὶ διὰ λόγων ».

Ἡρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ Ἀγαμέμνων· « Ἀληθῶς, ὦ γέρων, λέγεις ἐμὲ αἴτιον τῶν συμφορῶν. Ἠδίκησα, δὲν τὸ ἄρνούμαι. Βλέπομεν ὅτι ἀντὶ πολλῶν ἀνδρῶν ἀξίζει ὁ ἀνὴρ, ὃν οἱ θεοὶ ἀγαπῶσι. Προθύμως ὑφίσταμαι τὴν ποινὴν τῆς ἀδικίας. Ἐκτὸς τῆς Βρῆσηίδος εἶμαι ἕτοιμος νὰ παραδώσω εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα 7 νέους τρίποδας, 10 τάλαντα χρυσοῦ, 20 λέβητας στιλπνοῦς, 12 ἵππους ἀθλοφόρους καὶ ὅτι ἄλλο θελήσῃ. Ἄν δὲ φθάσωμεν εἰς τὸ Ἄργος, ἡμπορεῖ τότε ἐκ τῶν τριῶν θυγατέρων μου νὰ ἐκλέξῃ μίαν καὶ νὰ γείνη γαμβρὸς μου καὶ θὰ τιμῶ αὐτὸν ἴσον μὲ τὸν Ὀρέστην τὸν μονογενῆ υἱόν μου. Θὰ δώσω δὲ εἰς αὐτὴν μεγάλην προῖκα, ὅσῃν οὐδεὶς μέ-

χρι τοῦδε ἔδωκε εἰς τὴν θυγατέρα του. Θὰ τῷ δώσω
7 ἀχμαζούσας πόλεις, ὧν οἱ ἄνθρωποι θὰ τιμῶσιν
αὐτὸν ὡς θεὸν διὰ δώρων καὶ θὰ τελῶσιν αὐτῷ
ἄδρους φόρους. Ταῦτα πάντα θὰ πράξω, ἀν ἀφήσῃ
τὴν ὀργὴν του. Ἄς ἐξιλεωθῇ λοιπὸν καὶ αὐτός. Μό-
νον ὁ Ἄδης εἶνε ἀνεξιλέωτος καὶ ἀδάμαστος καὶ
διὰ τοῦτο μισοῦσι πολὺ αὐτὸν οἱ θνητοί. Ἄς ὑπο-
ταγῇ δὲ καὶ εἰς ἐμὲ, διότι καὶ βασιλεὺς πάντων εἶμαι
καὶ πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν. »

Ἡρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Νέστωρ, « Ἀτρεΐδῃ
ἐνδοξότατε, δῶρα μὲν οὐδαμῶς φαῦλα καὶ μεμπτὰ
δίδεις εἰς τὸν Ἀχιλλέα. Ἄλλ' ἔλα νὰ στείλωμεν
πρέσβεις πρὸς αὐτόν. Καὶ ὡς τοιοῦτους δὲ προτείνω
τὸν Φοῖνικα, τὸν Αἴαντα καὶ τὸν Ὀδυσσεά. Δύο δὲ
κῆρυκες ὁ Ὀδῖος καὶ ὁ Εὐρυβάτης ἄς ἀκολουθήσωσιν
αὐτούς. Φέρετε δὲ ὕδωρ νὰ νύψωμεν τὰς χεῖρας καὶ
ἀφ' οὗ εὐφημήσῃ ὁ λαός, ἄς εὐχηθῶμεν εἰς τὸν Δία,
ἵνα μᾶς ἐλεήσῃ. »

Οἱ λόγοι τοῦ Νέστορος ἐξετελέσθησαν. Ἀφ' οὗ
δὲ ἐτέλεσαν τὰς σπονδὰς καὶ ἔπιον ὅσον ἤθελε ἡ
καρδία των οἶνον ὥρμησαν ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἀ-
γαμέμνονος. Εἰς τούτους δὲ ὁ Νέστωρ ἔλεγε πολλὰ
καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐδείκνυεν εἰς ἕκαστον, μάλι-
στα δὲ εἰς τὸν Ὀδυσσεά νὰ προσπαθήσῃ νὰ πείσῃ
τὸν Ἀχιλλέα.

§. 56. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὠργισμένος
περιορᾷ τὰς δεήσεις τῶν κινδυνευόντων
Ἑλλήνων.

Οἱ Πρέσβεις ἔφθασαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλεύως, ἔνθα εὔρον αὐτὸν ἄδοντα ἄσματα ἥρωϊκὰ καὶ συνοδεύοντα ταῦτα μὲ τὴν πολύτιμον φόρμιγγα. Ἀντικρὺ δὲ αὐτοῦ ἐκάθητο ὁ Πάτροκλος μόνος ἐν σιωπῇ. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὡς εἶδε τούτους ἐξεπλάγη καὶ εὐθύς ἀνεπήδησε ἐκ τῆς ἐδρας μὲ τὴν φόρμιγγα αὐτὴν ἀνά χειρας. Ὡσαύτως καὶ ὁ Πάτροκλος ἀνέστη, ὡς εἶδεν τοὺς ἄνδρας. Τούτους δεξιούμενος ὁ Ἀχιλλεὺς εἶπε· « Χαίρετε, φίλοι, τῶ ὄντι ἤλθετε ἄνδρες προσφιλεῖς. Ἀναμφιβόλως χρεῖα τις εἶνε πολλή. Σεῖς μαι εἴσθε πάντοτε καὶ ὅταν εἶμαι ὠργισμένος οἱ φίλτατοι τῶν Ἀχαιῶν. »

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὠδήγησε τοὺς φίλους ἐκτὸς τῆς σκηνῆς καὶ ἐκάθησεν αὐτοὺς εἰς τὰς καθέδρας καὶ εἰς τοὺς πορφυροῦς τάπητας. Ἐπειτα εἶπε πρὸς τὸν Πάτροκλον·

« Μείζονα κρατῆρα, φίλε Πάτροκλε, φέρε. Μὴ βάλῃς πολὺ ὕδωρ εἰς τὸν οἶνον, δὸς δὲ εἰς ἕκαστον ποτήριον· διότι οἱ φίλτατοι ἄνδρες εἶνε ὑπὸ τὴν στέγην μου. »

Καὶ ὁ μὲν Πάτροκλος προθύμως ὑπήκουσεν εἰς τὸν φίλον του. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Αὐτομέδων ἔ-

τεμον εἰς μικρὰ τὰ νῶτα τοῦ προβάτου καὶ πόχειας αἰγὸς καὶ ῥάχιν χοίρου εὐτραφοῦς καὶ ἐπέρασαν ταῦτα εἰς τοὺς ὄβελους. Ἐπειτα ὁ Πάτροκλος ἤναψε πυρὰν μεγάλην. Καὶ ἀφ' οὗ τὸ πῦρ ἐκάη καὶ ἡ φλόξ ἐμαράνθη, στρώσας ἄνθρακιὰν ἐξέτεινεν ὑπεράνω τοὺς ὄβελους ἔπασσε δὲ τὸ κρέας μὲ ἄλας. Ἀφ' οὗ ὤπτησε τὰ κρέατα καὶ κατέθηκε ταῦτα εἰς τοὺς ἐλεοὺς ¹ ὁ μὲν Πάτροκλος διένειμε τὸν ἄρτον περίξ τῆς τραπέζης ἐντὸς κανίστρων καλῶν, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς διένειμε τὰ κρέατα. Ἐκάθισε δὲ ἀπαντικρὺ τοῦ Ὀδυσσεῶς ὅστις ἐκάθητο κατὰ τὸν ἕτερον τοῖχον. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκέλευσε τὸν φίλον τοῦ Πάτροκλον νὰ θύσῃ εἰς τοὺς θεοὺς. Καὶ ὁ μὲν Πάτροκλος ἔβαλεν ἐν τῷ πυρὶ τὰς ἀπαρχάς. Οἱ δὲ συνδαιτυμόνες ἔτειναν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰ προκείμενα ἐδέσματα καὶ ἤρξαντο πάντες νὰ εὐφραίνωνται ἐκ τοῦ καλοῦ δείπνου. Ἀφ' οὗ δὲ ἐνεπλήσθησαν φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, ἔνευσεν ὁ Αἴας τῷ Φοίνικι. Ἐνόησε δὲ τοῦτο ὁ θεὸς Ὀδυσσεύς, ὅστις πληρώσας οἶνον τὸ ποτήριον ἐχαιρέτισεν ὡς ἐξῆς τὸν Ἀχιλλεῖα.

« Χαῖρε, Ἀχιλλεῦ· βεβαίως ἀφθονίαν φαγητῶν εὐρίσκει τις ἐνταῦθα. Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν ἤλθομεν χάριν τῶν φαγητῶν, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλης συμφορᾶς, ἣτις ἐπικρέμαται ἡμῖν. Ἦδη πρόκειται ἡ ὑμέτερα σωτηρία ἢ ὁ ἡμέτερος ὄλεθρος. Ἀπωλόμεθα,

1) Κρεατοσάνιδα.

ἀν σὺ δὲν βοηθήσης. Οἱ Τρῶες ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῶν ἡμετέρων πλοίων καὶ λέγουσιν ὅτι οὐδὲν θὰ κωλύσῃ αὐτοὺς νὰ πέσωσιν εἰς αὐτά. Ὁ δὲ Ἐκτωρ θρασυνόμενος ἐπὶ τῇ ῥώμῃ του καὶ πεποιθῶς εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Διὸς, ὅστις δι' ἀστραπῶν δεικνύει τὴν πρὸς τοὺς Τρῶας εὐνοίαν του, μαίνεται δεινῶς καὶ δὲν τιμᾷ οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους. Εὐχεται δὲ νὰ φανῇ τάχιστα ἡ ἔνδοξος ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἐμπρήσῃ τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν καὶ θὰ ἀποκτείνῃ αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ τῶν καπνιζόντων ἐρειπίων. Καὶ πολὺ φοβοῦμαι μὴ αἱ ἀπειλαὶ αὗται γείνωσι καὶ ἔργα, καὶ ἡμῖν εἶνε εἰμαρμένον νὰ ἀπολεσθῶμεν ἐν Τροίᾳ, πόρρω τῆς πατρίδος. Ἄλλ' ἀνάστα, σῶζε ἡμᾶς ἀπολλυμένους, ἵνα μὴ ὕστερον μετανοήσης, ὅτε δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον τοῦ κακοῦ θεραπεία. Ἐνθυμήθητι τὰς συμβουλὰς ἃς ὁ πατήρ ἔλεγε πρὸς σὲ ἐρχόμενον εἰς τὸν πόλεμον. « ὦ τέκνον μου », ἔλεγεν ὁ γέρον « ἰσχὺν καὶ νίκην θὰ σοὶ δωρήσονται ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἡ Ἥρα, ἀν θέλωσι, σὺ ὁμῶς δάμαζε τὴν ὀργὴν σου ἐν τῷ στήθει, διότι ἡ φιλοφροσύνη εἶνε καλλιτέρα. Παύου δὲ τῆς ἔριδος, ἵνα σὲ τιμῶσι μᾶλλον καὶ νέοι καὶ γέροντες ». Ἄλλ' ἐλησμόνησας τούτους τοὺς λόγους. Ἄλλ' ἔτι καὶ νῦν παύου, ἄφες τὴν ὀργὴν σου. Ὁ Ἀτρεΐδης προσφέρει σοὶ δῶρᾶ ἄξια, ἀν ἀφήσης τὴν ὀργὴν σου. Ὁ Ὀδυσσεὺς κατα-

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

9

λέγει ἐνταῦθα τὰ δῶρα ἃ ἔδιδεν ὁ Ἄγαμέμνων.
Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπεκρίνατο·

§. 57. Ὁ Ἀχιλλεὺς μένει ἄτρεπτος.

« Εὐγενέστατε υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολύτροπε Ὀδυσσεῦ, ἀνάγκη νὰ σοὶ ὁμιλήσω σαφῶς, ὅπως σκέπτομαι καὶ ὅπως θὰ πράξω, ἵνα μὴ με ἐνοχλήτε καθήμενοι ὁ μὲν ἐκ τούτου, ὁ δὲ ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους. Ἐκεῖνον, ὅστις ἄλλα σκέπτεται καὶ ἄλλα λέγει, μισῶ ὡς τὸν θάνατον. Ἐμὲ, ἵομιζω, δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ πείσῃ οὔτε ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως οὔτε ἄλλος τις τῶν Δαναῶν νὰ μετάσχῃ τῆς μάχης. Διότι οὐδέποτε ἀντημείφθην διὰ τοὺς κόπους μου. Παρ' ἡμῖν καὶ ὁ δειλὸς καὶ ὁ ἀνδρεῖος ἀπολαύουσι τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ὁμοίως ἀποθνήσκουσι καὶ ὁ ἀργὸς καὶ ἂ πολλὰ ἐργασάμενος.

Οὐδὲν ἐκέρδισα, τοσάκις προκινδυνεύσας ἐν τῷ πολέμῳ. Ὡς δὲ ἡ ὄρνις προσφέρει εἰς τοὺς μικροὺς νεοσσοὺς τὴν τροφήν, αὐτὴ δὲ πάσχει ὑπ' ἀσιτίας, οὕτω καὶ ἐγὼ πολλὰς διήγαγον ἀύπνους νύκτας πολλὰς δ' ἡμέρας διεξῆλθον αἵματηρὰς μαχόμενος. Δώδεκα ἐξεπόρθησα πόλεις κατὰ θάλασσαν καὶ ἑνδεκα κατὰ ξηρὰν. Ἐκ πασῶν δὲ τούτων τῶν πόλεων ἔλαβον πολλὰ κειμήλια, ἃ πάντα ἔφερον καὶ ἔδιδον εἰς τὸν Ἀτρεΐδην. Οὗτος δὲ ὀπίσω μένων παρὰ τοῖς πλοίοις τὰ ἐδέχετο, καὶ εἰς μὲν τοὺς ἄλλους ἔδιδεν

δλίγα, δι' ἑαυτὸν δὲ ἐκράτει πολλά. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀφῆκε νὰ ἔχωσι τὰ γέρας, ἃ ἔδωκεν εἰς σὺ- τοὺς, ἀπ' ἐμοῦ δὲ μόνου ἀφῆρεσε τὸ φίλτατον πάν- των γέρας. Δὲν εἶχον δίκαιον νὰ ὀργισθῶ διὰ τοῦτο; Ἄλλὰ τότε διατὶ πολεμοῦσιν οἱ Ἀχαιοὶ κατὰ τῶν Τρώων, τοσοῦτοι ἐνταῦθα συναθροισθέντες; οὐχὶ ἔ- νεκα τῆς Ἑλένης; Ἢ μόνοι οἱ Ἀτρεΐδαι ἀγαπῶσι τὰς συζύγους των; Οὐχί· πᾶς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἐ- χέφρων ἀγαπᾷ καὶ φροντίζει περὶ τῆς συζύγου. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἀφῆρεσεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τὸ γέρας καὶ μὲ ἠπάτησε, ἅς μὴ με δοκιμάζῃ, διότι τὸν ἐγνώρισα. Ἄλλ' ὦ Ὀδυσσεῦ, ἅς σκεφθῇ μετὰ σοῦ καὶ τῶν ἄλ- λων ἡγεμόνων πῶς νὰ σώσῃ τὰ πλοῖα. Ὅντως πάνυ πολλὰ κατῴρθωσεν ἄνευ ἐμοῦ, τὸ τεῖχος, τὴν τά- φρον καὶ ὀπισθεν αὐτῆς τοὺς πασσάλους. Καὶ ὅμως δὲν δύναται νὰ κωλύσῃ τὸν Ῥωμαλέον Ἔκτορα, ὅς- τις ἐν ὄσῳ ἐγὼ ἐπολέμουν δὲν ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ μακρὰν τῆς πόλεως, ἀλλὰ περιωρίζετο παρὰ ταῖς πύλαις καὶ τῆ συκῆ. Τώρα ὅμως δὲν θέλω νὰ πολε- μῆσω. Καὶ αὔριον θύσας τῷ Διὶ Θυσίαν καὶ τοῖς θε- οῖς θὰ ἀναχωρήσω μὲ τὰ πλοῖά μου καὶ τοὺς ἀνδρας μου εἰς τὴν πατρίδα μου. Καὶ ἐλπίζω τῇ τρίτῃ ἡ- μέρᾳ, ἂν ἔχωμεν καιρὸν ἐπιτήδειον, νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Φθίαν, ὅπου κατέλιπον ἐνταῦθα ἐρχόμενος πολλὰ πράγματα. Εἶναι ἀνωφελὲς νὰ μένω ἐνταῦθα. Καὶ τοὺς ἄλλους θὰ προέτρεπον νὰ ἔφευγον, διότι ἡ

Τροία δὲν κυριεύεται. Εἶπε αὐτῷ σαφῶς ὅτι ἐγνώρισα τὴν ἀναίδειάν του καὶ τὴν πανουργίαν του. Μίαν φορὰν μὲ ἠπάτησε, δὲν θὰ δυνηθῆ καὶ πάλιν. Τὰ δῶρά του μοὶ εἶνε μισητὰ ὡς ὁ θάνατος. Καὶ ἂν μοὶ δώσῃ τόσκι δῶρα ὅσῃν ἄμμον ἔχει ἢ θάλασσα, οὐδέποτε θὰ δυνηθῆ νὰ μὲ πείσῃ. Θυγατέρα τοῦ Ἀγαμέμνονος δὲν θέλω σύζυγον καὶ ἂν ἔχη τὰ κάλλη τῆς Ἀφροδίτης καὶ τὴν σοφίαν τῆς Πάλλάδος. Ἦμπορεῖ νὰ εὕρῃ ἄλλον γαμβρὸν ὁμοίον του. Εἰς ἐμὲ θὰ ἐκλέξῃ ὁ Πηλεὺς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ καλῶν Ἑλληνίδων ὠραίαν σύζυγον. Πολλάκις ἡ καρδιά μου ἐπόθητε τὴν μακαρίαν ἐκείνην ζωὴν, καθ' ἣν μετὰ τῆς ἀγαπητῆς συζύγου θὰ ἀπολαύω τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα συνήθοισέ μοι ὁ γέρον πατήρ μου. Διότι οὐδὲν εἶνε ἀντάξιον τῆς ζωῆς, οὔτε τὰ ἐν Ἰλίῳ ὑπάρχοντα, οὔτε ὅσα ὑπάρχουν ἐν Δελφοῖς. Διότι οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα καὶ οἱ λέβητες καὶ οἱ ἵπποι εἶνε κτητὰ. Ἡ ζωὴ ὅμως, ὅταν ἀπαξ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν ὀδόντων, φεύγει ἀνεπιστρεπτεῖ. Ἡ μήτηρ μου ἡ θεὰ Θέτις μοὶ εἶπεν ὅτι δύο εἶνε πεπρωμένα εἰς ἐμὲ, ἂν μείνω ἐνταῦθα, θὰ ἀποκτήσω μὲν δόξαν μεγάλην, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπανίδω τὴν πατρίδα, ἂν δὲ ἐπανέλθω εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων μου, θὰ εἶμαι μὲν ἄδοξος, ἀλλὰ θὰ ζήσω μέχρι γῆρατος βαθέος. Καὶ διὰ τοῦτο καλλίτερον μοὶ φαίνεται νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ προτρέπω καὶ ὑ-

μᾶς νὰ πράξητε τὸ αὐτὸ, διότι δὲν θὰ κυριεύσητε τὸ Ἴλιον. Ἀγγεΐλατε λοιπὸν εἰς τοὺς ἡγεμόνας ὅτι ἡ πρεσβεία των οὐδὲν κατάρθρωσεν, ὅπως ἐπινοήσωσιν ἄλλην σκέψιν καλλιτέραν νὰ σώσωσι τὸν λαόν. Ὁ δὲ Φοῖνιξ ἄς μείνῃ νὰ κοιμηθῇ ἐνταῦθα, ἵνα αὔριον μὲ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν πατρίδα, ἂν θελῃ, διότι, ἐγὼ δὲν τὸν βιάζω. »

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους πάντες ἔμενον ἄφωνοι. Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου ἰκανοῦ μετὰ δακρύων πολλῶν εἶπεν ὁ γέρον Φοῖνιξ·

« Πῶς δύνασαι νὰ καταλίπῃς ἐμὲ μόνον ἐνταῦθα, ὦ Ἀχιλλεῦ, ἀφ' οὗ βλέπεις ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ περὶ τῶν ἐσχάτων κινδυνεύουσι; Ἐγὼ σὲ ἀνέθρεψα καὶ σὲ ἔχω τέκνον μου καὶ ἤλπιζον νὰ μοὶ ἀποτρέψῃς ποτὲ τὸν ὄλεθρον; Ἄφες τὴν ὀργὴν σου, Ἀχιλλεῦ· δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς ψυχὴν ἀνηλεῆ καὶ ἀπηνῆ. Τρεπτοὶ εἶνε καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ, τῶν ὁποίων μείζων εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις. Ἀκουσον τὰς παρακλήσεις καὶ μὴ ἔσο ἀκαμπτος, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ Ἀτρεΐδης σοὶ δίδει τόσα δῶρα καὶ σὲ ἰκετεύουσιν ἄνδρες ἄριστοι καὶ σοὶ φίλτατοι. Μὴ παρίδῃς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ ποιήσῃς ἀπρακτον τὴν πορείαν. Καὶ ἄλλοι ἥρωες πρότερον ὡς ὁ Μελέαγρος ἐνέδοσαν εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν φίλων καὶ κατέλιπον τὴν ὀργὴν. Ἄφες καὶ σὺ, τέκνον μου, τὴν ὀργὴν σου καὶ βοήθει τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἰδῆς τὰ πλοῖα αὐτῶν

καιόμενα. Οἱ Ἄχαιοὶ θὰ σὲ τιμήσωσιν ὥσπερ θεόν ».

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεύς· «Φοῖνιξ, γηραιὸν τροφεῦ, δὲν ἔχω ἀνάγκην οὐδαμῶς ταύτης τῆς τιμῆς. Μοὶ ἀρκεῖ ἡ τιμὴ, ἣν ὁ Ζεὺς μοι δίδει, ἐν ὅσῳ ζῶ καὶ ἀναπνέω. Μὴ μου τάραττε ὅμως τὴν ψυχὴν χάριν τοῦ Ἀτρείδου. Οὐδὲ πρέπει σὺ νὰ ἀγαπᾷς τι ἐκείνου, ἀν θέλῃς νὰ ἔχω ἀγάπην καὶ σέβας πρὸς σέ. Καλὸν εἶνε νὰ ἀνιάς καὶ σὺ ἐκείνον, ὃς καὶ ἐμὲ ἀνιά. Συμβούλευε ἐνταῦθα μετ' ἐμοῦ καὶ ἔχε τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς. Καὶ οὔτοι μὲν ἄς ἀγγεῖλωσι ταῦτα, σὺ δὲ κοιμήθητι ἐδῶ. Τῇ δὲ πρωΐᾳ θὰ σκεφθῶμεν ἢ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας ἢ καὶ νὰ μείνωμεν ἐνταῦθα. »

Ταῦτα εἶπε καὶ διὰ τῶν ὀφρύων ἔνευσεν εἰς τὸν Πάτροκλον νὰ στρώσῃ τὴν κλίνην τῷ Φοῖνικι, ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι σπεύσωσιν εἰς τὴν ἀναχώρησιν. Τότε ὁ Αἴας εἶπεν· «Εὐγενέστατε Ὀδυσσεῦ, ἄς ἀπέλθωμεν διότι δὲν βλέπω τὸ ὄφελος τῶν λόγων. Ἀνάγκη νὰ ἀγγεῖλωμεν τὴν θλιβεράν ταύτην εἶδῃσιν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς, οἵτινες κἀθηνται καὶ μᾶς προσμένουσιν. Ὁ Ἀχιλλεύς ἐθετο ἐν τῷ στήθει του ἀγρίαν ὀργὴν καὶ δὲν θέλει νὰ μετατραπῇ ὑπὸ τῆς φιλίας ἐκείνων, οἵτινες παρὰ ταῖς ναυσὶν ἐτίμων αὐτὸν ὡς τὸν ἐξοχον πάντων τῶν ἄλλων. Ἡξέυρομεν ὅτι καὶ ἀδελφός καὶ πατὴρ ἀρκοῦνται εἰς τὴν ποινὴν τοῦ φονέως καὶ ἀφίνουσιν αὐτὸν ἔπειτα νὰ μένη ἐν τῇ

πόλει. Σὺ ὅμως ἔνεκα τῆς κόρης ἔχεις ὀργὴν ἄπαυστον, ἂν καὶ τῶρα παρέχωμέν σοι καὶ ταύτην καὶ πολλὰ ἄλλα πρὸς τούτοις. Ἄς καμφοῖ ἡ ψυχὴ σου, Ἄχιλλεῦ, σεβάσθητι τὴν μεγάλην φιλίαν ἡμῶν καὶ τὰ δίκαια τῆς ξενίας, διότι τῶρα εἴμεθα ὑπὸ τῆν στέγην σου.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Ἄχιλλεὺς. « Ἐνδοξε Αἴαν, πάντα ταῦτα εἶνε ὀρθά. Ἄλλ' ἡ καρδία μου ἐξοιδαίνεται ὑπὸ τῆς ὀργῆς, ὁπότε ἐνθυμηθῶ ἐκεῖνον, ὅστις μοὶ προσῆψε τόσῃν ἀτιμίᾳ μεταξὺ τῶν Ἀργείων. Ἄλλὰ σεῖς πορεύεσθε καὶ ἀγγείλατε ὅτι θὰ ἐπέλθω κατὰ τοῦ Ἔκτορος, ὅταν οὗτος ἔλθῃ πλησίον τῶν Μυρμιδόνων.

Ταῦτα εἶπε, καὶ λαβόντες τὰ ποτήρια ἐποιήσαντο ἕκαστος σπονδὰς τοῖς θεοῖς. Καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας μετὰ τῶν κηρύκων ἐπορεύθησαν εἰς τὰ πλοῖα, ὁ δὲ Φοῖνιξ ἔμεινε παρὰ τῷ Ἄχιλλεῖ.

Ὅτε δὲ ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφερον τὴν ἀγγελίαν εἰς τοὺς συνηθροισμένους ἡγεμόνας, πάντες ἐταράχθησαν καὶ οὐδεὶς ἔλεγέ τι. Μόνος ὁ ἀνδρεῖος Διομήδης εἶπεν·

« Ἀτρεΐδῃ, εἶθε νὰ μὴ ἐστέλλετο πρεσβεΐα πρὸς τὸν Ἄχιλλεῖα μηδὲ νὰ προσεφέροντο αὐτῷ τόσα δῶρα. Τοῦτον φύσει ὑπερήφανον ὄντα ἐνέβαλες ἤδη εἰς ὑπερηφάνιαν πολὺ μείζονα. Ἄλλ' ἐκεῖνον μὲν ἄς ἀφήσωμεν νὰ κάμῃ, ὅ,τι θέλει ἢ νὰ ἀπέλθῃ ἢ καὶ νὰ

μείνη. Ἡμεῖς δὲ ἤδη ἄς κοιμηθῶμεν, τῇ δὲ πρωΐα πρέπει νὰ πολεμήσωμεν ὑπερασπιζόμενοι τὸ στρατόπεδον κατὰ δύναμιν.»

Τοὺς λόγους τούτους ἐπήνεσαν οἱ βασιλεῖς καὶ ἕκαστος ἐπορεύθη νὰ κοιμηθῇ.

§. 58. Κατὰ τὴν νύκτα συνέλευσις τῶν ἡγεμόνων.

Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἡγεμόνες ἐκοιμῶντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὕπνον γλυκύν. Τὸν Ἀγαμέμνονα ὁμῶς δὲν κατεῖχεν ὕπνος. Συχνοὶ στεναγμοὶ ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ βάρους τοῦ στήθους του. Καὶ ὅταν μὲν θεᾶτο εἰς τὴν Τρωϊκὴν πεδιάδα ἐθαύμαζε τὰ πυρὰ, τὰ ὅποια ἐκαίοντο ἔμπροσθεν τοῦ Ἰλίου καὶ τὴν βοήν τῶν αὐλῶν καὶ τῶν συρίγγων καὶ τὸν θόρυβον τῶν ἀνθρώπων. Ὅτε δὲ ἀπέβλεπεν εἰς τὰ πλοῖα καὶ τὸν στρατὸν τῶν Ἀχαιῶν, παλλὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἀπέσπα τῷ Διὶ καὶ ἐστέναζε μεγάλως ἐν τῇ ψυχῇ του. Τῷ ἐφάνη δὲ ἀρίστη βουλή νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Νέστορα, ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ. Ἀνέστη λοιπὸν ἐκ τῆς κλίνης καὶ ἐνδύετο. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μενέλαος δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ, φοβούμενος μήπως πάθωσιν οἱ Ἀχαιοί, οἵτινες χάριν αὐτοῦ διέπλευσαν τόσῃν θάλασσαν ἐλθόντες εἰς Τροίαν. Ἀναστὰς δὲ ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὃν εὗρεν περιτιθέμενον τοῖς ὤμοις τὰ ὄπλα καὶ ἐ-

τοιμον νὰ ἐξέλθῃ τῆς σκηνῆς. Ὁ Ἀγαμέμνων ἰδὼν τοῦτον εἶπεν·

« Εἰς καιρὸν ἦλθες, Μενέλαε. Χρεία γὰρ σκεφθῶμεν τίνι τρόπῳ θὰ σώσωμεν τὸν λαὸν ἐκ τοῦ ἐπικειμένου ὀλέθρου. Κάλεσον ἀμέσως τὸν Αἴαντα καὶ Ἴδομενέα, ἐγὼ δὲ θὰ πορευθῶ πρὸς τὸν Νέστορα. Ἄς ἔλθωσιν εἰς τοὺς φύλακας παρὰ τὴν τάφρον, ἔνθα ἔχει τὴν ἀρχηγίαν ὁ Μηριόνης καὶ ὁ Θρασυμήδης, ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος καὶ ἐκεῖ μέλλομεν νὰ σκεφθῶμεν τὰ περαιτέρω. » Ταῦτα εἰπὼν ἐπορεύθη πρὸς τὸν Νέστορα. Ὁ Νέστωρ ἠνωρθώθη ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος καὶ ἠρώτησε τὸν Ἀγαμέμνονα, διατὶ τρέχει ἐν ταύτῃ ὥρᾳ μόνος εἰς τὸν στρατόν. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐφανέρωσεν ὅτι φοβεῖται μήπως οἱ ἐχθροὶ, κοιμωμένων τῶν φυλάκων, εἰσέλθωσι τὴν νύκτα εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ φθείρωσι τὸν λαόν. Ἐπειτα λέγει εἰς τὸν Νέστορα, ἀν θέλῃ, νὰ μεταβῶσιν εἰς τοὺς φύλακας παρὰ τὴν τάφρον, ἔνθα πρόκειται νὰ γείνη συμβούλιον. Ὁ Νέστωρ προθύμως ὑπήκουσεν, ἀλλὰ συμβουλεύει νὰ κληθῶσι καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες εἰς τὸ συμβούλιον καὶ αἰτιᾶται τὸν Μενέλαον, ὅτι αὐτὸς καθεύδει καὶ ἀφίνει τὸν ἀδελφὸν μόνον νὰ τάλαιπωρῆται. Ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ὤφειλεν αὐτὸς, λέγει, νὰ παρορμᾷ τοὺς ἀρίστους εἰς ἐργασίαν.

Ὁ Ἀγαμέμνων ὁμῶς ἐπήνεσε τὴν ἑκτακτον δραστηριότητα, τὴν ὁποίαν ὁ Μενέλαος δεικνύει τώρα

εἰκῶν ὅτι « ἠγέρθη πρότερος καὶ ἦλθε παρ' ἐμοί. Καὶ ὅτι ἴσα ἴσα ἔστειλα αὐτὸν νὰ καλέσῃ καὶ τοὺς ἄλλους ἠγεμόνας εἰς τὸ συμβούλιον. » Μετὰ τοὺς λόγους δὲ τούτους ἐπορεύθησαν εἰς τοὺς φύλακας. Καθ' ὁδὸν δὲ ἐξήγειραν ἐκ τοῦ ὕπνου τὸν Ὀδυσσεύα, ἔπειτα τὸν Διομήδη, κοιμώμενον ἐν τῷ μέσῳ τῶν φίλων του ἐπὶ βοείου δέρματος καὶ ἔχοντα ὑπὸ τὴν κεφαλὴν του λαμπρὸν τάπητα ἐξηπλωμένον. Τὰ δόρατα δὲ ἦσαν ἐμπηγμένα ἐπὶ τοῦ σταυρωτῆρος καὶ πόρρω ἀνέλαμπεν ὁ σίδηρος, ὥσπερ ἀστραπή τοῦ Διός. Τοῦτον πλησιάζας ἐξήγειρε ὁ Νέστωρ, σείσας αὐτὸν διὰ τοῦ ποδός. « Ἐγείρου, εἶπεν, ὦ υἱὲ τοῦ Τυδεΰως, τί ὕπνον κοιμᾶσαι δι' ὅλης τῆς νυκτός; Δὲν αἰσθάνεσαι ὅτι οἱ Τρῶες εἶναι πλησίον; Ὁ Διομήδης ἀνέστη εὐθύς καὶ εἶπε τῷ Νέστορι·

« Δὲν λυπεῖσαι σεαυτὸν, γέρον; σὺ οὐδέποτε ἀναπαύεσαι. Δὲν εἶνε ἄλλοι νεώτεροι ἐδῶ, οἵτινες ἠδύναντο νὰ ἐγείρωσι τοὺς βασιλεῖς;

« Ἐχεις δίκαιον, ἀγαπητὲ, εἶπεν ὁ Νέστωρ. Τοῦτο ἠδύναντο νὰ πράξωσι καὶ ἄλλοι. Ἄλλ' εὐρισκόμεθα ἐν μεγάλῃ ἀνάγκῃ. Τὰ πράγματα ἴστανται ἐπὶ ξηροῦ ἀκμῆς ἢ νὰ ζήσωμεν ἢ νὰ ἀποθάνωμεν κακῶς. Ἄλλὰ πῆγαινε, ἔγειρον τὸν Αἴαντα καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Φυλέως. Διότι σὺ εἶσαι νεώτερος, ἀρ' οὐ μὲ εὐσπλαγχνίζεσαι. » Ὁ Διομήδης τροθύμως ὑπήκουσε,

Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τοὺς φύλακας εὔρον αὐτοὺς

γρηγοροῦντας καὶ βλέποντας εἰς τὴν πεδιάδα μὴ φανῶσιν ἐρχόμενοι οἱ Τρῶες ὡς οἱ κύνες, οἵτινες ἤκουσαν τὴν φωνὴν θηρίου ἐρχομένου ἐκ τῶν ὀρέων εἰς τὸ πείριον. Ὁ Νέστωρ ἐπήνεσεν αὐτούς. Ἐπειτα διέβησαν τὴν τάφρον καὶ ἐκάθισαν οἱ ἠγασμένοι κατὰ γῆς ἐν τινι καθαρῷ τόπῳ, ὅπου ὁ Νέστωρ εἶπε « ὦ φίλοι, εἰς ὑμῶν εἶνε τόσον ἀνδρείος νὰ ἔλθῃ εἰς τοὺς Τρῶας, ὅπως ἐκεῖ ἡ συλλάβη αἰχμάλωτον Τρῶά τινα ἢ ἀκούσῃ τί ἄρα γε διανοοῦνται οἱ Τρῶες, θὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πόλιν αὔριον μετὰ τοιαύτην ἦταν ἡμῶν ἢ θὰ μείνωσι νὰ ἐξακολουθήσωσι πάλιν τὸν πόλεμον. Ὅστις δυνηθῇ νὰ φέρῃ ἡμῖν εἰδήσεις τινάς, μεγάλην δέξαν θὰ ἀποκτήσῃ καὶ πολλὴν ἡμεῖς θὰ δώσωμεν αὐτῷ ἀμειβήν· διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων πολλῶν δῶρων, ἂ ἕκαστος τῶν βασιλέων θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν, θὰ ἔχῃ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἔργηται αὐτόκλητος εἰς τὰς εὐχάσας ».

Πάντες ὡς ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ἔμειναν ἄφωνοι. Ἄλλ' ὁ Διομήδης εἶπε « ὦ Νέστωρ, ἐμὲ παροτρύνει ἡ ἀνδρεία ψυχὴ μου νὰ πράξω τοῦτο. Ἄλλ' ἂν μὲ ἠσροῦθαι καὶ ἄλλος τις, τότε ὑπάρχει μείζων ἐλπίς ἔργου γενναϊοτέρου. Μόνος ὢν ὁ ἀνθρώπος καὶ ἂν νοήσῃ καλῶς, ἢ ἐκτέλεσις ὅμως πῆς ἀποφάσεως δὲν γίνεται ταχέως. »

Εὐθὺς πολλοὶ ἥρωες ἐδήλωσαν τὴν προθυμίαν των, οἱ Αἴαντες, ὁ Μηριόνης, ὁ Θρασυμείδης, ὁ Με-

νέλαος, ὁ Ὀδυσσεύς. Τότε ὁ Ἀγαμέμνων προέτει-
νεν εἰς τὸν Διομήδη γὰ ἐκλέξῃ ἓνα ἐκ τῶν πολλῶν
τούτων ἡρώων. Ὁ δὲ Διομήδης ἐξέλεξε τὸν Ὀδυσ-
σέα. « Ὅταν ἔχω, εἶπε, μετ' ἐμοῦ τὸν Ὀδυσσεά, τὸν
ὁποῖον οὐδαμοῦ ἐγκαταλείπει ἡ ἀνδρεία καὶ τὸν ὁ-
ποῖον ἀγαπᾷ ἡ Ἀθηναῖα, καὶ ἐκ πυρός καιομένου ἀμ-
φότεροι ἐλπίζω γὰ ἐξέλθωμεν ἀβλαβεῖς· διότι εὐθύς
εὐρίσκει σωτηρίαν. »

« Τυδεΐδη, εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς, μήτε ἐπαίνει, μήτε
κατηγόρει με τόσον πολὺ, διότι λέγεις ταῦτα πρὸς
ἀνθρώπους οἵτινες μᾶς γνωρίζουσιν. Ἀλλ' ἄς πο-
ρευώμεθα, διότι ταχέως παρέρχεται ἡ νύξ, τὰ δὲ
ἄστρα προὔχώρησαν. Μόνον τὸ τρίτον τῆς νυκτὸς
ὑπολείπεται. »

§. 59. Ὁ Δόλων ἀποκαλύπτει τὰ τοῦ στρατοπέδου τῶν Τρώων.

Ταῦτα εἰπόντες ἐνεδύθησαν τὰ φοβερά ὄπλα καὶ
ἐπορεύοντο οἱ δύο ἥρωες ἐν βαθεῖ σκότει εἰς τὸ
στρατόπεδον τῶν πολεμίων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ ὁ Ἐκτώρ ἀπέστει-
λε κατάσκοπον εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν τὸν Δό-
λωνα. Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ κήρυκος Εὐμήδους, ὅστις
εἶχε καὶ χρυσὸν καὶ χαλκὸν πολύν. Ὡς πρὸς τὸ ἀνά-
στημα ἦτο ἀσήμαντος, εἶχεν ὁμως πόδας ταχεῖς.
Οὗτος λοιπὸν ὁ Δόλων θαρρῶν εἰς τὴν ταχύτητα

τῶν ποδῶν του καὶ εἰς τὴν πανουργίαν του ὑπέσχετο τῷ Ἑκτορι νὰ ἔλθῃ ἐγγὺς τῶν πλοίων τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα νὰ προχωρήσῃ μέχρι τοῦ πλοίου τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἵνα ἀκούσῃ τὰς σκέψεις τῶν ἡγεμόνων, ἂν ὁ Ἑκτωρ ὠρχίζετο ὅτι θὰ δώσῃ αὐτῷ ὡς ἀμοιβὴν τοῦ θάρρους του καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὸ ἄρμα τοῦ Ἀχιλλέως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἑκτωρ ὑπέσχετο τοῦτο, ὁ Δόλων παρεσκευάσθη εἰς τὸ ἔργον. Εὐθὺς περιβάλετο περὶ τοὺς ὤμους τὸ τόξον, ἐνεδύθη δέρμα λύκου καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔθηκε κράνος ἐκ δέρματος ἰχτίδος¹ καὶ λαβῶν τὸ δόρυ ἔφυγε δρομαίως. Ἀλλὰ δὲν ἐπέπρωτο νὰ φέρῃ εἰς τὸν Ἑκτορα τὴν ἀγγελίαν. Ὅτε εἶχεν ἔλθῃ πλησίον τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ Αἴαντος, ὁ Ὀδυσσεὺς ἤκουσε τὸν κτύπον τῶν ποδῶν του καὶ εἶπεν εἰς τὸν Διομήδη·

« Διομήδη, οὗτος ὁ ἀνὴρ ἔρχεται ἀπὸ τοῦ στρατοῦ, δὲν ἤξεύρω, ἢ κατάσκοπος τῶν Ἀχαιῶν ἢ νὰ σκυλεύσῃ τινὰ τῶν νεκρῶν. Ἄς ἀφήσωμεν αὐτὸν νὰ παρέλθῃ ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἐπιπίπτομεν κατ' αὐτοῦ καὶ ἂν δὲν δυνηθῶμεν νὰ τὸν φθάσωμεν, τοῦλάχιστον νὰ μὴ τὸν ἀφήσωμεν διὰ τῶν δοράτων νὰ φύγῃ πρὸς τὴν πόλιν. » Ταῦτα εἰπόντες ἐξῆπλώθησαν μακρὰν τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῶν νεκρῶν. Ὁ δὲ Δόλων ἐπορεύετο ἀμέριμνος προσωτέρω. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπεμακρύνθη ἱκανὸν διάστημα ἐσηκώθησαν τότε οἱ ἥρωες

¹ Κουναδίου.

καὶ ἐπέδραμον κατόπιν. Ὁ δὲ Δόλων ἀκούσας τὸν θόρυβον ἐστάθη νομίζων ὅτι ὁ Ἐκτωρ ἔστειλε φίλους ἀνθρώπους νὰ τὸν ἀνακαλέσωσιν. Ὅτε ὁμως εἶδεν αὐτοὺς εἰς ἀπόστασιν βολῆς δόρατος, ἐνόησεν ὅτι εἶνε πολέμιοι καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν. Ἄλλ' οὕτοι ἐδίωκον ἐπιμόνως αὐτόν. Ὁ δὲ Δόλων φεύγων εἶχε πλησιάσῃ εἰς τοὺς φύλακας τῶν Δαναῶν, ὅτε ὁ Διομήδης φοβηθεὶς μήπως ἄλλος τις βάλῃ πρῶτος τὸν Δόλωνα καὶ λάβῃ τὰ πρωτεῖα σείων τὸ δόρυ εἶπεν·

« Ἡ μένε, ἢ εὐθὺς σὲ ἐφόνευσα διὰ τοῦ δόρατος. »

Καὶ εὐθὺς ρίπτει τὸ δόρυ ἐπίτηδες ὑπεράνω τοῦ ὤμου. Τὸ δὲ δόρυ ἐνεπήχθη ἐντὸς τῆς γῆς. Ὁ Δόλων ἐπάγωσε καὶ ὠχρίασεν ὑπὸ τοῦ φόβου, ἢ σιαγῶν του ἔτρεμε καὶ ἐκρότουν οἱ ὀδόντες. Ἀσθμαίνοντες δὲ ἔφθασαν καὶ ὁ Διομήδης καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἤρπασαν αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν. Ὁ δὲ Δόλων ὅλως τρέμων ἔλεγε·

« Μὴ μὲ φονεύετε· ὁ πατήρ μου εἶνε πλούσιος καὶ θὰ δώσῃ ὑμῖν πολλὰ λύτρα. » « Θάρρει », εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς, « καὶ μὴ σκέπτου τὸν θάνατον. Ἄλλ' εἰπέ μοι ἀκρίβως τὴν ἀλήθειαν, διὰ τί ἔρχεσαι εἰς τὰ πλοῖα μόνος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινῆς νυκτός, ὅτε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καθεύδουσι; Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Δόλων τρέμων καθ' ὅλον τὸ σῶμα·

« Ὁ Ἐκτωρ μὲ ἔρριψεν εἰς αὐτὴν τὴν συμφορὰν.

Μὲ παρέπεισε νὰ ἔλθω κάτασκοπος τῶν Ἀχαιῶν, ὑποσχόμενός μοι τοὺς ἵππους καὶ τὸ ἄρμα τοῦ Ἀχιλλέως βμοιβήν ».

« Πράγματι, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀδυσσεὺς μειδιῶν, ἡ γενναία σου ψυχὴ μεγάλων δῶρων ἐπεθύμει. Οἱ ἵπποι τοῦ Ἀχιλλέως δὲν δαμάζονται τόσον εὐκόλως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' εἶπέ μοι πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ποῦ κατελείπεις τὸν Ἴκτορα; ποῦ ἔχει τὰ δόπλα του; ποῦ τοὺς ἵππους του; ποῦ εἶνε αἱ φυλακαὶ τῶν Τρώων καὶ αἱ εὐναί; καὶ τί βουλευόνται νὰ πράξωσι;

ἽΟ Δόλων ἀπεκάλυψε πάντα. Οἱ δὲ δύο ἥρωες ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Τρώων ἔχαμον πολλὴν σφαγὴν καὶ λαβόντες τοὺς καλλίστους ἵππους τοῦ Ῥήσσου τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν ἐπανήλθον ἀβλαβεῖς εἰς τὸ στρατόπεδον. Καίροντες ἠσπάζοντο τούτους οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ἔλεγον ἀρεστοὺς λόγους. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς διηγῆθη, ὅσα συνέβησαν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ χαρᾶς καὶ γελώτων ἦλθον εἰς τὰ πλοῖα, ὅπου λουσθέντες ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκάθισαν νὰ φάγωσιν. Ἐχαμον δὲ τῇ Ἀθηναῖ σπονδὰς ἀπὸ κρατῆρος πλήρους.

§. 60. Οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων τραυματίζονται ἐν τῇ μάχῃ.

Ἡ Ἥως ἐφάνη φέρουσα φῶς εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Τότε ὁ Ἀγαμέμνων φορῶν λαμ-

πρὸν πανοπλίαν καὶ ὑψηλὴν περικεφαλαίαν, ἧς ὁ
λόφος ἔνευε κάτω, ἔχων δὲ καὶ εἰς τὰς χεῖρας δύο
δόρατα ἰσχυρὰ, μακρόθεν στίλβοντα ἐκέλευε τοὺς
μὲν Ἑλληνας νὰ ὀπλισθῶσιν εἰς μάχην, αὐτὸς δ'
ἐπορεύτο ὁμοίως μὲ τὸν Ἄρη. Πάντες δὲ οἱ Ἀχαιοί
ἐν κόσμῳ καὶ τάξει πολλῇ ἦλθον καὶ παρετάχθη-
σαν πλησίον τῆς τάφρου.

Οἱ δὲ Τρῶες ἦσαν παρατεταγμένοι περὶ τὸν μέ-
γαν Ἑκτορα, ὅστις φέρων σύμμετρον ἀσπίδα καὶ
λαμπρὰ ὄπλα ἔλαμπεν ὅλως ὑπὸ τοῦ σιδήρου καὶ
διεκρίνετο ἐν τῷ πλήθει ὡς διακρίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ
τὴν νύκτα τὸ φαεινὸν ἄστρον τοῦ Διὸς, ὁ Σείριος.
Ἐπορεύετο δὲ πανταχοῦ προτρέπων αὐτοὺς εἰς μά-
χην. Καὶ εὐθὺς συνέστη ἑκατέρωθεν μάχη φοινική,
καθ' ἣν καὶ Ἑλληνες καὶ Τρῶες ἐφόνευον καὶ ἠφά-
νιζον ἀλλήλους ὡς οἱ θερισαὶ τοὺς στάχους καὶ οὐ-
δεὶς ἐσκέπτετο νὰ σωθῆ φεύγων. Καὶ ἐν ὄσῳ μὲν
ἦτο πρῶτὴ καὶ ἡ ἡμέρα ἠϋξάνετο, ἐπιπτον ἐξ ἀμφο-
τέρων τῶν μερῶν πολὺς λαός. Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ ὥρα,
καθ' ἣν ὁ ὕλοτόμος ἀποκάμνει τέμνων δένδρα ἐν τῷ
δάσει καὶ καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν τοῦ πόθος ἄρ-
του τοῦ πολὺ ἀγαπητοῦ, τότε διέρρηξαν οἱ Ἀχαιοὶ
τὰς φάλαγγας τῶν Τρώων. Διέπρεψε δ' ἐν τῇ μάχῃ
ταύτῃ ὁ Ἀγαμέμνων. Ὡς γὰρ ὅτε μέγα πῦρ ἐμπέσει
ἐν τόπῳ ξυλῳδί, πανταχοῦ δὲ φέρει αὐτὸ σρέφων ὁ
ἄνεμος, οἱ δὲ θάμνοι πρόρριζοὶ πίπτουσιν ὑπὸ τοῦ πυ-

ρὸς, οὕτω καὶ τῶρα ἐπιπτον ὑπὸ τοῦ Ἀτρείδου αἱ κεφαλαὶ τῶν Τρώων φευγόντων, πολλοὶ δὲ ὑψαύχενες ἵπποι ἐκροτάλιζον κενὰ ὄχηματα ἀνὰ τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ποθοῦντες τοὺς καλοὺς αὐτῶν ἡνίοχους. Ἐνταῦθα ἔπεσε καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντιμάχου, ὅστις δεκασθεὶς ὑπὸ τοῦ Πάριδος ἀντέπραττεν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς Ἑλένης.

Οἱ Τρῶες ἔτρεχον διὰ τῆς πεδιάδος πρὸς τὴν ἀγρίαν δρῦν ἐπιθυμοῦντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. Φθάσαντες δὲ πλησίον τῶν Σχαιῶν πυλῶν ἐστράφησαν κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἐκτορος καὶ ἐτάχθησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐνταῦθα πάλιν συνεκροτήθη μάχη πεισματώδης, καθ' ἣν ἐτρώθη καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὑπὸ τὸν ἀγκῶνα. Ἄλλ' ὁ Ἀτρείδης ἐξακολούθει νὰ μάχηται διὰ τοῦ δόρατος, τοῦ ξίφους καὶ λίθων χειροπληθῶν. Ὅτε ὁμως τὸ τραῦμα ἐξηραίνετο, ἔπαυσε δὲ τὸ αἷμα, ὄξειαι ἀλγηδόνες εἰσηλθον εἰς τὴν ψυχὴν του. Τότε εὐθὺς ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄχημα καὶ μετὰ λύπης προσέταξε τὸν ἡνίοχον νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἵππους πρὸς τὰ πλοῖα.

Ὁ Ἐκτωρ, ὡς εἶδε τὸν Ἀγαμέμνονα φεύγοντα, ἐνέπεσε ἐν τῇ μάχῃ ὡς θύελλα, ἥτις ἀνωθεν φερόμενη συνταράττει τὴν μέλαιναν θάλασσαν. Ἐννεὰ ἀνδρείους Ἀργεῖους ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἔρριψε κατὰ γῆς καὶ πολλοὺς ἄλλους θὰ ἐφόνευε καὶ οἱ Ἕλληνες

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

10.

φεύγοντες θά ἔπιπτον εἰς τὰ πλοῖα, ἃν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Διομήδης δὲν ἐμπόδιζαν τὸν ἰσχυρὸν ἀντίπαλον τρέψαντες μάλιστα αὐτὸν εἰς φυγὴν. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐν τῇ μάχῃ ἐτρώθη καὶ ὁ Διομήδης. Ἐν ᾧ δηλαδὴ ἀφήρει παρά τινος φανευθέντος τὰ ὄπλα, ὁ Πάρις κεκρυμμένος ὀπισθεν τῆς στήλης τῆς ἐπὶ τοῦ τύμβου τοῦ Ἴλου, ἔβαλεν αὐτὸν διὰ βέλους εἰς τὸ πέλμα τοῦ δεξιοῦ ποδὸς γονατίζοντα. Ἴδων δὲ ὅτι ἐπέτυχεν, ἐγέλασε πάνυ ἠδέως καὶ ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἐνέδρας ἔλεγε καυχώμενος·

« Ἐτραυματίσθης, οὐδὲ ἐξέφυγε μάταιον τὸ βέλος. Εἶθε νὰ ἀπώλεσο βληθεὶς κατὰ τὴν λαγόνα σὺ, ὅστις τοσοῦτον φοβεῖς τοὺς Τρῶας. »

Πρὸς τοῦτον ἀτάρακτος εἶπεν ὁ Διομήδης·

« Ἄνανδρε, τοξότα, καυχᾶσαι ἀποξύσας ὀλίγον τὸν πόδα μου. Σὺ εἶσαι ἄνονδρος καὶ εὐτιδανὲς καὶ τὸ βέλος σου οὐδεμίαν αἴσθησιν παρέχει. Εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐρρίφθῃ ὑπὸ γυναικὸς ἢ μικροῦ παιδίου. » Ἐν τῷ μεταξύ δὲ ἦλθε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅστις ἐστάθη ἔμπροσθέν του. Αὐτὸς δὲ ὀπισθεν καθεζόμενος ἀνέσπα τὸ βέλος ἐκ τοῦ ποδός. Ὀδύνη δὲ διὰ τοῦ σώματος ἦλθεν ἀλγεινὴ. Καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸ ὄχημα ἐπέταττε τῷ ἠνιόχῳ νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς τὰ πλοῖα.

Ἐμεινε δὲ μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅστις ἐσκέπτετο ἂν ἔπρεπε νὰ μένῃ ἢ νὰ φύγῃ καὶ αὐτός. Ἀπεφάσι-

σε δὲ νὰ μένη μόνος λέγων ὅτι ὁ ἀνδρείος πρέπει
γὰ εἶνε ἀνδρείος εἴτε μόνος εἶνε εἴτε μετὰ πολλῶν
εἴτε τρώσας εἴτε τρωθεῖς. Ἐνῶ δὲ διελογίζετο ταῦ-
τα, περιεκύκλωσεν αὐτὸν στίφος Τρώων. Ἄλλ' ὁ
Ὀδυσσεὺς ἠμύνητο ἀνδρείως πολλοὺς τῶν πολεμί-
ων ἀποκτείνων. Ὅτε δὲ διεπέρασε διὰ τοῦ δόρατος
τὸν Χάροπα, ὁ Σῶκος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Χάροπος ἔ-
τρωσε τὸν Ὀδυσσεῖα διὰ δόρατος εἰς τὸ στήθος. Ὁ
Ὀδυσσεὺς ἐνόησεν ὅτι τὸ τραῦμα δὲν ἦτο καίριον
καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Σῶκον εἶπεν· « ὦ ἄθλιε, ἤδη
πάντως ἀπόλλυσαι. Ἐπαυσας μὲν ἐμὲ νὰ μάχωμαι
κατὰ τῶν Τρώων, ἀλλὰ σὺ ταύτη τῇ ἡμέρᾳ θὰ δώ-
σης τὴν ψυχήνεις τὸν Ἄδην. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρ-
ριψε τὸ δόρυ κατὰ τοῦ φεύγοντος Σώκου, ὅπερ ἐπέ-
τυχε μετὰ τῶν ὤμων. Ἡ αἰχμὴ τοῦ δόρατος διε-
πέρασε τὸ στήθος καὶ ὁ Σῶκος παρευθὺς ἔπεσε νε-
κρὸς δουπήσας. Οἱ δὲ Τρῶες ὡς εἶδον ἀποθανόντα
τὸν βασιλέα ἐφόρμησαν ἄθροει κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύ-
ως. Ἄλλ' ἦλθον βοηθοὶ αὐτοῦ ὁ Μενέλαος καὶ ὁ
Αἴας. Καὶ ὁ μὲν Μενέλαος ἐξήγαγεν αὐτὸν τῆς μά-
χης καὶ ἔδωκε τῷ ἠνιόχῳ νὰ φέρῃ εἰς τὰ πλοῖα. Ὁ
δὲ Αἴας ἐπήδησεν εἰς τὸ πλῆθος τῶν Τρώων φονεύ-
ων ἄλλον μετ' ἄλλον. Ὡσπερ ποταμὸς πλημμυρή-
σας συμπαρασύρει πολλὰς δρυς καὶ πολλὰς πεύκας
καὶ πολλὸν συρφετὸν ἐμβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν,
οὕτω καὶ ὁ λαμπρὸς Αἴας συνετάραττε τὸ πεδῖον

φρονεύων καὶ ἵππους καὶ ἀνδρας. Ἐν τῇ μάχῃ δὲ ταύτῃ ἐτραυματίσθη καὶ ὁ Μαχάων, ὁ ἀριστος ἰατρός τῶν Ἀχαιῶν, ὃν ὁ Νέστωρ ἔφερεν εἰς τὰ πλοῖα. Ὁ Ἔκτωρ ὡς εἶδε τί πάσχουσιν οἱ Τρῶες ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ Αἴαντος μετὰ σπουδῆς ἦλθεν ἐκεῖ πρὸς βοήθειαν. Ὁ δὲ Αἴας ἐφοβήθη ὡς ἐπεφάνη ὁ Ἔκτωρ, καὶ θέσας ὀπισθεν τὴν ἀσπίδα ἀνεχώρει βραδέως λελυπημένος κατὰ τὴν ψυχὴν, ὥσπερ λέων, ὅστις κωλυθεὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἀγέλην βοῶν ἐπιστρέφει πάλιν εἰς τὸ δάσος κατὰ τὸν ὄρθρον λελυπημένος. Οἱ δὲ Τρῶες ἐδίωκον αὐτὸν καὶ ἔρριπτον βέλη ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. Ἐπορεύετο δὲ ὡς ὄνος, ὅστις εἰσῆλθε βίξ εἰς ἀγρόν τινα ὅπως κορεσθῆ περιορῶν τὰ ἀσθενῆ τῶν παίδων κτυπήματα καὶ τότε φεύγει, ὅταν πληρωθῇ ἡ κοιλία του. Οὕτως ὁ Αἴας ἦλθε πλησίον τῶν πλοίων καὶ ἐστάθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀχαιῶν καὶ Τρώων μόνος κατὰ πάντων τῶν πολεμίων κωλύων αὐτοὺς νὰ προχωρήσωσιν. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ὡς ἔμαθον εἰς ποίαν ἀνάγκην εὐρίσκετο ὁ ἦρωσ, ἔδραμον πάντες εἰς βοήθειαν. Τούτους ἰδὼν ὁ Αἴας ἐστράφη ὀπίσω καὶ ὁμοῦ ἤδη πάντες ἐξηκολούθησαν τὸν ἀγῶνα.

§. 61. Μάχη περὶ τὸ τεῖχος τῶν Ἑλλήνων.

Ὅτε ὁ Νέστωρ μετὰ τοῦ τετραυματισμένου Μαχάονος ἤρχετο εἰς τὴν σκηνὴν του, ὁ Ἀχιλλεὺς ἔ-

στατο ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου βλέπων πρὸν τὴν
φονικὴν μάχην. Καὶ τὸν μὲν Νέστορα ἀνεγνώρισεν,
οὐχὶ ἔμως καὶ τὸν Μαχάονα. Καὶ διὰ τοῦτο ἔστειλε
τὸν Πάτροκλον νὰ ἐρωτήσῃ τίς ὁ τετραυματισμένος.
Ὁ Πάτροκλος ἦλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Νέστορος.
Οὗτοι δὲ παρά ποτήριον καὶ κρόμμυον καθήμενοι ἐ-
τέρποντο συνδιαλεγόμενοι. Ὁ δὲ γέρων ἔδραμεν εἰς
ἀπάντησιν τοῦ νεανίσκου καὶ λαβῶν ἐκ τῆς χειρὸς
παρεκάλει νὰ καθίσῃ. Ἄλλ' ὁ Πάτροκλος εὐχαρι-
στήσας τὸν γέροντα εἶπε τίνος ἕνεκεν ἦλθε. Τότε ὁ
Νέστωρ ὠμίλησε τὰ ἑξῆς· « Καὶ διὰ τί νὰ ἐνοχλη-
ται τόσοσὸν ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τοὺς φονευομένους Ἀχαι-
οὺς; Ἡξέυρει βεβαίως εἰς ποίαν συμφορὰν εὕρισκό-
μεθα! Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς εἶνε ἀνηλεὴς, ἢ προσμένει
νὰ ἴδῃ τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν καιόμενα ὑπὸ τῶν
Τρώων καὶ πάντας εἰς τὴν σειρὰν φονευομένους: Ὡ
νὰ ἦμην νέος καὶ νὰ εἶχον τὴν δύναμιν ἣν εἶχον ἐν
τῷ κατὰ τῶν Ἡλείων πολέμῳ. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς
ἔχει τὴν ἀνδρείαν τοῦ μόνου διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ Καὶ
ὅμως ὁ πατὴρ του, ἐνθυμοῦμαι, προπέμπων αὐτὸν
εἰς τὸν πόλεμον συνεβούλευσε νὰ εἶνε ὁ πρῶτος καὶ
νὰ μάχηται πάντοτε ἐν τοῖς προμάχοις. Καὶ σέ, Πά-
τροκλε, παρῆνει ὁ πατὴρ σου Μενόιτιος, νὰ μὴ παύ-
σης συμβουλεύων τὸ ὀρθὸν εἰς τὸν φίλον σου, ὅστις
εἶνε νεώτερός σου. Προσπάθησον σὺ, Πάτροκλε, διὰ
τῶν συνετῶν σου λόγων νὰ πείσῃς αὐτὸν νὰ ἔλθῃ

εἰς τὴν μάχην. Ἄν δὲ λόγος τις ἢ ἄλλο τι ἐμποδίξῃ αὐτόν, τοῦλάχιστον ἄς συγχωρήσῃ εἰς σὲ νὰ ἔλθῃς μετὰ τῶν Μυρμιδόνων. Ἄς σοὶ δώσῃ δὲ καὶ τὰ ὄπλα τοῦ μὴ τυχόν οἱ Τρῶες ἐκλαβόντες σε Ἄχιλλέα ἀπομακρυνθῶσι καὶ ἡμεῖς ἀναπαυθῶμεν ὀλίγον. »

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐποίησαν μεγάλην αἴσθησιν εἰς τὴν εὐγενῆ τοῦ Πατρόκλου ψυχὴν, ὅστις συγκεκινημένος ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Ἄχιλλέα. Οἱ Ἕλληνες ὅμως καὶ Τρῶες ἐμάχοντο ἤδη ἀθρόοι. Μετὰ αἱματηρὰν δὲ μάχην ἐκλείσθησαν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ τείχους. Οἱ δὲ Τρῶες ἐφ' ἄρματος ἐπειρῶντο νὰ διαβῶσι τὴν τάφρον. Ἄλλ' οἱ ἵπποι ἴσταντο εἰς τὸ ἀκρότατον χεῖλος τῆς τάφρου καὶ ἐχρεμέτιζον μὴ τολμῶντες νὰ ὑπερπηδήσωσιν αὐτὴν οὔσαν εὐρείαν. Τέλος δὲ διέβησαν πεζῇ καταλιπόντες τοὺς ἵππους.

Ἐλθόντες δὲ ἤδη ἐγγὺς τοῦ τείχους πολλάκις ἐδοκίμασαν νὰ ἀναβῶσιν, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀνδρείως πάντοτε ἀπέκρουσαν αὐτούς. Τελευταῖον δὲ ἴσταντο παρὰ τῆς τάφρου σκεπτόμενοι πῶς νὰ καθαιρέσωσι τὸ τεῖχος, ὅτε ἀετὸς ὑψιπέτης αἴφνης ἐφάνη εἰς τὴν ἀριστερὰ ἔχων εἰς τοὺς ὄνυχας δράκοντα μέγιστον. Ὁ ὄφις ἔξῃ ἀκόμη καὶ συστραφεὶς ἔδακε τὸν ἀετὸν κατὰ τὸ στήθος πλησίον τοῦ λαιμοῦ. Ὑπὸ ὀδύνης πολλῆς ὁ ἀετὸς ἀφῆκεν αὐτόν νὰ πέσῃ κατὰ γῆς ἐν μέσῳ τοῦ ὀμίλου τῶν Τρώων, οἵτινες μετὰ δέους εἶδον καὶ

ἐνόησαν ὡς σημεῖον τοῦ Διός. Τότε ὁ Πολυδάμας εἶπεν ἐκπληττόμενος πρὸς τὸν Ἴκτωρα. « Μὴ χωρῶμεν περαιτέρω, διότι ἐνδέχεται νὰ πάθωμεν τὸ τοῦ ἀετοῦ, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ κομίση εἰς τὴν φωλεὰν τὴν λείαν του. » Πρὸς τοῦτον μετ' ὀργῆς ἀπεκρίνατο ὁ Ἴκτωρ·

« Πολυδάμα, νομίζω ὅτι δύνασαι νὰ εἴπῃς λόγους φρονιμωτέρους. Οἱ λόγοι οὗτοι εἶνε μωροί. Οὐδαμῶς προσέχω εἰς τοὺς οἰωνοὺς, ἀκούω μονον τί ὁ Ζεὺς κελεύει. Εἷς μόνος οἰωνὸς εἶνε εἰς ἐμὲ ὁ ἄριστος, ἡ ὑπεράσπισις τῆς πατρίδος. Πρὸς χεῖρας μὴ ἀπομακρυνθῆς τῆς μάχης ἢ διὰ τῶν μωρῶν τούτων λόγων ἀποτρέψῃς ἄλλον τινὰ τοῦ πολέμου, διότι πάραυτα θὰ ἀποθάνῃς ὑπὸ τὸ δόρυ μου. »

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἴκτωρ ἐπορεύθη ἐμπρὸς, οἱ δὲ ἄλλοι εὐθὺς ἠκολούθησαν. Καὶ μετ' ὀργῆς ἐπέπεσον θέλοντες νὰ διαρρήξωσι τὸ μέγα τεῖχος τῶν Ἀχαιῶν. Ἄλλ' οἱ Ἀχαιοὶ ὑπερήσπιζον μετ' ἀνδρείας καὶ ἕκαστος ἔμενεν ἐν τῇ θέσει του. Ὡς βροχὴ ἐπιπτόν τὰ βέλη καὶ οἱ λίθοι ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν. Αἱ ἐπάλξεις εἶχον κρημνισθῆ καὶ ἕκαστος ἤδη ἐμάχετο ἄνευ ἐρύματος, ὥστε πολὺ αἷμα ἔρρεεν ἑκατέρωθεν. Καὶ ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ μάχη ἦτο ἰσόρροπος. Τελευταῖον ὅμως ὁ θεὸς ἔδωκε τὴν δόξαν εἰς τὸν Ἴκτωρα νὰ εἰσέλθῃ πρῶτος εἰς τὸ τεῖχος τῶν Ἑλλήνων. Πάντες δὲ οἱ Τρῶες ἤδη μετὰ σπουδῆς ἀνέβαι-

νον ἄθροοι εἰς τὸ τεῖχος. Ὁ δὲ Ἐκτωρ λίθον μέγαν κείμενον ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν λαβὼν ἐσφενδόνησε διὰ τῶν ῥωμαλέων χειρῶν κατὰ τῶν πυλῶν τοῦ στρατοπέδου. Ὑποχώφως ἤχησαν αἱ πύλαι, οἱ δὲ στρόφιγγες συνετρίβησαν ἀμφοτέροι καὶ αἱ σανίδες διεχωρίσθησαν ἄλλη ἀλλόσε ὑπὸ τῆς ῥίπῃς τοῦ λίθου. Ὁ δ' Ἐκτωρ φοβερὸς ὡς σκοτεινὴ νύξ μὲ λάμποντα ὄπλα καὶ μὲ ὄμματα σπινθηροβολοῦντα ὑπ' ὀργῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀνοιχθεῖσαν πύλην σεῖων ὑψηλὰ δύο ὑπερμεγέθη δόρατα, μετ' αὐτὸν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Τρῶες. Οἱ δὲ Ἕλληνες φοβηθέντες ἔφευγον εἰς τὰ πλοῖα.

§. 62. Μάχη περὶ τὰ πλοῖα.

Ὁ Ζεὺς καθήμενος ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς Ἰδῆς δὲν προσεῖχεν ἤδη τὸ παράπαν εἰς τὰ πρὸ τῆς Τροίας γινόμενα, ἀλλ' εἶχεν ἐστραμμένους τοὺς φαεινοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὰς μεμαχρυσμένας χώρας τῶν ἱπποπόλων Θρακῶν, τῶν ἀγχεμάχων Μυσῶν καὶ τῶν δικαιοτάτων Ἀβίων. Τοὺς δὲ Ἕλληνας καὶ Τρῶας ἀφῆκεν εἰς τὴν τύχην των γὰ μάχωνται· διότι οὐδαμῶς ἐφοβεῖτο μὴ θεὸς τις βοηθήσῃ ἢ τοὺς Τρῶας ἢ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἄλλ' ὁ Ποσειδῶν, ὅστις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἀκροτάτης κορυφῆς τῆς δασώδους Σαμοθράκης, ὁπόθεν ἐφαίνετο πᾶσα ἡ Ἰδὴ καὶ ἡ πόλις τοῦ Πριάμου καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν

Ἑλλήνων, εἶδε μετὰ λύπης τοὺς Ἕλληνας ἀγωνιζομένους τὸν τελευταῖον ἀγῶνα. Καὶ σφόδρα ὠργισμένος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Διὸς, κατέβη ἐκ τοῦ ὄρους καὶ μὲ τέσσαρα γιγάντια βήματα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἔτρεμον καὶ ὄρη καὶ δάση, ἔφθασεν εἰς τὰς Αἰγᾶς, ἔνθα ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης, ἦσαν τὰ χρυσᾶ οὐδέποτε φθειρόμενα ἀνάκτορά του. Ἐνταῦθα ἐξευξε τοὺς χαλκόποδας ἵππους μὲ τὴν χρυσοῦν χαίτην καὶ ἐνδυθεὶς τὰ χρυσᾶ ὄπλα του ἀνέβη εἰς τὸν δίφρον καὶ ἤλαυνεν ἐπὶ τῶν κυμάτων. Τὰ δὲ κήτη τῆς θαλάσσης ἀνεγνώριζον τὸν ἀνακτα καὶ ἐσκίρτων καὶ αὐτὴ ἡ θάλασσα χαίρουσα διεχωρίζετο. Οἱ δὲ ἵπποι ἐπέτοντο ταχέως ὑπεράνω τῆς θαλάσσης οὐδὲ ἐβρέχετο ἡ ἄμαξα καθόλου. Ὁ δὲ θεὸς φάσας εἰς τὸ εὐρὺ σπήλαιον τὸ κείμενον μεταξὺ Τενέδου καὶ Ἴμβρου ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης ἔλυσε τοὺς ἵππους. Καὶ αὐτοὺς μὲν ἀφῆκεν ἐνταῦθα, αὐτὸς δὲ ἔδραμεν εἰς τὴν μάχην, ἐπίκουρος τῶν Ἀχαιῶν. Μέγα δὲ θάρρος ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς καὶ ἀγὼν συνεκροτήθη ἤδη κεισματώδης. Εἰς τὸ ἀριστερόν κέρας τῶν Ἀχαιῶν ἐμάχετο ὁ Ἰδομενεὺς ἀνδρειότατα, καθ' οὗ πολλοὶ τῶν Τρώων ὠρμησαν θέλοντες διὰ τοῦ φόνου αὐτοῦ νὰ δοξάσωσι τὸ ὄνομά των. Καὶ ἐν πρώτοις ὁ Ὀθρυονεὺς, ὅστις εἶχε ζητήσῃ τὴν Κασσάνδραν κόρην τοῦ Πριάμου σύζυγον ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ διώξῃ τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκ τῆς Τρωάδος. Τοῦτον ὑπερηράνως

ἐπερχόμενον ἐπληξεν ὁ Ἰδομενεὺς ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλίας νεκρὸν καὶ εἶπε·

« Σὲ, ὦ Ὀθρυονεῦ, ἐπαινῶ μάλιστα πάντων τῶν ἀνθρώπων, διότι ἐκπληρώνεις τόσον καλῶς τὰς ὑποσχέσεις σου. Καὶ ἡμεῖς σοὶ δίδομεν τὴν ὠραιοτάτην κόρην τοῦ Ἀτρείδου, ἂν μὰς κυριεύσης τὸ Ἴλιον. Ἀλλὰ ἔλα νὰ μεταβῶμεν τώρα εἰς τὰ πλοῖα, ἵνα ὁμιλήσωμεν περαιτέρω περὶ τοῦ γάμου. Ἡμεῖς δὲν εἴμεθα, βλέπεις φειδωλοὶ προικός. »

Ταῦτα εἰπὼν εἴλκεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ποδὸς διὰ μέσου τῆς μάχης. Οἱ δὲ Τρῶες συνηθροίσθησαν ἐνταῦθα ἵνα φονεύσωσι τὸν Ἰδομενεά, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ὑπερασπίζοντες, ὥστε πάλιν ἐκ νέου ἤρξατο φονικὴ μάχη καθ' ἣν ἔρρευσεν ἐκατέρωθεν πολὺ αἷμα· καὶ αὐτὸς ὁ Ἔκτωρ δὲν ἠδύνατο τώρα νὰ κρατήσῃ τῶν Ἀχαιῶν βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, ἔχων δὲ πρὸς τούτῳ καὶ ἀντιπάλους τοὺς δύο Αἴαντας, οἵτινες ἐπολέμουν πιστῶς ὁ εἰς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου ὡς δύο ἀροτῆρες βόες, οἵτινες ὁμοῦ πορεύονται ὑπὸ τὸν ζυγόν.

Ὁ Νέστωρ ἐκ τῆς σκηνῆς ἤκουσε τὸν θόρυβον τῆς μάχης ἣδ' ἦν πολὺ ἐγγύτερον γινομένης καὶ σύνους ἐπορεύθη ἀναζητῶν τὸν Ἀγαμέμνονα, ὃν ὁμοῦ ἀπήντησε καθ' ὁδὸν μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ Διομήδους. Καὶ οἱ τρεῖς ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοῦ δόρατός του ἕκαστος, διότι ἦσαν τετραυματισμένοι καὶ ἠσθέουν.

Δὲν ἠδύναντο ὅμως νὰ μένωσι καὶ ἐντὸς τῆς σκηνῆς στενοχωρούμενοι διὰ τὸ τέλος τῆς μάχης. Ὁ Ἀγαμέμνων ἰδὼν τὸν Νέστορα εἶπε· «Γέρον, ἡδὴ ἐκπληροῦται ἡ ἀπειλὴ τοῦ Ἑκτορος, ὅτι δὲν θὰ ἀπομακρυνθῆ πρὶν ἢ καύσῃ τὰ πλοῖα καὶ φανεύσῃ τοὺς Ἀργεῖους. Βλέπω ὅτι ὁ θεὸς ἀπεφάσισε νὰ ἀπολέσῃ ἡμᾶς ἀδόξως ἐνταῦθα μακρὰν τῆς πατρίδος. Καὶ διὰ τοῦτο νομίζω καλὸν νὰ φύγωμεν τὴν νύκτα εἰς τὴν πατρίδα, ἂν ἀπομακρυνθῆ ὁ ἐχθρὸς. »

Πρὸς τοῦτον μετ' ὀργῆς ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· « Ἀτρεΐδῃ, σῖγα. Ἄν εἶχες τοιαῦτα κατὰ νοῦν ἔπρεπε νὰ ὀδηγῆς εἰς τὴν μάχην ἄλλους ἄνδρας καὶ οὐχὶ ἐκείνους, εἰς οὓς ὁ θεὸς ἐνέβαλε τὴν γενναιότητα νὰ μὴ φοβῶνται οὐδέποτε τοὺς πολέμους. Τοιοῦτοι λόγοι δὲν ἐξέρχονται ἐκ τοῦ στόματος φρονίμου ἀνδρός. Εἶσαι ὁ ἀρχιστράτηγος ἡμῶν καὶ λόγοι σοῦ ἀποθαρρυντικοὶ δύνανται νὰ βλαψοῦσι μεγάλως. »

« Δὲν ἐπιθυμῶ οὐδαμῶς, «ὕπέλαβεν ὁ Ἀγαμέμνων, « ἄκοντας τοὺς Ἀργεῖους νὰ προστάξω νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα. Ἄν ὑπάρχῃ γνώμη καλλητέρα, ἄς ῥηθῆ. Ἐγὼ δὲ πολὺ θὰ χαρῶ ἐπὶ τούτῳ. » Τότε ὁ Διομήδης εἶπε·

« Μὴ ὀργίζεσθε, ἂν ἐγὼ νεώτερος τολμῶ νὰ εἶπω τὴν γνώμην μου. Ἐγὼ εὐρίσκω ἀναγκαῖον νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν μάχην, ὅπως τοῦλάχιστον ἐνθαρρύνωμεν τοὺς ἄλλους, ἂν δὲν εἴμεθα εἰς κατάστασιν νὰ πολεμήσωμεν. »

Ἡ γνώμη αὕτη ἐγένετο δεκτὴ καὶ ἅπαντες μετέβησαν εἰς τὴν μάχην. Ὁ δὲ Ποσειδῶν λαβὼν τὸν Ἀγαμέμνονα ἐκ τῆς δεξιᾶς εἶπεν· « Αἰσχύνη εἰς τὸν Ἀχιλλέα, ὅστις βλέπων τὸν φόνον καὶ τὴν φυγὴν τῶν Ἀχαιῶν χαίρει ἀνοήτως. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν διέτρεχε διὰ τῆς πεδιάδος καὶ ἐνέπνεεν ἀνδρείαν εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες παρετάχθησαν εἰς μάχην. Ἐτέρωθεν δὲ ὁ Ἑκτωρ ἔθεσεν εἰς τάξιν τοὺς Τρῶας, οὓς ὠδήγησεν ἔπειτα κατὰ τῶν Ἀργείων. Μετὰ πολλῆς βοῆς προσεμίγησαν ἀλλήλοις ἑκατέρωθεν οἱ στρατοί. Ἀλλὰ μετὰ κρατερόν ἀγῶνα ὁ μὲν Ἑκτωρ βληθεὶς διὰ λίθου ὑπὸ τοῦ Αἴαντος εἰς τὸ στήθος ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ ἀπεκομίσθη τῆς μάχης παρὰ τὸν Ἐάνθον, οἱ δὲ ἄλλοι Τρῶες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Καὶ οἱ Ἕλληνες θὰ κατέστρεφον παντελῶς ἤδη τοὺς Τρῶας καὶ ὁ φονικὸς πόλεμος θὰ ἐπαύετο, ἂν μὴ ὁ Ζεὺς ἐξηγείρετο ἐκ τοῦ ὕπνου, εἰς ὃν ἐπίτηδες ἡ Ἥρα ἔρριψε τοῦτον βοηθοῦσα τοὺς Ἀχαιοὺς. Ὁ θεὸς εἶδε τοὺς Τρῶας ἠττημένους καὶ τὸν Ἑκτορα παρὰ τῷ ποταμῷ ἐκτάδην κείμενον, καὶ ὀργὴ καὶ λύπη κατέλαβε τὴν ψυχὴν του. Καὶ τὸν μὲν Ποσειδῶνα εὐθὺς προστάττει νὰ ἀπέλθῃ τῆς μάχης, τὸν δὲ Ἀπόλλωνα νὰ δώσῃ δύναμιν καὶ ζωὴν εἰς τὸν Ἑκτορα. Καὶ ὁ Ἑκτωρ ὡσπερ ἵππος θυμοειδῆς ἀνεπήδησε καὶ ὠδήγησε τοὺς λαοὺς εἰς τὴν μάχην. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἐξεπλάγησαν ἰδόντες ζῶντα τὸν Ἑ-

κτορα, ὃν ὑπελάμβανόν νεκρόν. Ἄλλὰ καὶ δὲν ἐπελάθοντο τῆς ἀνδρείας των. Συμπεπυκνωμένοι ἀπεφάσισαν νὰ μένωσι τὸν ἐχθρόν, ὅστις μετ' ἀκατασχέτου ὀρμῆς διήλθε τὴν τάφρον, ἐκρήμνισε τὸ τεῖχος καὶ ἐδίωξε τοὺς Ἑλληνας μέχρι τῶν πλοίων. Ἐνταῦθα σταθέντες οἱ Ἑλληνες παρεκελεύοντο ἀλλήλους νὰ μάχωνται ἀνδρείως ὡς περὶ τῶν ὄλων. Καὶ μάχη λυσσώδης συνέστη περὶ τὰ πλοῖα, καὶ οἱ ἦρωες ἀθρόοι ἐπιπτον ἐκατέρωθεν. Οἱ δὲ Ἑλληνες ἤθελον μᾶλλον νὰ ἀποθάνωσιν ἢ νὰ φύγωσι καταλιπόντες τὰ πλοῖα. Τέλος δὲ ὁ Ἐκτωρ ἔδραξε διὰ τῆς στιβαρᾶς χειρός του τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου, τοῦ κομίσαντος τὸν Πρωτεσίλαον, ὅστις ἔπεσε πρῶτος τῶν Ἑλλήνων μαχόμενος, καὶ ἐβόα πῦρ καὶ ἐκάλει πάντας εἰς βοήθειαν. « Σήμερον ὁ θεὸς » ἔλεγεν « ἀποδίδει ἡμῖν ἀμειβὴν πάντων τῶν πρότερον παθημάτων, σήμερον ἔχομεν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ἔφερον ἡμῖν τόσας λύπας. » Ἡ μάχη δὲν ἐγίνετο ἤδη μὲ δόρα ἢ βέλη, ἀλλ' ὀμόθεν μὲ ξίφη καὶ πελέκεις. Ὁ Αἴας ὑπερήσπιζε τὸ πλοῖον ἀνδρείως μυχόμενος. Δώδεκα πολέμιοι ἔκειντο ἐν τῷ αἵματι πρὸ τῶν ποδῶν του. Ὅτε ἤμως ὁ Ἐκτωρ ἀπέτεμε διὰ τοῦ ξίφους τὴν αἰχμὴν τοῦ δόρατος καὶ ἀφῆκεν αὐτῷ μόνον τὴν ράβδον, τότε ἐνόησεν ὅτι ἐκ θεοῦ δέδοται εἰς τοὺς Τρῶας ἡ νίκη καὶ ὑπεχώρησε τῆς μάχης. Οἱ δὲ Τρῶες ἤδη ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ

πλοῖον καὶ ἡ φλόξ κροτοῦσα ἐφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν.

§. 63. Θάνατος τοῦ Πάτροκλου.

Ὁ Πάτροκλος εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως, προέχει πολλά δάκρυα, ὃ δὲ Ἀχιλλεὺς καταικτείρας ἠρώτα τίνος ἕνεκα κλαίει. Τότε ὁ Πάτροκλος ἐδήλωσε τὴν θέσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ παρακάλει νὰ σώσῃ αὐτοὺς ἀπολλυμένους. « Εἰ δὲ μὴ, ἔλεγεν, ἄφες ἐμὲ τοῦλάχιστον νὰ ἔλθω εἰς τὴν μάχην, δός μοι δὲ καὶ τὰ ὄπλα σου, μὴ οἱ Τρῶες ἀπατηθέντες τραπῶσιν εἰς φυγὴν καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνθαρρυνθῶσι ». Καὶ ὁ μὲν Πάτροκλος ταῦτα ἔλεγεν. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς φοβηθεὶς μὴ οἱ πολέμιοι ἤδη καύσωσι τὰ πλοῖα συνεχώρησεν εἰς τὸν Πάτροκλον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μάχην δούς καὶ τὰ ὄπλα του. Συνεβούλευσε δ' ὅμως αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ ὡς διώξῃ τοὺς Τρῶας ἐκείθεν τοῦ στρατοπέδου, ὅπως μὴ πάθῃ κακόν τι. Δὲν ἔφθασε νὰ τελειώσῃ τούτους τοὺς λόγους καὶ βλέπει ἀναπεμπομένας φλόγας ἐκ τοῦ καιομένου πλοίου τοῦ Πρωτεσιλάου. Τότε εἶπε· « Ἐγέρθητι, Πάτροκλε, εὐθύς· βλέπω τὰ πλοῖα ἤδη καιόμενα. Ὀπλήσθητι ταχέως καὶ ἐγὼ ἀθροίζω τὸν στρατόν. » Ἀφ' οὗ δὲ πάντα παρεσκευάσθησαν ἐξεκίνησεν ἐφ' ἄρματος ὁ Πάτροκλος ἔχων ἀνά χεῖρας τὸ ἰσχυρόν δόρυ τοῦ Ἀχιλλέως, δῶρον τοῦ Χείρωνος. Οἱ δὲ Μυρμιδόνες ἐπήρχοντο ταχεῖς καὶ τολμηροὶ ὥσπερ

σμῆνος σφηκῶν ἐρεθισθέν. Τοῦτους ἰδόντες οἱ Τρῶες ἐξεπλάγησαν καὶ τεταραγμένοι περιέβλεπον ποῦ νὰ φύγωσι· διότι ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς αὐτὸς ἔρχεται εἰς τὴν μάχην. Ὁ δὲ Πάτροκλος ὠρμησε πρῶτον κατὰ τοῦ πλήθους τοῦ παρὰ τῆ νηὶ τοῦ Πρωτεσίλαου καὶ διὰ τοῦ δόρατος ἀπέκτεινε τὸν Πυραΐχμην ἐκ Παιονίας. Οἱ δὲ Παίονες καὶ οἱ ἄλλοι φοβηθέντες ἔφυγον ἀφέντες τὸ πλεῖον τοῦ Πρωτεσίλαου καιόμενον, ὃ περ ὁμως οἱ Μυρμηδόνες ἔσβησαν. Ἐκ τῆς ἀπροσδοκίης δὲ ταύτης ἐπικουρίας ἐνθαρρυνθέντες οἱ Ἕλληνες ἐπανελάβον τὸν ἀγῶνα πανταχόθεν μετὰ τῆς αὐτῆς ὀρμῆς, ὥστε οἱ Τρῶες καὶ ὁ Ἐκτωρ ἠναγκάσθησαν νὰ καταλίπωσι τὸ στρατόπεδον καὶ φεύγοντες νὰ ζητήσωσι σωτηρίαν εἰς τὴν πόλιν. Ἄλλ' ὁ Πάτροκλος ἐδίωκεν αὐτοὺς μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως πολλοὺς τῶν Τρώων ἀποκτείνων. Καὶ ἤδη θὰ ἐκυριεύετο ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, ἀν δὲν ἐβοήθει ὁ Ἀπόλλων. Τρὶς ὁ Πάτροκλος ἐπειράθη νὰ ἀναβῆ τὸ τεῖχος, ἀλλὰ καὶ τρὶς ὁ θεὸς ἀπώθησεν αὐτὸν ὀπίσω. Ὅτε δὲ καὶ τὸ τέταρτον ἐπειράτο νὰ ἀναβῆ, τότε εἶπεν ὁ Ἀπόλλων θεινῶς ὠργισμένος· « Φεῦγε, Πάτροκλε, ὀπίσω. Δὲν ἐδόθη εἰς σὲ νὰ καταστρέψῃς τὴν πόλιν τῶν Τρώων οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Ἀχιλλεῖα, ὅστις εἶνε πολλῶ σοῦ ἰσχυρότερος. Ὁ Πάτροκλος ἐνέδωκεν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ καὶ ἐτράπη κατὰ τῶν Τρώων. Ὁ δ' Ἐκτωρ,

ἰστάμενος παρά ταῖς Σκαιαῖς Πύλαις, διελογίζετο
 πότερον νὰ πράξῃ, νὰ κλεισθῇ μετὰ τῶν Τρώων ἐν
 τῇ πόλει ἢ νὰ δράμῃ πάλιν εἰς τὴν μάχην. Ἐπραξε
 δὲ τὸ δεύτερον ἐνθαρρυνθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλω-
 νος. Καὶ ἤδη δεινὸς ἀγὼν συνεκροτήθη περὶ τὸ τεῖ-
 χος, ἐν ᾧ ὁ Πάτροκλος ἐπεδείξατο ἀνδρείαν ἀπαρά-
 μιλλον. Τρεῖς προσέβηκε τοὺς πολεμίους καὶ τρεῖς ἐν-
 νέα ἀνδρας ἐφόνευσεν. Ὅτε δὲ καὶ τὸ τέταρτον ἐπ-
 ἤρχετο, τότε ὁ Ἀπόλλων ἀθέατος ἐπληξεν αὐτὸν
 μεταξὺ τῶν ὤμων διὰ τῆς παλάμης, ἀφῆρεσε τὴν
 περεκεφαλαίαν, ἔθραυσε τὸ δόρυ, ἀπέσπασε τὴν ἀσπί-
 δα καὶ ἐνέβηκεν εἰς αὐτὸν φόβον, ὥστε ὁ ἥρωσις ἴσα-
 το ἐμβρόντητος. Τότε δὲ ὁ Ἔκτωρ διεπέρασε διὰ
 τοῦ στήθους τὸ δόρυ καὶ ὁ Πάτροκλος ἐπέσε δουπή-
 σας. Περὶ τὸν νεκρὸν τοῦτον συνέστη μάχη αἵματη-
 ρὰ, ἐν ἣ πολλοὶ ἥρωες ἐκατέρωθεν ἐπιπτον. Ἀλλὰ
 τελευταῖον ἐκλινεν ἡ νίκη πρὸς τοὺς Τρώας. Ὁ δὲ
 Ἔκτωρ ἀφῆρεσε τὰ ὄπλα, θὰ ἐλάμβανε δὲ καὶ τὸν
 νεκρὸν, ἂν μὴ ὁ Ἀντίλοχος οὐῖός τοῦ Νέστορος καὶ
 φίλος τοῦ Πατρόκλου δὲν ἔφερε ταχέως τὴν θλιβε-
 ρὰν ἀγγελίαν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, ὅστις καθήμενος
 πρόσθεν τῶν πλοίων του ἠπόρει διὰ τὶ φεύγουσι ὀ-
 πίσω αἱ Ἀχαιοί. Μανιώδης λύπη κατέλαβε τὸν Ἀ-
 χιλλέα στερηθέντα τὸν φίλον. Κατὰ γῆς δὲ πεσὼν
 ἀπέσπα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ ἔρριπτεν ἐπὶ
 τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἐσθῆτος κόνιν.

Ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ἤκουσεν ἡ Θέτις τοῦ υἱοῦ θρηνοῦντος καὶ παρευθὺς ἀναδῦσα μετὰ τῶν Νηρηίδων ἐκ τῆς θαλάσσης ἦλθε πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Τρωάδος. Ἡ μήτηρ ἐναγκαλισθεῖσα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἠρώτα· « Φίλον τέκνον, τί κλαίεις, τί λυπεῖ τὴν καρδίαν σου; Λέγε μηδὲν ἀποκρυψάμενος. Ἐγένοντο ὅσα ἤθελες, νὰ φθάσωσιν οἱ Ἀχαιοὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην καὶ νὰ ζητῶσιν ἀντὶ παντός τὴν βοήθειάν σου; Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς βαρυστενάξας εἶπε.

« Μῆτερ, ναί, ὁ Ὀλύμπιος μοὶ ἐξετέλεσε πάντα. Ἄλλὰ τί μὲ ὠφελοῦσι ταῦτα ὅταν ὁ προσφιλές μου Πάτροκλος, ὃν ἐγὼ ἠγάπων ὡς ἐμὲ αὐτόν, κῆται ἔδη νεκρός; Τὰ ὄπλα μου τὰ λαμπρὰ, ἅπερ οἱ θεοὶ ἐδωρήσαντο εἰς τὸν Πηλέα κατὰ τοὺς γάμους, ἀφῆρεσεν ὁ Ἐκτωρ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ σώματος. Δὲν ἐπιθυμῶ πλέον νὰ ζῶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἂν ὁ Ἐκτωρ δὲν δώσῃ δίκην διὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου ἐκπνέων ὑπὸ τὸ δόρυ μου. »

« Ἄλλὰ τότε », εἶπεν ἡ Θέτις κλαίουσα, « θὰ ἀποθάνῃς καὶ σὺ, διότι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐκτορος προώρισται καὶ ὁ ἰδικός σου. »

« Εἶθε πάραυτα νὰ ἀπέθνησκον, ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεὺς σφόδρα ὠργισμένος, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθηεν νὰ σώσω τὸν φίλον μου. Ἀπέθανε μακρὰν τῆς πατρί-

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

11.

δος στερηθείς τῆς ἰδικῆς μου βοηθείας. Ἐπάρατος ἡ ὀργή, ἥτις εἰσέρπουσα ὡς μέλι εἰς τὸ στήθος τοῦ ἀνθρώπου ἀναφλέγεται ἔπειτα εἰς μεγάλην πυράν. Αὕτη ἐμώρανε καὶ ἐμέ νὰ μὴ βοηθήσω οὔτε τὸν Πάτροκλόν μου οὔτε τοὺς φίλους μου. οἵτινες ἐπίατον ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ἑκτορος, ἀλλ' ἐκαθήμην, ἄχθος ἀρούρης, ἀμέριμος πλησίον τῶν πλοίων. Ἄλλ' ἤδη λησμονῶ τί ἐπράχθη, καταστέλλω τὴν ὀργήν μου καὶ ἔρχομαι νὰ ζητήσω τὸν φονέα τοῦ φίλου μου, ὁ δὲ θάνατος ἄς ἔλθῃ ὅποταν ἀρέσῃ εἰς τὸν Δία καὶ εἰς τοὺς ἄλλους θεούς. Μὴ με ἐμπόδιζε, μήτηρ, τῆς μάχης, διότι δὲν θὰ ὑπακούσω. » Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀχιλλεύς. Ἡ δὲ Θέτις ἔσπευσεν εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπως κομίσῃ ὄπλα ἐκ τοῦ Ἥφαιστου λέγουσα τῷ υἱῷ νὰ περιμένῃ. Αἱ ἀδελφαὶ αὐτῆς ὅμως κατέδυσαν εἰς τὸν βυσσὸν τῆς θαλάσσης.

§. 64. Μετάνοια Ἀχιλλέως διὰ τὴν ὀργήν.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἔσωσαν τὸν νεκρὸν καὶ ἐκόμιζον τοῦτον εἰς τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ Τρῶες μετεδίωκον καὶ ἦτο κίνδυνος μὴ ἀφαιρέσωσι τοῦτον. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεύς καὶ ἄοπλος ἐπεφάνη δεινὰ τοὺς ἐχθροὺς ἀπειλήσας. Τότε οἱ Τρῶες φοβηθέντες διεσχορπίσθησαν. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἦλθον τέλος εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔθεσαν τὸν νεκρὸν ἐπὶ κλίνης. Καὶ οἱ μὲν

φίλοι περίξισταντο λυπημένοι. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἐπιθέσας τὰς ἀνδροφόνους χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ φίλου ἔκλαιε λέγων· « Οἴμοι, ὄντως μάταιον λόγον εἶπον τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παρηγορῶν τὸν Μενοίτιον, ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἰλίου θὰ ἐπαναφέρω τὸν υἱὸν τοῦ ἀσφαλῆ, κομίζοντα καὶ πολλὰ λάφυρα εἰς τὴν Ὀποῦντα. Ἄλλ' ἄλλα βουλευόνται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἄλλα πράττουσιν οἱ θεοί. Οὕτω φαίνεται προωρίσθη ἡμῖν νὰ μὴ ἐπανίδωμεν πλεόν τὴν γῆν τῶν πατέρων μας· διότι καὶ ἐμὲ δὲν θὰ ὑποδεχθῆ ποτε ἐν τῇ οἰκίᾳ οὔτε ὁ πατήρ μου ὁ γέρον Πηλεὺς οὔτε ἡ μήτηρ μου Θέτις, ἀλλ' ἐνταῦθα θὰ μᾶς καλύψῃ ξένη γῆ. Ἄφ' οὗ ἔμως οὕτω θὰ γείνη, δὲν θὰ σὲ ἐνταφιάσω, Πάτροκλέ μου, πρότερον, πρὶν φέρω σοι τὰ ὄπλα καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ φονέως. Ἐπὶ δὲ τῆς πυρᾶς σου θὰ σφάξω δώδεκα εὐγενεῖς υἱοὺς Τρώων, ὅπως πληρώσω τὴν ὀργὴν μου. Ἔως τότε θὰ κεῖσαι ἄταφος ἐν τῷ στρατοπέδῳ. » Ταῦτα εἶπε καὶ ἐκέλευσε νὰ πλύνωσι καὶ ἀλείψωσι τὸν νεκρὸν μὲ ἔλαιον. Ἐπειτα θέντες αὐτὸν ἐπὶ καλῆς κλίνης ἐκάλυψαν μὲ λεπτὸν λινὸν ὕφασμα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

Ἐν τούτῳ ἡ Θέτις ἔφθασεν εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου ὁ Ἥφαιστος προθύμως κατεσκεύασεν ἐκ μίγματος χαλκοῦ, κασσιτέρου, ἀργύρου καὶ χαλλοῦ ἀσπίδα, ἧς τὸ κοίλωμα ἐποικίλλετο ὑπὸ τεχνικωτάτων

εἰχόνων, ἔπειτα θώρακα λαμπρότερον τοῦ πυρός, μετὰ δὲ περικεφαλαίαν μὲ χρυσοῦν λόφον καὶ τέλος κνημίδας ἐκ κασσιτέρου. Ἡ Θέτις ἔφερε ταῦτα λίαν πρῶτῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἔχων ἤδη λαμπρὰ ὄπλα συνεκάλεσε παρευθὺς τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν ποθῶν νὰ πολεμήσῃ. Ἀφ' οὗ δὲ πάντες ἤλθον καὶ αὐτοὶ οἱ κωπηλάται καὶ οἱ ὑπηρέται, οὔτιν ἐς οὐδέποτε πρότερον κατέλιπον τὰ πλοῖα, ἀναστὰς ὁ Ἀχιλλεὺς ἐξέφρασε τὴν λύπην του διὰ τὴν ἔριν τὴν μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἧς ἕνεκα τοσοῦτοι ἀπώλοντο ἀνδρεῖοι μαχηταὶ καὶ ἐδήλωσεν ὅτι παύει τὴν ὀργὴν του, ἵνα ἔλθῃ ἀμέσως εἰς τὴν μάχην. Ὁ λαὸς σύμπας ἐχάρη ἀκούσας. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ὠμολόγησεν ὅτι κακὴ μοῖρα ἐτύφλωσεν αὐτὸν νὰ πράξῃ καὶ νὰ ἐπιμένῃ εἰς ἀμάρτημα, ἐξ οὗ τόσα δεινὰ αὐτῷ προέκυψαν. Ἀλλ' ἤδη μετανοεῖ, ὑπισχνεῖται δὲ νὰ δώσῃ καὶ τὰ δῶρα, τὰ ὅποια εἶχε χθὲς προσφέρει αὐτῷ διὰ τοῦ Ὀδυσσεύς. Πρὸς ταῦτα ὁ Ἀχιλλεὺς εἶπεν· « Ἐνδοξότατέ Ἀτρεΐδῃ, παρὰ σοῦ ἐξαρτᾶται νὰ δώσῃς τὰ δῶρα ἢ καὶ μὴ. Ἀλλὰ τώρα ἀνάγκη νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῆς μάχης. Πολλὰ ἀκόμη μένουσιν ἀνεκτέλεστα. Πρέπει νὰ σπεύσωμεν, τώρα δὲν εἶνε καιρὸς λόγων. » Ταῦτα εἶπεν. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ φάγωσι καὶ νὰ ὀπλισθῶσιν εἰς μάχην. Καὶ ὁ μὲν λαὸς ἐπορεύθη εἰς τὰ πλοῖα, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων πέμψας τὰ δῶρα εἰς τὴν σκηνὴν

τοῦ Ἀχιλλέως ἐκάθισε μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων εἰς εὐωχίαν, ἣν εἶχε ποιήσῃ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀχιλλέως. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἔτρωγον, μόνος δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ἤθελεν οὔτε τροφήν οὔτε ποτόν, οὐδὲ ἐνέδιδέν τι εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν ἡγεμόνων. « Ἐἶνε ἀδύνατον » ἔλεγε « νὰ φάγω ἢ νὰ πῶ, ἐν ὄσω ὁ Πάτροκλος κεῖται ἀνεκδίκτητος. »

Μετὰ τὸ φαγητόν οἱ Ἀχαιοὶ ὠπλίζοντο εἰς μάχην. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ πάντα παρεσκευάσθησαν, ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνέβη ἐπὶ τὸ ἄρμα λάμπων ὡς ἥλιος ὑπὸ τῶν θείων ὀπλων. Λαβὼν δὲ τὰς ἡνίας εἶπε πρὸς τοὺς ἀθανάτους ἵππους· « Ἐάνθε καὶ Βαλῖε, προσέχετε μὴ ἀφήσητε καὶ ἐμὲ ἐν τῇ μάχῃ ὡς τὸν Πάτροκλον. » Τότε ὁ ταχύπους Ἐάνθος τὴν μὲν κεφαλὴν ἔκλινε κάτω, ἡ δὲ χαίτη ὅλη χυθεῖσα ὑπεράνω τῆς ζεύγλης ἔφθανε μέχρι τῆς γῆς καὶ εἶπεν· « Οὐχὶ ἡμεῖς, ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων ἐφόνευσε τὸν Πάτροκλον. Σὲ μὲν τώρα θὰ σώσωμεν ἐκ τῆς μάχης, ἀλλ' ἡ ὥρα τοῦ θανάτου σου εἶνε πλησίον. » Ταῦτα ἐποίησεν ἡ Ἥρα νὰ ὀμιλήσῃ ὁ ἵππος. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς βαρέως ἀκούσας εἶπε· « Ἐάνθε, τί μοὶ προλέγεις τὸν θάνατον; Τοῦτο ἤδη ἤξεύρω. Καὶ ὅμως δὲν θὰ παύσωμαι, πρὶν ἐμπλησθῶ φονεῦων Τρῶας. » Ταῦτα εἶπε καὶ διεύθυνε τοὺς ἐγκροτοῦντας ἵππους εἰς τὰς πρώτας τάξεις.

§. 65. Θάνατος τοῦ Ἐκτορος.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἤδη ἔχοντες καὶ τὸν Ἀχιλλεῦν ἤρχον-

το ὑπερήφανοι κατὰ τῶν Τρώων. Οὔτῃ δὲ περίφο-
 βοι εἶδον τὸν Πηλεΐδην μὲ τὰ λάμποντα ὄπλα. Ἄλλ’
 ὁ Αἰνεΐας ὑπερτιμῶν τὴν δύναμίν του προεχώρησε
 τῶν ἄλλων θέλων μόνος νὰ παλαίσῃ πρὸς τὸν Ἄ-
 χιλλέα. Ὡς λέων αἰμοχαρῆς ἦλθεν ἐναντίον τούτου
 ὁ Πηλεΐδης καὶ ἠρώτησε· « Τί θέλεις, Αἰνεΐα : Τὴν
 ῥώμην μου καὶ ἄλλοτε ἐδοκίμασας. Κρύφθητι τα-
 χέως μεταξὺ τοῦ πλήθους, ἵνα μὴ συμβῆ τι εἰς σέ
 δυσάρεστον. Πρὸς τοῦτον εἶπεν ὁ Αἰνεΐας· Πηλεΐδη,
 μὴ ζήτηί νὰ μὲ ἐκπλήξῃς διὰ λόγων ὡς παιδίον !
 Ἄς δοκιμάσωμεν ἀλλήλους μᾶλλον δι’ ἔργων. » Καὶ
 ταῦτα εἰπὼν ἔβαλε τὸν Ἀχιλλέα, ἀλλ’ ἀπέτυχε.
 Τότε ὁ Ἀχιλλεὺς ἔρριψε τὸ δόρυ, ὅπερ διεπέρασεν
 εἰς τὴν ἄκραν τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἰνεΐου καὶ ἐνεπήχθη
 βαθέως εἰς τὴν γῆν. Ὁ δ’ Αἰνεΐας, ὅστις ἐσώθη κύ-
 ψας, ἔμεινεν ἐμβρόντητος. Ὁ δ’ Αχιλλεὺς σύρας τὸ
 ξίφος θὰ ἔσφαττε βεβαίως αὐτὸν, ἀν δὲν ἐκρύπτετο
 ταχέως εἰς τὸν ὄμιλον τῶν Τρώων. Διὰ τὴν ἀποτυ-
 χίαν δ’ ὠργισμένος ὁ Πηλεΐδης ἐφόνευε κατὰ σω-
 ροὺς πρὸς Τρῶας. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων, οὓς ἐφό-
 νευσεν, ἦτο καὶ ὁ Πολυδάμας, ὁ νεώτατος υἱὸς τοῦ
 Πριάμου. Ὁ Ἐκτωρ, ὅστις μέχρι τοῦδε κατὰ συμ-
 βουλήν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀπέφευγε τὸν Ἀχιλλέα,
 ὡς εἶδε τὸν ἀδελφὸν νεκρὸν, δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ
 κρατηθῆ καὶ μὲ σειόμενον δόρυ ἦλθε κατὰ τοῦ Πη-
 λείδου. Οὔτος δ’ ἐχάρη ἰδὼν τέλος, ὃν μάτην πρὸ

πολλοῦ ἀνεζήτει μεταξύ τῶν Τρώων καὶ ἀγρίως ἰδὼν εἶπεν· « Ἐλθέ πλησιέστερον ἵνα σέ στείλω ταχύτερον εἰς τὸν Ἄδην. » Ὁ Ἐκτωρ ἀπήντησεν ἀπαθῶς· « Ἥξεύρω πόσον ἀνδρείος εἶσαι, Ἀχιλλεῦ, καὶ πόσον ἐγὼ σοῦ ἐλαττοῦμαι. Ἄλλ' ἡ νίκη ἔρχεται ἐκ θεοῦ. Ἐπειτα καὶ τὸ ἐμὸν δῦρον δὲν ἐδείχθη μέχρι τοῦδε ἀμβλύ. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρριψε τὸ δόρυ κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως, ἀλλ' ἀπέτυχε. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὥρμησε κατ' αὐτοῦ, ὅστις ὅμως εὐθὺς ἔγεινεν ἄφαντος. Ἐν δὲ τῇ ὀργῇ του ὁ Ἀχιλλεὺς πολλοὺς ἐφόνευε τῶν Τρώων, οἵτινες ἔτρεχον ζητοῦντες εἰς τὴν πόλιν σωτηρίαν. Ὁ δὲ Πρίαμος, ὅστις ἔβλεπεν ἐκ τοῦ πύργου τὴν σφαγὴν κατέβη εἰς τὰς πύλας καὶ προσέταξε τοὺς θυρωροὺς νὰ ἀνοίξωσι τάχιστα αὐτάς. Οἱ δὲ Τρῶες εἰσῆρχοντο ἐκπληκτοί, καὶ οὐδεὶς προσέμενε τὸν ἄλλον οὔτε βοηθῶν οὐδὲ βλέπων ὀπίσω. Ἐκαστος δὲ ἔχαιρεν αὐτὸς σωθείς. Μόνος ὁ Ἐκτωρ ἔσθη ἐκτὸς τῶν πυλῶν. Ὁ δὲ Πρίαμος κοπτόμενος παρεκάλει τὸν υἱὸν νὰ σωθῇ ἐν τῇ πόλει ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ φοβεροῦ Πηλεΐδου. « Εὐσπλαγχνίσθητι ἐμὲ τὸν δυστυχῆ, τέκνον μου, ἔλεγεν ὁ γέροντων κλαίων, εἰς ὃν ὁ θεὸς ἐπέβαλεν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου ἀπείρους λύπας, νὰ ἶδω τοὺς υἱοὺς μου φονευμένους, τοὺς γαμβροὺς μου ἀνδραποδιζομένους καὶ τὰς θυγατέρας μου, τὰ βασιλείᾳ

μου διαρπαζόμενα καὶ τὰ φελλίζοντα τέκνα συντριβόμενα κατὰ γῆς. Τέλος καὶ ἐγὼ φονευθεὶς θά κεῖμαι παρὰ τὴν θύραν τῆς οἰκίας βορὰ τῶν ἰδίων κυνῶν.» Ταῦτα ᾠδύρετο ὁ γέρων ἀποσπῶν ἐκ τῆς κεφαλῆς τῆς πολιᾶς τρίχας. Τοιαῦτα ἐθρήνει καὶ ἡ μήτηρ. Ἄλλ' ὁ Ἐκτωρ ἴστατο ἀτρεπτος καὶ ἐβλεπε τὸν Ἀχιλλέα ὡς δράκων ἐν τοῖς βράχοις, ὅστις ἐξηρηθισμένος μὲ φοβερὰ ὄμματα προσμένει ἄνθρωπον. Ὅτε ὁμως ὁ Ἀχιλλεὺς ὁ τρομερὸς ἦλθε πλησίον σείων τὸ δόρυ, φόβος καὶ τρόμος κατέλαβεν αὐτὸν ἀκουσίως καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μένη ἄλλ' ἔφυγεν. ● Ἀχιλλεὺς ἐδίωκεν αὐτὸν πανταχοῦ κοὶ περὶ τὸ τεῖχος καὶ κατὰ τὴν πεδιάδα ὡς ἀρπακτικὸν ὄρνεον περιστεράν. Τέλος ὁ Ἐκτωρ ἀπεφάσισε νὰ πολεμήσῃ καὶ στὰς εἶπε. «Δὲν φεύγω πλέον, Πηλεΐδη. Μόνον τοῦτο ὑπόσχου μοι ἐνόρκως ὅτι θὰ ἀποδώσῃς τὸ σῶμά μου πρὸς ταφὴν, ἂν μὲ φονεύσῃς. Τὸ αὐτὸ θὰ πράξω καὶ ἐγώ.» Μὲ ἄγριον ὄμμα ἰδὼν ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεὺς. «Μὴ λέγε συνθήκας, Ἐκτορ. Λύκος καὶ πρόβατον δὲν ἔρχονται εἰς συμφωνίας. Εἷς ἐξ ὑμῶν πρέπει νὰ πέσῃ, Ἐμπρὸς λοιπὸν εἰς μάχην.» Τοῦ Ἐκτορος τὸ δόρυ ἀπέτυχεν. Ἄλλ' ὅπως μὴ πέσῃ ἀδόξως γυμνώσας τὸ ξίφος ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἄλλ' ὁ Πηλεΐδης διὰ τοῦ δόρατος διεπέρασε τὸν λάρυγγα καὶ ἡ αἰχμὴ ἀνεφάνη ὀπισθεν καὶ ὁ Ἐκτωρ ἔπεσε κατὰ γῆς. «Ἐκτορ,

εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς, ἐφόνευσας τὸν Πάτροκλον καὶ δὲν ἐσυλλογίσθησεν τὸν Ἀχιλλέα. Ἄλλ' ἤδη θὰ σὲ φάγωσι κύνες καὶ ὄρνεα. Ὁ Ἐκτωρ μάλιστα ἀναπνέων εἶπεν· « Ὑπὲρ τῆς ζωῆς σου καὶ τῶν γονέων σου, ἀπόδος, Ἀχιλλεῦ, τὸ σῶμά μου πρὸς ταφὴν εἰς τοὺς γονεῖς μου καὶ λάβε ὅσον θέλεις χαλκὸν καὶ χρυσόν. »

« Οὐδέποτε θὰ πράξω τοῦτο, εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς, καὶ ἂν ὁ πατήρ σου ἀντέδιδέ μοι ἴσον βάρους χρυσοῦ πρὸς τὸ σῶμά σου. »

« Γινώσκω εἶπεν ὁ Ἐκτωρ, ἡ καρδία σου εἶνε σκληροτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ σιδήρου. Ἀλλὰ μὴ λησμόνει ὅτι καὶ σὺ θὰ ἀποθάνῃς. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέθανεν. Ὁ δ' Ἀχιλλεὺς ἐξέδυσεν αὐτὸν τὰ ὄπλα καὶ χαλεπῶς φερόμενος διεπέρασεν ἱμάντα εἰς τοὺς πόδας μεταξὺ σφυροῦ καὶ πτέρνης καὶ ἔδεσεν αὐτὸν ὀπισθεν τῆς ἀμάξης, ὥστε ἡ κεφαλὴ ἐσύρετο κατὰ γῆς. Ἐπειτα ἀνέβη ἐπὶ τὴν ἀμαξαν καὶ ἤρχητο εἰς τὰ πλοῖα. Ἡ δ' ὠραία κεφαλὴ τοῦ Ἐκτορος ἐσύρετο ἐν τῷ κονιορτῷ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τῆς πατρώας γῆς, ὑπὲρ ἧς τόσον χρόνον ἀνδρείως ἐμάχετο, ἐν ᾧ ἐκ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ τείχους ἡ δυστυχὴς μήτηρ καὶ ὁ γέρον Πρίαμος ἤγειραν μέγαν θρήνον καὶ ὁ λαὸς ἅπας ὠδύρετο ὡς νὰ κατεστράφη ὀλόκληρος ἡ πόλις.

§. 66. Ἀνδρομάχης συμφορά.

Ἡ Ἀνδρομάχη ἡ γυνὴ τοῦ Ἑκτορος ἐκάθητο ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑφαίνουσα καὶ δὲν ἤξευρεν τὸ κακόν, ὅπερ εὗρεν αὐτήν. Εἶχεν διατάξῃ τὰς θεραπευίδας νὰ παρασκευάσωσι θερμὸν λουτρὸν, ἵνα λουσθῇ ὁ Ἑκτωρ ἐπανελθὼν ἐκ τῆς μάχης. Ἀλλ' αἴφνης ἀκούει κατὰ τὰς Σκαιὰς πύλας κωκυτοὺς καὶ θρήνους. Τὰ μέλη τῆς ἐκλονίσθησαν καὶ ἡ κερκὶς ἔπεσε χαμαὶ ἐκ τῶν χειρῶν καὶ ὁ φόνος τοῦ ἀνδρὸς εὐθὺς ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν τῆς. Ὡσπερ μαινομένη ἔδραμεν ἐκ τῆς οἰκίας εἰς τὸν πύργον, ὅπου ἦτο τὸ πλῆθος συνηγμένον καὶ σκοποῦσα περίξ εἶδε μακρὰν τὸ σῶμα τοῦ Ἑκτορος κυρόμενον εἰς τὰ πλοῖα ἀσπλάγχχνως ὑπὸ τῶν ἵππων τοῦ Πηλεΐδου. Σκοτεινὴ νύξ ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καὶ ἔπεσεν ὀπίσω λιπόθυμος ρίψασα μακρὰν τὸν κόσμον τῆς κεφαλῆς τῆς. Ὅτε δὲ ἤλθεν εἰς ἑαυτήν, ἤρξατο στενάζουσα καὶ ὀδυρομένη μεταξὺ τῶν γυναικῶν. α Ἑκτορ, ἔλεγε, δυστυχὴς ἐγώ! Ἀμφότεροι ἐγεννήθημεν μὲ ὁμοίαν κακὴν τύχην! Τώρα σὺ μὲν κατέρχεσαι εἰς τὸν Ἄδην, εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς, ἐμὲ δὲ ἀφίνεις χήραν εἰς θρήνους καὶ θλίψεις, ὁμοῦ δὲ καὶ υἱὸν ἀνήλικον, ὃν τοῦ λοιποῦ φροντίδες καὶ λύπαι περιμένουσιν. Ἡ ὀρφανία ἀποστερεῖ τὸν παῖδα πολλῶν ἀγαθῶν. Πᾶνα θὰ κατατρώγῃ αὐτόν. Ὁ δὲ παῖς εὐτυχῶν γονέων τὸν διώ-

κει με κτυπήματα ἐκ τῆς τραπέζης λέγων· « Κρημνίσου ἀπ' ἐδῶ· ὁ πατήρ σου δὲν τρώγει με ἡμᾶς. » Καὶ ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν του κλαίων πρὸς μητέρα χήραν. Ὁ Ἀστυάναξ ἡμῶν ἐτρέφη ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ πατρὸς, με μυελὸν καὶ παχὺ κρέας ἀρνίων. Καὶ ὅτε ἀπέκαμνε παίζων ἐκοιμᾶτο φαιδρὸς τὴν καρδίαν ἐπὶ μαλακῆς κλίνης ἢ ἐν τῇ ἀγκάλῃ τῆς τροφου. Εἰς τὸν μετὰ ταῦτα ὅμως χρόνον θὰ πάθῃ πολλὰ μὴ ἔχων πατέρα, ὅστις τώρα θὰ γείνη βορρὰ τῶν κυνῶν καὶ τῶν ὀρνέων καὶ τῶν σκολήκων, ἀφ' οὗ ἐφύλαξε τόσον ἀνδρείως τὰς πύλας καὶ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως. »

§. 67. Ταρὴ τοῦ Πατρόκλου.

Ἐλθόντες οἱ Ἀχαιοὶ εἰς τὸ στρατόπεδον διεσκεδάσθησαν ἕκαστος εἰς τὴν σκηνὴν του. Ὁ Ἀχιλλεύς ὅμως καὶ οἱ Μυρμηδόνες ἐφ' ἄρματος περιέτρεχον τὸν νεκρὸν τοῦ Πατρόκλου πρὸς τιμὴν κλαίοντες, τὰ δὲ δάκρυα κυλιόμενα ἐπὶ τοῦ θώρακος ἐπιπτον εἰς τὴν ἄμμον. Ἐπειτα ἐκάθισαν περὶ τοὺς χιλιούς νὰ φάγωσι τὸ περίδειπνον, ὅπερ παρῆεν ὁ Ἀχιλλεύς· Ὁ Ἔκτωρ ὅμως εἶχε ῥιφθῆ πρηνῆς παρὰ τὴν κλίνην τοῦ Πατρόκλου εἰς τὰ χώματα. Περὶ δὲ τὴν ἐσπέραν ὁ Ἀγαμέμνων ἔκαμε δεῖπνον, εἰς ὃ ἐκάλεσε καὶ τὸν Ἀχιλλέα. Ἄλλ' οὗτος ἄρνεῖτο καὶ δὲν ἤθελεν νὰ ἀποχωρισθῆ τοῦ νεκροῦ φίλου καὶ

μάλις ἔπειτα ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς ἐπιμό-
 νους παρακλήσεις τῶν φίλων. Ἄφ' οὗ δὲ ἐδείπνη-
 σαν καὶ ἤλθεν ὁ καιρὸς τοῦ ὕπνου, ἀπῆλθεν ἕκαστος
 εἰς τὴν σκηνὴν του. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὅμως ἀπέφυγε
 τὴν σκηνὴν καὶ ἐλθὼν κατεκλίθη μὲ βαρυαλγοῦσαν
 καρδίαν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης, περίξ δὲ ἐκοι-
 μήθησαν οἱ Μυρμηδόνες. Ὡς δὲ ἀπεκοιμήθη κατὰ-
 κοπος ὑπὸ τῆς μάχης, ἐφάνη αὐτῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπο-
 θανόντος φίλου πενθοῦσα. Ὡμοίαζε καθ' ὅλα τὸν
 Πάτροκλον καὶ πλησίον ἐλθοῦσα εἶπε· « Κοιμᾶσαι,
 Ἀχιλλεῦ, καὶ ἐλησμόνησας ἐμέ, ὃν ἐν τῷ βίῳ οὐδέ-
 ποτε ἐλησμόνεις. Θάψον με, ἵνα εἰσέλθω ταχέως εἰς
 τὰς πύλας τοῦ Ἄδου. Τώρα μὲ ἀπωθοῦσιν αἱ ψυχαὶ
 τῶν νεκρῶν καὶ δὲν μὲ ἀφίνουσιν ἀκόμη πέρα τοῦ
 ποταμοῦ νὰ ἐνωθῶ μὲ αὐτάς, ἀλλὰ πλανῶμαι μά-
 την περὶ τὴν εὐρύπολον τοῦ Ἄδου οἰκίαν. Δός μοι
 τὴν χεῖρα, Ἀχιλλεῦ, κλαίω, διότι δὲν θὰ ἐπανέλθω
 πλέον ἐκ τοῦ Ἄδου οὐδὲ θὰ σκεπτόμεθα ὁμοῦ μα-
 κρὰν τῶν φίλων καθήμενοι. Ἄλλ' ἐμὲ κατέπια θανα-
 τηφόρος μοῖρα μισητῆ. Καὶ εἰς σέ ὅμως, Ἀχιλλεῦ,
 εἶνε πεπρωμένον νὰ ἀποθάνῃς ὑπὸ τὸ τεῖχος τῶν
 Τρώων. Καὶ ἐν ἄλλο δὲ θὰ σοὶ παραγγείλω νὰ μὴ
 καταθέσῃς τὰ ὀστέα μου μακρὰν τῶν ἰδιῶν σου,
 Ἀχιλλεῦ, ἀλλ' ὁμοῦ εἰς ἓνα τάφον ὡς ἀνετράφημεν
 καὶ ἐν μιᾷ οἰκίᾳ. » Πρὸς τοῦτον εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς·
 « Τί ἤλθες ἐδῶ, φιλιτάτη μου κεφαλῆ, καὶ μοὶ παραγ-

γέλλεις ἐν ἑκάστων; Ἐγὼ θὰ σοὶ ἐκτελέσω ἀκριβῶς πάντα ὑπακούων εἰς τὰς παραγγελίας σου. Ἄλλ' ἐλθέ πλησιέστερον νὰ ἐναγκαλισθῶμεν ὀλίγον καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν ὀρήνου ὀλεθρίου. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέτεινε τὰς χεῖρας ὅπως ἐναγκαλισθῆ τὸν φίλον. Ἄλλ' ἡ ψυχὴ ἔφυγε ὡς καπνὸς, τρίζουσα εἰς τὴν γῆν. Ἐκπληκτος ἀνεπήδησεν ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ συγκροτήσας τὰς χεῖρας εἶπε λυπηρὸν λόγον. « Οἴμοι, ὄντως εἶνε ἐν τῷ Ἄδῃ ψυχαί, ἀλλὰ σῶμα δὲν ἔχουσι. Δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἦτο πλησίον μου ἡ ψυχὴ τοῦ δυστυχοῦς Πατρόκλου ὀρηνοῦσα καὶ ὀδυρομένη ὁμοίᾳ καθ' ὅλα ὡς αὐτὸς καὶ μοι παρήγγειλε πολλά. » Ταῦτα ἔλεγε κλαίων, ἔκλαιον δὲ περὶ αὐτὸν καὶ οἱ φίλοι.

Τῆ δὲ πρωΐᾳ ὁ Ἀγαμέμνων διέταξε νὰ φέρωσι ξύλα ἐκ τοῦ δάσους. Ἀφ' οὗ δὲ ἐσωρεύθησαν πολλά, ἐκόμισαν τὸν Πατρόκλον ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ κατασκευάσαντες μεγάλην πυρὰν ἔκαυσαν αὐτὸν καὶ τοὺς δώδεκα Τρῶας, οὓς κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἔσφαξεν ὁ Ἀχιλλεὺς. Ἐπειτα συναγαγόντες τὰ ὄστα τοῦ Πατρόκλου ἐν χρυσῇ ὑδρίᾳ κατέθηκαν ἐν τῇ σκηνῇ, ἐπὶ δὲ τῆς πυρᾶς ἤγειραν ὑψηλὸν τύμβον. Μετὰ τὴν ταφὴν ἐτέλεσεν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπικηδείους ἀγῶνας, ὧν τὰ νικητήρια ὑπῆρξαν πολύτιμα καὶ οἵτινες ἔπαυσαν δύσαντος τοῦ ἡλίου.

§. 68. Ἀπόδοσις τοῦ Ἑκτορος.

Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐκοιμῶντο ὕπνον βαθύν. Τὸν Ἀχιλλέα δὲ μὴ δὲν εἶχεν ὕπνος διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, ἀλλὰ περιστρέφετο ἐπὶ τῆς κλίνης ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐνθυμώμενος τὴν μετ' αὐτοῦ ἀδελφικὴν συμβίωσιν καὶ τὰ ἔργα, ἃ διέπραξαν ὁμοῦ ἐν τε τῷ πολέμῳ καὶ τῇ εἰρήνῃ καὶ ὅσα ἔπαθον. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἔκειτο πλαγίως, ἄλλοτε δὲ ὕπτιος, ἄλλοτε δὲ πρηνῆς, ἔπειτα ἀνίστατο ὀρθὸς καὶ περιεφέρετο κατὰ τὸν αἰγιαλὸν βαρέως τεθλιμμένος. Ὅτε δὲ τέλος ἐγένετο ἡμέρα, ζεύξας τοὺς ἵππους ὑπὸ τὴν ἄμαξαν περιῆλθε τρίς τὸ μνήμα τοῦ ἀποθανόντος φίλου σύρων ὀπισθεν τῆς ἁμάξης τὸν δυστυχῆ Ἑκτορα. Ἐπειτα ἔρριψεν αὐτὸν πρηνῆ ἐν τῇ κόνει. Τοῦτο ἔπραττεν ὁ Ἀχιλλεὺς δώδεκα ἡμέρας. Ἄλλ' ὁ θεὸς ἤλέησε τὸν ὑβριζόμενον Ἑκτορα καὶ ἐκέλευσε τὸν Ἀχιλλέα νὰ ἀποδώσῃ αὐτόν.

Ἐν δὲ τῷ Ἰλίῳ θρῆνος καὶ κωπετὸς ἤκούετο ἀνά πᾶσαν τὴν πόλιν. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πριάμου γονεῖς, υἱοὶ γαμβροὶ καὶ θυγατέρες ἦσαν ἀπαραμύθητοι. Ὁ δὲ Πριάμος ἀπεφάσισε τέλος νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν, ἵνα λυτρώσῃ τὸν υἱὸν του ἀντὶ πλουσίων λύτρων καὶ ζεύξας τὴν ἄμαξαν ἐπορεύετο μετὰ του κήρυκος Ἰδαίου, οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ ὁ λαὸς προέπεμπον αὐτὸν κλαίοντες, διότι ἐφοβοῦντο μήπως καὶ αὐτὸν φονεύσῃ ὁ Ἀχιλλεὺς.

Φθάσας δὲ ὁ Πριάμος εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν μὲν ἠνίοχον ἀφῆκεν ἔξω, αὐτὸς δὲ ἦλθεν ἐντός. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀρτίως δειπνήσας ἐκάθητο ἀκόμη παρὰ τὴν τράπεζαν, περὶ αὐτὸν δὲ μακρὰν οἱ φίλοι. Ὁ Πριάμος ἦλθε πλησίον καὶ ἀψάμενος διὰ τῶν χειρῶν τῶν γονάτων τοῦ Πηλεΐδου καὶ φιλήσας τὰς φοβεράς χεῖρας αὐτοῦ (πάντες ἐξεπλάγησαν ἰδόντες καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς), ἤρξατο ταῦτα ἱκετεύων·

« Θεοειδῆ Ἀχιλλεῦ, μέμνησο τοῦ πατρός σου, ὃν κατατρύχει ὡς καὶ ἐμέ τὸ γῆρας, ἴσως δὲ καὶ ἄλλαι συμφοραί. Ἄλλ' αὐτὸς ἔχει τοῦλάχιστον ἐλπίδα νὰ ἴδῃ ποτὲ ὑγιᾶ τὸν προσφιλῆ υἱὸν τοῦ ἐπανερχόμενον εἰς τὴν πατρίδα, ἐγὼ ὅμως εἶμαι ἀπαρηγόρητος. Διότι τοὺς πλείστους υἱούς μου ἀφήρπασεν ὁ πόλεμος, τὸν δὲ Ἐκτορά μου τὸν μόνον θῖόν, ὅστις ἠδύνατο νὰ μοι ὑπερασπίσῃ τὴν πόλιν, ἀπέκτεινας σύ. Τοῦτον ἔρχομαι ἤδη νὰ λυτρώσω ἀντὶ πλουσίων λύτρων. Φοβοῦ τοὺς θεοὺς, Ἀχιλλεῦ, εὐσπλαγχνίσθητι δὲ καὶ ἐμέ ἐνθυμούμενος τὸν πατέρα σου. Ἐγὼ εἶμαι μᾶλλον οἴκτου ἄξιος, διότι φιλῶ τὰς χεῖρας, αἵτινες ἐφόνευσαν τοὺς υἱούς μου ».

Οἱ λόγοι τοῦ Πριάμου συνεχίνησαν τὸν Ἀχιλλεῦ καὶ ἐνθυμηθεὶς τὸν πατέρα, ὃν οὐδέποτε πλέον ἐμελλε νὰ ἴδῃ, ἔκλαιε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ φίλοι, ἔκλαιε δὲ καὶ ὁ Πριάμος τὴν συμφορὰν του. Ἐπειτα ἀνέστησε τὸν γέροντα ἐκ τῆς γῆς κατοικτείας καὶ εἶπε·

« Δυστοχῆ, σὺ ὄντως ὑπέμεινας λύπας πολλὰς. Ἄλλὰ πῶς ἡδυνήθης νὰ ἔλθῃς ἐνταῦθα ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνου, ὅστις σοὶ ἀπέκτεινε τόσους ἀνδρείους υἱούς! Ἡ καρδία σου εἶνε σιδηρᾶ. Ἄλλ' ἤδη κάθισον εἰς τὸν θρόνον τοῦτον καὶ κράτει τῆς συμφορᾶς σου, ὁπόση καὶ ἂν εἶνε· διότι οἱ θρῆνοι οὐδὲν ὠφελοῦσι. Δύο πίθοι κείνται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Διὸς, ὁ μὲν πλήρης δῶρων κακῶν, ὁ δὲ πλήρης ἀγαθῶν. Καὶ εἰς ὄντινα ὁ θεὸς μεμιγμένα τὰ δῶρα δώσῃ, οὗτος ἔχει ἄλλοτε εὐτυχίαν καὶ ἄλλοτε δυστυχίαν. Εἰς ὄντινα ὅμως μόνον ἐκ τῶν κακῶν κατένειμεν, οὗτος ζῆ ἐν ἀτιμίᾳ καὶ λύπῃ καὶ πενία διώκει αὐτὸν πανταχοῦ. Οὕτω καὶ εἰς τὸν Πηλέα ἔδωκαν μὲν οἱ θεοὶ λαμπρὰ δῶρα, προσέθηκαν ὅμως καὶ συμφορὰν. Εἷς καὶ μόνος υἱὸς ἐγεννήθη αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ οὗτος θὰ ἀποθάνῃ προῶρως οὐδὲ θὰ γηροκομίσῃ τὸν πατέρα, ἀλλὰ μακρὰν τῆς πατρίδος κάθημαι ἐνταῦθα ἐν τῇ Τροίᾳ λυπῶν σε καὶ τὰ τέκνα σου. Ἄλλὰ καὶ σὲ, ὦ γέρον, ἔλεγον οἱ ἄνθρωποι εὐδαίμονα διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς υἱούς. Ἄλλ' ἀφ' ὅτου οἱ θεοὶ σοὶ ἔστειλαν συμφορὰν μάχαι καὶ φόνοι γίνονται περὶ τὴν πόλιν. Ἄλλ' ἔχε ὑπομονὴν καὶ μὴ οὐδύρου ἀπαύστως· οἱ θρῆνοι δὲν ἐγείρουσι τοὺς νεκρούς. »

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ γέρον· « Μὴ λέγε νὰ καθίσω, Ἀχιλλεῦ, ἐν ὄσῳ ὁ Ἕκτωρ εἶνε ἀταφος. Ἀπόδος αὐτὸν καὶ δέξαι τὰ πολλὰ λύτρα. » « Ἄλλὰ

μή με ἐρέθιζε, γέρον, εἶπεν ὁ Ἀχιλλεύς. Καὶ αὐτὸς διανοοῦμαι νὰ λυτρώσω τὸν υἱόν σου. » Ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν φίλων του ἐξῆλθε τῆς σκηνῆς. Καὶ οἱ μὲν φίλοι ἔλυσαν τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους καὶ ὠδήγησαν τὸν Ἰδαῖον εἰς τὴν σκηνὴν, ἔπειτα ἐξήγαγον ἐκ τῆς ἀμάξης πάντα τὰ δῶρα, ἀφῆκαν ὅμως δύο ἱμάτια καὶ ὠραῖον χιτῶνα, ὅπως καλύψωσι τὸν νεκρόν. Ὁ δὲ Ἀχιλλεύς καλέσας τὰς ὑπηρετρίδας διέταξεν, ἀφ' οὗ λούσωσι καὶ ἀλείψωσι τὸν νεκρόν, νὰ περιτυλίξωσιν ἔπειτα μὲ ὠραῖον ἱμάτιον καὶ χιτῶνα. Τούτων γενομένων ὁ Ἀχιλλεύς ἄρας ἔθηκε τὸν Ἑκτορα ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης, οἱ δὲ σύντροφοι εἰς τὴν ἀμαξάν. Τότε ὁ Ἀχιλλεύς στενάξας ἐζήτησεν συγνώμην παρὰ τοῦ Πατρόκλου, ὅτι ἀπέδωκε τὸν Ἑκτορα. Καὶ ταῦτα εἰπὼν εἰσῆλθεν ὀπίσω εἰς τὴν σκηνὴν καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ θρόνου εἶπεν εἰς τὸν Πρίαμον. « Ὁ υἱός σου ἐλυτρώθη, ὦ γέρον, ὡς ἐπιθυμοῦμεν καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης. Αὖριον ἄμα τῇ ἡμέρᾳ θά ἴδῃς καὶ θά κομίσης αὐτὸν εἰς τὸ ἄστυ. Ἀλλὰ τώρα ἄς δειπνήσωμεν. Ἔχεις καιρὸν νὰ κλαύσῃς αὐτὸν, ἀφ' οὗ τὸν φέρῃς εἰς τὸ Ἴλιον, διότι εἶνε ἄξιος πολλῶν δακρύων ». Μετὰ ταῦτα ἔσφαξε πρόβατον, οἱ δὲ φίλοι του παρεσκεύασαν τὸ δεῖπνον. Ἀφοῦ δὲ ἐδείπνησαν, ἐζήτησεν ὁ Πρίαμος νὰ κοιμηθῇ· διότι ἀφ' ὅτου ἐφρονεῦθη ὁ υἱός του οὔτε ἔφαγεν οὔτε ἐκοιμήθη. Ὁ Ἀχιλλεύς διέταξε νὰ ἐτοιμάσωσι κλίνην. Ἀφοῦ δὲ τὰ πάντα ἔσασαν ἔτοιμα, εἶπε φιλοφρόνως πρὸς τὸν γέροντα: « Τώρα κοιμήθητι ἐκεῖ, ἀγαπητὲ γέρον. Ἀλλ' εἰπέ

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

12.

μου, πόσας ἡμέρας θέλεις νὰ ἐνταφιάσῃς τὸν Ἑκτορα, ὅπως καὶ ἐγὼ μένω καὶ τοὺς ἄλλους ἐμποδίζω τῆς μάχης». Ὁ γέρον ἀπεκρίνατο· « Ἐννέα μὲν ἡμέρας θὰ κλαίωμεν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ, τῇ δὲ δεκάτῃ θὰ τὸν θάψωμεν καὶ θὰ εὐωχηθῇ ὁ λαὸς, τῇ δὲ ἐνδεκάτῃ θὰ κατασκευάσωμεν αὐτῷ τύμβον καὶ τῇ δωδεκάτῃ, ἂν εἶνε ἀνάγκη, θὰ πολεμήσωμεν.» Ταῦτα πάντα θὰ γείνωσι, γέρον, ὡς ἐπιθυμεῖς,» εἶπεν ὁ Ἀχιλλεύς. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπεχωρίσθησαν ἕκαστος εἰς τὴν κλίνην του. Ὁ Πρίαμος ὅμως ὀλίγον κοιμηθεὶς ἀνέστη καὶ μετὰ τοῦ νεκροῦ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου πάντες καὶ νέοι καὶ γέροντες ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἤλθον εἰς ἀπάντησιν θρηνοῦντες τὸν προστάτην καὶ φύλακα τῆς πόλεως. Ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Ἑκτορος κοπτόμεναι ἔλεγον ἕκαστη τὴν μεγάλην συμφορὰν των. Μετὰ τοὺς θρήνους ὁ Πρίαμος εἶπε πρὸς τὸν λαὸν νὰ φέρωσι ξύλα. Κατασκευάσαντες δὲ πυρὰν ἕκαυσαν τὸν νεκρὸν καὶ ἀνήγειραν τύμβον.

§. 69. Θάνατος Ἀχιλλέως.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἑκτορος οἱ Τρῶες ἐκλείσθησαν ὑπὸ φόβου ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐπικουρίαι πολλαὶ πολλαχόθεν ἤλθον πρὸς αὐτούς. Ἀλλὰ πάντοτε ὁσάκις ἐξῆλθον τῶν τειχῶν καὶ συνῆψαν μάχην ἠττήθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ὅτε δὲ ἐν τινι μάχῃ ἔπεσε καὶ ὁ Ἀντίλοχος, ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος, φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ Ἀχιλλεύς ἀπεφάσισε νὰ διαρρήξῃ τὰς πύλας τοῦ τείχους καὶ νὰ φονεύσῃ πάντας τοὺς Τρῶ-

ας. Ἄλλ' ὁ Ἀπόλλων ἦλθεν ἐξ Ὀλύμπου ἐπίκουρος τῶν Τρώων καὶ διατάττει τὸν Πηλεΐδην μὲ φοβερὰν φωνὴν νὰ ἀπομακρυνθῆ τοῦ τείχους. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεύς ἐν τῇ ὀργῇ του λέγει ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ δὲν θὰ φεισθῆ, ἂν ἴδῃ αὐτὸν ἀντιπράττοντα εἰς τὸν σκοπὸν του. Τοῦτο παρώργισε σφόδρα τὸν θεόν, ὅστις εὐθύς διὰ βέλους ἔτρωσεν εἰς τὴν πτέρναν τὸν Ἀχιλλέα. Εὐθύς δὲ ὀδύναι διήλθον δι' ὄλου τοῦ σώματος καὶ ὁ ἀνδρειότατος πάντων τῶν Ἑλλήνων ἔπεσε κατὰ γῆς. Σκοπεῖ περίξ καὶ λέγει· « Μόνον οἱ δειλοὶ μάχονται κρυπτόμενοι. Ἐλθὲ εἰς τὸ φανερόν, οἶος καὶ ἂν εἶσαι εἴτε θεὸς εἴτε ἄνθρωπος, ἵνα διὰ τοῦ δόρατος κατασπαράξω σοι τὰ ἐντόσθια. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἠνωρθώθη καὶ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς Τρῶας. Τέλος ὅμως ἔλιπον αὐτὸν αἱ δυνάμεις καὶ ἀπέθανε. Περὶ δὲ τὸ σῶμα συνήφθη μάχη φονικὴ Τρώων καὶ Ἑλλήνων. Ἄλλ' ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφερον τὸν νεκρὸν εἰς τὰ πλοῖα, ὅπου οἱ Ἕλληνες κείραντες τὴν κεφαλὴν ἐθρήνουν δεκαεπτὰ ἡμέρας καὶ ἄλλας τόσας νύκτας. Τῇ δὲ δεκάτῃ ὀγδόῃ ἔκασαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ συναγαγόντες τὴν κόνιν ἔθηκαν ἐν τῇ αὐτῇ ὑδρίᾳ ἐν ἣ ἦτο καὶ ἡ κόνις τοῦ Πατρόκλου. Ἐπὶ δὲ τοῦ Σιγείου ἀκρωτηρίου ὑψώθη τύμβος ὑψηλὸς μνημεῖον εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα ἀνθρώπους. Ἐπειτα ἐτελέσθησαν ἐπιτάφιοι ἀγῶνες τοιοῦτοι τὴν λαμπρότητα, ὅποιοι οὐδέποτε ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγένοντο.

§, 70. Αὐτοκτονία Αἴαντος.

Κατὰ τὸ τέλος δὲ τῶν ἀγῶνων εἶχε τεθῆ ἡ πανο-

πλία τοῦ Ἀχιλλέως, ἔργον τοῦ Ἡφαίστου, ὡς ἄθλον εἰς ἐκεῖνον ὅστις μάλιστα παρέσχεν ἑαυτὸν χρήσιμον εἰς τὸν Ἀχιλλέα καὶ ὅστις ἦτο ὁ ἀνδρείοτατος τοῦ στρατοῦ. Δύο ἥρωες ἠμφισβήτησαν τοῦ ἄθλου ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες φοβούμενοι μὴ ἡ κρίσις αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ἐνός λυπήσῃ τὸν ἕτερον καὶ ἐντεῦθεν προκύψωσιν ἐριδες καὶ φόνοι, κατέστησαν κατὰ συμβουλήν τοῦ Νέστορος κριτὰς Τρῶας αἰχμαλώτους, οἵτινες ἀπεφώνησαν ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσεως. Κυρίως ὅμως εἶχον ψήφισα ὑπὲρ τοῦ Αἴαντος. Ἄλλ' οἱ Ἀτρεΐδαι φθονοῦντες τὸ μεγαλεῖον τοῦ Αἴαντος εἶχον νοθεύσῃ τὰς ψήφους. Τοῦτο ὑπόπτευσεν σύμπας ὁ στρατός, ὑπενόησε δὲ καὶ ὁ Αἴας. Καὶ διὰ τοῦτο ἀπεσύρθη ὠργισμένος εἰς τὴν σκηνήν του, ἣ δὲ ἀγανάκτησις του ἡ πολλὴ ἐγέννησεν αὐτῷ μελαγχολίαν, ἣτις ἐπεσκότησε τὸν νοῦν του εἰς τοσοῦτον, ὥστε τὴν νύκτα ὄρμα ἔκ τῆς σκηνῆς κατὰ τῶν Ἀτρειδῶν καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἵνα διὰ τοῦ ξίφους ἱκανοποιήσῃ τὴν προσβληθεῖσαν φιλοτιμίαν του ἀποκτείνων τοὺς πρωταιτίους. Ἄλλ' ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τῶν Ἀτρειδῶν, ἡ Ἀθηνᾶ ἐτάραξε τὸν νοῦν του καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ παραφροσύνῃ του σφάττει ἀνηλεῶς τὰ ποίμνια τῶν Ἀχαιῶν νομίζων ὅτι φονεύει τοὺς Ἀτρεΐδας καὶ τοὺς ἄλλους Ἀχαιοὺς.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἦτο ὠργισμένη κατὰ τοῦ Αἴαντος ἐκ πολλοῦ. Ὅτε ἀπερχόμενος εἰς Τροίαν ἀπεχαιρέτα τὸν πατέρα, ὁ πατήρ, ὅστις ἄλλοτε ἠνδραγάθησε ἀναβάς τὰ τείχη τῆς Τρωάδος, παρήνει αὐτὸν νὰ μάχεται ἀνδρείως καὶ νὰ ἐνθυμῆται πάντοτε τὸν θεόν.

Ἄλλ' ὁ νέος Αἴας θρασυνόμενος ἐπὶ τῇ ἀκαταμαχῆ-
τῳ ῥώμῃ εἶπεν ἀπερισκέπτως ὅτι καὶ ὁ ἀσθενὴς νικᾷ
βοηθοῦντος τοῦ θεοῦ καὶ ὅτι αὐτὸς θέλει νὰ δοξα-
σθῆ καὶ ἄνευ τῆς βοηθείας αὐτοῦ. Ἐπειτα καὶ πρὸ
τῆς Τροίας ἐν μάχῃ τινὶ, καθ' ἣν ἡ Ἀθηναῖ φίλα φρο-
νοῦσα παρέστη αὐτῷ, ἀπέπεμψεν ὑνεροπτικῶς τὴν
θεᾶν λέγων· « Θεᾶ, βοήθει τοὺς ἄλλους Ἀχαιοὺς,
ὅπου ἐγὼ καὶ οἱ ἐμοὶ ἴστανται, δὲν διέρχεται ἐχ-
θρός. » Διὰ ταῦτα ἡ Ἀθηναῖ ἤθελε νὰ τοπεινώσῃ τὸν
ἄλλως καθ' ὅλα εὐγενῆ ἥρωα.

Σφάξας δὲ ὁ μαινόμενος Αἴας πολλὰ ποίμνια ἔ-
δεσε καὶ τινα τούτων ζῶντα, τὰ ὅποια ὑπελάμβανεν
ὡς τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τοὺς Ἀτρεΐδας καὶ τοὺς ἄλλους
ἡγεμόνας τοὺς μετέχοντας τῆς κατ' αὐτοῦ συνω-
μοσίας, καὶ ὠδήγησεν αὐτὰ θριαμβεύων εἰς τὴν σκη-
νὴν του. Ἐκεῖ δέσας αὐτὰ εἰς στῦλον ἐμαστύγου καὶ
ἔσφαττε μὲ τὸ ξίφος τερπόμενος πολὺ ἐπὶ πᾶσι
τούτοις. Ἄλλ' ὅτε ἔπειτα ἡ μὲν μανία κατὰ μικρὸν
ἐπαύετο, αὐτὸς δὲ ἦλθεν εἰς ἑαυτὸν καὶ εἶδε ἔμπρο-
σθέν του τὴν σκηνὴν πλήρη ἐσφαγμένων ζώων ἔτυ-
πτε τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας καὶ ἐκάθι-
σεν ἀπελπισ καὶ ἄφωνος ἐν τῷ μέσῳ τῶν φονευθέν-
των ζώων.

Τέχμησσα δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἶδε μετὰ ἄλλους, ὅσα
ἔπραττεν ὁ Αἴας, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἴστατο ἄπορος μὴ
τολμῶσα νὰ εἶπῃ τι Ἄλλ' ὁ Αἴας ἀναπηδῆσας ἀναγ-
κάζει αὐτὴν δι' ἀπειλῶν νὰ εἶπῃ τί συνέβη. Ἀκού-
σας δὲ ἤρχισεν ἔτι μᾶλλον νὰ στενάζῃ καὶ ἐβυθίσθη
εἰς μελαγχολίαν ὡς νὰ ἐσκέπτετο περὶ φοβεράς πρά-
ξεως. Σχεπτόμενος δὲ εὕρισκεν ὅτι τὸ μόνον, ὅπερ

ἠδύνατο νὰ τὸ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν δόξαν, ἦτο ὁ θάνατος. Καὶ πραγματικῶς ἀποφασίζει νὰ ἀποθάνῃ. Ἄλλ' ὅπως ἀποθάνῃ ἀνενόχλητος ἔρχεται εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης ἔχων μετ' ἑαυτοῦ τὸ ξίφος τοῦ Ἑκτορος. Τοῦτο καλῶς εἰς τὴν γῆν ἐμπήξας ἠύχθη εἰς τοὺς θεοὺς ταῦτα·

« Ὁ μὲν σφαγεὺς ἔστηκεν ὅσον ἠμπορεῖ ὀξύτατος, ἂν τώρα εἶνε καιρὸς νὰ σκέπτηται τις τοιαῦτα· δῶρον μὲν τοῦ Ἑκτορος, ὃν ἐγὼ ἐκ πάντων τῶν ξένων μάλιστα ἐμίσησα· εἶνε δὲ ἐμπεπηγμένος εἰς γῆν πολεμίαν τὴν Τρωάδα ἀρτίως ἀκονηθεὶς· ἐπηξα δὲ ἐγὼ αὐτὸς καλῶς παρασκευάσας τὸν κάλλιστον φίλον, ὅστις ταχέως θὰ μὲ ἀπαλλάξῃ τῆς ζωῆς. Οὕτω μὲν εἴμεθα καλῶς παρεσκευασμένοι. Ἰὰ δὲ μετὰ ταῦτα σὺ πρῶτος, ὦ Ζεῦ, πάτερ τῶν ἐμῶν προγόνων, βοήθησον. Δὲν ζητῶ μέγα τι γέρας· πέμψον ἄγγελόν τινα φέροντα τὴν κακὴν εἰδήσιν εἰς τὸν Τεύκρον, ἵνα πρῶτος αὐτὸς εὐρών με κηδεύσῃ πεφονευμένον ὑπὸ τοῦ ξίφους τούτου καὶ μὴ ῥιφθῶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν βορὰ τῶν κυνῶν καὶ τῶν ὀρνέων. Τοσαῦτα, ὦ Ζεῦ, εὐχομαι παρὰ σοῦ. Ἄμα δὲ καλῶ τὸν Ἑρμῆν τὸν ὀδηγοῦντα τὰς ψυχὰς κάτω εἰς τὸν Ἄϊον, νὰ μὲ κοιμήσῃ ἄνευ σφασμοῦ καὶ ταχέως, ἀφ' οὗ διαρρήξω τὴν πλευρὰν μὲ τὸ ξίφος τοῦτο. Καλῶ δὲ ἀρωγοὺς τὰς σεμνὰς ταχύποδες Ἑρυνύας, αἵτινες βλέπετε πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις πάθη, νὰ μάθητε πῶς ἐγὼ ὁ τάλας ἀπόλλυμαι ὑπὸ τῶν Ἀτρειδῶν. Ὁ συναρπάσετε αὐτοὺς τοὺς κακοὺς καὶ πανωλέθρους καὶ ἀπολέσατε χάριστα ὑπὸ τῶν φιλτάτων αὐτοῖς ἐγγόνων, ἐγὼ δὲ φονεύω ἑμαυτὸν. Ἐλθετε ὦ ταχεῖ-

αι τιμωροὶ Ἐρυνύες, γεύεσθε, μὴ φείδεσθε ὄλου τοῦ στρατοῦ. Σὺ δὲ, ὦ τὸν ὑψηλὸν οὐρανὸν διφρηλατῶν Ἥλιε, ὅταν ἴδῃς τὴν πατρίαν μου γῆν, κράτησον τὰς χρυσονώτους ἡνίας σου καὶ εἰπέ τὴν συμφορὰν μου καὶ τὴν μοῖράν μου εἰς τὸν γέροντα πατέρα μου καὶ τὴν δύστηνον μητέρα. Βεβαίως ἡ τάλαινα ὅταν ἀκούσῃ τὴν εἰδητὴν ταύτην, μέγαν κοπετὸν θά ἐγείρῃ ἀνά πᾶσαν τὴν πόλιν. Ἄλλ' ἤδη δὲν εἶνε καιρὸς θρήνων, πρέπει τὸ πρᾶγμα εὐθὺς νὰ ἀρχίσῃ. ὦ Θάνατε, Θάνατε, τώρα ἐλθὲ καὶ ἰδέ με. Καίτοι σὲ μὲν καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ Ἄδῃ θὰ προσαγορεύσω ἐλθῶν. Ἐχε ὑγίειαν λαμπρὸν τῆς σήμερον ἡμέρας φῶς καὶ σὺ Ἥλιε διφρευτὰ σὲ ἀποχαιρετῶ σήμερον διὰ τελευταίαν φορὰν. ὦ φέγγος, ὦ ἱερὸν ἔδαφος οἰκειᾶς Σαλαμῖνος, ὦ τῆς πατρίδας ἐστίας βᾶθρον καὶ κλειναὶ Ἀθηναὶ καὶ τὸ σύντροφον γένος καὶ κρῆναι καὶ ποταμοὶ αὐτοὶ καὶ Τρωϊκαὶ πεδιάδες, οἱ τροφεῖς ἐμοῦ, σᾶς ἀποχαιρετῶ, χαίρετε. Τοῦτο εἶνε ἡμῖν ὁ ὕστατος λόγος τοῦ Αἴαντος, τὰ δὲ ἄλλα θὰ εἶπω ἐν τῷ Ἄδῃ εἰς τοὺς κάτω. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔπεσε ἐπὶ τοῦ ξίφους καὶ ἀπέθανεν.

Τὸ σῶμα τοῦ Αἴαντος πρῶτος εὔρεν ὁ Τεῦκρος, ὅστις πικρῶς θρηνήσας τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ ἐσχέπετο περὶ ταφῆς, ὅτε ἔρχεται ταχὺς ὁ Μενέλαος, ὅστις ἀπαγορεύει δι' ἀπειλῶν αὐστηροτάτων νὰ ταφῇ ὁ Αἴας· διότι ἐπεβουλεύθη τὴν ζωὴν τῶν ἀρχόντων, πρὸς οὓς ὤφειλε νὰ εἶνε εὐπειθής καὶ φοβηθός. Ὅπου οἱ ἀρχόμενοι, λέγει, δὲν ὑποτάσσονται εἰς τοὺς ἀρχοντας, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει πολιτεία. Ἄλλ' ὁ Τεῦκρος ἀποκρίνεται ὅτι τοῦτο οὐδαμῶς ἀρμόζει

εἰς τὸν Αἴαντα, ὅστις δὲν ἦτο ἀρχόμενος ἀλλ' ἀρχῶν καὶ ὅτι οὐδαμῶς φροντίζει περὶ τῶν ἀπειλῶν. Ἡ ἔρις ἐγένετο σφοδρότερα μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις ἦλθεν ὠργισμένος, δι' ἣν ὁ Τεῦκρος ἐπεδείξατο ἀπείθειαν πρὸς τὸν Μενέλαον. Ἄλλ' ὁ Τεῦκρος ἔμενεν ἀκλόνητος καὶ τὸ πρᾶγμα θὰ κατήντα σοβαρὸν, ἂν δὲν ἐπενέβαινεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὅστις εἰ καὶ ἐν τῷ βίῳ ὑπῆρξεν ἐχθρὸς τοῦ Αἴαντος, δὲν ἐδείχθη ἔμῳς καὶ τόσον κακὸς νὰ μηκύνη τὴν ἐχθραν του καὶ πέραν τοῦ τάφου. Συνεβούλευσε δὲ τὸν Ἀτρεΐδην νὰ μὴ παραγνωρίσῃ τὰ δίκαια τοῦ ἀποθανόντος καὶ νὰ ἀφήσῃ ἀταφον ἐκεῖνον, ὅστις μετὰ τὸν Ἀχιλλέα ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος τοῦ στρατοῦ. Ὁ θάνατος διαλύει, λέγει, πᾶσαν διαφορὰν. Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπεισαν τὸν Ἀτρεΐδην καὶ ἐπέτρεψε νὰ ταφῇ ὁ Αἴας. Εἰς δὲ τὴν ταφὴν ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ἄλλ' ὁ Τεῦκρος φοβούμενος μὴ λυπήσῃ τὸν νεκρὸν δὲν ἐδέχθη τοῦτο καὶ ἔθαψε μόνος μετὰ τῶν συμπολιτῶν του τὸν Αἴαντα. Ὁ τύμβος αὐτοῦ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Ῥοιτείου ἀκρωτηρίου πλησίον τοῦ τύμβου τοῦ Ἀχιλλέως.

§. 71. Ὁ Φιλοκτήτης ἐν Τροίᾳ.

Ἀπέθανε καὶ ὁ Ἀχιλλεύς καὶ ὁ Αἴας, ἡ δὲ Τροία ἔμενεν ἀπόρθητος. Ἄλλ' ὅ,τι δὲν ἠδυνήθησαν οὗτοι διὰ τῆς ἀνδρείας των, κατώρθωσεν ὁ Ὀδυσσεύς διὰ τῆς σοφίας. Οὗτος, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀχιλλέως καὶ Αἴαντος, ἦτο ὁ πρῶτος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἔμαθε παρὰ τοῦ Ἑλένου, μάντεως τῶν Τρώων, ὃν συνέλαβεν ἐν ἐνέδρᾳ αἰχμάλωτον, ὅτι ἡ

Τροία άνευ τοῦ Φιλοκτήτου καὶ τῶν Ἡρακλείων βελῶν καὶ τοῦ Νεοπτόλεμου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, δὲν κυριεύεται. Καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ Διομήδους ἦλθεν εἰς Σκῦρον, ἔθεν παραλαβόντες τὸν Νεοπτόλεμον ἐπλευσαν εἰς τὴν Λήμνον πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Φιλοκτήτου. Φθάσαντες δὲ ἐκεῖ ἤραξαν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου κατέλιπον τὸν Φιλοκτήτην κοιμώμενον πρὸ δέκα ἐτῶν καὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν παραλίαν. Καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐκρύβη φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ Φιλοκτήτου. Ἔστειλε δὲ τὸν Νεοπτόλεμον νὰ παρατηρήσῃ, ἂν αὐτὸς εἶνε ὁ τόπος ἢ ἄλλος. Ὁ Νεοπτόλεμος εὔρε παρὰ πηγῇ ἄντρον δίθυρον, ἐν ᾧ ἦτο στρωμνὴ ἐκ φύλλων, ποτήριον ξύλινον καὶ πυρεῖα καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω ράκη ἐξηπλωμένα, δι' ὧν ἐφαίνετο ὅτι ἔδενεν ὁ πάσχων τὸ πυῶδες ἔλκος. Ταῦτα πάντα ἐτεκμηρίουν ὅτι ὁ Φιλοκτήτης ἐξῆ ἀκόμη καὶ δὲν ἠδύνατο χωλὸς ὦν νὰ εἶνε πολὺ μακρὰν. Ὁ Ὀδυσσεὺς πεισθεὶς ὅτι ἐκεῖ κατῴκει ὁ Φιλοκτήτης συνεβούλευσε τὸν Νεοπτόλεμον πῶς νὰ γείνη κύριος τῶν ὄπλων. Εἶπεν αὐτῷ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι εἶνε υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ὅτι ἔφυγεν ἐκ τῆς Τροίας εἰς τὴν πατρίδα, διότι οἱ Ἀχαιοὶ ἠτίμασαν αὐτὸν δόντες τὰ ὄπλα τοῦ πατρός του εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἐμὲ, λέγει ὁ Ὀδυσσεὺς, δύνασαι νὰ κακολογήσῃς, ὅσον δύνασαι· τοῦτο δὲν μὲ λυπεῖ καθόλου. Μόνον νὰ ληφθῶσι τὰ ὄπλα δι' ὧν θὰ κυριευθῇ ἡ Τροία. Γοιαύτη ἀπάτη ὅμως ἀπαρέσχει εἰς τὸν εὐθὺν Νεοπτόλεμον, ὅστις φρονεῖ νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα φανερῶς παρὰ τοῦ Φιλοκτήτου διὰ τῆς βίας. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς παρατηρεῖ εἰς αὐτὸν ὅτι ἀπόπειρα βίαις

παρὰ τῷ Φιλοκτῆτῃ εἶνε ἐπικύνδυνος καὶ ὡς ἀνθρωπος ἔμπειρος λέγει ὅτι ὁ κόσμος διοικεῖται μᾶλλον διὰ λόγων ἢ δι' ἔργων. Προσθέτει δὲ ὅτι καὶ ὁ Νεοπτόλεμος θὰ δοξαθῆ ἔν Τρωάδι, ἀλλ' ἀφ' οὗ ὑπάρχουσι τὰ ὄπλα τοῦ Ἡρακλέους. Ταῦτα πάντα ἔπεισαν τὸν Νεοπτόλεμον νὰ πράξῃ, ὅσα ἔλεγεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὅστις εὐθὺς ἀπεμακρύνθη ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου. Ὀλίγον ὕστερον ἐφάνη καὶ ὁ Φιλοκτῆτης, ὅστις ἤρχετο εἰς τὸ ἀντρον βαρὺ στενάζων ὑπὸ τῶν ὀδυνῶν. Ἰδὼν δὲ τοὺς ξένους ἀνδρας ἠρώτα· « ὦ ξέναι, τίνες εἰσθε, οἵτινες προσωρμίσθητε ἐνταῦθα εἰς ταύτην τὴν ἔρημον γῆν; Πόθεν εἰσθε καὶ ἐκ τίνων κατάργεσθε; Τὰ ἐνδύματα, τὰ ὅποια φορεῖτε, εἶνε ἢ προσφιλεῖς Ἑλληνικὴ στολή. Θέλω νὰ ἀκούσω καὶ τὴν γλῶσσάν σας. Μὴ φοβεῖσθε τὸ ἀπηγριωμένον πρόσωπόν μου. Ἐλεήτατε ἀνδρα δυστυχῆ, ἔρημον καὶ ἄφιλον καὶ λαλήσατε, ἂν ἤλθετε ὡς φίλοι. »

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ Νεοπτόλεμος. « Εἶμεθα Ἕλληνας. Ἐγὼ εἶμι ἐκ τῆς Σκύρου καὶ πλέω εἰς τὸν οἶκον, καλοῦμαι Νεοπτόλεμος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως. »

« ὦ γλυκυτάτῃ φωνῇ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀνέκραξεν ὁ Φιλοκτῆτης ἑξαλλος ὑπὸ χαρᾶς. Τί λαμπρὸν μετὰ τόσον χρόνον νὰ ἀκούῃ τις καὶ τὸν χαιρετισμὸν μόνον Ἕλληνας! ὦ παῖ φιλτάτου πατρός, ὦ φίλη Σκύρος, ὦ τοῦ γέροντος Λυκομήδους τρόφιμε, καὶ πῶς ἤλθες ἐδῶ; » Ὁ Νεοπτόλεμος εἶπε τὰ πάντα, ὡς συνεβούλευσεν αὐτὸν ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀλλὰ προσποιούμενος ἄγνοιαν ἐρωτᾷ τίς εἶνε ὅστις γνωρίζει πάντα ταῦτα. Τότε ὁ Φιλοκτῆτης εἶπεν· « ὦ τέκνον, δὲν μὲ γνωρίζεις; οὐδ' ἴκουσάς ποτε

τὴν συμφορὰν μου; Δυστυχῆς ἐγὼ, τοῦ ὁποίου οὐδ' ἦ φήμη τῆς ἀθλίας καταστάσεως ἤλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα! Οἱ δὲ ἐχθροὶ, οἵτινες ἀνοσίως μὲ ἐξέβαλον ἐν ταῦθα, γελῶσι κρυφίως, ἡ δὲ νόσος μου νέμεται αἰεὶ μᾶλλον τὸ σῶμά μου. » Μετὰ ταῦτα ὁ Φιλοκτῆτης διηγεῖται πῶς ἐξέβαλον αὐτὸν κοιμώμενον οἱ Ἄτρεϊδαι καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ πῶς αὐτὸς δέκα ἔτη διάγει βίον ἐλεεινὸν στερούμενος πάντων. « Πολλοὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν ταύτην, λέγει, καὶ ὅλοι μὲ συλλυποῦνται, ἀλλ' οὐδεὶς ἠθέλησε καὶ νὰ μὲ συμπαράλαβῃ. » Ὅτε δὲ ἤκουσεν ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Αἴας καὶ ὁ Ἀντίλοχος, ἀνεβόησεν· « Οἴμοι, ἀπόλλυνται οἱ χρηστοὶ καὶ ζῶσιν οἱ πονηροί! » Μετὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ὁ μὲν Νεοπτόλεμος ἔτεινε τὴν χεῖρα ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὸν Φιλοκτῆτην καὶ νὰ φύγῃ. Ἄλλ' ὁ Φιλοκτῆτης παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὸν ἔρημον τοῦτον τόπον. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, ἤλθε ναύτης τις, ὅστις ὑπεκρίνετο τὸν ἔμπορον καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἔρχεται κατόπιν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Διομήδης, ὅπως βιαχομίσωσι τὸν Φιλοκτῆτην εἰς Τροίαν· διότι ἀνευ τούτου δὲν κυριεύεται ἡ Τροία. Ὁ Φιλοκτῆτης ἀκούσας ταῦτα παρεκάλει ἐπιμόνως τὸν Νεοπτόλεμον νὰ σπεύσωσι τὸν ἀπόπλουν, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Ἄλλ' ἐνᾧ ταχέως συνέλεγεν ὅ,τι εἶχε, κατέλαβον αὐτὸν αἱ διαλείπουσαι ὀδύνηαι τοῦ τραύματος, ὑφ' ὧν ἔπεσε κατὰ γῆς λιπόθυμος. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ ἔδωκεν εἰς τὸν Νεοπτόλεμον τὰ ὄπλα, ὅπως ὑπερασπίσῃ αὐτὸν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀν' ἔλθῃ. Ἀφοῦ δὲ αἱ ὀδύνηαι ἔπαυσαν καὶ ὁ

Φιλοκλήτης συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, ὁ Νεοπτόλεμος, ἀνὴρ εὐθύς καὶ δίκαιος, ἐλεήσας τὸν πάσχοντα ἐφάνερωσε τὴν προσποίησιν, καὶ παρεκάλει αὐτὸν νὰ συμπλεύσῃ εἰς Τροίαν. Ἄλλ' ὁ Φιλοκλήτης ἤρνεῖτο καὶ ἐζήτηε ἰκετεύων τὰ ὄπλα. Ὁ δὲ Νεοπτόλεμος συγκινηθεὶς ἦτο ἕτοιμος νὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ, ὅτε αἰφνης ἐπεφάνη ὁ Ὀδυσσεὺς ὅστις τὸν μὲν Νεοπτόλεμον ἐμποδίζει νὰ δώσῃ τὰ ὄπλα, εἰς δὲ τὸν Φιλοκλήτην ῥητῶς λέγει ὅτι ὀφείλει χάριν τῶν κοινῶν πραγμάτων νὰ ἔλθῃ εἰς Τροίαν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Φιλοκλήτης καὶ νοήσας τὴν πανουργίαν τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐπειράθη νὰ πέσῃ ἐκ τοῦ πλησίον βράχου καὶ νὰ ἀποθάνῃ, ἀλλ' εἰ νοῦται ἐκράτησαν αὐτόν. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Νεοπτόλεμος εἶδεν ὅτι ὁ Φιλοκλήτης ἦτο ἀμετάπειστος, ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὰ ὄπλα. Ὁ δ' Ὀδυσσεὺς ἔφυγεν εὐθύς φοβηθεὶς. Καὶ ὅλον τὸ πρᾶγμα τοῦτο θὰ ἀπετύγχανεν, ἂν δὲν ἤρχετο πρὸς τὸν Φιλοκλήτην ἐξ οὐρανοῦ ὁ Ἡρακλῆς ὅστις προέτρεψε αὐτὸν νὰ πλεύσῃ εἰς Τροίαν· διότι τοῦτο εἶνε θέλησις τῶν θεῶν. Ὁ Φιλοκλήτης ὑπήκουσεν εἰς τὸν φίλον του καὶ ἦλθεν εἰς Τροίαν, ὅπου ὁ Μαχάων ἰάτρευσε καὶ τὸ ἔλκος του.

§. 72. Καταστροφή τῆς Τροίας.

Μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Φιλοκλήτου καὶ Νεοπτόλεμου ἤρξατο πάλιν μεταξὺ Τρώων καὶ Ἀχαιῶν ἀγὼν ἰσχυρὸς, καθ' ὃν μάλιστα ὁ Φιλοκλήτης ἔτρωσε τὸν Πάριν διὰ βέλους ἐξ οὗ δὲν ἔδυνήθη νὰ σωθῆ. Οἱ δὲ Τρῶες φεύγοντες ἐκλείσθησαν ἐντὸς τοῦ ἀπορθήτου τείχους, καθ' οὗ μᾶτην μέχρι τοῦδε τόσσι ἀν-

δρεῖοι Ἕλληνες εἶχον ἀγωνισθῆ. Ἄλλ' ὅ,τι δὲν κα-
τῶρθωσεν ἡ ῥώμη καὶ ἡ ἀνδρεία, ἔξετέλεσεν ἡ σο-
φία καὶ ἡ πανουργία. Ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοῦ Διομή-
δους ἐνδεδυμένοι ῥάκη καὶ παραμεμορφωμένοι εἰσ-
ῆλθον δις ὡς ἐπαῖται εἰς τὴν πόλιν, ὅπου παρετή-
ρησαν τὰ πάντα, ἐξήρσαν δὲ ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ τὸ
Παλλάδιον. Μετὰ δὲ ταῦτα κατεσκευάσεν ὁ Ὀδυσ-
σεὺς καὶ τὸν ξύλινον ἵππον, μὲ τὴν εὐρύχωρον κοιλί-
αν, ὅπου ἐκλείσθησαν οἱ ἄριστοι τῶν Ἀχαιῶν. Καὶ
τοῦτον μὲν τὸν ἵππον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἄνδρας κα-
τέλιπον οἱ Ἕλληνες πλησίον τοῦ τείχους, αὐτοὶ δὲ
τὴν νύκτα ἦλθον καὶ ἐκρύβησαν ὀπισθεν τῆς Τενέ-
δου. Τῇ δὲ πρωίᾳ οἱ Τρῶες ἰδόντες τὸ στρατόπεδον
τῶν Ἑλλήνων ἔρημον, πλησίον δὲ τοῦ τείχους ἵπ-
πον ξύλινον μέγαν ἐθαύμαζον ἀγνοοῦντες τί συμ-
βαίνει. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον νὰ ρίψωσι τὸν ἵππον εἰς
τὴν θάλασσαν ἢ νὰ κούσωσι καὶ συντρίψωσι αὐτὸν
διὰ νὰ ἴδωσι τί κρύπτει ἐντὸς, ἄλλοι δὲ νὰ κομίσω-
σιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐλέγον-
το, ἦλθεν ὁ Λαοκῶων ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος μετ'
ἄλλων πολιτῶν τρέχων καὶ ἤρχισε μακρόθεν νὰ λέγη·
« Δυστυχεῖς, ὅποια παραφροσύνη! Πιστεύετε ὅτι ἀ-
νεχώρησαν οἱ ἐχθροί; Οὕτω γνωρίζετε τὸν Ὀδυσσεά;
Ἐν τῷ κατασκευάσματι τούτῳ ἡ κρύπτονται Ἀχαι-
οὶ ἢ εἶνε μηχανὴ κατὰ τοῦ τείχους μας ἢ τέλος εἶνε
πανουργία τις. Φοβεῖσθε τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα
φέροντας. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔβαλε τὸν ἵππον διὰ
τοῦ δόρατος, ὅστις ἤχητε βαρέως ὡς πεπληρωμένος
ἀνδρῶν καὶ ὀπλων. Ἄλλ' οἱ Τρῶες οὐδὲν ἐννοήσαν-
τε; ἤρξαντο συσχεπτόμενοι τοὺς λόγους τοῦ Λαο-

κάοντος καὶ φοβούμενοι τέχνασμά τι τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλ' ὁ Σίνων, ὃν ἀφῆκεν ἐπίτηδες ὁ Ὀδυσσεύς, ὅπως ἐξαπατήσῃ τοὺς Τρῶας, εἶπεν, ὡς συνεβούλευσεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὅτι ὁ ἵππος ἀφέθη δῶρον τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπως καταπραύνωσιν αὐτὴν ὠργισμένην διὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ Παλλαδίου. Οἱ δὲ Τρῶες ἔνθα μὲν ὑπὸ τῶν πειστικῶν λόγων τοῦ Σίνωνος, ἔνθα δὲ καὶ ὑπὸ θαύματος ὅπερ συνέβη εἰς τὸν Λαοκάοντα καὶ εἰς τὰ δύο του τέχνα, πεισθέντες τὸν μὲν ἵππον ἐχόμισαν ἐν ὕμνοις εἰς τὴν ἀκρόπολιν, αὐτοὶ δὲ παρεδόθησαν εἰς χοροὺς καὶ εὐωχίας, διότι ἀπηλλάγησαν τέλος, οὕτως ἐνόμιζον, τῶν λεινῶν τοῦ πολέμου. Ἄλλὰ περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε ἐκοιμῶντο βεβαρημένοι ὑπὸ τοῦ οἴνου βαθύτατον καὶ ἀφροντιν ὕπνον, ὁ Σίνων ὑψωσε πυρσὸν πρὸς τοὺς Ἑλληνας τῆς Τενέδου, οἵτινες νοήσαντες τὸ σημεῖον ἐπλευσαν εὐθὺς πρὸς τὴν Τροίαν. Ἐπειτα ἤλθε καὶ ἡγγεῖλε καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ ἵππῳ τὴν εὐκαιρίαν τῆς σφαγῆς, οἵτινες ταχέως ἐξελθόντες διήρχοντο τὰς ὁδοὺς σφάζοντες ἀνηλέως πᾶν ὅ,τι συνήντων ἢ ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Ὅτε δὲ ἤλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐκ Τενέδου, σφαγὴ μεγάλη ἐγένετο πανταχοῦ. Ἡ οἰκία τοῦ Πριάμου διηρπάγη καὶ οἱ ἐν αὐτῇ πλὴν ὀλίγων ἐφονεύθησαν. Τὴν αὐτὴν τύχην εἶχε σύμπασα ἡ πόλις, τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἐξηνδραπόδισαν, τὰς δὲ οἰκίας διαρπάσαντες παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ καταστρεπτικοῦ αὐτοῦ πολέμου. ὅστις ἐγένετο ἐνεκα τοῦ ἀσεβοῦς

Πάριδος, ὃν ἡ πόλις ὑπὸ μωρίας ὑπερήσπισεν.

§. 73 Ἡ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐκ Τροίας.

Ὁ πολυετής χαλεπὸς πόλεμος ἐν ξένη γῆ εἶχε περατωθῆ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἤδη ἔχαιρον σκεπτόμενοι ὅτι μετὰ τινὰς ἡμέρας θὰ εἶνε εἰς τὴν πατρίδα των μεταξὺ γυναικῶν καὶ τέκνων των, συγγενῶν καὶ φίλων. Ἀλλὰ τὴν εὐτυχίαν ταύτην δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἀπολαύσωσι πάντες. Οἱ θεοὶ εἶχον ὀργισθῆ κατὰ τῶν Ἀχαιῶν, διότι δὲν ἐτιμώρησαν Αἴαντα τὸν Ἀοκρὸν κακοποιήσαντα τὴν Κασσάνδρα ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ μὴ σεβασθέντα τὸ ἱερόν ἄγαλμα τῆς θεᾶς, οὗ ἤψατο ἡ βασιλόπαις αἰτουμένη βοήθειαν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἀθηνᾶ ἐνέβαλεν εἰς τὸν νοῦν τῶν Ἀτρειδῶν νὰ καλέσωσι πρὸς ἐσπέραν τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν, ὅπως ἀποφασίσωσι περὶ ἐπανόδου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ λαὸς οἰνοβαρῆς κατήντησεν εὐθύς εἰς ἔριδα. Καὶ ὁ μὲν Μενέλαος καὶ ἄλλοι ἤθελον νὰ ἀναχωρίσωσιν εὐθύς, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων τοῦναντίον νὰ μένωσι μέχρις ὅτου ἐξιλεώσωσι τοὺς θεοὺς. Μέχρι βαθείας νυκτὸς ἐκάθηντο φιλονεικοῦντες καὶ λέγοντες πρὸς ἀλλήλους λόγους σκληροῦς. Ἐπειτα διελύθη ἡ ἐκκλησία καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἀπεχωρίσθησαν μετὰ φωνῶν καὶ θορύβου διχονοοῦντες. Καὶ δι' ὅλης μὲν τῆς νυκτὸς ἐκοιμῶντο ἤσυχοι. Τῇ πρώτῃ ὅμως οἱ μὲν εἴλχυσαν τὰ πλοῖα των εἰς τὴν θάλασσαν, ἔθηχαν ἐντὸς τὴν λείαν των καὶ ἀπέπλευσαν. Ὁ Ἀγαμέμνων ὅμως καὶ ἄλλοι ἔμειναν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀναχωρησάντων ἦτο καὶ ὁ Με-

νέλαος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Νέστωρ καὶ ὁ Διομήδης. Οὗτοι εἶχον προαίσθησιν ὅτι θεὸς τις κακὰ σκέπτεται εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ ἠθέλησαν φεύγοντες νῆας εὐρεῖν ἐκ τοῦ κινδύνου. Φθάσαντες δὲ εἰς Τένεδον, οἱ μὲν ἄλλοι ἐξηκολούθησαν τὸν πλοῦν πρὸς τὴν Λέσβον, ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ὑπέστρεψεν ὀπίσω εἰς Τροίαν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ὃν εἶχε φίλον. Ἐκ τῆς Λέσβου κατευθύνθησαν πρὸς τὴν Εὐβοίαν, ὅπου καὶ ἔφθασαν ἀσφαλῶς εἰς Γεραιστόν. Ἐνταῦθα τελέσαντες ἱυσίαν χαριστήριον τῷ Ποσειδῶνι ἐπλευσαν περαιτέρω. Καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέβη εἰς Ἄργος ὁ Διομήδης μετὰ τῶν φίλων του. Ὑγιῶν ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ὁ Νέστωρ καὶ ὁ Φιλοκτήτης καὶ ὁ Ἰδομενεύς. Μόνον ὁ Μενέλαος περιεπλανήθη ὑπὸ παντῶν ἀνέμων ὠθούμενος ἐκ 8 ἔτη εἰς Κύπρον, Φοινίκην, Αἴγυπτον, Αἰθῶν καὶ ἀλλαχοῦ. Τέλος ὅμως ἔφθασεν εἰς Σπάρτην, ὅπου ἔζησε πολλὰ ἔτη ἀκόμη μετὰ τῆς Ἑλένης ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐτυχίᾳ.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἀγαμέμνων καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ὅσοι ἔμειναν ὀπίσω ἐν Τροίᾳ, ἀφ' οὗ προσέφεραν θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς, ἔπειτα ἀνεχώρησαν. Ὁ καιρὸς ἦτο εὐνοϊκὸς καὶ πάντες ἔφθασαν ὑγιεῖς εἰς τὴν πατρίδα των. Μόνον ὁ Αἴας ὁ Λοκρὸς ἐπνίγη συντριβέντος τοῦ πλοίου εἰς τοὺς βράχους τῆς Εὐβοίας. Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οὗτος περιεπλανήθη ἐπὶ δέκα ἔτη εἰς ξένας θαλάσσας καὶ ξένους λαοὺς, πολλὰ ἰδὼν καὶ πολλὰ παθὼν, μέχρις ὅτου ἐπανίδῃ τὴν Ἰθάκην.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Σταυροπούλου